

ZBIRKA
AVSTRIJSKIH ZAKONOV
V SLOVENSKEM JEZIKU

== VII. ZVEZEK ==

DRŽAVNI OSNOVNI
ZAKONI

V LJUBLJANI, 1910

IZDALO IN ZALOŽILO DRUŠTVO
»PRAVNIK«

TISK: ZADR. TISKARNA, KRŠKO

DRŽAVNI OSNOVNI ZAKONI

IN DRUGI USTAVNI
IN UPRAVNI ZAKONI
Z ODLOČBAMI NAJ-
VIŠJIH SODNIH DVO-
ROV, TER SPREME-
NJENI DEŽELNI REDI
IN DEŽELNI VOLILNI
REDI SLOVENSKIH
DEŽELA

— ZBRAL IN UREDIL —

ŠTEFAN LAPAJNE

C. KR. OKR. GLAVAR V POK.

K. k. Studienbibliothek Laibach

V LJUBLJANI 1910

IZDALO IN ZALOŽILO DRU-
ŠTVO »PRAVNIK«. — TISKALA
ZADRUŽNA TISKARNA, KRŠKO

Urednik si pridržuje vse pravice

Uvodne besede.

Vsled častnega poziva v odboru društva »Pravnik« prevzel sem nalogo zbrati in urediti državne osnovne zakone v celotno zbirko.

A pri nabiranju tvarine sem takoj uvidel, da bi ta zbirka nikakor svojemu namenu za praktično uporabo ne zadoščala, ako bi se tej zbirki ne pritegnili tudi drugi ustavni in upravni zakoni, ki so v tesni zvezi z državnimi osnovnimi zakoni, in ako bi se tem zakonom ne dodali tudi najvažnejši, osobito načelni judikati najvišjih sodnih dvorov (državnega, najvišjega kasacijskega) in upravnega sodišča.

Saj ta zbirka ni namenjena samo praktičnim juristom, ampak tudi vsim javnim funkcionarjem, ki stojе ali v sredini političnega gibanja, ali pa, ki sodelujejo pri državni, deželni, cerkveni ali občinski upravi.

Glede oblike in razporeda so mi bili vzorci od društva »Pravnik« izdane »Zbirke zakonov«. Pri sestavi sem se strogo držal besedila zakonov, kakor se isto nahaja v državnih in deželnih zakonikih, le nekatere povsem zastarele izraze in oblike, katere so težko razumljive, sem zamenjal z najnovejšimi v zakonodavstvu običajnimi.

Izraz »postava« sem povsod zamenjal z izrazom »zakon«, kateri je edino pravilen.

Iz tega, da je ostalo besedilo navedenih zakonov skoro nespremenjeno, bodo pa častiti čitatelji pri vporabi te zbirke najlažje uvideli, kak velikanski korak je storila slovenska juridična terminologija od leta 1848. naprej, ocenili bodo ničev ugovor nasprotnikov slovenskega uradovanja, da ni naš slovenski jezik povsem razvit za čisto slovensko uradovanje osobito v upravnih strokah.

Pri sestavi judikatov najvišjih sodnih dvorov sem se po mogočnosti strogo držal »dr. Babnikove terminologije«.

V tej zbirki je navedenih judikatov državnega sodišča 207, kasacijskega dvora 72, in upravnega sodišča 335.

Kot dodatek tej zbirki sem priklopil še najnovejše deželne rede in deželne volilne rede slovenskih pokrajin, kolikor se med seboj razlikujejo.

Ako bode ta zbirka uporabna v praktičnem življenju in našla obilo odjemalcev, mi bode najlepše priznanje za trudapolno delo.

Ljubljana, meseca novembra 1909.

Štefan Lapajne

c. kr. okrajni glavar v p.

Vsebina

Zap. štev.	Stran
I. Cesarski manifest z dne 20. okt. 1860 št. 225 drž. zak.	1
II. Cesarski diplom 20. okt. 1860 št. 226 drž. zak.	3
III. Cesarski patent z dne 26. febr. 1861 št. 20 drž. zak.	8
IV. Zakon z dne 21. dec. 1867 št. 141 drž. zak., s katerim se osnovni (glavni) zakon o zastopstvu cesarstva od 26. febr. 1861 preminja.	8
Zakon z dne 26. jan. 1907 št. 15 drž. zak.	9
Zakon z dne 26. jan. 1907 št. 16 drž. zak.	9
V. Državni osnovni zakon z dne 21. dec. 1867 št. 142 drž. zak. o splošnih pravicah državljanov za kraljevine in dežele zastopane v državnem zboru	21
VI. Zakon z dne 27. oktobra 1862 št. 87 drž. zak. v varstvo osebne prostosti.	32
VII. Zakon z dne 27. oktobra 1862 št. 88 drž. zak. v varstvo hišne pravice.	35
VIII. Zakon z dne 6. aprila 1870	

- št. 42 drž. zak. v obrano listovne in pisemske skrivnosti. 37
- IX. Zakon z dne 26. maja 1879 št. 79 drž. zak. o uporabi ša 5. zakona od 6. aprila 1870 št. 42 drž. zak. v obrano listovne in pisemske skrivnosti na slučaje, v katerih treba liste ali pisma razkuževati. 39
- X. Zakon z dne 5. maja 1869 št. 66 drž. zak., s katerim se na podlagi člena 20 državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867 št. 142 drž. zak. določajo upravičenja odgovorne oblasti ukreniti začasne in krajevne izjeme obstoječih zakonov. 40
- XI. Državni osnovni zakon z dne 21. dec. 1867 št. 143 o ustanovitvi državnega sodišča. 47
- XII. Zakon z dne 22. okt. 1875 št. 36 ex 1876 o ustanovitvi upravnega sodnega dvora. 63
- XIII. Zakon z dne 22. okt. 1875 št. 37 drž. zak., s katerim se po deloviti premeni državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867 (št. 143 drž. zak.) dajo določila o razsojanji spora ali prepisov zastran pristojnosti med upravnim sodnim dvorom in rednimi sodišči, kakor tudi med upravnim sodnim dvorom in državnim sodiščem. 95
- XIV. Državni osnovni zakon z dne

Zap. štev.

Stran

	21. dec. 1867 št. 144 drž. zak. o sodniški oblasti	97
XV.	Zakon z dne 23. maja 1873 št. 120 drž. zak. o časnem ustanavljanji porot.	101
XVI.	Državni osnovni zakon z dne 21. dec. 1867 št. 145 drž. zak. o rabi ali uživanju vladne in izvršujoče oblasti.	103
XVII.	Cesarski ukaz z dne 20. aprila 1854 št. 96 drž. zak., s ka- terim se izda predpis za iz- peljavo zaukazov in raz- sodb cesarskih političnih in policijskih oblasti.	106
XVIII.	Zakon z dne 26. jan. 1907 št. 17 drž. zak. o volitvi udov zbornice poslancev držav- nega zbora.	116
XIX.	Zakon z dne 26. jan. 1907 št. 18 drž. zak. o kazensko pravnih določilih v varstvo volilne in zborovalne svo- bode.	154
XX.	Državni zakon z dne 3. okt. 1868 št. 98 drž. zak. o ne- odgovornosti in nedotaklji- vosti članov državnega zbo- ra in deželnih zborov.	162
XXI.	Zakon z dne 21. dec. 1867 št. 146 drž. zak. o tem, katere reči so vsem deželam av- strijskega cesarstva vkupne in kako se bodo obravna- vale.	164
XXII.	Zakon z dne 25. maja 1868 št. 49 drž. zak., s katerim se dajo pravila za medver-	

Zap. št.		Stran
	stvena (interkonfesionalna) razmerja državljanov po ozirih v njih povedanih.	175
XXIII.	Zakon z dne 7. maja 1874 št. 50 drž. zak., s katerim se izdajajo določila v uredbo vnanjih pravnih razmer ka- toliške cerkve.	183
XXIV.	Zakon z dne 7. maja 1874 št. 51 drž. zak. s katerim se v založbo potrebsčine katoliš- kega bogočastja uravnavajo prispevki za verski zaklad.	206
XXV.	Zakon z dne 20. maja 1874 št. 68 drž. zak. o postavnem priznavanju verskih družb.	214
XXVI.	Zakon z dne 31. dec. 1894 št. 7 drž. zak. ex 1895, s katerim se izdajejo dopolnilna dolo- čila k § 36 zakona z dne 7. maja 1874 (št. 50 drž. zak.) o zalaganju potrebsčin katoliških župnij.	220
XXVII.	Zakon z dne 20. julija 1863 št. 12 dež. zak. veljaven za vojvodino Kranjsko za- stran opravljanja stroškov za popravo in vzdržanje katoliških cerkev in duhov- niških poslopji, potem za pripravo cerkvenih potreb.	224
	Zakon z dne 20. marca 1890 št. 7 dež. zak. (K)	224
XXVIII.	Tiskovni zakon z dne 17. dec. 1862 št. 6 drž. zak. ex za 1863.	231
	Zakon z dne 9. jul. 1894 št. 161 drž. zak., s katerim so	

Zap. štev.

Stran

	se določbe tiskovnega zakona in kaz. pravdni red deloma razveljavile, deloma spremenile.	231
XXIX.	Zakon z dne 15. nov. 1867 št. 134 drž. zak. o društvenem pravu.	259
XXX.	Zakon z dne 15. nov. 1867 št. 135 drž. zak. o shodnem (zbornem) pravu.	277
XXXI.	Zakon z dne 3. dec. 1883 št. 105 drž. zak. zastran pravil, po katerih se ravna domovinstvo.	284
	Zakon z dne 5. dec. 1896 št. 222 drž. zak., s katerim se izpreminjajo določila zakona z dne 3. dec. 1863 št. 105 drž. zak. o uredbi domovinskih razmer.	289
XXXII.	Zakon z dne 7. aprila 1870 št. 43 drž. zak., s katerim se §§ 479, 480, 481 k. z. preklicujejo in posebne določbe izdajejo glede dogovorov med gospodarji ali med delavci, da bi se po goji za delo siloma predru gačili in glede dogovorov med obrtniki, da bi se cena kakega blaga občinstvu na škodo povišala.	309

Dodatek.

Zap. štev.		Stran
XXXIII.	Deželni red, sestavljen iz ces. pat. z dne 26. febr. 1861 št. 20 drž. zak.	311
	Zakon z dne 26. avg. 1908 št. 14 dež. zak. (K), s ka- terim se spreminja deželni red za vojvodino Kranjsko.	311
XXXIV.	Zakon z dne 5. nov. 1898 št. 40 dež. zak (K), s katerim se prenovlja volilni red za deželni zbor vojvodine Kranjske.	327
	Zakon z dne 26. avg. 1908 št. 15 dež. zak (K), s ka- terim se spreminja volilni red za deželni zbor vojvo- dine Kranjske.	327
XXXV.	Deželni zakon z dne 3. jan. 1869 št. 8 dež. zak. (K), po kateri se razglašajo odločbe za primerljaje, če bi bil kak poslanec obsojen v kako kazen, ali če bi bil v ka- zenski preiskavi.	354
XXXVI.	Deželni zakon z dne 20. dec. 1869 št. 3 drž. zak. ex 1870 (K) zastran razglašanja de- želnih zakonov in ukazov deželnih gospodk.	355
XXXVII.	Deželni zakon z dne 5. okt. 1871 št. 28 dež. zak. (K),	

Zap. šte.	Stran
	po katerej se poslanstvo za izgubljeno spoznava.
XXXVIII.	Cesarski sklep z dne 28. junija 1872 glede deželno-odbor-skih predlog do deželnega zbora v obeh deželnih je-zikih.
XXXIX.	Zakon z dne 13. julija 1882 št. 25. dež. zak. ex 1886, veljaven za vojvodino Kranj-sko, zadevajoč odvezo davščin v denarjih in v rečeh za cerkve župnije in njih organe.
XL.	Zakon z dne 25. jan. 1896 št. 8. dež. zak. (Kr.), s katerim se prenareja § 5 zakona z dne 13. junija 1882 št. 25 dež. zak. ex 1886 ob odkupu držičih se novčnih in pri-dobninskih davščin za cer-kve, župnije in njih organe.
XLI.	Ukaz c. kr. deželnega pred-sednika za Kranjsko z dne 28. novembra 1886. l. šte. 90 p. r. s katerim se izdajajo določila, kako je izvršiti deželni zakon z dne 13. julija 1882 št. 25. dež. zakon ob odkupu posestev se držičih novčnth in pri-rodinskih davščin za cer-kve, župnije in njih organe.
XLII.	Zakon z dne 19. febr. 1909 št. 24. dež. zak (Št.) veljaven za Štajersko, s katerim se preminja deželni volilni red, ter izdaja nov volilni red za deželni zbor.
XLIII.	Zak. z dne 12. sept. 1902 št. 14 dež. zak. (K), veljaven za voj-vodino Koroško, s katerim se

- spreminjajo nekatere določbe deželnega reda in se izdaja nov volilni red za deželni zbor. 400
- XLIV.** Zakon z dne 12. sept. 1907 št. 32 dež. zak. (G.) veljaven za pokneženo grofijo Gorica in Gradiška, s katerim se spreminjajo nekatere določila deželnega reda in se izdaja nov volilni red za deželni zbor. 405
- XLV.** Zakon z dne 26. avgusta 1908 št. 44 dež. zak. (T.), s katerim se spreminja ustava črčavnoneposrednega mesta tržaškega in izdaja volilni red za tržaški občinski svet. 411
- XLVI.** Zakon z dne 17. maja 1908 št. 17 dež. zak. (I.), veljaven za mejno grofovino istrsko, s katerim se spreminjajo nekatere določila deželnega reda mejne grofovine istrske in se izdaje nov deželni volilni red za isto. 422
-

Zaznamek

v tem zvezku natisnenih, oziroma navedenih zakonov in ukazov.

- 1850 30. maja (štolni predpisi).
- 1841 21. maja (Zb. pol. zakonov št. 72).
- 1844 2. sept. (Zb. pol. zakonov št. 72).
- 1844 26. sept. (Zb. pol. zakonov).
- 1850 12. aprila št. 139 dež. zak. (T).
- 1850 24. nov. št. 454 drž. zak.
- 1851 11. maja št. 127 drž. zak.
- 1852 27. maja št. 117 drž. zak.
- 24. nov. št. 222 drž. zak.
- 26. nov. št. 253 drž. zak.
- 1853 14. avg. št. 163 drž. zak.
- 1854 20. aprila št. 96 drž. zak.
- 23. maja št. 146 drž. zak.
- 1855 5. nov. št. 195 drž. zak.
- 1860 5. marca št. 56 drž. zak.
- 20. okt. št. 225 drž. zak.
- 20. okt. št. 226 drž. zak.
- 1861 26. febr. št. 20 drž. zak.
- 3. okt. št. 98 drž. zak.
- 1862 5. marca št. 18 drž. zak.
- 27. okt. št. 87 drž. zak.
- 27. okt. št. 88 drž. zak.
- 17. dec. št. 1 ex 1863 drž. zak.
- 17. dec. št. 6 ex 1863 drž. zak.
- 17. dec. št. 8 ex 1863 drž. zak.
- 1863 3. dec. št. 505 drž. zak.
- 20. jul. št. 12 dež. zak.
- 1865 2. okt. št. 108 drž. zak.
- 29. nov. št. 127 drž. zak.
- 1866 12. jan. št. 9 dež. zak. (G)
- 1867 17. jan. št. 5 dež. zak. (I).
- 18. jan. št. 4 in 5 dež. zak. (Št.).
- 26. jan. št. 6 dež. zak. (G).

- 1867 19. febr. št. 9 dež. zak. (I).
 20. febr. št. 11 dež. zak. (Kr.).
 15. nov. št. 131 drž. zak.
 15. nov. št. 134 drž. zak.
 15. nov. št. 135 drž. zak.
 21. dec. št. 141 drž. zak.
 21. dec. št. 142 drž. zak.
 21. dec. št. 143 drž. zak.
 21. dec. št. 144 drž. zak.
 21. dec. št. 145 drž. zak.
 21. dec. št. 146 drž. zak.
- 1868 21. maja št. 46 drž. zak.
 25. maja št. 49 drž. zak.
 7. okt. št. 136 drž. zak.
 15. okt. št. 142 drž. zak.
- 1869 13. jan. št. 5 dež. zak. (G).
 13. jan. št. 6 dež. zak. (I).
 13. jan. št. 7 dež. zak. (Št.)
 18. aprila št. 44 drž. zak.
 5. maja št. 66 drž. zak.
 30. maja št. 93 drž. zak.
 3. jan. št. 8 dež. zak. (Kr.).
 26. okt. št. 163 drž. zak. (min. naredba).
 20. dec. št. 3 dež. zak ex 1870 (K).
- 1870 6. aprila št. 42 drž. zak.
 7. aprila št. 43 drž. zak.
 20. maja št. 32 dež. zak. (I).
 20. maja št. 33. dež. zak. (I.)
 30. julija št. 9140 (min. naredba).
- 1871 5. okt. št. 28. dež. zak. (Kr.)
 27. jul. št. 88 drž. zak.
- 1872 28. jun. (K) cesarski sklep.
 15. dec. št. 1 ex 1873 dež. zak. (I).
- 1873 2. aprila št. 40 drž. zak.
 2. aprila št. 41 drž. zak.
 29. marca št. 42 drž. zak.
 9. aprila št. 70 drž. zak.
 23. maja št. 119 drž. zak.
 23. maja št. 120 drž. zak.
- 1874 7. maja št. 50 drž. zak.
 7. maja št. 51 drž. zak.
 20. maja št. 168 drž. zak.

- 1875 22. okt. št. 36 ex 1876 drž. zak.
22. okt. št. 37 ex 1876 drž. zak.
- 1877 31. dec. št. 5 ex 1878 dež. zak. (min. naredba).
- 1879 26. maja št. 79 drž. zak.
18. maja št. 6385 (ukaz just. min.)
- 1880 14. maja št. 685 (ukaz trg. min.)
- 1881 28. maja št. 47. drž. zak.
21. avg. št. 112 drž. zak. (min. nar.)
16. nov. št. 18526 (izrek just. min.)
- 1882 29. marca št. 4831 (min. naredba).
1. aprila št. 8 ex 1885 dež. zak. (T).
13. jun. št. 25 ex 1886 dež. zak. (Kr.)
- 1883 3. marca št. 33 drž. zak.
25. marca št. 39 drž. zak.
25. maja št. 78 drž. zak.
4. febr. št. 114/Pr. (ukaz just. min.)
- 1884 6. maja št. 7 dež. zak. (Št.)
24. maja št. 89 drž. zak.
25. maja št. 12 dež. zak. (K).
26. dec. št. 3 ex 1885 dež. zak. (K.)
- 1886 12. nov. št. 162 drž. zak.
28. nov. št. 90/Pr. (ukaz c. kr. deželnega predsednika Kr.).
- 1889 1. jan. št. 7 dež. zak. (I).
11. aprila št. 36 drž. zak.
4. aprila št. 39 drž. zak.
28. jul. št. 127 drž. zak.
- 1890 20. marca št. 7 drž. zak.
17. jan. št. 14 drž. zak.
- 1891 30. dec. št. 3 ex 1892 drž. zak.
- 1892 16. marca št. 64 drž. zak.
2. avg. št. 127 drž. zak.
11. avg. št. 132 drž. zak.
- 1894 31. dec. št. 7 ex 1895 drž. zak.
- 1895 1. avg. št. 111 drž. zak.
- 1896 25. jan. št. 8 dež. zak. (Kr.)
5. marca št. 31 drž. zak.
14. avgusta 156 drž. zak.
14. jun. št. 168 drž. zak.
5. dec. št. 222 drž. zak.
- 1898 5. nov. št. 40 dež. zak. (Kr.).
- 1900 19. maja št. 87 drž. zak. (min. naredba).

- 1902 12. sept. št. 14 dež. zak. (K).
1904 11. aprila št. 54 dež. zak. (Št.).
11. aprila št. 55 dež. zak. (Št.)
1907 26. jan. št. 15 drž. zak.
26. jan. št. 16 drž. zak.
26. jan. št. 17 drž. zak.
26. jan. št. 18 drž. zak.
17. febr. št. 4 (just. min. naredba)
12. sept. št. 32 dež. zak. (G).
1908 26. avg. št. 14 dež. zak. (Kr.)
26. avg. št. 15. dež. zak. (Kr.)
17. maja št. 17. dež. zak. (I).
1909 26. avg. št. 44 dež. zak. (T).
19. febr. št. 24 dež. zak. (Št.)
-

Zaznamek

razsodb državnega sodišča v tej zbirki natisnenih, oziroma navedenih.

- 1870 24. okt. št. 8 Z I. H
- 1871 27. jan. št. 10 Z I. H
 28. aprila št. 12 Z I. H
 29. aprila št. 13 Z I. H
 15. jul. št. 17 Z I. H
 15. jul. št. 19 Z I. H
 27. okt. št. 21 Z I. H
- 1873 26. jan. št. 23 Z I. H
 31. jan. št. 41 Z I. H
 24. aprila št. 42 Z I. H
 24. okt. št. 48 Z I. H
- 1874 9. maja št. 58 Z I. H
 9. jan. št. 58 Z I. H
- 1875 16. jul. št. 89 Z II. H
 30. aprila št. 78 Z II. H
 14. jan. št. 85 Z II. H
- 1876 26. okt. št. 119 Z III. H
 28. jan. št. 162 Z III. H
- 1877 25. jan. št. 124 Z III. H
 25. aprila št. 129 Z III. H
- 1878 24. jan. št. 149 Z IV. H
 24. okt. št. 154 Z IV. H
 17. julija št. 162, 163 Z IV. H
 18. julija št. 165 Z IV. H
 23. okt. št. 168 Z IV. H

- 1878 22. okt. št. 169 Z IV. H
 24. okt. št. 173 Z IV. H
 25. okt. št. 173 Z IV. H
 26. okt. št. 176 Z IV. H
- 1879 22. okt. št. 192 Z V. H
 24. okt. št. 197 Z V. H
- 1880 20. jan. št. 207 Z V. H
 20. aprila št. 212 Z V. H
 21. oktobra št. 228 Z V. H
- 1881 19. jan. št. 232 Z VI. H
 19. jan. št. 233 Z VI. H
 27. jan. št. 234 Z VI. H
 21. aprila št. 235 Z VI. H
 19. okt. št. 250 Z VI. H
- 1882 16. jan št. 252 Z VI. H
 10. jul. št. 258 Z VI. H
 12. jul. št. 261 Z VI. H
 17. okt. št. 265 Z VI. H
 20. aprila št. 326 Z VI. H
- 1883 9. jul. št. 278 Z VII. H
 15. okt. št. 281 Z VII. H
 18. okt. št. 287 Z VII. H
- 1884 14. jan. 289 Z VII. H
 14. jan. 290 Z VII. H
 21. aprila št. 294 Z VII. H
 22. aprila št. 296 Z VII. H
 14. okt. št. 306 Z VII. H
 18. okt. št. 313 Z VII. H
- 1885 12. jan. št. 315 Z VII. H
 16. jan. št. 323 Z VII. H
 21. aprila št. 328 Z VII. H
 23. aprila št. 331 Z VII. H
 25. aprila št. 335 Z VII. H
 7. jul. št. 339 Z VII. H
- 1886 10. jan. št. 369 Z VIII. H
 20. jan. št. 373 Z VIII. H
- 1887 18. jan. št. 391 Z VIII. H
 18. aprila št. 394 Z VIII. H
 20. aprila št. 399 Z VIII. H
 18. okt. št. 407 Z VIII. H
 25. okt. št. 418 Z VIII. H

- 1888 16. jan. št. 419 Z VIII. H
 16. jan. št. 420 Z VIII. H
 18. jan. št. 423 Z VIII. H
 18. jan. št. 424 Z VIII. H
 18. aprila št. 435 Z VIII. H
 3. jul. št. 440 Z VIII. H
 5. jul. št. 444 Z VIII. H
- 1889 19. jan. št. 495 Z IX. H
 9. aprila št. 461 Z IX. H
- 1890 13. jan. št. 476 Z IX. H
 21. aprila št. 482 Z IX. H
 14. jul. št. 487 Z IX. H
 15. jul. št. 489 Z IX. H
 20. okt. št. 490 Z IX. H
 21. okt. št. 493 Z IX. H
- 1891 12. jan. št. 504 Z IX. H
 10. aprila št. 509 Z IX. H
 6. jul. št. 519 Z IX. H
 8. jul. št. 522 Z IX. H
 8. jul. št. 523 Z IX. H
 27. okt. št. 527 Z IX. H
- 1892 26. aprila št. 550 Z IX. H
 26. aprila št. 551 Z IX. H
 28. aprila št. 556 Z IX. H
 7. jul. št. 574 Z IX. H
 27. okt. št. 585 Z IX. H
- 1893 19. aprila št. 627 Z X. H
 5. jul. št. 634 Z X. H
 24. okt. št. 640 Z X. H
 25. okt. št. 641 Z X. H
 27. okt. št. 645 Z X. H
- 1894 11. jan. št. 651 Z X. H
 12. aprila št. 659 Z X. H
 12. aprila št. 660 Z X. H
 23. okt. št. 670 Z X. H
 24. okt. št. 213 Z X. H
- 1895 17. jan. št. 682 Z X. H
 13. jan. št. 711 Z X. H
 21. okt. št. 713 Z X. H
 23. okt. št. 716 Z X. H
 25. okt. št. 721 Z X. H

- 1896 13. jan. št. 726 Z X. H
 14. jan. št. 727 Z X. H
 14. jan. št. 728 Z X. H
 4. jul. št. 755 Z X. H
 4. jul. št. 757 Z X. H
 19. okt. št. 768 Z X. H
 20. okt. št. 769 Z X. H
 22. okt. št. 773 Z X. H
 22. okt. št. 774 Z X. H
 24. okt. št. 777 Z X. H
 24. okt. št. 778 Z X. H
- 1897 20. jan. št. 784 Z X. H
 28. aprila št. 800 Z X. H
 5. jul. št. 807 Z X. H
 8. jul. št. 815 Z X. H
 9. jul. št. 817 Z X. H
 9. jul. št. 818 Z X. H
 10. jul. št. 825 Z X. H
 18. okt. št. 836 Z X. H
 20. okt. št. 830 Z X. H
 10. jul. št. 840 Z X. H
 23. okt. št. 842 Z X. H
- 1898 10. jan. št. 844 Z XI. H
 13. jan. št. 856 Z XI. H
 12. jan. št. 857 Z XI. H
 15. jan. št. 860 Z XI. H
 18. aprila št. 862 XI. H
 21. aprila št. 872 Z XI. H
 25. aprila št. 878 Z XI. H
 6. jul. št. 896 Z XI. H
 7. jul. št. 902 Z XI. H
 18. okt. št. 915 Z XI. H
 20. okt. št. 919 Z XI. H
- 1899 18. aprila št. 938 Z XI. H
 3. jul. št. 946 Z XI. H
 4. jul. št. 948 Z XI. H
 16. okt. št. 960 Z XI. H
- 1900 19. jan. št. 981 Z XI. H
 20. jan. št. 985. Z XI. H
 23. aprila št. 989 Z XI. H
 23. aprila št. 990 Z XI. H
 24. aprila št. 991 Z XI. H

- 1900 26. aprila št. 998 Z XI. H
 27. aprila št. 1000 Z XI. H
 28. aprila št. 1003 Z XI. H
 2. jul. št. 1005 Z XI. H
 3. jul. št. 1006 Z XI. H
 3. aprila št. 1007 Z XI. H
 7. jul. št. 1017 Z XI. H
 19. okt. št. 1032 Z XI. H
 20. okt. št. 1036 Z XI. H
 26. aprila št. 1044 Z XI. H
- 1901 18. jan. št. 1049 Z XII. H
 18. jan. št. 1050 Z XII. H
 23. aprila št. 1058 Z XII. H
 25. aprila št. 1066 Z XII. H
 27. aprila št. 1071 Z XII. H
 29. aprila št. 1073 Z XII. H
 29. aprila št. 1075 Z XII. H
 10. jul. št. 1082 Z XII. H
 19. okt. št. 1097 Z XII. H
 18. jan. št. 1223 Z XII. H
- 1902 15. jan. št. 1102 Z XII. H
 15. jan. št. 1103 Z XII. H
 15. aprila št. 1116 Z XII. H
 18. aprila št. 1122 Z XII. H
 11. jul. št. 1132 Z XII. H
 9. jul. št. 1133 Z XII. H
 13. okt. št. 1142 Z XII. H
 17. okt. št. 1150 Z XII. H
- 1903 19. jan. št. 1156 Z XII. H
 22. jan. št. 1163 Z XII. H
 21. aprila št. 1175 Z XII. H
 22. aprila št. 1177 Z XII. H
 19. okt. št. 1195 Z XII. H
 19. okt. št. 1196 Z XII. H
 20. okt. št. 1199 Z XII. H
 21. okt. št. 1202 Z XII. H
 24. okt. št. 1208 Z XII. H
 28. okt. št. 1215 Z XII. H
 28. okt. št. 1216 Z XII. H
- 1904 11. jul. št. 1083 Z XII. H
 21. jul. št. 1100 Z XIII. H
 11. jul. št. 1176 Z XIII. H

- 1904 24. aprila št. 1180 Z XIII. H
12. jan. št. 1219 Z XIII. H
22. jan. št. 1221 Z XIII. H
13. jan. št. 1222 Z XIII. H
13. jan. št. 1223 Z XIII. H
4. jul. št. 1260 Z XIII. H
14. jan. št. 1261 Z XIII. H
12. jan. št. 1264 Z XIII. H
9. jul. št. 1275 Z XIII. H
11. jul. št. 1276 Z XIII. H
19. okt. št. 1284 Z XIII. H
20. okt. št. 1284 Z XIII. H
21. okt. št. 1288 Z XIII. H
24. okt. št. 1294 Z XIII. H
-

Zaznamek

v tem zvezku natisnenih, oziroma navedenih razsodb najvišjega sodišča, (kassacijskega dvora).

1864	15. marca št. 3386
1867	14. maja št. 3891
1872	6. julija št. 7134
1875	5. junija št. 3115
	9. novembra št. 5904
	23. novembra št. 6575
1876	16. maja št. 6141
	14. septembra št. 8593
1878	27. oktobra št. 11906
1879	8. maja št. 3054
	27. oktobra št. 6489
	28. februarja št. 12768
1880	11. marca št. 341
	28. novembra št. 8838
	7. februarja št. 11722
1881	8. junija št. 8417
1882	13. maja št. 817
1883	4. maja št. 1933
	27. aprila št. 2048
	7. decembra št. 7825
	31. oktobra št. 9268
	14. marca št. 12030
1884	3. maja št. 1984
	18. julija št. 8327
	19. februarja št. 9888
1885	24. januarja št. 8173
1886	20. februarja št. 13723
1887	21. aprila št. 1699
	1. julija št. 4941
	15. marca št. 11497
1888	28. aprila št. 1580
1889	31. oktobra št. 6949
	19. junija št. 12797

- 1890 17. aprila št. 1631
28. nov. št. 3119
- 1891 17. februarja št. 1864
- 1892 26. julija št. 8334
4. marca št. 141
11. januarja št. 9381
- 1893 22. aprila št. 2760
11. aprila št. 4088
4. julija št. 7784
29. januarja št. 12461
21. novembra št. 13770
- 1894 17. februarja št. 133
11. maja št. 2703
15. junija št. 4598
16. septembra št. 7385
9. oktobra št. 12098
16. oktobra št. 12365
- 1895 5. februarja št. 1246
25. aprila št. 1828
- 1896 9. junija št. 6696
29. septembra št. 11350
2. januarja št. 15417
- 1898 26. aprila št. 5830
1. januarja št. 7835
30. junija št. 8523
- 1899 5. aprila št. 5009
16. maja št. 7693
25. septembra št. 13800
- 1900 28. aprila št. 804
31. oktobra št. 14670
- 1901 25. aprila št. 5488
8. maja št. 8540
11. januarja št. 12.755
26. januarja št. 13014
- 1902 24. aprila št. 5508
- 1903 14. januarja št. 394
15. marca št. 5120
13. maja št. 7063
- 1904 6. julija št. 10134

Opomba: Večina teh razsodb kasacijskega dvora
se nahaja v zbirki Glaser-Unger-Wallher.

Zaznamek

v tem zvezku natisnenih oziroma navedenih odločb in sklepov upravnega sodišča.

- 1876 26. okt. O št. 1 B
 8. avg. SK št. 3
 15. dec. O št. 15 B
 15. dec. O št. 23 B
 22. avg. Sk št. 58
 27. nov. SK št. 71
 22. avg. SK št. 82
 22. avg. SK št. 100
 10. okt. SK št. 170
 3. okt. SK št. 184
 3. okt. SK št. 194
 4. okt. SK št. 244
 31. okt. SK št. 254
 1. nov. SK št. 292
 4. dec. SK št. 393
 18. dec. O št. 449 B
 18. dec. O št. 454 B
 18. dec. O št. 471 B
- 1877 16. jan. SK št. 23
 26. jan. SK št. 30
 7. feb. SK št. 36
 21. feb. SK št. 42
 8. marca SK št. 50
 26. aprila O št. 69 B
 27. aprila SK št. 70
 20. jan. SK št. 72
 12. marca SK št. 73
 16. maja SK št. 81
 23. jun. O št. 93 B
 22. jun. SK št. 101

- 1877 21. sept. O št. 124 B
 5. okt. SK št. 130
 20. okt. SK št. 140
 12. febr. SK št. 202
 19. marca SK št. 364
 12. aprila O št. 541 B
 7. maja O št. 590 B
 2. jul. O št. 902 B
 17. sept. O št. 1085 B
 19. sept. O št. 1165 B
 15. okt. O št. 1331 B
 3. dec. O št. 1596 B
 4. dec. O št. 1660 B
 10. dec. O št. 1961 B
- 1878 19. nov. O št. 194 B
 28. jan. SK št. 203
 22. febr. SK št. 216
 9. marca SK št. 228
 9. maja O št. 262 B
 2. maja SK št. 273
 18. julija SK št. 308
 18. sept. SK št. 321
 28. marca SK št. 503
 29. aprila SK št. 694
 20. maja SK št. 772
 27. maja SK št. 811
 22. jul. SK št. 1164
 4. nov. O št. 1579 B
 28. okt. O št. 1628 B
 7. jan. O št. 1791 B
 20. dec. O št. 2077 B
 20. nov. O št. 3372 B
- 1879 13. jan. SK št. 57
 31. marca SK št. 73
 13. jan. SK št. 51
 20. jan. SK št. 97
 3. febr. SK št. 154
 3. febr. SK št. 227
 3. marca SK št. 388
 11. jan. SK št. 395
 15. febr. SK št. 424
 18. marca SK št. 432

- 1879 7. maja SK št. 483
 8. maja SK št. 487
 26. jun. SK št. 532
 18. sept. O št. 556 B
 31. marca SK št. 562
 27. sept. O št. 568 B
 5. dec. O št. 607 B
 7. nov. SK št. 609
 14. nov. SK št. 617
 21. aprila SK št. 690
 23. jun. SK št. 1202
 30. jun. SK št. 1283
- 1880 17. nov. SK št. 434
 28. jan. O št. 682 B
 31. marca O št. 738 B
 24. jun. O št. 813 B
 13. jul. O št. 822 B
 7. okt. O št. 879 B
 12. nov. O št. 916 B
 30. nov. O št. 936 B
 17. nov. O št. 957 B
 24. okt. O št. 965 B
 30. marca O št. 971 B
 14. jun. O št. 973 B
 19. maja O št. 1105 B
 9. jun. O št. 1140 B
 13. maja O št. 1610 B
 13. dec. O št. 3436 B
- 1881 23. febr. SK št. 153
 24. nov. SK št. 217
 16. febr. SK št. 249
 4. aprila SK št. 587
 2. maja SK št. 736
 1. febr. O št. 997 B
 9. marca O št. 1038 B
 10. jun. O št. 1081 B
 28. maja O št. 1110 B
 16. sept. SK št. 1155
 17. dec. SK št. 1362
 18. sept. SK št. 1456
 26. sept. SK št. 1470
 10. okt. SK št. 1639

1881. 7. nov. SK št. 1669
 21. aprila SK št. 1706
 22. maja SK št. 1835
 7. decembra SK št. 2023
 2. nov. SK št. 2112
 13. dec. SK št. 2436
- 1882 6. marca SK št. 462
 22. maja SK št. 999
 12. jan. SK št. 1263
 25. jan. O št. 1279 B
 9. jan. SK št. 1356
 10. jul. SK št. 1366
 22. april O št. 1384 B
 7. jul. SK št. 1472
 8. jul. SK št. 1474
 13. jul. SK št. 1481
 28. sept. SK št. 1506
 6. okt. SK št. 1507
 30. okt. SK št. 1572
 13. febr. O št. 1590 B
 25. marca SK št. 1761
 15. jan. SK št. 2410
- 1883 19. marca SK št. 502
 19. marca SK št. 588
 24. aprila SK št. 946
 7. marca SK št. 1001
 15. marca SK št. 1026
 18. junija SK št. 1437
 25. junija SK št. 1471
 20. marca SK št. 1703
 30. marca SK št. 1713
 28. junija SK št. 1815
 31. oktobra O št. 1890 B
 12. novembra O št. 2891 B
 28. septembra SK št. 1966
 19. novembra SK št. 2608
 3. decembra SK št. 2676
- 1884 34. marca SK št. 347
 14. februarja SK št. 584
 17. marca SK št. 593
 7. aprila SK št. 684
 7. julija SK št. 1485

- 1884 3. novembra SK št. 1961
 20. februarja O št. 2028 B
 5. marca SK št. 2045
 20. marca O št. 2094 B
 28. aprila O št. 2094 B
 1. oktobra O št. 2102 B
 9. julija O št. 2202 B
 3. oktobra O št. 2238 B
 21. novembra O št. 2297 B
 19. decembra O št. 2338 B
 12. decembra O št. 2802 B
 3. januarja O št. 2972 B
 14. januarja O št. 3017 B
- 1885 30. marca SK št. 410
 9. marca SK št. 595
 16. marca SK št. 677
 13. aprila SK št. 929
 22. junija SK št. 1508
 14. septembra SK št. 1994
 14. marca SK št. 2250
 12. oktobra O št. 2349 B
 12. oktobra O št. 2394 B
 7. februarja O št. 2398 B
 12. marca O št. 2456 B
 1. maja O št. 2537 B
 30. marca O št. 2565 B
 22. maja O št. 2573 B
 29. maja O št. 2582 B
 9. julija O št. 2659 B
 28. oktobra O št. 2725 B
 13. oktobra O št. 2737 B
 18. marca O št. 2832 B
 16. februarja O št. 2898 B
- 1886 22. marca SK št. 299
 15. marca SK št. 473
 12. aprila SK št. 845
 29. marca SK št. 878
 12. aprila SK št. 954
 27. aprila SK št. 1113
 1. februarja SK št. 1170
 15. junija SK št. 1333
 20. septembra SK št. 2186

- 1886 6. oktobra SK št. 2547
 14. oktobra SK št. 2594
 5. februarja O št. 2902 B
 19. junija O št. 3114 B
 16. septembra O št. 3159 B
 14. oktobra O št. 3209 B
 5. novembra O št. 3227 B
 12. novembra O št. 3247 B
 19. novembra O št. 3256 B
 25. novembra O št. 3267 B
 2. oktobra O št. 3281 B
 3. decembra O št. 3284 B
 9. decembra O št. 3292 B

- 1887 4. julija SK št. 346
 24. marca SK št. 508
 10. oktobra SK št. 2598
 17. septembra SK št. 2676
 26. novembra O št. 3097 B
 25. februarja O št. 3412 B
 11. marca O št. 3434 B
 16. marca O št. 3442 B
 16. marca O št. 3443 B
 13. aprila O št. 3480 B
 11. junija O št. 3580 B
 16. junija O št. 3587 B
 12. oktobra O št. 3697 B
 20. oktobra O št. 3714 B
 3. decembra O št. 3798 B
 16. januarja O št. 3761 B

- 1888 5. marca SK št. 706
 17. septembra SK št. 2567
 26. novembra SK št. 2671
 19. novembra SK št. 2783
 17. februarja O št. 3764 B
 11. januarja O št. 3868 B
 20. januarja O št. 3887 B
 3. februarja O št. 3910 B
 3. februarja O št. 3911 B
 14. februarja O št. 3933 B
 2. marca O št. 3962 B
 11. aprila O št. 4036 B

18. aprila O št. 4053 B
 13. junija O št. 4160 B
 31. oktobra O št. 4318 B
 18. januarja O št. 4346 B
 30. novembra O št. 4374 B
- 1889 26. marca SK št. 193
 29. aprila SK št. 631
 22. sept. O št. 1497 B
 10. oktobra SK št. 1572
 17. maja SK št. 1692
 20. maja SK št. 1989
 1. julija SK št. 2282
 26. marca O št. 3935 B
 10. januarja O št. 4454 B
 24. januarja O št. 4483 B
 24. januarja O št. 4485 B
 13. februarja O št. 4506 B
 12. aprila O št. 4631 B
 9. maja O št. 4676 B
 15. maja O št. 4687 B
 22. maja O št. 4699 B
 28. junija O št. 4776 B
 28. septembra O št. 4845 B
 19. oktobra O št. 4890 B
 2. novembra O št. 4920 B
- 1890 29. septembra SK št. 173
 19. maja SK št. 1604
 15. septembra SK št. 2381
 10. nov. SK št. 2726
 30. oktobra SK št. 3154
 22. decembra O št. 4060 B
 29. januarja O št. 5117
 25. februarja O št. 5171 B
 2. maja O št. 5289 B
 14. maja O št. 5313 B
 1. oktobra O št. 5470 B
 10. oktobra O št. 5488 B
 23. oktobra O št. 5510 B
 3. decembra O št. 5590 B
- 1891 19. januarja SK št. 66
 28. marca SK št. 1051
 20. avgusta SK št. 1179

3. oktobra SK št. 1493
 24. februarja O št. 5771 B
 26. februarja O št. 5781 B
 7. novembra O št. 5866 B
 29. aprila O št. 5922 B
 29. maja O št. 5991 B
 25. junija O št. 6059 B
 8. oktobra O št. 6162 B
 1892 6. marca SK št. 462
 19. maja O št. 6623 B
 25. maja O št. 6632 B
 1893 20. novembra SK št. 2546
 4. januarja O št. 6987 B
 17. januarja O št. 7015 B
 23. februarja O št. 7099 B
 1. marca O št. 7116 B
 19. aprila O št. 7207 B
 2. maja O št. 7237 B
 3. maja O št. 7241 B
 4. maja O št. 7246 B
 17. marca O št. 7266 B
 22. junija O št. 7337 B
 1. junija O št. 7354 B
 13. junija O št. 7383 B
 9. marca O št. 7566 B
 15. februarja O št. 7592 B
 1894 11. januarja O št. 7646 B
 8. februarja O št. 7711 B
 21. februarja O št. 7739
 20. februarja O št. 7747 B
 4. maja O št. 7816 B
 11. aprila O št. 7830 B
 1895 17. oktobra O št. 8911 B
 7. maja O št. 8644 B
 1896 6. marca O št. 9413 B
 19. aprila O št. 9887 B
 1897 21. oktobra O št. 11077 B
 1898 15. junija O št. 11826 B
 1899 18. marca O št. 12590 B
 1901 3. januarja O št. $\frac{2}{A}$ B
 1902 14. aprila O št. $\frac{255}{A}$ B

- 1902 20. septembra O št. $\frac{1222}{A}$ B
 13. maja O št. $\frac{6611}{A}$ B
- 1903 3. oktobra O št. $\frac{2006}{A}$ B
- 1904 18. junija O št. $\frac{2748}{A}$ B
 8. oktobra O št. $\frac{2938}{A}$ B
- 1906 23. januarja O št. $\frac{4113}{A}$ B
 7. marca O št. $\frac{4233}{A}$ B
 27. marca O št. $\frac{4287}{A}$ B
 13. septembra O št. $\frac{4597}{A}$ B
- 1907 2. januarja O št. $\frac{4288}{A}$ B
 13. januarja O št. $\frac{4925}{A}$ B
 2. avgusta O št. $\frac{5084}{A}$ B
-

Kratice.

- ces. pat. = cesarski patent
 d. s. = državno sodišče
 drž. zak. = državni zakonik
 dež. zak. = deželni zakonik
 — (Kr) = — za Kranjsko
 — (Š) = — za Štajarsko
 — (G) = — za Goriško
 — (I) = — za Istro
 — (T) = — za Trst
 — (K) = — za Koroško
 just. min. = justično ministerstvo
 k. p. r. = kazenski pravni red
 k. z. = kazenski zakon
 min. = ministrstvo
 min. nar. = ministrska naredba.
 N. s. = najvišje sodišče
 obč. drž. zak. — občni državljanski zakonik.
 O = odločba
 SK — Sklep (plenarni)
 št. = število
 trg. zak. = trgovinski zakon
 U. s. = upravno sodišče
 Z (B) = Zbirka Budvinski
 Z (H) = Zbirka Hye - Gluneck.
-

Tiskovne hibe.

Stran	Vrsta	Berí pravilno :
7	17 od zgoraj	»nasvetoval«
8	12 » »	»v državnem«
12	15 » spodaj	»potrebujejo«
15	13 » »	»krone«
31	10 » zgoraj	»in«
48	13 » »	»katerim«
58	19 » spodaj	»uprave«
58	6 » »	»pristojajo«
62	4 » »	»št. 44«
83	11 » zgoraj	»zakonov«
111	13 » »	»zakonu«
111	23 » »	»zakonov«
113	2 » »	»zakonu«
123	8 » spodaj	»odtegnila«
149	13 » zgoraj	»okrajev«
170	8 » »	»posebnem zakonu
180	6 » » odpade beseda	»raz«
182	9 » »	»katerikoli«
183	2 » »	»7. maja«
187	17 » »	»izročajo«
197	17 » spodaj	»farne«
205	13 » zgoraj	»izimali«
205	4 » spodaj	»tem zakonu«
209	16 » zgoraj	»zakonu«
214	6 » »	»zakonito«
225	8 » spodaj	»prispevati«
230	3 » zgoraj	»pripomočke«
236	4 » spodaj	»tiskarne«
240	17 » zgoraj odpade beseda	»ima«
264	7 » »	»temu«
267	8 » spodaj	»sme«
278	19 » zgoraj	»zakoniti«
285	6 « »	»tega«
285	14 « spodaj	»uvesti«

Stran	Vrsta	Beri pravilno :
299	1 » zgoraj	»zakonita«
299	6 » »	»zakonih«
341	6 » »	»potrebni«
344	9 » »	»Ako«
348	2 » »	»ne«
348	19 » »	»poleg«
352	6 » »	»volilnemu«
359	8 » spodaj	»razmerah«
361	16 » zgoraj	»1882«
361	18 » »	»prirodninskih«
364	5 » spodaj	»imajo«
365	2 » zgoraj	»izmed«
367	12 » spodaj	»izdala«
368	11 » »	»dokaže«
370	6 » zgoraj	»dež. zak.«
379	8 » »	»prirodninah«
379	11 » »	»zapisnik«
385	11 » spodaj	»okraja«
386	11 » zgoraj	»abecednem«

I.

Cesarski manifest z dne 20. oktobra 1860, št. 225 drž. zak.

Mojim narodom!

Ko sem stopil na prestol pradedov, bilo je cesarstvo omajano s silnimi potresi.

Po boju, ki je Mene, očeta deželskega, globoko v srce bolel, pokazalo se je v mojih deželah, kakor skoraj povsod v tistih delih evropske trdnine, kjer so bili siloviti pretresi, pred vsem drugim potreba, moč vladarstva trdneje zediniti v eno roko. Tako je hotela občna korist pa varnost mirnih stanovincev cesarstva, katerih je več število — razdražene strasti in žalostni spomini tega, kar se je bilo ravno dogodilo, so storili, da ni bilo mogoče svobodno gibanje življev, ki so se malo pred sovražno borili med sabo.

Da bi zvedel želje in potrebe raznih dežel mojega cesarstva, ustanovil sem in sklical po patentu od 6. marca 1860 (št. 56 državnega zakonika) omnoženo državno svetovalstvo.

Prevdarjaje, ki mi jih je podalo to svetovalstvo, sklenil sem današnji dan izdati in oklicati diplom zastran državnopravne uredbe

cesarstva, zastran pravic in razmerja posameznih kraljestev in dežel, kakor tudi zastran tega, da bo državnopravna zveza skupnega cesarstva iznova zavarovana, stanovito odločena in namestovana.

Delam po Svoji vladarski dolžnosti, ko po takem spomine na poprešnje čase in to, kar moje dežele in ljudstva mislijo in terjajo kot svoje pravice, poravnava je zedinjam z dejanskimi potrebami mojega cesarstva in uspešno razsnovo in utrdbo tistih naprav, ki sem jih dal ali na novo obudil, popolnoma z mirnim srcem izročam godni previdnosti in gorečemu domoljubju Svojih narodov. Upam, da se bodo te naprave blago razcvetele pod varstvom in po milosti Vsegamogočnega, ki v roki svoji drži usodo vladarjev in narodov, in ki svojega blagoslova ne bo odrekel globoki in vestni resnobi Moje očetovske skrbnosti.

Na Dunaju, 20. dne oktobra mesca 1860.

Franc Jožef s. r.

II.

Cesarski diplom z dne 20. oktobra 1860, št. 226 drž. zak.

s katerim se uravnujejo notranje državnopravne
razmere avstrijskega cesarstva.

Mi Franc Jožef Prvi, po božji milosti
cesar avstrijski, kralj ogrski in češki, kralj
lombardski in beneški, dalmatinski, hrvaški,
slavonski, gališki, vladimirski in ilirski, kralj
jeruzalemski itd.; nadvojvoda avstrijski, ve-
liki vojvoda toskanski in krakovski; vojvoda
lotarinski, salcburški, štajerski, koroški, kranj-
ski in bukovinski; veliki knez erdeljski;
mejni grof moravski; vojvoda gornje-šleski
in dolnje-šleski, modenski, parmski, piačenski
in gvastalski, osvetimski in zatorski, tešinski,
friulski, dobrovniški in zaderski; pokneženi
grof habsburški in tirolski, kiburški, goriški
in gradiški; knez tridentinski in briksenski;
mejni grof gornje-lužiški in dolnje-lužiški in
istrski; grof hohenembški, feldkirški, bregen-
ški, sonenberški itd.; gospod teržaški, ktor-
ski in na slovenski meji; veliki vojvoda voj-
vodine srbske itd. itd. naznanjamo s tem
vsakemu:

Naši predniki preslavnega spomina so
si prizadevali z modro skerbjo, da se v Naši

hiši vpelje stanovit način nasledja in tako je red nasledovanja, katerega je Njegovo c. kr. apostolsko veličanstvo rajni cesar Karel VI. dne 19. aprila 1713 konečno in nespremenljivo postavil, sklenjen bil v veljavni državni, osnovni in hišni postavi, znanim pod imenom pragmatične sankcije, ki so jo bili postavni stanovi (stališi) Naših raznih kraljestev in dežel sprejeli.

Avstrijska država, katera se je po državnih in mednarodnih pogodbah od takrat razširila in okrepčala, premagala je slavodobitno nevarnosti in napade, katerim je bila podvržena, s pomočjo in podporo svojih zvestih, udanih in junaških narodov, na nestresljivi pravni podstavi stanovito odločenega reda dedinskega nasledja in na podlagi nerazdeljivosti in neločljivosti njenih posamnih delov, ki je bila spravljena v sklad s pravicami in svobodami gori imenovanih kraljestev in dežel.

Na korist Naše hiše in naših podložnikov nas veže vladarska dolžnost, mogočnost avstrijskega cesarstva med drugimi državami ohraniti in ovarovati ga s poroštvom razločno in nedvoumno ustanovljenih pravic in zložnega ravnanja podložnikov. To poroštvo morejo popolnoma dodeliti samo take naprave in pravice, ki se enakomerno prilagajo zgodovinski zavesti prava, različnosti Naših kraljestev in dežel in temu, kar nerazdelna in neločljiva trdna zveza med njimi terjaja.

Glede na to, da so se življi vkupnih organskih naprav in zložnega ravnanja v Našem cesarstvu pomnožili in okrepčali s tem, ker so naši podložniki pred postavo enaki, ker je zagotovljeno vsem svobodno opravljanje verskih obredov, ker se zmožnost, dobiti uredovne službe, ne ravna po stanu in rodu, in ker imajo vsi vkup in enako dolžnost zastran vojaštva in vplačevanja davka, ker se je odpravila tlaka in je odstranjena meddeželna colna linija; — preudarijaje nadalje, da je državna oblast v vseh deželah evropejske trdnine zedinjena v eni roki, da je torej za varnost Našega cesarstva in za srečo njegovih posamnih dežel nastopila neogibna potreba, najvišje državne zadeve vkupno opravljati, — spoznali smo za dobro in z namenom, da bi se nekdanje različnosti med Našimi kraljestvi in deželami poravnale in deležnost Naših podložnikov pri postavodavstvu in državni upravi primerno uredila, na podlagi pragmatične sankcije in po Svoji popolni oblastnosti skleniti, da ima nam kakor tudi Našim postavnim naslednikom v vladarstvu za vodilo kakor stanovitna in nepreklicljiva drž. osnovna postava veljati sledeče, ter ukazujemo :

I. Mi in Naši nasledniki ne bomo postav dajali, prenarejali in preklicevali kakor samo tako, da se dela tega udeležijo postavno sklicani deželni zbori, oziroma državno svetovalstvo, v katero bodo deželni zbori pošiljali toliko svetovalcev, kolikor bomo Mi odločili.

II. Vse take reči postavodavstva, ki se nanašajo na pravice, dolžnosti in zadeve vseh naših kraljestev in dežel vkup, zlasti postavodavstva zastran kovanih penezov, zastran denarstva in državnega upa ali kredita, zastran colov in kupčijskih reči, dalje zastran vodil veljavnih za banke, ki dajejo bankovce med ljudi; postavodavstvo zastran vodil, ki imajo veljati za pošte, telegrafe in ceste železne; zastran tega, kako in po katerem redu bo veljala dolžnost vojaške službe, bodo se prihodnjič v državnem svetovalstvu in ž njim obravnavale in z njegovo deležnostjo ustavno reševale; ravno tako se bo samo s privoljenjem državnega svetovalstva ukazovalo, kadar bi se imeli novi davki in nakladi vpeljati, ali že postavljeni davki in davščine zvišati, zlasti kadar bi se imela zvišati cena soli ali kadar bi šlo za sklepanje novih državnih zajmov ali posojil, kakor to velewa Naš sklep od 17. julija 1860; tako tudi, kadar bi se sedanji državni dolgovi imeli premeniti in pa ležeča državna lastnina prodati, prenarediti ali obtežiti; — zadnjič se bodo samo s pripomočjo državnega svetovalstva preudarki državnih stroškov prihodnje leto pretresali in ustanovljali, kakor tudi pretresali končni sklep državnih računov in uspehi vsakoletnega finančnega gospodarstva.

III. Vse druge reči postavodavstva, ki niso omenjene v zgornjih členih, bodo se reševale ustavno v dotičnih deželnih zborih in ž njimi, namreč v kraljestvih in deželah,

ki spadajo k ogrski kroni, po njih poprejšnih ustavah, v drugih naših kraljestvih in deželah pa tako, kakor jih deželni redi hočejo in velevalo.

Ker se je pa razen dežel ogrske krone za druge Naše dežele in v takih rečeh postavodavstva, zastran katerih oblastnost ni pripisana edino državnemu svetovavstvu zbranemu iz vseh dežel dokaj let sem skupno obravnavalo in razsojevalo, prihranjamo si pravico tudi takošne reči izročiti ustavni obravnavi državnega svetovavstva, v katero bomo poklicovali državne svetovavce teh dežel.

Skupna obravnava utegne biti tudi takrat, kadar bi jo dotični deželni zbor želel in nssvetoval zastran reči, ki niso pridržane oblasti državnega svetovavstva.

IV. Ta cesarski diplom je treba zdajci v deželnih arhivih Naših kraljestev in dežel shraniti, o svojem času pa uvrstiti v deželne postave v izvirni besedi in v deželnih jezikih. Naši nasledniki imajo, kakor pridejo na prestol, ravno tako tisti diplom, opravljen s svojim cesarskim podpisom izdati na posamna kraljestva in dežele se bo uvrstil med deželne postave.

V dokaz tega smo pristavili Svoj podpis, dali pritisniti Svoj cesarski pečat in ukazali shraniti ta diplom v Svojem državnem, dvornem in hišnem arhivu.

Dano v Našem poglavnem in prestolnem mestu na Dunaju, 20. dne oktobra meseca v letu tisoč osem sto šestdesetem, Našega cesarjevanja dvanajstem.

Franc Jožef s. r.

III.

Cesarski patent z dne 26. febr. 1861, št. 20. drž. zak.

Ta cesarski patent je vsled odstopa Benečanskega kraljestva na Italijo in vsled državnopravne preosnove ter nagodbe z Ogrsko iz leta 1867 postal brezpomemben. V prilogi I. tega patenta razglašen zakon državnem zastopstvu in v II. prilogi objavljeni deželni redi in deželni volilni redi so pa s kasnejšimi zakoni po večini razveljavljeni.

Kolikor je tega patenta še v veljavi je na pristojnih mestih v to zbirko sprejeto.

IV.

A.

Zakon z dne 21. dec. 1867, št. 141 drž. zak., s katerim se osnovni (glavni) zakon o zastopu cesarstva z dne 26. februarja 1861, preminja.

B.

Zakon z dne 26. januarja 1907, št. 15
drž. zak.

C.

Zakon z dne 26. januarja 1907, št. 16,
drž. zak.

Vzvidelo se mi je s privolitvijo obeh
zbornic državnega zbora osnovni zakon, o
zastopu cesarstva od 26. februarja 1861 pre-
drugačiti, ter se bode isti zakon glasil tako:

§ 1. Državni zbor je poklican, da bode
vkupno zastopstvo kraljestev Češkega, Dal-
macije, Galicije in Vladimirije z velikim voj-
vodstvom Krakovskim, nadvojvodstva Av-
strije pod in nad Anižo, vojvodstev Salcbur-
škega, Štajerskega, Koroškega, Kranjskega
in Bukovine, mejne grofije Moravske, voj-
vodstva Šlezkega, Gornjega in Dolnjega,
poknežene grofije Tirolske in dežele Pred-
arlske, mejne grofije Istre, poknežene grofije
Goriške in Gradiške in mesta Tržaškega z
obmestjem vred. Sestavljen je državni zbor
iz zbornice gosposke in zbornice poslancev.

Nihče nesme ob enem biti član ali zbor-
nik obeh zbornic.

Po §§ 3. in 5. v gosposko zbornico po-
klicani člani morejo biti voljeni v zbornico
poslancev. Ako vzprejmejo tako volitev, po-
čiva na dobo tega mandata članstvo v go-
sposki zbornici.

Ako se kak poslanec po §§ 3. ali 5. po-
kliče v gosposko zbornico, počiva njegovo

članstvo v gosposki zbornici, dokler ni odložil svojega mandata kakor poslanec.

§ 2. Po rojstvu so zborniki gosposke zbornice polnoletni cesariči ali principi cesarske hiše.

§ 3. Dedni zborniki gosposke zbornice so polnoletne glave tistih domačih plemiških rodovin, katere se v kraljestvih in deželah zastopanih po državnem zboru odlikujejo s prostranim zemljiščnim posestvom in katerim podeli cesar dedno dostojanstvo državnega zbornika.

§ 4. Po visoki cerkveni dostojnosti v kraljestvih in deželah, ki jih zastopa državni zbor, zborniki so gosposke zbornice vsi veliki škofi in tisti škofi, katerim pripada kneževska čast.

§ 5. Cesarju je pridržano, da pokliče iz kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, odlične može, ki so si pridobili za sluge za državo ali cerkev, znanstvo ali umetnost, kakor člane do smrti v gosposko zbornico.

Število teh članov ne sme presegati 170 in ne sme biti manjše nego 150.

§ 6. V zbornico poslancev se voli 516 članov, in sicer v številu, ki je za posamezne kraljevine in dežele določeno tako:

Za kraljevino češko	130
za kraljevino Dalmacijo	11

ad § 1. Besedilo odstavka 2. in 3. je iz člena I. zakona z dne 26. januarja 1907, št. 15 drž. zak.

ad § 2. Besedilo odstavka 2. je iz člena I. zakona z dne 26. januarja 1907, št. 16 drž. zak.

za kraljevino gališko in vladimirsko	
z veliko vojvodino krakovsko	106
za nadvojvodino avstrijsko pod	
Anižo	64
za nadvojvodino avstrijsko nad	
Anižo	22
za vojvodino salcburško	7
za vojvodino štajersko	30
za vojvodino koroško	10
za vojvodine kranjsko	12
za vojvodino bukovinsko	14
za mejno grofijo moravsko	49
za vojvodino gornješlesko in dol-	
nješlesko	15
za pokneženo grofijo tirolsko	25
za deželo predarlško	4
za mejno grofijo istrsko	6
za pokneženo grofijo goriško in	
gradiščansko	6
za mesto Trst in njegovo okolico	5

Kako je člane poslanske zbornice, ki jih je potemtakem voliti, porazdeliti na posamezne volilne okraje, to določa volilni red za državni zbor.

§ 7. Pravico voliti poslanca ima vsaka oseba moškega spola, ki je dovršila 24. leto starosti, ima avstrijsko državljanstvo, po določenih volilnega reda za državni zbor ni izvzeta ali izključena od volilne pravice in biva v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, v tisti občini (graščinskem ozemlju), v kateri naj vrši volilno pravico, na dan razpisa volitve najmanj že leto dni (§ 66, odstavek 1 zakona z dne 1. avgusta 1895. l.

[drž. zak. št. 111)].*

* Po jurisdikcijski normi z dne 1. avgusta 1895, št. 111 drž. zak. se v § 66. za domovališče osebe šteje tisti kraj, v katerem se je oseba nastanila z dokaznim ali iz okolnosti razvidnim namenom, da bo tam stalno bivala.

Za poslanca more biti voljena vsaka oseba moškega spola, ki ima avstrijsko državljanstvo vsaj tri leta, ki je dovršila 30 leto starosti in po določenih volilnega reda za državni zbor ni izvzeta ali izključena od volilne pravice.

Ako se naj volijo po določenih volilnega reda za državni zbor nadomestniki za poslance, veljajo spredaj stoječa določila o volivnosti tudi za te nadomestnike.

Natančnejše predpise o izvrševanju volilne pravice in o izvedbi volitev obsega volilni red za državni zbor.

§ 8. Javni uradniki in upravniki, ki se izvolijo v zbornico poslancev, ne potrebujejo dopustka, da bi mogli izvrševati sveje poslanstvo.

§ 9. Cesar imenuje v zbornici gosposki prvosednika in prvosednikova namestnika iz njenih zbornikov za vso sesijo. Zbornica poslancev voli iz svojih zbornikov prvosednika in namestnike prvosednika. Ostale oprav-

ad §§ 6 in 7. Besedilo §§ 6. in 7. je iz člana II. zakona z dne 26. jan. 1907, št. 15 drž. zak.

ad § 7. Kršenje pasivne volilne pravice za državni zbor po volilni komisiji je nemogoče, ako dotična oseba na dan volitve še ni dosegla 30 leto.

(Razsodba drž. sodišča z dne 11. julija 1902, št. 222 Z XII., st. 1139.)

nike naj si vsaka zbornica izbere sama.

§ 10. Cesar sklicuje državni zbor vsako leto, če je mogoče, v zimskih mesecih.

§ 11. Področje državnega zbora obsega vse reči, ki se nanašajo na pravice, dolžnosti in interese, vsem v državnem zboru zastopanim kraljestvom in deželam vkupne, na kolikor se iste ne bodo vsled zmenka z deželami ogrske krone razpravljale vkupno med temi deželami in ostalimi deželami cesarstva.

V področje državnega zbora ide torej:

- a) Pretehtovati in odobravati pogodbe o trgovini in take državne pogodbe, ki cesarstvo ali kateri del cesarstva obtežujejo ali posamnim državljanom dolžnosti nakladajo, ali po katerih bi se ozemlje v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel predrugačilo;
- b) ukrepati zastran vseh reči, ki se tičejo tega, kako bode, po katerem redu in doklej bode veljala dolžnost vojaške službe, in zlasti vsako leto dovoljevati število mož, ki se imajo vzeti v vojake, in pa postavljati splošne določbe glede na priprego, oskrbovanje in nastanjevanje vojske ali armade;
- c) ustanovljati preudarke državnega gospodarstva, in zlasti vsako leto dovoljevati davke, davščine in dohodke, ki naj se pobirajo; pretresati sklenjene državne račune in izhode ali rezultate finančnega ravnanja, dajati absolutorij; sklepati nove zajme ali posojila, preobračati sedanje državne dolge, oddajati v

last, spreminjati in obteževati nepremično državno imenje, dajati postave zastran samoprodajnih stvari in veličanstvenih pridržkov ali regalov in sploh opravljati vse finančne reči, katere so vkupne kraljestvom in deželam zastopanim v državnem zboru;

- d) urejevati denarstvo, denarni kov in bankovstvo, carinske ali colne in trgovske reči, kakor tudi telegrafe, pošte, železnice, brodarstvo in druga državna občila;
- e) dajati zakone o kreditu, bankah, privilegijih in obrtu, izvzemši postavodavstvo o pravici točenja ali propinacije, potem dajati zakone o meri in vagi, o obrambi za marke in izdelke ali muštre.
- f) dajati zakone zastran zdravstva, kakor tudi zastran tega, da se ubranijo in odvrnejo pohajavne bolezni in živinske kuge;
- g) dajati zakone o državljanstvu in domovinstvu, o policiji zastran tujcev in o potnih listih, kakor tudi o preštevanju ali popisovanju ljudstva;
- h) o verskih razmerjih, o pravici napravljati društva in shode, o tisku in obrambi duhovne ali umne lastnine;
- i) postavljati načela za poučevanje v ljudskih šolah in gimnazijah, potem dajati zakone o vseučiliščih;
- k) dajati zakone o kazenskem pravosodju in policijskih kaznih, kakor tudi o civilnem pravu, izvzemši zakonodavstvo

o notranji uredbi javnih knjig in o takih rečeh, katere po deželnih ustavah in tem osnovnem zakonu gredo v področje deželnih zborov, dalje dajati zakone o trgovskem in meničnem pravu, pomorskem, rudarskem in fevdnem pravu;

- l) dajati zakone o glavnih črtah za uredbo ali ustroj sodnih in upravnih gosposk;
- m) dajati zakone, ki se imajo izdati za izvršitev državnih osnovnih ali glavnih zakonov o občnih pravicah državljanov, o državnem sodišču, o sodniški, vladni in zvršilni oblasti ter se ondí spominjajo;
- n) dajati zakone o rečeh, zadevajočih dolžnosti in razmerja, ki jih posamne dežele imajo med sabo;
- o) dajati zakone o obliki ali formi, kako se bodo obravnavale tiste reči, katere so se v dogovoru z deželami ogrske krove ustanovile, da so vkupne.

§ 12. Vsi ostali predmeti zakonodajstva, ki v tem zakonu niso izrečno pridržani državnemu zboru, spadajo v področje deželnih zborov v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel in se rešujejo v teh deželnih zborih in z njimi.

V stvareh, ki spadajo potemtakem na podstavi deželnih redov in tega državnega osnovnega zakona v področje deželnega zakonodajstva, lahko izda deželno zakonodajstvo določila, potrebna za uredbo predmeta, tudi na polju zakonodajstva kazenskega

pravosodja in policijsko-kazenskega ter civilnopravnega zakonodajstva.

V področje deželnega zakonodajstva spadajo tudi take odredbe o organizaciji državnih upravnih oblastev, ki so pogojene s pristojnostjo deželnega zakonodajstva za organizacijo avtonomnih upravnih oblastev in se gibljejo v mejah načel, pridržanih po § 11, lit. l) tega državnega osnovnega zakona državnemu zakonodajstvu.

Ako bi pa kak deželni zbor sklenil, da naj se ta ali drug njemu prepuščen predmet zakonodajstva razpravlja in rešuje v državnem zboru, preide ta predmet za ta primer in glede dotičnega deželnega zbora v področje državnega zbora.

§ 13. Postavni črteži prihajajo pred državni zbor kakor vladne predloge. Tudi državni zbor ima pravico, v rečeh svojega področja postav predlagati.

Za vsako postavo je potrebno, da ste obe zbornici ene misli, in da jo cesar uzakoni.

Ako se v finančni postavi zastran posamnih postavkov ali v postavi o vojaških novincih zastran števila novincev, ki naj se dado v vojake, vkljub ponavljane posvetovanju ne more doseči edinoglasje med obema zbornicama, to velja, da je dovoljeno manjše število.

§ 14. Ako bi se v času, kadar državni zbor ni zbran, pokazala silna potrebnost,

^{ad § 12.} Besedilo § 12. je iz člana III. zakona z dne 26. jan. 1907, št. 15 drž. zak.

narediti kaj, za kar se po zakonu hoče, da državni zbor privoli, sme se taka naredba pod odgovorom skupnega ministrstva izdati s cesarskim ukazom, če ji namen ni, v čem spremeniti državni osnovni zakon in če se z njo ne obtežuje trajno državni zaklad niti odtujaše katero bodi državno blago. Tak ukaz ima začasno moč zakona, če so ga podpisali vsi ministri in če se izdade izrekom z ozirom na to ustanovitev državnega osnovnega zakona.

Postavna moč takih ukazov mine, ako jih vlada prvemu državnemu zboru, kateri se snide po razglasu istih in to najpred zbornici poslancev, v štirih tednih potem, ko se je sešel, ni predložila na odobrenje ali pa če jih ena ali druga zbornica državnega zbora ni odobrila.

Skupno ministrstvo daje odgovor za to, da se takšnim ukazom vzame veljavnost brž kakor izgube svojo začasno moč.

§ 15. Da bode kateri sklep državnega zbora veljal, potrebno je, da je v zbornici poslancev sto, v gosposki zbornici pa štirideset zbornikov pričujočih in v obeh zbornicah, da glasuje zanj brezozirna večina pričujočih.

Da se ta osnovni zakon, kakor tudi državni osnovni ali glavni zakon o občnih pravicah državljanov za kraljevine in dežele zastopane v državnem zboru, o ustanovitvi državnega sodišča, o sodniški oblasti in pa o rabi vladne in izvršujoče oblasti v čem predrugačijo, to se veljavno skleniti more

samo z večino dveh tretjin pri navzočnosti najmanj polovice poslancev.

§ 16. Zborniki zbornice poslancev ne bodo jemali napotkov od svojih volilcev.

Zastran tega, kako so, poklic svoj opravlja, glasovali, zborniki državni ne morejo nikdar biti poklicani na odgovor, zastran tega pa, kar so v svojem poklicu govorili, sme jih na odgovor vseti samo tista zbornica, iz katere so.

Ves ta čas, dokler seje trpe, ne sme se noben državni zbornik spričo kaznjivega dejanja, ako njegova zbornica ne privoli, zapreti ali sodnemu postopku podvreči, razen, ko bi ga na samem delu zatekli. Pa tudi kadar bi zbornika prijeli na samem delu, ima sodnija dolžnost prvosedniku njegove zbornice precej naznaniti, da je ta zbornik zaprt.

Če zbornica tako hoče, mora se zaprti izpustiti, ali sodni postopek odložiti za ves ta čas, v katerem bode zbornica imela seje. Ista pravica gre zbornici zastran njenega zbornika, ki bi bil zaprt ali preiskovanju podvržen zunaj tistega časa, v katerem bivajo seje.

ad § 16. 1. Imunitetna pravica članov državnega zbora je omejena na varstvo pred zapretbo in sodnijskim preganjanjem, ne pa na varstvo pred policijskim vabilom in postopanjem.

(D. s. 21. aprila 1890, Z IX, st. 482.)

2. Pravno nedopustno je, onega, kateri je zaslišati v smislu § 38. k. p. r. kot obdolženec, ga vabiti kot pričo glede kaznjivega dejanja. Ako je dotični član državnega zbora, je smatrati tako vabilo kot prega-

§ 17. Vsi zborniki državnega zbora naj svojo pravico glasovanja osebno izvršujejo.

§ 18. Člani poslanske zbornice se volijo na dobo šest let. Po preteku te dobe, ali pa, ako se poslanska zbornica razpusti se vrše splošne nove volitve.

Bivši poslanci se smejo zopet voliti.

Dokler traja volilna doba, je treba odrediti dopolnilne volitve, kadar kak član izgubi volivnost, umre, odloži mandat ali sicer iz kakega zakonitega vzroka neha biti član državnega zbora, ako za dotičnega poslanca ni bil voljen nadomestnik. Za ta primer obsega volilni red za državni zbor določila o novih volitvah, ki jih je uvesti.

§ 19. Državni zbor se prelaga in zbornica poslancev se razpušča po cesarjevi naredbi. Kadar se zbornica poslancev razpusti, voli se po § 7. na novo.

§ 20. Ministri in glave osrednjih oblasti imajo pravico, deležiti se vseh posvetov ter zagovarjati svoje predloge bodi osebno, bodi po človeku, katerega odbero za to. Vsaka zbornica sme zahtevati, da bodo ministri vpričo. Kadarkoli oni žele, morajo se zasli-

njanje in ga presojevati po § 16. osnovnega državnega zakona z dne 21. dec. 1867, št. 141.

(Plenarni sklep kasacijskega dvora z dne 21. nov. 1893, št. 13770.)

ad § 18. 1. Besedilo odstavka 1., 2., 3. je iz zakona z dne 2. aprila 1873, št. 40 drž. zak.; ono odstavka 4. pa je iz člana IV. zakona z dne 26. jan. 1907, št. 15 drž. zak.

2. Namestnike za poslance je voliti samo v Galiciji; glej § 36. volilnega reda za državni zbor.

šati. Pravico, tudi glasovati, imajo ako so zborniki tiste zbornice.

§ 21. Ena kakor druga zbornica državnega zbora ima pravico, ministrov popraševati (interpelovati) v vsem, kar ide v njeno področje, upravna dela vladna pretresovati, od vlade zastran kakih prejetih peticij zahtevati pojasnila, imenovati komisije, katerim so ministrstva dolžna dati potrebne vpotke in mnenje svoje v adresah ali resolucijah izraževati.

§ 22. Posebni zakon določuje, kako bodo zastopstva prigledovala državni dolg.

§ 23. Seje obeh zbornic so javne ali očitne.

Eni kakor drugi zbornici gre pravica, napraviti izjemo, da seja ni očitna, kadar prvosednik ali najmanj deset zbornikov tako hoče in zbornica po odstopu poslušavcev to ukrene.

§ 24. Kako zbornici ena z drugo in obe z unajnimi občite, to določuje tauje postava o opravljenem redu državnega zbora.

V.

Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867, števil. 142 drž. zak.

**o splošnih pravicah državljanov za kraljevine
in dežele zastopane v državnem zboru.**

Vzvidelo se mi je s privolitvijo obeh
zbornic državnega zbora izdati to-le državni
osnovni ali glavni zakon o občnih pravi-
kah državljanov ter zaukazati tako:

Član 1. Za vse deželane v državnem
zboru zastopanih kraljestev in dežel velja
občno avstrijsko državljanstvo.

Zakon odločuje, pod katerimi pogoji
se avstrijsko državljanstvo zadobiva, uživa
in izgublja.

Član 2. Pred zakonom so vsi državljani
enaki.

Član 3. Javni uradi so vsem državlja-
nom enako dosežni.

ad član 1. 1. Vsak avstrijski državljan sme imeti
državljansko pravico v obeh polovicah avstro-ogrske
države.

S pridobitvijo domovinske pravice v kaki ogrski
občini se avstrijsko državljanstvo ne izgubi.

Z možnostjo z ogrskim državljanom ne izgubi
avstrijska državljanica avstrijskega državljanstva.

(D. s. 14. okt. 1884, Z VII., št. 306 in 12. januarja
1891, Z VI., št. 504.)

Inostranci morajo dobiti avstrijsko državljanstvo, predno jim je moči v kako javno službo stopiti.

Član 4. Selilna svoboda tako zastran osebe kakor glede na imetek ne krati se v državnem ozemlju nikakor.

Vsem državljanom, ki stanujejo v kateri občini pa ondi plačujejo davek od svojega nepremičnega posestva, pridobitka ali dohodka, gre pod istimi pogoji kakor občinarjem pravica, v občinsko zastopstvo voliti in izvoljenim biti.

Svoboda izseliti se v kako vnansjo deželo utesnuje se od strani države edino z dolžnostjo vojaške službe.

Odhodnine smejo se pobirati samo v primeru povračbe ali vzajemnosti.

ad član 3. 2. Pravica avstrijskih državljanov javno službo doseči, je politična v ustavi zajamčena. (D. s. 18. jul. 1878, Z IV., št. 165 in 24. aprila 1882 Z VI., št. 256.)

3. S tem pa je izrečena le pravica vseh vrst državljanov do javnih uradov, ne pa pravica, da se mora gotova oseba pod gotovimi pogoji javnim uradnikom imenovati ali potrditi.

(D. s. 18. jul. 1878, Z IV., št. 165 in 24. aprila 1882 Z VI., št. 265.)

ad član 4. 4. Z odpravo iz občine se more kršiti le član 6 in ne član 4 državnega osnovnega zakona o splošnih pravicah državljanov.

(D. s. 19. okt. 1900, Z XI., št. 1032.)

5. Odprava iz občine utemeljuje kršenje pravice svobodnega bivanja v občini, ne pa pravice selilne svobode.

(D. s. 18. jan. 1901, Z XII., št. 1049.)

6. Aktivna in pasivna volilna pravica v občinski

Član 5. Lastnina je nepovredljiva. Razlastitev proti lastnikovi volji dopušča se samo ondi in tako, kjer in kakor postava določuje.

Član 6. Vsak član sme na državnem ozemlju kjer koli biti prebivališče in stanovanjske izvoliti si, vsakovrstno nepremično pridobiti in svobodno narejati z njo kakor tudi pod zakonitimi pogoji kateri bodo zaslužek imeti.

Za mrtvo roko sme se z ozirom na občni prid po zakonitem potu stesniti pravica, nepremična posestva pridobivati in z njimi narejati.

zastop je politična, v ustavi zajamčena.

(D. s. 24. aprila 1873, Z I., št. 42 in še druge.)

7. Občanstvo (meščanstvo) ni politična v ustavi zajamčena pravica.

(D. s. 11. jul. 1904, Z XIII., št. 1276.)

8. Vpis v občinski volilni imenik na podlagi pridobninskega davka se ne more zahtevati, ako ni bil davek v reklamacijskem roku še predpisan in torej tudi ne plačan.

(D. s. 5. jul. 1894, Z X., št. 106.)

9. Onim državljanom, ki še niso vstopili v dobo nabornih let, je glasom zakona z dne 2. okt. 1882, št. 155 d. z. dovoljena izselitev le s privoljenjem ministrstva in je to privoljenje izdati le takrat, ako se ti nedoletni izselijo z očem ali z materjo,

(D. s. 21. okt. 1899, Z IX., št. 493.)

ad član 5. 10. Lastninska pravica spada pod one, v ustavi zajamčene pravice; a ni politična pravica.

(D. s. 27. okt. 1871, 13. januarja 1873, Z I., št. 21 in 41.)

ad član 6. 11. Pravilnost odgonskega ali odpravnega odloka proti tujcu je glede domovinske pravice razsojati po okolščinah ob času izdaje ne pa ob času izvršitve odloka.

(D. s. 19. okt. 1881, Z VI., št. 250, 20. aprila 1882, Z VII., št. 326 in druge.)

12. Pravnomočni odpravni odlok občine ne ugasne, ako se isti dolgo časa ni zvršil.

(D. s. 22. okt. 1896, Z X., št. 773.)

13. Okrožje, za katero je politična oblast opravičena odrediti odgon, se sme raztezati tudi na sosedne politične okraje.

(D. s. 9. jul. 1897, Z X., št. 818.)

14. Avstrijec se ne sme iz kraja ali okraja samo iz obzirov javnega miru in reda iztirati, ako ni danih tudi drugih v § 1. zakona z dne 27. julija 1871, št. 88 drž. zak. navedenih pogojev.

(D. s. 22. okt. 1879 in 20. jan. 1880, Z V., št. 192, 193, 207.)

15. Delavec, ki ima pravilno delavsko knjižico in ki je oglasil nastop krojaške obrti se ne more smatrati brezposelskim in brez sredstev.

(D. s. 27. okt. 1891, Z IX., št. 427.)

16. Delavec, ki je bil v svojem poklicu, a je vsled odpusta od dela le začasno brez dela, se ne more smatrati brezposelnim.

(D. s. 28. aprila 1892, Z IX. št. 556.)

17. Vsled stavke nastala več tednov trajajoča brezdelavnost nima značaja brezposelnosti, da bi se smel iztirati delavec, ki je bil več let v tistem kraju v delu.

(D. s. 4. jul. 1894, Z X. št. 757 in druge.)

18. Oseba, ki se peča s časnikarstvom in še s postranskim poučevanjem nekoliko prisluži, katerega tudi stariši in sorodniki podpirajo, se ne more smatrati brezposelskim.

(D. s. 27. okt. 1892, Z IX., št. 585.)

19. Iz zavora izstopivše kaznjence, ki so avstrijski državljani, se ne more iz splošnih obzirov na javni red in mir iz kraja odgnati, ampak samo, ako so dejansko nevarni za varnost osebe in lastnine.

(D. s. 12. aprila 1894, Z X., št. 660.)

20. Enkratno kaznovanje zaradi hudodelstva javnega nasilstva (§ 85. lit. b) k. z.) še ne utemeljuje omadežnosti, ako ne izvira kaznjivo dejanje iz nečastnih nagibov in je sodišče tudi krivca z uporabo izvanredne

Član 7. Vsaka vez med gosposčino in podložniki je odpravljena za vsegdar. Vsaka dolžnost ali dajatev, ktera se iz imena razdeljene lasti drži nepremičnega posestva, je odkupna ter se v prihodnjič ne sme nobena nepremičnina obtežiti s takšno neodkupno dajatvijo.

pravice polajšila spoznalo poboljšljivim.

(D. s. 15. jan. 1902, Z XII., št. 1103.)

21. Obsodba zaradi prepovedane igre vtemeljuje omadeževanost le pri obtežilnih okolščinah.

(D. s. 13. jul. 1895, Z X., št. 711.)

22. Rabuka je pregrešek proti javnemu miru in redu, ne pa proti varnosti osebe ali lastnine.

(D. s. 9. jul. 1897, Z X., št. 817.)

23. Obsodba zaradi rabuke ne opravičuje odprave toženca.

(D. s. 2. jul. 1900, Z XI., št. 1005.)

24. Enkratno kaznovanje osebe zaradi prestopke proti varnosti tuje lastnine (§ 468. k. z.) ne označuje pod vsakimi pogoji tisto osebo tuji lastnini nevarno.

(D. s. 18. jan. 1884, Z XII., št. 1050.)

25. Obsodba osebe zaradi pregreška udeležbe tajne družbe ne označuje še isto nevarno za tujo lastnino in osebo, torej je zaradi te obsodbe nedopustna policijska odprava.

(D. s. 21. aprila 1884, Z VII., št. 294.)

26. Urednik, ki je bil obsojen zaradi zanemarjanja uredniške dolžnosti pri vzprejemu članka, obsegajočega žaljenje Veličanstva, ni zaradi tega še varnosti osebe ali lastnine nevaren.

(D. s. 3. jul. 1900, Z XI., št. 1006.)

27. Z zvijačo pridobljeni nakup zemljišča v svrhu onemogočenja iztiranja, ne ovira izvršila odgonskega odloka.

(D. s. 22. okt. 1896, Z X., št. 774.)

28. Osebe, zaradi sovodstva obsojene, so javnim interesom nevarne in se smejo iztirati.

(D. s. 21. aprila 1903, Z XII., št. 1175.)

Član 8. Osebna svoboda je zagotovljena. Zakon, dan dne 27. oktobra 1862 (drž. zak. št. 87.), za obrambo osebne svobode razglašá se s tem, da je pravi del tega državnega osnovnega zakona.

Vsaki protizakonito zaukazan ali podaljšán zapor zavezuje državo, odškodovati tega, komur se je storila krivica.

Član 9. Hišna pravica je nedotakljiva. Zakon, dan dne 27. oktobra 1862 (drž. zak. št. 88.) razglašá se s tem, da je pravi del tega državnega osnovnega zakona.

Član 10. Pisemska ali listovna skrivnost se ne sme povrediti ter se pisma razen ondaj, kadar gre za zakonito zapretje ali preiskovanje hišno, smejo odvezemati samo ob vojni (vojski) ali pa na podlogi sodnjskega povelja po obstoječih zakonih.

Član 11. Vsakdo ima pravico prošnje. Peticije ali prosbe pod skupnim imenom

ad član 8. 29. Z odpravo se krati le pravica bivališča, ne pa pravica osebne svobode.

(D. s. 20. okt. 1890, Z XI., št. 1036.)

ad član 9. 30. Z odposlatvijo vladnega zastopnika k slavnostni seji društva se nikakor ne krši hišna pravica.

(D. s. 21. aprila 1881, Z VI., št. 235.)

31. Policija je opravičena na podstavi ces. patenta z dne 20. aprila 1854, št. 96. drž. zak. stranki izdan ukaz se silo izvršiti.

(D. s. 27. okt. 1893, Z X., št. 645.)

ad član 10. 32. Naročilo c. kr. pošte, naj se na pošti ležeče pismo še le po izvršbi v smislu naredbe c. kr. trgovinskega ministrstva z dne 14. maja 1880 št. 685 ukazanega dohodarstvenega postopánja sprejme, ni smatrati kot zaplemba pisma.

(D. s. 9. julija 1883, Z VII., št. 278.)

smejo izhajati samo od zakonito priznanih skupščin ali društev.

Član 12. Avstrijski državljani imajo pravico napravljati shode in društva. S posebnimi zakoni se ustanovljujejo pravila za uživanje ali rabo teh pravil.

Član 13. Vsakdo ima pravico, držeč se zakonitih mej z besedo, pismeno, po tisku ali v slikah dajati svobodno na dan svoje mnenje.

Tisk se ne sme ni devati pod cenzuro, ni kratiti z uredbo, po kateri bi bilo treba dopustnice (koncesije). Poštne prepovedi od strani upravitstva ne dajo se obračati na domače tiskovine.

ad član 12. 33. Zakona o društvih in zborovanjih z dne 15. nov. 1867, št. 134 in 135 drž. zak. sta str. Razsodbe in odločbe državnega in upravnega sodišča ter najvišjega sodnega dvora so navedene pri posameznih paragrafih teh zakonov.

ad član 13. 34. S sklepom občinskega sveta, s katerim se proti odloku vlade zavaruje in ugovarja, je prekoračena meja svobodnega mnenja.

(D. s. 18. aprila 1877, Z VIII., št. 394.)

35. Resolucije občinskega zastopa, da so državljani opravičeni, gotovim naredbam vlade pokorščino odrekati, povzroči lahko, da se kdo protipostavno upre in je torej zakonito nedopusten izraz mnenja.

(D. s. 20. jan. 1900, Z XI., št. 985.)

36. Poziv državnim poslancem, da morajo v gotovem smislu delovati, presega svobodo mnenja.

(D. s. 19. aprila 1893, Z X. 627.)

37. Poziv občinskega odbora na občince določene narodnosti, pristašem lastne narodnosti prednost dajati pred onimi druge narodnosti, je draženje k sovražnosti proti drugim narodom in prekorači pravico svobodnega mnenja in varstva lastnega naroda.

(D. s. 3. aprila 1900, Z XI., št. 1007.)

Član 14. Vsakemu je zagotovljena popolna svoboda vere in vesti.

Uživanje civilnih in političnih pravic je nezavisno od vere, katero kdo trdi, vendar pa verska spoznatev ne sme državljanskim dolžnostim biti na kvaro.

Nihče ne sme siliti se, da bi opravil katero cerkveno dejanje ali da bi se udeležil cerkvene svečanosti, na kolikor ne stoji pod oblastjo drugega, kateri ima to oblast po postavi nad njim.

Član 15. Vsaka postavno priznana cerkev in verska družba ima pravico skupnega javnega bogočastja, urejuje in opravlja svoje notranje reči samostalno, ostaja v posesti in uživanji svojih bogočastju, šolstvu in dobrodelnosti namenjenih zavodov, ustanov in zalogov, podvržena pa je, kakor vsaka družba, občnim državnim zakonom.

Član 16. Slednikom vere, zakonito nepriznane, dopuščeno je zvrševati bogočastje doma, na kolikor isto ne žali niti pravic niti lepih šeg.

38. Postavljenje spominske plošče v trajen spomin narodnega dogodka presega svobodno mnenje.

(D. s. 23. okt. 1895, Z X., št. 716.)

ad član 14. 39. Obveznost očetova, svojega šolo obiskujočega otroka pošiljati k verskim vajam one konfesije, kateri pripada otrok, ne krši pravice očetove do svobode vere in vesti, dasi oče pripada k drugi konfesiji.

(D. s. 26. aprila 1900, Z XI., št. 1044.)

ad član 16. 40. Pravica domačih verskih vaj zakonito nepriznane verske družbe pristojna samo verskim družabnikom, ne pa tretjim osebam, katere ne pripadajo tej verski družbi.

(D. s. 20. aprila 1880, Z V., št. 212, 213, 214.)

Član 17. Znanstvo je svobodno in svoboden je znanstva uk. Pravico, napravljati učilnice in vzrejevalnice ter učiti v njih, ima vsak državljan, kateri je izkazal po zakonitem načinu, da je za to.

Hišni poduk ni podvržen taki omejitvi.

Za verski pouk v šolah naj skrbi dotična cerkev ali verska družba.

Država ima glede vsega šolstva in odgojstva pravico najvišje voditve in najvišjega nadzora.

Član 18. Vsakemu je na voljo, izvoliti si svoj poklic ter izobraziti se, kakor in kjer hoče.

Član 19. Vsa narodna plemena v državi so enakopravna in vsako pleme ima nepovredljivo pravico, svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti.

Enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, v uradu in v javnem življenju priznava se od strani države.

V deželah, v katerih stanuje več narodnih plemen, naj bodo javna učilišča napravljena tako, da se vsakemu teh plemen dado

ad član 17. 41. Ustavno zajamčena pravica snovati učne in odgojevalne zavode ni omejena ne iz krajevnih obzirov, ne iz obzira dejanske potrebe in se sploh ne da ovirati iz katerih koli oportunitetnih razlogov.

(D. s. 17. okt. 1882, Z VI., št. 265.)

42. Avstrijskim državljanom pristojna pravica samostojne učne in vzgojevalne zavode snovati, ne pa pravico zahtevati, da se obstoječi državni učni zavodi razširijo s priklopljenjem zasebnih učnih zavodov.

(D. s. 25. okt. 1887, Z VIII., št. 418.)

potrebni pomočki za izomiko v svojem jeziku, a da ne bode nikomur sila naučiti se katerega drugega deželnega jezika.

ad član 19. 43. Italijanski jezik je v Dalmaciji deželni navadni jezik.

(D. s. 24. okt. 1896, Z X., 778.)

44. Za občino Trst velja slovenščina kot v deželi navaden jezik.

(D. s. 28. aprila 1897, Z X., št. 800.)

45. Nemški jezik je v Pragi v deželi navaden jezik.

(D. s. 10. jan. 1898, Z XI., št. 844.)

46. Češko-slovanski rod ne prebiva na Dunaju, torej češčina ni na Dunaju v deželi navaden jezik.

(D. s. 19. okt. 1904, Z XIII., št. 1284.)

47. V smislu državnih osnovnih zakonov je vsak avstrijski državljani opravičen vlagati spise v jeziku, kateri je v tisti deželi navaden in zahtevati, da se te vloge praviloma rešujejo.

(D. s. 18. jan. 1898, Z VIII., št. 423.)

48. Istotako sme vsak avstrijski državljani zahtevati, da mu da oblasti rešitev vloge v istem v deželi navadnem jeziku, v katerem je vloga spisana.

(D. s. 18. jan. 1888, Z VIII., št. 424, 3. jul. 1888, ZV III., št. 440.)

49. Tržaški mestni zastop je smatrati uradom v smislu člana 19., kadar odločuje o reklamacijah zoper volilske imenike; določba, da je v Trstu italijanski jezik razpravni jezik, ne izključuje pravice, se posluževati tudi drugega v deželi navadnega jezika.

(D. s. 20. okt. 1903, Z XII., št. 1199.)

50. Pri vseh uradih v državnem zboru zastopanih kronovin in dežel se morajo vzprejemati vloge v vsakem v deželi navadnem jeziku. Ta obveznost veže tudi občinske urade brez razlike, se-li vloga tiče lastnega ali izročene področja. Pri vprašanju, mora-li urad sprejeti vlogo v dotičnem jeziku, ni merodajno, je-li vlagatelj tega jezika vešč, marveč je-li dotičen jezik v deželi navaden.

(D. s. 13. okt. 1902, Z XII., št. 1142.)

51. Tudi občinski uradi so po državnih osnovnih

zakonih obvezani, sprejemati zasebne vloge spisane v deželi navadnem jeziku.

(D. s. 28. aprila 1897, Z X., št. 800.)

52. Sklep oblasti, da se načeloma rešujejo vloge le v enem, v deželi navadnem jeziku, še ne vtemeljuje kršenja ustavno zajamčene pravice vseh državljanov, ki je v tem paragrafu izrečena.

(D. s. 25. aprila 1901 Z XII., št. 1066.)

53. Sklep občine, da se smejo napisi za ceste, ulice in trge izključno le od strani občine napraviti ni prepoved, da ni dopustno zasebnikom konkurenčno napravljati take napise, ne krši ustavno zajamčene pravice enakopravnosti.

(D. s. 10. jan. 1898, Z XI., št. 844.)

54. Pobotnica o plačani carini mora biti po carinskem zakonu stvarno enaka z vpisom v knjige; izdaja pobotnice glede jezika, se pa ne ravna po tem vpisu, ampak po onih načelih, ki so merodajni za občevarje s strankami, namreč po načelu enakopravnosti.

(D. s. 20. okt. 1904, Z XIII., št. 1286.)

55. Po ustavi je prebivalcem raznih narodnosti zajamčena pravica, da se jim v ljudskih šolah podaja poduk v svojem maternem jeziku in je tudi vsakemu narodu zajamčena pravica, da se mora v deželah in krajih, kjer prebivajo razni narodi, skrbeti za potrebna sredstva v svrhu omike mladine v svoji materinščini.

(D. s. 25. aprila 1877, Z III., št. 129, dalje Z V., VI. in druge.)

56. Naredba naučnega ministrstva, da se sme na ljudski šoli poleg enega še v drugem, v deželi navadnem jeziku podučevati, in da je starišem, oziroma postavnim zastopnikom na prosto voljo dano izjaviti, da se njihovi otroci, oziroma varovanci poduka v drugem deželnem jeziku ne bodo vdeleževali, ne vtemeljuje protipostavne sile glede podučevanja v drugem deželnem jeziku.

(D. s. 5. julija 1888, Z VIII., št. 444.)

57. Pravica interesentov zahtevati ustanovitev javne ljudske šole v materinem jeziku, ne izključuje obveznosti istih do ustanovitve take šole, svoje otroke pošiljati v obstoječo šolo druge narodnosti ali pa skrbeti

Član 20. Posebni zakon bode določil, ali bode in kdaj bode odgovorni vladni oblasti dopuščeno, pravicam, katere se spominjajo v članih 8, 9, 10, 12 in 13, časno in mestoma ustaviti veljavnost.

zasebnim potom za poduk v materinem jeziku.

(D. s. 23. okt. 1897, Z X., št. 842.)

VI.

Zakon z dne 27. okt. 1862, št. 87 drž. zak. **v varstvo osebne prostosti.**

Na predlog obeh zbornic Mojega državnega zbora ukazujem, da se varuje prostost osebe proti preoblastnemu ravnanju organov javne oblasti, sledeče:

§ 1. Nikogar se ne sme odtegniti njegovemu zakonitemu sodniku.

ad § 1. 1. V državnih osnovnih zakonih zajamčena pravica državljanov, da se nihče ne sme odtegniti zakonitemu sodniku, se izključno nanaša na osebno svobodo, ne pa na premoženjska vprašanja.

(D. s. 29. aprila 1871, Z I., št. 13 in 20. jan. 1886, Z VIII., št. 373.)

2. Z navedeno ustavno pravico ni nikakor omejeno področje političnih in policijskih oblastev, kakor je isto določeno v ces. patentu z dne 20. aprila 1854, št. 96. drž. zak.

(D. s. 24. oktobra 1878, Z IV., št. 172 in mnogo drugih.)

§ 2. Zapreti se sme kako osebo le vsled sodnijskega, vzroke navajajočega povelja.

To povelje pa se mora vročiti takoj pri zaprtju ali vsaj v sledečih 24 urah.

§ 3. Zaradi kekega po kaznjivem dejanju provzročenege velikega javnega pohujšanja (kaz. pravdni red § 156. lit. d) in § 124.) ne more se ukreniti niti zavarovalni niti preiskovalni zapor.

§ 4. Organi javne oblasti, ki so upravičeni koga prijeti, smejo sicer v po zakonu določenih slučajih kako osebo zapreti, morajo pa vsakega, katerega so zaprli v sledečih 48 urah ali izpustiti ali oddati pristojnemu oblastvu, Pristojno je tisto oblastvo, kteremu gre glede zaprte osebe po slučaju daljno zakonito postopanje.

Glej tudi § 3. zakona z dne 4. maja 1896, št. 66 drž. zak.

§ 5. Nikogar se ne more brez pravno utemeljene dolžnosti k bivanju v kakem gotovem kraju ali okolišu prisiliti (internovati konfinirati).

Istotako se ne sme razen v po zakonu omenjenih slučajih nikogar zgnati z gotovega kraja ali okoliša.

§ 6. Vsako v izvrševanju urada ali službe zoper predstoječe določbe storjeno utesnitev osebne prostosti je v slučaju hudobnega namena imeti za hudodelstvo zlorabe uradne oblasti (§ 101. k. z.), razun tega slučaja pa kot prestopok kaznovati z zaporom do 3 mesecev in pri ponovljeni obsodbi s ponovno takim dolгим zaporom.

§ 7. Zavaljo begosumnosti (kaz. pravdni red § 151. lit. a, § 153. lit. c, § 424.) ukrenjeni zavarovalni — ali preiskovalni zapor mora na zahtevo izostati ali prenehati proti varščini ali poroštvu za gotovo svoto, katero naj sodišče izmeri z ozirom na nasledke kaznjivega dejanja, razmere zaprte osebe in na imetje tistega, kdor da varnost. Obdolženec pa ima z roko obljubiti, da se do pravomočne razsodbe ne bo odstranil, niti skrival niti skušal zaprečiti preiskavo.

Glej §§ 191, 192, 193, 194, 195 sedaj veljajočega kaz. pravd. reda z dne 23. maja 1873, št. 119 d. z.

Svota varščine ali poroštva je ali v gotovem denarju ali v na pokaznika glasečih se avstrijskih obveznicah po borzinem kurzu dne položitve pri sodišču položiti, ali pa zavarovati z zastavo na nepremičnem imetju, ali s sposobnimi poroki (§ 1374. obč. drž. zakonika) kateri se ob enem zavežejo za plačnike.

§ 8. Svota varščine ali poroštva izreči je po sodišču zapadlej, ako se obdolženec brez dovoljenja iz svojega bivališča odstrani ali na njemu izdano povabilo, katero je, ako ga ni dobiti, v njegovem stanovanju pribiti, ne pride v treh dneh k sodišču.

Ta razsodba je, kakor hitro postane pravomočna, zvršljiva kakor vsaka civilna sodba. Zapadli varnostni zneski oddati so državni blagajnici; vendar ima po kaznjivem dejanju oškodovani pravico terjati, da se iz teh najprej poravnajo njegovi odškodninski zahtevki.

§ 9. Ako se obdolženec po dovoljenem izpuščenju pripravlja za beg, ali če se pokažejo nove okolnosti, katere terjajo, da se zapre, naj se on, ne glede na dano varnost zapre; ako se je zaprl v teh slučajih je svota varščine ali poroštva prosta.

Tisto velja, kakor hitro je postala razsodba pravomočna.

§ 10. Ravnaje se po predstojećih, dejanja varščine ali poroštva zadevajočih prepisih, more se vendar le po višjem sodnem dvoru dovoliti, da se pusti kdo na prostost, ali da se izpusti iz zapora tudi pri nujnih ovadbah zaradi kakega hudodelstva, za katero je zapretena kazen najmamj petletne ječe.

Policijskemu ministru in voditelju Mojega pravosodnega ministrstva naroča se izvršitev tega zakona.

VII.

Zakon z dne 27. oktobra 1862, št. 88 drž. zak.

v varstvo hišne pravice.

Na predlog obeh zbornic Mojega državnega zbora ukazujem v varstvo hišne pravice proti preoblastnem ravnanju organov javne oblasti sledeče:

§ 1. Hišna raziskava, to je raziskava

stanovanja ali drugih k pohišju spadajočih prostorov sme se redoma zgoditi le vsled sodnijskega, vzroke navajajočega povelja. To povelje je vročiti udeležencu takoj ali vsaj v sledečih 24 urah.

§ 2. V namen kazenskega pravosodja smejo, kadar je nevarnost v odlogu tudi brez sodnijskega povelja hitro raziskavo ukazati sodnijski uradniki, uradniki varnostnih oblastev ali občinski predstojniki. Na raziskovanje poslanemu dati je pismo pooblastilo, katero je udeležencu pokazati.

V tisti namen smejo tudi varnostni organi samooblastno raziskavati hišo, ako se je proti komu izdalo privodno ali zaporno povelje, ali če je bil kdo pri dejanju zasačen, ali če ga javna potira ali javna govorica stavi v sum kaznjivega dejanja, ali če ga zasačijo v posesti takih reči, ki kažejo na udeležbo takega dejanja.

V obojem slučaju je udeležencu na njegov zahtev takoj, ali vsaj v sledečih 24 urah potem vročiti poverilo o storjeni hišni raziskavi pridejanimi vzroki tiste.

Glej §§ 139. do 142. k. p. r. z dne 23. maja 1873, št. 119 d. z.

§ 3. Zastran policijskega in financijskega nadzorovanja smejo organi tistega hiše raziskavati samo v po zakonu določenih slučajih. Veljajo pa tudi tukaj propisi poprejšnjega paragrafa glede pooblastila za hišno raziskavanje in poverila o nje opravi.

ad § 3. 1. Pri presoji zakonitosti od upravnih oblastev odredjene hišne raziskave zadostuje konstat-

§ 4. Vsako v izvrševanju urada ali službe zoper predstoječe določbe storjeno hišno raziskavo je v slučaju hudobnega namena kaznovati za hudodelstvo zlorabe uradske oblasti (§ 101. k. z.) razun tega slučaja pa prestopok proti dolžnostim javnega urada po prepisu §§ 331. in 332. k. z.

§ 5. Hišne raziskave v namen policijskega nadzorovanja, kakor one v namen kazenskega pravosodja opravljati so po propisih kazenskopravnega reda.

Hišna raziskavanja v namen finančjskega nadzorovanja godijo se po določbah kazenskega zakona o dohodninah.

§ 6. Pri vsaki hišni raziskavi, pri kateri se ni dobilo nič sumljivega, dati je o tem udeležencu na njegovo zahtevo potrdilo.

Voditelju Mojega pravosodnega ministristva in ministroma za policijo in finance naroča se izvršitev tega zakona.

VIII.

Zakon z dne 6. aprila 1870, št. 42 d. z.

v obrano listovne in pisemske skrivnosti.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§ 1. Če kdo nalašč prelomi skrivnost listov in drugih zapečatenih pisem ali spi-

vanje, da je bila nevarnost v odlogu.

(D. s. 17. jul. 1878, Z VI., št. 162, 163.)

sov ter jih brez pravice odpečati ali pa zataji, naj se to dejanje, ako ne podpada pod ostrejšo določbo splošnega kazenskega zakona za prestopek šteje. Kadar ta prestopek stori uradnik ali služabnik ali ktera druga v javni službi stoječa oseba svoj urad ali svojo službo opravlja, naj se prestopnik kaznuje z zaporom do šest mesecev, sicer pa v denarjih do 500 gld. avstr. veljave ali z zaporom do treh mesecev.

V naslednjem primerljaju nastopa kazensko sodno preganjanje samo na zahtevo tega, komur se je pravica razžalila.

§ 2. Razen ondaj, kadar gre za hišno preiskovanje ali za zaprtje, smejo se listi ali druga pod pečatom hranjena pisma samo na podlagi sodnikovega povelja komu uradno odvzeti ali razpečatiti. Povelje se mora dotičnikom z vzroki vred brez odloga vročiti.

§ 3. Če se komu zoper to, kar velewa § 2. te zakona, pismo odvzame ali odpečati, naj bo ako dejanje kakor prestopek z zaporom do treh mesecev kaznovano.

§ 4. Če se kje na podlagi zakona od 5. maja 1869, drž. zak. št. 66, izreče, da je član 10. državnega osnovnega zakona od 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, ustavljen, izgubita §§ 2. in 3. pričujočega zakona svojo moč za dotle, dokler bo rečen član ustavljen.

§ 5. Le-ta zakon se ne dotiče ni določeb reda kazenske pravde o tem, kdaj se smejo kateremu obdolžencu listi odvzeti in odpečatiti, ni predpisov reda listovne pošte o tem, kako je ravnati z nevročljivimi listi,

niti določeb konkurznega reda glede tega, kako previdno je delati, kadar se konkurs odpira.

§ 6. Zvršitev tega zakona, ki pride v moč tisti dan, ko bo razglašena, naroča se ministroma za pravosodje in za trgovino.

Na Dunaju, dne 6. aprila 1870.

IX.

Zakon z dne 26. maja 1879, št. 79. drž. zak.,

o uporabi paragrafa 5. zakona od 6. aprila 1870 (drž. zak. št. 42.), v obrano listovne in pisemske skrivnosti, na slučaje, v katerih je treba liste ali pisma razkuževati (desinficirati).

Da se odstranijo kake dvombe o uporabi paragrafa 5. zakona z 6. aprila 1870, (drž. zak. št. 42) v obrano listovne in pisemske skrivnosti na slučaje razkuževanja pisem, ukazujem — s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora tako :

§ 1. Določilo § 5. zakone z 6. aprila 1870 (drž. zak. št. 42), v obrano listovne in pisemske skrivnosti, — po katerem takšni propisi kazensko-pravdnega reda, reda listovne pošte in konkurznega reda, ki z zapovedljivih oziróv na javni boljek ustanavljajo izimke od prepovedi kak list odpečatiti, niso taknjeni z omenjenim zakonom v obrano listovne in pisemske skrivnosti in torej

imajo še dalje v moči ostati, — razteza se tudi na taka zakonita določila, po katerih je ob nevarnosti, da se utegne zanesti v deželo kaka nalezljiva bolezen, ukazano uradno odpiranje pisem v ta edini konec, da se razkužijo.

§ 2. Pričujoči zakon pride v moč tisti dan, katerega bode razglašena.

V Schönbrunnu, dne 26. maja 1879.

X.

Zakon z dne 5. maja 1869, št. 66 drž. zak.,
s katerim se na podlagi člana 20. državnega temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak. določajo upravičenja odgovorne vladne oblasti ukreniti začasne in krajevne izjeme obstoječih zakonov.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem, kakor sledi:

§ 1. Za slučaj vojske, kakor tudi, če je neposrednje pričakovati pričetka vojskinih podjetij, potem za slučaj notranjih nemirov, kakor tudi, če se kažejo na obširen način veleizdajske ali sicer za ustavo nevarna početja, smejo se začasno in krajevno po pričujočem zakonu na podlagi člana 20. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, št. 142 drž. zak. o splošnih pravicah državljanov, določbe članov 8., 9., 10., 12. in 13.

tega državnega temeljnega zakona celoma ali delovito ustaviti, dalje v smislu §§ 8. in 9. pričujočega zakona dati z veljavno močjo izjemne naredbe v izvrševanje policijske in kazenske oblasti.

Te izjemne naredbe pa so, ako se v pričujočem zakonu drugače ne določa, pripuščene le na podlagi sklepa skupnega ministrstva po dobljenem odobrenju cesarjevem.

Taiste se morajo razglasiti po prepisih tega zakona.

V razglasitvi zaznamovati je natanko obseg ozemlja, za katero imajo veljati izjemne naredbe.

§ 2. Če se v smislu § 1. pričujočega zakona člani 8., 9., 10., 12. in 13. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, drž. zak. št. 142, ali pa posamezni tistih ustavijo, nastopijo vsled tega v naslednjih §§ 3.—7. označeni učinki, če niso ti učinki v naredbi izrečno omejeni na manjši mero.

Naredba mora navesti člane državnega temeljnega zakona, kateri se ustavijo, ter se sklicevati na one določbe pričujočega zakona, katere uravnavajo učinke ustavitve (suspensije).

Naredba mora se razglasiti v državnem zakoniku in uvrstiti v uradni list dežele, v kateri leži ozemlje, za katero ima veljavo ta naredba.

§ 3. Ustavitev (suspensija) člana 8. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, drž. zak. št. 142 ima učinek, da

- a) se v § 4. zakona z dne 27. oktobra 1862, (št. 87 drž. zak.) določen 48 urni rok za slučaj, ako organi javne oblasti brez sodnikovega povelja zapro kako osebo zaradi suma kakega kaznjivega dejanja, razširja na 8 dni.
- b) se osebe, ki so zaradi kakega v dodaktu tega zakona označenega kaznjivega dejanja zaprte, ne izpuščajo proti varščini ali poroštvu (§ 7.—10. zakona z dne 27. okt. 1862, št. 87 drž. zak.);
- c) se osebe, katere so javnemu redu nevarne, po varnostnem oblastvu smejo izgnati iz ustavilnega (suspenzijskega) okraja, ali iz kakega kraja tega okraja, ako niso ravno v tem kraju pristojne; dalje da sme varnostno oblastvo osebam, katere so v kakem kraju tega okraja pristojne, ukazati, da ne smejo brez oblastvenega dovoljenja tega kraja zapustiti.

§ 4. Ustavitev člana 9. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, št. 142 drž. zak. učini, da smejo varnostna oblastva v svrhu kazenskega pravosodstva zaradi v dodatku tega zakona zaznamovanih kaznivih dejanj ukreniti vsaki čas brez sodnikovega povelja hišne raziskave.

§ 5. Ako se član 10. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, št. 142 drž. zak. ustavi, smejo se pisma zaseči in odpečatiti tudi razen hišne raziskave ali zaprtja ali brez sodnikovega povelja.

§ 6. Z ustavitvijo člana 12. državnega temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak. združen je učinek:

a) da se društva ali podružnice, ki spadajo pod določbe zakona z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak. brez dovolitve oblasti ne smejo saovati in da smejo politična oblastva delovanje takih že obstoječih društev, posebno držanje zborovanj tistih, ustaviti ali pa od posebnih pogojev odvisnih storiti nadaljevanje tega delovanja in držanja zborovanj. Delovanje društev druge vrste se s tem ne dotika.

Politično oblastvo pa sme vsaj in zborovanjem tistih poslati komisija, kateri je upravičen sejo ali zborovanje zaključiti, ako se razpravljajo predmeti, kateri ne spadajo v statutičen delokrog društva. Tudi sme politična oblastev ustaviti izvršitev sklepa, s katerim prekorači društvo svoj statutičen delokrog.

b) Da se zborovanje v smislu § 2. zakona z dne 15. novembra 1867, d. z. št. 135, sploh ne smejo izvršiti, zborovanja in obhodi v smislu §§ 4. in 5. omenjenega zakona pa le s privolitvijo političnega oblastva.

§ 7. Ustavitev člana 13. državnega te-

ad § 6. Na podstavi zakona z dne 5. maja 1869, št. 66 drž. zak. zadevajoč izjemno razveljavo nekaterih državnih osnovnih zakonov, še niso upravičena politična oblastva obstoječa društva brez povoda razpustiti. (D. s. 13. jan. 1890, Z IX, št. 476.)

meljnega zakona z dne 21. dec. 1867, drž. zak. št. 142 upravičuje upravno oblastvo:

- a) ustaviti izhajanje in razširjanje tiskovin, zoper tiste izreči poštno prepoved in začasno ustaviti opravljanje obrtij, kate-
tere po razmnoževanju slovstvenih ali umetnostnih izdelkov ali po trgovanju s tistimi stavijo v nevarnost javni red;
 - b) za položitev dolžnih izvodov v zmislu § 17. tiskovnega zakona določiti rok, kateri se pri perijodičnih tiskovinah sme podaljšati do treh ur, pri drugih tiskovinah pa do osem dni pred izdajanjem.
- § 8. Z ustavitvijo članov 8., 9., 10., 11.

in 13. državnega temeljnega zakona z dne 21. dec. 1867, drž. zak. št. 142, ali posameznih tistih smejo se izdati omejitvene policijske naredbe z veljavno močjo

- a) glede izdelovanja, prodajanja, posesti in nositve orožja ter streliva (strelivnih stvari),
- b) glede potnih listov in oglaševanja,
- c) glede vedenja na javnih krajih in zbiranje ljudi,
- d) glede naprave demonstracij in rabe znamenj.

Take naredbe smejo se tudi pozneje izdati in v nujnih slučajih celo po deželnem predsedniku.

Le-ta pa mora o tem z navedbo vzrokov nemudoma dati naznanilo ministrstvu notranjih zadev; o nadaljni veljavi izdanih naredb mora skupno ministrstvo takoj ukrep storiti.

Pozneje izdane naredbe razglasiti je v deželnem zakoniku.

§ 9. Prestopki zapovedi in prepovedi, v §§ 3.—7. obseženih, kakor tudi za izvršitev teh določeb po oblastvu storjenih ukrenitev n naročil, in prestopki policijskih naredeb, izdanih na podlagi § 8., zapadejo, ako po obstoječih zakonih ne pridejo pod ostrejšo kazen, globi ali zaporni kazni, katera se more po okolnostih slučaja od zakonito v to poklicanega oblastva odmeriti do 1000 gld. ali pa do 6 mesecev.

§ 10. Na podlagi tega zakona storjene izjemne naredbe je razveljaviti, ako in kolikor odpadejo vzroki, ki so storili potrebno njihovo izdanje.

Popolno ali delovito razveljavljenje zgodi se z ukrepom skupnega ministrstva po dobljenem odobrenju cesarjevem.

Po ministrstvu storjeno razveljavljenje razglasiti je z državnem zakoniku.

Z izjemno naredbo po tem zakonu združeni učinki nehajo po meri storjenega razveljavljenja izjemne naredbe.

V ravno tej meri pridejo ob veljavno moč tudi ukrenitve, storjene med veljavo izjemne naredbe na podlagi tega zakona v izvrševanje policijske in kazenske oblasti.

§ 11. Ministrstvo mora, ako je na podlagi tega zakona storilo izjemne naredbe ali pa ukrenilo nadaljno trajanje tistih, državnemu zboru, ako je zbran, takoj, sicer pa precej, ko se v drugič snide in sicer v obeh slučajih najprej zbornici poslancev v prvi

njeni seji navedši vzroke izjemne naredbe opravičiti ter sprožiti, da o tem sklepa državni zbor.

§ 12. Ta zakon stopi v veljavo z dnem njegovega razglasenja; istega dne pride ob moč cesarski ukaz z dne 7. okt. 1868, št. 136 drž. zak.

Zvršitev tega ukaza se naroča skupnemu ministrstvu.

Dodatek.

Kaznjiva dejanja, na katera sta uporabljati § 3. lit. b) in § 4. so sledeča:

Veleizdaja (§§ 58.—64. k. z.) na razžalitve Veličanstva in udov cesarskega rodu (§§ 63. in 64.), motenje javnega pokoja (§ 65.), vstaja in punt (§§ 68.—75.); javno nasilstvo v slučajih §§ 76.—94., (98. in 99.); umor (§§ 134.—138.), uboj v slučajih § 143., težka telesna poškodba v slučajih § 157., zažig (§§ 166.—169.), rop (§§ 190.—196.), podpomoč k hudodelstvom (§§ 212.—221), potem pregreški in prestopki zoper javni pokoj in red (§§ 278.—310.), prestopki zoper javne naprave in naredbe, ki spadajo k javni varnosti (§§ 312.—330.) in prestopki §§ 478.—484, dalje dejanja, ki so kaznjiva po zakonu z dne 17. dec. 1862 (drž. zak. št. 8 za leto 1863) zadevajočim nekatera dopolnila občnega in vojnega kazenskega zakona, po orožnem patentu z dne 24. okt. 1052 (st. 223 drž. zak.) kakor tudi po tem zakonu kaznjiva dejanja.

XI.

Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867, št. 143 drž. zak.

o ustanovitvi državnega sodišča.

Vzvidelo se mi je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati ta-le državni osnovni zakon ter zaukazati tako:

Član 1. Za kraljevine in dežele zasto-

ad član 1. Državno sodišče ni poklicano razsojevati v sporih med zakonodajno in izvršilno oblast.

(D. s. 20. jan. 1897, Z X., št. 784.)

Državno sodišče ni opravičeno raziskavati, so-li dani pogoji za uporabo § 14. državnega osnovnega zakona o zasilnih naredbah, ampak samo, se je-li izdana zasilna naredba pravilno razglasila.

(D. s. 21. okt. 1904, Z XIII., st. 1288.)

Državno sodišče je pri razsodbi v kompetentnem sporu omejeno na razsodbo o sporu, ni pa poklicano izdati naredbe glede nadaljnega postopanja.

(D. s. 13. jan. 1904, Z XIII., št. 1223.)

Državno sodišče ni pristojno razveljavljati razsodbe upravnih oblastev.

(D. s. 18. jan. 1901, Z XII., št. 1223.)

Vsled tega tudi ne more državno sodišče izreči, da obstoji pravno stanje, kakor je bilo pred izdavo dotičnega administrativnega odloka.

(D. s. 22. aprila 1903, Z XII., št. 1177.)

Državno sodišče ni poklicano oblastveno dajati ukaze, v katerem jeziku jim je reševati vloge.

(D. s. 14. jan. 1896, Z X., št. 728.)

Vprašanje, je-li občinski zastop prekoračil svoj delokrog, ne spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 19. jan. 1900, Z XI., st. 981.)

pane v državnem zboru postavi se državno sodišče, da bode razsojevalo o razporih zastran pristojnosti in oblastnosti in pa v prepirnih rečeh javnega prava.

Član 2. Državno sodišče bode s končno veljavnostjo razsojalo v razporih zastran pristojnosti :

- a) med sodnimi in upravnimi gosposkami o vprašanji, ima li se katera reč doognati po potu pravde ali po upravnem potu, v primerljajih, katere zakon določuje;
- b) med katerim deželnim zastopstvom in najvišjimi vladnimi oblastmi, kadar si tako one, kakor ktera teh lasti pravice, v kaki upravni reči narejati ali razločevati.
- c) med avtonomnimi deželnimi organi raz-

ad član 2. (formalno).

Zahteva upravnih oblastev zaradi razsoje kompetenčnega spora v pravdni zadevi, katera se razpravlja pred sodiščem se sme staviti v vsaki dobi (štadi) sodnijskega postopanja.

(D. s. 18. jan. 1831, Z VI., št. 233.)

Državno sodišče mora v kompetenčnem sporu med sodnim in upravnim oblastvom na zahtevo stranke razsojati, naj si bodi pravdna zadeva v katerikoli stopnji (instanci).

(D. s. 14. jan. 1884, Z VII., št. 289.)

Državno sodišče je poklicano le v konkretnem slučaju razsojevati o kompetenčnem sporu, ne pa tudi takrat, ako se na državno sodišče stavi zahteva za načelno razsodbo v pristojnosti katerega koli oblastva, ali pa za izrek o pomenu gotovih zakonitih določb, ali pa o kompetenčnih mejah raznih oblastev.

(D. s. 24. okt. 1870, Z I., št. 8 in druge.)

nih dežel v rečeh njihovi skrbi in upravi izročenih.

Za obstoj kompetenčnega spora je merodajen le izrek dotičnih oblastev, ne pa vtemeljitev.

(D. s. 29. aprila 1901, Z XII., št. 1075.)

Pri razsodbi o kompetenčnem sporu med sodnimi in upravnimi oblastvi se je ozirati ne samo na smer (tendenco), ampak tudi na vtemeljitev dotičnih odlokov.

(D. s. 19. jan. 1803, Z XII., št. 1156.)

Tudi zemljiščno-odvezne oblasti so upravne, torej spada kompetenčen spor med temi oblastvi in sodišči v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 20. okt. 1890, Z IX., št. 490.)

Ako državne oblasti odklanjajo zahtevo stranke razveljaviti kak sklep avtonomnih oblasti, ni s tem izrečena odklonitev pristojnosti.

(D. s. 5. jul. 1897, Z X., št. 807.)

Negativen kompetenčen spor je dan, ako oba oblastva v isti zadevi, od iste stranke vloženo zahtevo za pripoznanje pristojnosti odklanjajo.

(D. s. 10. jul. 1882, Z VI., št. 258.)

Negativen kompetenčen spor med sodnimi in upravnimi oblastvi pa ni dan, ako so stranke zahtevale odločbo od strani sodnijskih in državno-upravnih oblastev, ne pa tudi od avtonomnih upravnih oblastev, katere so morda v tej zadevi pristojne.

(D. s. 25. januarja 1893, Z X., šte. 59 in mnogo drugih.)

Ne smatra se kompetenčnim sporom med državno in deželno upravo, ako državna uprava razpolaga čez deželna sredstva, ki so ji na razpolago v ta namen, da zadosti obveznostim, katere so zakonito deželi naložene.

(D. s. 14. jan. 1884, Z VII., št. 290.)

Odklonitev na upravno oblast vložene prošnje le zaradi tega, ker nima prosilec poverila (legitimacije) za prošnjo ne tvori odklonitve pristojnosti.

(D. s. 19. jan. 1893, Z XII., št. 1156.)

Prisvajanje pravice deželnega odbora do avtentične razlage deželnih zakonov ni nikak odlok, torej ne proizvaja kompetenčnega spora z državno oblastjo, katera to pravico zanikuje.

(D. s. 12. jan. 1904, Z XIII., št. 1264.)

Negativen kompetenčen spor med sodnimi in upravnimi oblastvi ni dan, ako so stranke zahtevale odločbe od sodnijskih in avtonomnih oblastev, ne pa tudi od državno-upravnih oblastev, katere so morda v tej zadevi pristojne.

(D. s. 6. jul. 1904, Z XIII., št. 1265.)

Negativen kompetenčen spor med sodnimi in upravnimi oblastvi je dan, ako obe oblastvi, dasi iz različnega stališča in različnih zahtev v isti zadevi svojo pristojnost odklanjajo.

(D. s. 19. jan. 1881, Z VI., št. 233.)

Državno sodišče je pristojno razsojevati o kompetenčnem sporu med sodišči in upravnimi oblastvi tudi v slučaju pravomočne razsodbe, ako je upravna oblast pred izdavo razsodbe za se zahtevala pristojnost in ako je došel dotični predlog pravočasno državnemu sodišču.

(D. s. 5. jul. 1893, Z X., št. 834.)

Z zavrnitvijo tožbe iz stvarnih razlogov od strani sodišča se sodnijska pristojnost stvarno pripozna, dasi je v sodbi izrečena nepristojnost tožbe pri sodišču.

(D. s. 19. jan. 1903, Z XII., št. 1156.)

Kompetenčni spor ne obstoja več, ako se je od nepristojno upravne oblasti odločba že zvršila in ni ona oblast, katera je bila v razsodbo pristojna, temu ugovarjala.

(D. s. 15. jul. 1871, Z I., št. 17.)

Negativen kompetenčen spor med nižjimi upravnimi oblastvi ne obstoji več, ako zastopnik najvišje upravne oblasti pred državnim sodiščem izjavi, da si upravna oblastva prisvajajo pristojnost v tej sporni zadevi.

(D. s. 8. jul. 1891, Z IX., št. 522.)

ad član 2 a.

I. V pristojnost sodišč spadajo:

Zadeve, ki se tičejo skupnih interesov občanov, ne pa občine.

(D. s. 17. okt. 1902, Z XII., št. 1150.)

Razsodbe proti občini na povračilo stroškov za ubožca, katere bi morala občina trpeti.

(D. s. 15. okt. 1883, Z VII., št. 281, št. 303 in mnogo drugih.)

Zahteve proti občini za povrnitev oskrbnih stroškov, katere mora občina iz naslova domovinstva povrniti.

(D. s. 23. aprila 1900, Z XI., št. 990 in še mnogo drugih.)

Razsodbe o imovinsko-pravnih zahtevah občine proti bivšemu občinskemu predstojniku iz njegovega gospodarjenja z občinskim premoženjem.

(D. s. 16. jan. 1888, Z VIII., št. 420.)

Razsodbe o zahtevi občine proti bivšemu občinskemu predstojniku na povrnitev prejete, a ne zaračunene in izročene svote.

(D. s. 25. okt. 1878, Z IV., št. 173.)

Zahteva občinskega predstojnika proti občanom na povrnitev iz svojega izplačanih občinskih doklad.

(D. s. 29. aprila 1901, Z XII., št. 1073.)

Razsodba o sporih glede pravnega obstoja bivšemu občinskemu uslužbencu dovoljene pokojnine.

(D. s. 22. okt. 1878, Z IV., št. 169.)

Razsodbe o imovinsko pravnih sporih iz službene pogodbe med občino in njenimi uslužbenci.

(D. s. 16. jan. 1888, Z VIII., št. 419.)

Spori med občinami v zastopstvu ubožnih zavodov glede postavne ubožne tretjine do umrlih duhovnikov.

(D. s. 26. jan. 1872, Z I., št. 23.)

Spori iz pogodbe državne uprave z občino, vzdrževati gimnazijo proti določenim prispevkom v gotovem obsegu.

(D. s. 4. jul. 1899, Z XI., št. 498.)

Zahteve na pripoznanje pristojnosti v politično občino na podlagi dogovora, pogodbe ali privatno-pravnega naslova.

(D. s. 26. okt. 1876, Z III., št. 119.)

Spori na povračilo šolnine, katero je kdo mesto obvezancu učitelju plačal.

(D. s. 14. jul. 1875, Z II., št. 85.)

Razsodbe o sporih glede pridobitve cerkvenih klopj iz privatno-pravnega naslova.

(D. s. 25. jan. 1877, Z III., št. 124.)

Spori o povrnitvi škode, provzročeni po divjagini, ako obstoji glede teh povračil kak dogovor.

(D. s. 9. jul. 1874, Z II., št. 58.)

V razsodbo o plačilu odškodnine delavcu od

strani delavske zavarovalnice proti nezgodam je pristojno razsodišče delavske zavarovalnice tudi takrat, ako je prišla dolična zahteva v smislu § 65. zakona o bolniških blagajnah na bolniško blagajnico i slednja to odškodnino zahteva.

(D. s. 18. okt. 1897, Z X., št. 836.)

Zahteve uslužbencev avstrijskih državnih železnic iz službene pogodbe proti državi kot delodajalki.

(D. s. 22. jan. 1904, Z XIII., št. 1221.)

Izpodbijanje disciplinarnih rozsodb ravnateljstva zasebnih železnic proti uslužbencem na podstavi službene pogodbe sklenjene med dotično zasebno železnico in njenimi uslužbenci.

(D. s. 18. aprila 1898, Z XI., št. 862.)

Spori, ki nastanejo, ako se politična oblast protivi izročiti pri njej položeno lovsko kavejjo.

(D. s. 19. jul. 1877, Z XIII., št. 138.)

Spori, ako se obrtnik protivi izdati na podstavi § 81. obrtnega zakona spričevalo.

(D. s. 16. oktobra 1899, Z XI., st. 960.)

Razsodbe o vprašanju, kako privatno-pravno veljavo imajo izjave strank, katere so oddale na zapisnik povodom stavbene komisije.

(D. s. 9. jul. 1902, Z XII. št. 1133.)

Razsodbe o tem, kako veljavo ima pred političnim oblastvom podana izjava nedoletnega pod očetovo oblastjo stoječega sina glede izselitve v inozemstvo in je li ta s privolitvijo očetovo podana izjava smatrati pravoveljavna ali je še treba privoljenja nadvarstvene oblasti.

(D. s. 21. oktobra 1880, Z V., št. 228.)

Razsodbe o odškodninskih zahtevah proti železniškim podjetjem zaradi vsled železniške zgradbe prozročene škode, za katero jamči v smislu § 10 b železniškega koncesijskega zakona dotično podjetje.

(D. s. 20. okt. 1898, Z XI., št. 919.)

Zahteve za odškodnino proti članom odvetniške komore zaradi zamudnega uradovanja.

(D. s. 24. okt. 1903, Z XII., št. 1208.)

Razsodbe o motenju posestva, kakor tudi splošno v spornih posestnih pravicah, ako ni za posebne slučaje s posebnimi zakoni določena izjema.

(D. s. 19. januarja 1881, Z VI., št. 233 in mnogo drugih.)

Tudi predpisi glede ljubljanskega barja in odbora za osuševanje barja ne poznajo nobene izjeme odz gore navedenega pravila.

(D. s. 16. jan. 1885, Z VII., št. 323.)

Tožbe zaradi motenja posestva tudi takrat, ako je posest pašnih pravic na dozdevnemu občinskemu svetu sporna.

(D. s. 28. okt. 1903, Z XII., št. 1216)

II. V pristojnost političnih oblastev spadajo:

Spori o obsegu patronata nad cerkvenim nadarbinam, kajti patronat ne izvira iz privatnega, marveč iz javnega prava.

(D. s. 28. aprila 1781, Z I., št. 12.)

Odločbe, pristojijo li posameznim župljanom cerkvene klopi v izključno last in vse upravne zadeve o cerkvenih klopeh.

(D. s. 25. jan. 1877, Z III., št. 124.)

Odločba, glede pripoznanja baje veljavno sklenjenega zakona, kakor tudi glede zakonskega rojstva otrok in vpisa v krstno matico in potrebne poizvedbe o teh dejstvih.

(D. s. 23. okt. 1878, Z IV., st. 168.)

Odločbe na povrnitev škod, ki so nastale vsled vojaških nastanitev ali okupacij, ali vsled ukazov vojnih poveljnikov v vojskinem času.

(D. s. 24. aprila 1878, Z IV., št. 154.)

Odločbe glede napeljevanja, oziroma odvajanja in zaviranja vode.

(D. s. 19. jan. 1881, Z VI., št. 232.)

Zvršitev od političnih oblastev izdanih razlastitvenih (eksproprijacijskih) razsodb.

(D. s. 18. jan. 1887, Z VIII., št. 391.)

Odločbe spora o načinu izvrševanja nesporne gozdne služnosti (gozdne paše, gozdnega užitka).

(D. s. 21. aprila 1885, Z VII., št. 328.)

Odločbe o sporu, je li kak prostor javen občinski trg.

(D. s. 21. aprila 1885, Z VIII., st. 328.)

Odločbe o sporih glede prispevkov ljudskim šolam.

(D. s. 19. jan. 1888, Z VIII., št. 495.)

Odločbe o sporih glede prispevkov ljudskim šolam splošno, kakor glede povračila krajnemu šolskemu svetu od bivšega načelnika krajnega šolskega sveta zaradi baje nezakonitega postopanja prouzročene škode, spadajo v pristojnost upravnih šolskih oblastev.

(D. s. 9. aprila 1889, Z IX., št. 461.)

Odločbe glede zaveznosti župana zaradi odštetja davkov državni blagajni.

(D. s. 20. okt. 1898, Z X., št. 769.)

Odločbe o zahtevi na povrnitev preplačil občin-
skih doklad.

(D. s. 24. aprila 1903, Z XIII., št. 1180.)

Vgotavljanje in iztirjanje prispevkov delodajalcev
okrajnim bolniškim blagajnam.

(D. s. 15. jan. 1902, Z XII., št. 1102.)

Odločbe o povrnitvi stroškov zastopstva v pravdi
zaradi kratenja časti.

(D. s. 13. jan. 1904, Z XIII., št. 1222.)

Dražba premakljivih stvari, (premičnin) člena
343. trg. zak. spada v pristojnost upravnih oblasti.

(D. s. 6. jul. 1896, Z X., št. 755.)

ad član 2b. V dvomljivih slučajih, oziroma pri
pomanjkanju pozitivnih predpisov, spada-li sporna za-
deva javne uprave v pristojnost državnih ali avtonom-
nih upravnih oblastev, je smatrati pristojnost državnih
upravnih oblastev.

(D. s. 16. jul. 1875, Z II., št. 89 in 24. jan. 1878,
Z IV., št. 149.)

Pravico avtentično razlagati deželne zakone pri-
stoja samo cesarju s privolitvijo deželnega zbora, ne
pa deželnemu odboru; pravica izdajati ukaze oblastvom
glede izvrševanja deželnih zakonov istotako ne pristoj-
a deželnemu odboru, ampak samo oblastvom na podstavi
izvršilnega pristavka (Vollzugsklausel) dotičnega zakona.

(D. s. 12. jan. 1904, Z XIII., št. 1219.)

O vprašanju, katera občina mora od deželne bla-
gajnice predujemno izdane neiztirjljive pogrebne stroške
povrniti, odločujejo državne upravne oblasti.

(D. s. 16. jul. 1875, Z II., št. 89.)

Član 3. Še ima državno sodišče oblast, razsojevati s konečno veljavnostjo:

- a) o zahtevah, ki jih katera v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel nastavi proti skupnosti tistih ali pa narobe, potem o zahtevah, ki jih katera rečenih kraljevin in dežel nastavi proti drugi izmed njih, zadnjič o zahtevah, ki jih nastavi katera občina, skupščina ali posamezna oseba proti eni izmed imenovanih kraljevin in dežel ali proti skupnosti istih, če ti zahtevki niso taki, da bi se dali dognati z redno pravdo;
- b) o pritožbah državljanov spričo tega, da so se jim z ustavo dodeljene politične pravice prikratile, potem ko se je ta reč že izdelala po upravnem potu, kakor piše zakon.

ad član 3.

O zahtevi zaradi odškodnine po nedolžnem obsojenemu odloči justični minister in določi svoto odškodnine. Upravičenec ima pravico tekom 60 dni po vročitvi odloka justičnega ministra vložiti tožbo pri c. kr. državnem sodišču. Ta rok se ne sme raztegniti, postavitve v prejšnji stan zaradi zamujenega roka je nedopustna.

(Zakon z dne 16. marca 1892, št. 64. drž. zak. §§ 7. in 8.)

ad član 3 a.

I. Zahteve posameznih dežela na skupino in obratno.

Državno sodišče je pristojno v razsodbo proti deželi v javno-pravnih zahtevah, katere so nastale vsled črtanja dotične postavke proračuna v deželnem zboru. Nasprotno pa ne spada vprašanje, vstreza li pravnim

potrebam pravomočen odlok glede ustanovitve ljudske šole v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 18. oktobra 1898, Z XI., št. 915.)

Zahteva dežele proti državi na izročitev gotovih posestev v deželno upravo zaradi pripadnosti k normalno-šolskemu zakladu spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 23. april 1900, Z XI., št. 989.)

Zahteve na povrnitev stroškov, katere je imela dežela vsled izvršitve v javnem interesu ležečih obveznosti države, spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 22. jan. 1903, Z XII. št. 1163.)

II. Zahteve dežele proti drugi.

Dogovori dežela med seboj o prispevkih k skupni prisilni delavnici spadajo v javno pravo, v razsodbo iz takih dogovorov nastalih sporov je pristojno državno sodišče.

(D. s. 20. okt. 1897, Z X., št. 839.)

III. Zahteve posameznih proti državi ali deželam.

Zahteve proti deželi na povrnitev stroškov, katere bi morala trpeti dežela na podlagi javno-pravnega naslova, ni zasebna, ampak javno-pravna zahteva in spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 3. jul. 1899, Z XI., št. 946.)

Razsodbe o zahtevi na dopolnitev kongruie spada v pristojnost državnega sodišča, torej tudi razsodba o vprašanji, je-li dohodek iz gotove ustanove del župni-kove plače.

(D. s. 24. aprila 1900, Z XI., št. 991.)

Državno sodišče je pristojno v razsodbo o zasačnini.

(D. s. 15. jan. 1898, Z XI., št. 860.)

V razsodbo o zahtevah v smislu zakona z dne 17. avgusta 1892, št. 142 drž. zak. za uradno pobito govedino je pristojno državno sodišče.

(D. s. 21. aprila 1898, Z XI., št. 872.)

Zahteve proti državi na povrnitev stroškov zaradi lečenja vsled ugriznine steklega psa je javno-pravna, ter se ne more rednim pravnim potom iztirjati.

(D. s. 7. jul. 1900, Z XI., št. 1017.)

Zahteve na povračilo škode zaradi zakasnene rešitve kompetenčne prošnje spada na redno pravno pot.

(D. s. 9. jul. 1904, Z XIII., št. 1275.)

Zahteve proti državi na povrnitev škode zaradi neopravičene zapretnice spada na redno pravno pot in ne v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 10. jul. 1901, Z XII., št. 1082.)

V razsodbo na zahtevo državnoborskih diet je državno sodišče pristojno; pasivna tožbena legitimacija pripada c. kr. vladi. Take zahteve se smejo tožiti pri državnem sodišču, ni pa potrebno, da bi bila prej sporna zadeva upravnim potom rešena.

(D. s. 25. aprila 1898, Z XI., št. 878.)

Državno sodišče je pristojno razsojati o zadevah za dijete in povrnitev potnih stroškov državnih poslancev, ne pa o tem, so li od upnikov pri rednih sodiščih pridobljene zastavne pravice in prepovedi pravno-veljavne.

(D. s. 27. aprila 1900, Z XI., št. 1000.)

Državnemu sodišču ne pristojata stvarna presodba od kompetentnih disciplinarnih oblastev izdanih odlokov.

(D. s. 24. okt. 1904, Z XIII., št. 129.)

Državno sodišče ni pristojno izreči, je-li disciplinarnim potom premeščen začasno ali umirovljen uradnik sposoben za kako drugo službeno mesto.

(D. s. 7. julija 1898, Z XI., št. 902.)

Državnemu sodišču ne pristojata presodba, je-li od pristojne državne oblasti izrečeno umirovljenje uradnika zakonito vtemeljeno.

(D. s. 28. aprila 1900, Z XI., št. 1003.)

Vprašanje, se li sme nesodniški uradnik zaradi službene nesposobnosti vpokojiti je pripuščeno prostemu prevdarku pristojnih oblasti in ne presoji državnega sodišča.

(D. s. 15. aprila 1902, Z XII., št. 1116 in še druge.)

Nesodnijski uradnik se sme vsakokrat od najvišje uprave oblasti iz službenih ozirnov vpokojiti proti nakazilu pravilne pokojnine, sklicevanje na službene obzire v penzijskem dokretu ni potrebno, pač je državno sodišče upravičeno preiskavati, so bili res službeni obziri pri umirovljenju merodajni.

(D. s. 21. jun. 1904, Z XIII., št. 1100.)

Zahteva za nakazanje plače, katera je bila med začasno ustavitvijo od službe ustavljena, spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 24. okt. 1904, Z XIII., št. 1294.)

Zahteva deželnega uradnika na aktivitetno, oziroma pokojninsko plačo, je iz službenega razmerja na javnem pravu sloneča zahteva, ki spada v slučaju spora pred državno sodišče.

(D. s. 4. jul. 1904, Z XIII., št. 1260.)

Zahteva državnega uradnika v uvrstitev v konkretalni status z dnevom imenovanja spada v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 27. aprila 1901, Z XII., št. 1071.)

S službeno pogodbo nastavljeni poštni uslužbenci, poštarji in poštni manipulanti niso državni uradniki, marveč stoje napram državi v privatno pravnem razmerju; zahteve iz tega razmerja proti državi ne spadajo v pristojnost državnega sodišča.

(D. s. 18. aprila 1899, Z XI., št. 938.)

Na podstavi min. naredbe z dne 19. maja 1900, št. 87 drž. zak. nastavljeni poštarji niso državni uradniki, ampak uradniki poštne in telegrafске naprave, zahteve istih proti državi iz službenega razmerja spadajo na redno pravno pot, ne pa pred državno sodišče.

(D. s. 14. jan. 1904, Z XIII., št. 1226.)

ad člen 3 b.

I. Formalni pogoji.

Državno sodišče ni poklicano splošnih razsodb načeloma izdajati, torej tudi ne o kršenju volilne pravice za deželni zbor celih skupin, ako se dotični volilci sami niso pritožili.

(D. s. 13. jan. 1896, Z X., št. 726.)

Državne t. j. avstrijskim državljanom po ustavi zajamčene politične pravice pristojijo tudi občinam, korporacijam, pravilno obstoječim društvom in družbam, torej so tudi vse te juristične osebe opravičene, zaradi kršenja teh pravic vlagati pritožbo na državno sodišče.

(D. s. 25. aprila 1877, Z III., št. 129 in še mnogo drugih.)

Za vložitev pritožbe zaradi kršenja zakona o društvih vsled razpusta društva ni opravičeno zastopstvo razpuščenega društva, pač pa vsak posamezen član istega.

(D. s. 27. jan. 1871, ZI., št. 10 in še mnogo drugih.)

Upravitelji razpuščenega društva so v svoji lastnosti kot člani upravičeni proti razpustu društva vložiti pritožbo v imenu društva.

(D. s. 14. jan. 1896, Z X., št. 727.)

Volilem v državno in deželno zastopstvo pristojna po ustavi pravice pritožbe na državno sodišče zaradi kršenja volilne pravice tudi takrat, ako sicer sami v svoji osebni volilni pravici niso prikrajšani, ampak, ker so bile sprejete v volilni imenik osebe, ki nimajo volilne pravice.

(D. s. 24. aprila 1881, Z VI., št. 234 in mnogo drugih.)

Volilna pravica za državni zbor ne vtemeljuje pravice do pritožbe na državno sodišče, ker so se nekatere osebe iz volilnega imenika črtale.

(D. s. 6. jul. 1897, Z X., št. 811.)

Pomanjkljiva sestava tožbenega zahteva ni za dršek, da bi se o pritožbi ne razsojilo, ako je iz vsebine pritožbe razvidno, da se je kršila katerakoli v ustavi zajamčena politična pravica.

(D. s. 14. januarja 1896, Z X., 728.)

II. Predhodna rešitev upravnim potom.

Pritožba zaradi kršenja v ustavi zajamčenih političnih pravic je nedopustna v onih točkah, o katerih še niso odločile upravne oblasti in o onih točkah, ki niso omenjene v neprestopnem 14 dnevnem roku po dani pismeni vlogi.

(D. s. 20. aprila 1887, Z VIII., št. 399.)

Vročitev administrativnega odloka je pravoveljavna, ako se je zvršila vročitev v roke rodbinskega člana v navzočnosti in z vednostjo naslovljenca.

Vročitev administrativnega odloka v stranki nerazumljivem jeziku je pravoveljavna, ako se stranka instančnim potom ni pritožila.

(D. s. 19. okt. 1903, Z XII., št. 1195.)

Administrativnim potom je zadeva le za one

osebe rešena, ki so se dotičnega pravnega postopanja vdeležile.

(D. s. 19. okt. 1903, Z XII., št. 1196.)

Oni, ki je bil iz občine iztiran, ima pravno sredstvo priziva. Ako je isti opustil to sredstvo, se ne more smatrati, da je njegova zadeva instančnim potom končana.

(D. s. 21. okt. 1895, Z X., št. 713.)

O sporu, v katerem jeziku mora izdati občina odloke v izročenem področju, odločuje instančnim potom politična oblast in ne deželni odbor. Ako se je torej vložil priziv na deželni odbor ni zadeva instančnim potom rešena in ne more državno sodišče razsojevati o pritožbi zaradi kršenja ustavno zajamčene pravice enakopravnosti jezika.

(D. s. 24. okt. 1896, Z X., št. 777 in 778.)

Volilna pravica za državni zbor ni administrativnim potom končana, ako se ni posluževalo po državno-zborskem volilnem redu dopuščenega sredstva reklamacije.

(D. s. 8. jul. 1897, Z X., št. 815.)

Proti uradnim popravkom volilnega imenika za državni zbor ni dopusten priziv. Proti takim popravkom je takoj mogoča pritožba na državni zbor.

(D. s. 8. jul. 1897, Z X., št. 815.)

III. Kršenje političnih ustavno zajamčenih pravic.

Pritožba na državno sodišče zaradi kršenja ustavno zajamčenje pravice ni umestna, ako se je zvršilo kršeni od strani oblastva v izvrševanje disciplinarne oblasti zaradi pregreška službenih dolžnosti.

(D. s. 23. aprila 1885, Z VII., št. 331.)

Državno sodišče v presojo disciplinarnega odloka tudi takrat ni pristojno, ako se je s tem odlokom poslovalo v pravno obsežje javnega učitelja.

(D. s. 6. jul. 1898, Z XI., št. 896.)

Izdaje ukazov višjih oblastev na podrejene niso nikdar predmet pritožbe posameznih državljanov na državno sodišče.

(D. s. 21. okt. 1903, Z XII., št. 1202.)

Aktivna in pasivna volilna pravica za državni

zbor, za deželni zbor in v občinske zastope je politična, ustavno zajamčena pravica.

(D. s. 24. okt. 1879, Z V., št. 197 in mnogo drugih.)

Volilcem v občinske zastope priznana pravica proti volilnemu postopanju ni politična; ustavno zajamčena politična pravica je le takrat kršena, ako se posameznemu volilcu ne pripozna volilna pravica, ne pa tudi takrat, ako so se s protipostavnim volilnim postopanjem kršile osebne volilne pravice drugih volilcev ali pa, ako so se nevolilci k volitvi dopuščali.

(D. s. 28. jan. 1876, Z III., št. 162 in še mnogo drugih.)

Pravica, katera je samo v občinskem redu vtemeljena ni politična v ustavi zajamčena.

(D. s. 15. jul. 1890, Z IX., št. 489.)

Meščanstvo ni v ustavi zajamčena politična pravica.

(D. s. 11. jul. 1904, Z XIII., št. 1176.)

Lastninska pravica je v ustavi zajamčena, a ni politična.

(D. s. 27. okt. 1871 in 31. jan. 1873, Z X., št. 21 in 41., Z I.)

Zahteva za oproščenje od vojaške dolžnosti je pač smatrati kot politična, a ne v ustavi zajamčena pravica.)

(D. s. 1. maja 1874, Z I., št. 55.)

Razsodba, so-li šolska oblastva opravičena do ločbe o šolskih zamudah raztegniti tudi na zamude verskih vaj, ne pristojajo državnemu sodišču.

(D. s. 26. aprila 1900, Z XI., št. 998.)

Državno sodišče je pristojno v presojo samo takih konkretnih, v ustavi zajamčenih pravic, ki so pridevki (atributi) državljanstva, ne pa o kršenju pravice neodstavnosti, ki je samo pridevek sodnikove lastnosti.

(D. s. 4. jul. 1904, Z XIII., št. 1261.)

Član 4. Vprašanje, je-li državno sodišče oblastno razsoditi kateri primerljaj, rešuje to sodišče samo in edino; njegove razsodbe ne dopuščajo nikake pritožbe niti pravde.

Kadar državno sodišče kako reč zavrne pred rednega sodnika ali pred katero upravno gosposko, ta ne moreta odreči raz-

sodbe, rekoč, da nista oblastna za to.

Član 5. Državno sodišče stoluje na Dunaju ter šteje prvosednika in prvosednikovega namestnika, katera oba imenuje cesar na žive dni, potem dvanajst soudov in štiri na stopnike, katere imenuje cesar tudi navse žive dni po predlogu državnega zbora in to šest soudov in dva nastopnika izmed oseb, katere predlaga zbornica poslancev, šest soudov in dva nastopnika izmed oseb, ki jih predlaga gosposka zbornica.

Predlog pa se opravi tako, da se za vsako mesto, kar jih je podeliti, povedo po trije vedni možje.

Član 6. Posebni zakon bode tanje določil, kako naj se državno sodišče uredi, kako se pred njim postopa in kako se mu izvršujejo razsodbe in naredbe.

ad član 4.

Državno sodišče je pristojno le v razsodbo konkretnih njemu predloženih pravnih zadev ne pa načelno in splošno.

(D. s. 14. jan. 1898, Z XI., št. 857.)

Kompetenčen spor med državnim sodiščem in šolskimi oblastvi je nemogoč.

(D. s. 12. jan. 1898, Z XI., št. 857.)

Zadeva, ki spada v pristojnost državnega sodišča ne more spadati, ne v pristojnost upravnega sodišča, ne v ono rednih sodišč.

(D. s. 28. okt. 1903, Z XII., št. 1215.)

ad član 6.

V tem članu napovedan zakon je izšel dne 18. aprila 1869, št. 74. drž. zak. Isti, kakor tudi min. naredba z dne 26. okt. 1869, št. 163 drž. zak. o poslovnem redu državnega sodišča, pa ne spadata med državne osnovne zakone.

XII.

Zakon z dne 22. okt. 1875, šte. 36 ex 1876 drž. zak.

o ustanovitvi upravnega sodnega dvora.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§ 1. V izvršbo določil člana 15. državnega osnovnega zakona od 21. decembra 1867 (drž. zak. št. 144) ustanovi se za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane upravni sodni dvor, katerega sedež bode na Dunaji.

§ 2. Upravni sodni dvor naj sodi v vseh tistih slučajih, v katerih kdo trdi, da mu je zakonom nasprotna razsodba ali naredba kakega upravnega oblastva prikratila pravice.

Upravna oblastva, proti katerih razsodbam ali naredbam (zaukazilom) moči je pritožiti se pri upravnem sodnem dvoru, so ali organi državne uprave, ali pa tudi organi deželne, okrajne in občinske uprave.

ad § 1.

Upravno sodišče ni administrativna stopinja (instanca), ampak naprava zunaj uprave.

(U. s. 30. febr. 1880, sklep št. 936. Ti plenarni sklepi se v zbirki »Budvinsky« deloma ne nahajajo.)

ad § 2.

Upravno sodišče je pristojno razsojevati samo o zakonitosti spodbijanega odloka.

(U. s. 30. marca 1883, SK. št. 1703.)

Provizorična odločba ni odtegnjena pristojnosti upravnega sodišča.

(U. s. 3. maja 1893, SK. št. 7241.)

Predmet razsodbe je samo odlok ali pa naredba, ne pa razlogi istih.

(U. s. 7. febr. 1877, SK. 36 in mnogo drugih.)

Vsled tega je pa zakonitost odloka ali naredbe brez pomembe, so li pridejani razlogi v zakonu vtemeljeni ali ne.

(U. s. 13. jul. 1893, Z. št. 7383 B.)

Pristojnost upravnega sodišča (v vodopravnih zadevah) ni dana, ako pridejo v poštev samo javni interesi, ne pa tudi zahteve strank.

(U. s. 23. februarja 1893, Z. št. 7099 B.)

Sindikatsne tožbe ne spadajo pred upravno sodišče.

(U. s. 25. sept. 1882, SK. št. 1767.)

Presoja odlokov, katere sta izdala dogovorno namestništvo in deželni odbor ni odtegnjena pristojnosti upravnega sodišča.

(U. s. 4. jan. 1893, Z. št. 6987 B.)

V pristojnost upravnega sodišča ne spadajo:

a) Odloki ali odredbe, s kojim ni kršena nikaka pravica (dasiravno morda interes) pritožitelja.

(U. s. 12. marca 1877, SK. št. 73 in še mnogo drugih.)

b) Odloki ali odredbe, ki so se izdale na podlagi dogovora.

(U. s. 17. sept. 1887, SK. št. 2676 in še mnogo drugih.)

c) Interni poduki ali pripravljalna vodila.

(U. s. 3. marca 1879, SK. št. 388 in še mnogo drugih.)

d) Razsodbe o vprašanjih strogo administrativnega značaja, pri katerih nima stranka pravice zahtevati, da se v gotovem smislu rešijo, n. pr. nameščenje učiteljev.

(U. s. 1. febr. 1886, SK. št. 1170.)

e) Odloki ali odredbe, ki imajo značaj upravnega čina, ne pa značaja odloka v strogem pomenu besede.
(U. s. 25. febr. 1887, Z. št. 3412 B.)

f) Odloki, s katerimi se je odklonilo postopanje v izvrševanje nadzorstvene pravice.

(U. s. 17. novembra 1880, SK. št. 434 in mnogo drugih.)

g) Odloki, s katerimi se je izjavilo nadzorstvenim potom o pasivni volilni pravici.

(U. s. 19. nov. 1888, SK. št. 2783.)

h) Odklonitev predložitve vložene pritožbe upravnemu sodišču.

(U. s. 13. maja 1880, SK. št. 1610.)

i) Odloki ali odredbe, ki nimajo določenih pravnih posledic za poseben slučaj.

(U. s. 22. avgusta 1876, SK. št. 58 in mnogo drugih.)

k) Odloki in odredbe, katerih ni oblastvo izdalo na podstavi oblastvene moči ali v izvrševanju iste.

(U. s. 3. dec. 1887, Z. št. 3798 B.)

l) Zahteve oblastev spadajoče pod one dolžnosti, katere more stranka postavno ali vsled pravomočne razsodbe izvršiti.

(U. s. 16. novembra 1881, SK. št. 1155 in mnogo

m) Vročitve odlokov drugih oblastev.

(U. s. 24. nov. 1883, SK. št. 1966.)

n) Izvršilne odredbe na zaprosbo ogrskega ministrstva, (U. s. 26. nov. 1887, SK. št. 3097) ali kazenske sodnije.

(U. s. 19. aprila 1893, Z. št. 7207 B.)

o) Odloki c. in kr. vojnega ministstva.

(U. s. 3. jan. 1884, Z. št. 2972 B.)

p) Odloki častniškega kora.

(U. s. 3. nov. 1884, SK. št. 1961.)

r) Odloki volilnih komisij za trgovinsko zbornico.

(U. s. 10. dec. 1877, Z. št. 1961 B.)

s) Najvišji sklepi.

(U. s. 12. aprila 1886, SK. št. 845.)

š) Deželnozborski sklepi in odloki ali odredbe v zadevah, ki spadajo v sklepovanje poslanske ali gosposke zbornice, državnega ali deželnega zbora.

(U. s. 4. novembra 1878, Z. št. 1579 B.)

Upravno sodišče pa je pristojno v razsodbe:

a) O sporih zaradi odklonitve uradnega postopanja.

(U. s. 24. oktobra 1876, SK. št. 244 in mnogo drugih.)

b) O sestavi volilnih komisij za trgovinsko zbornico.
(U. s. 22. febr. 1878, SK. št. 216.)

c) O odlokih, s katerimi se je kršila pravica pri-
tožitelja, dasi se ni izdalo nikakega odloka dotičnemu.
(U. s. 20. jan. 1877, SK. št. 72.)

d) O vzprejemu nevolilcev v volilne imenike.
(U. s. 8. marca 1877, SK. št. 50 in mnogo drugih.)

e) O sklepih reklamacijskih komisij za občinske
volitve.

(U. s. 19. junija 1886, Z št. 3114 B.)

f) O odlokih, s katerimi se sega v samoupravo
občin.

(U. s. 6. okt. 1882, SK. št. 1517.)

g) O odlokih glede doklad na direktne davke.
(U. s. 26. sept. 1881, SK. št. 1470.)

h) O izkaznosti prispevkov za vodne in regula-
cijske stavbe.

(U. s. 11. jan. 1888, Z št. 3868 B.)

i) O odlokih glede izvrševanja nadzorstvene
pravice.

(U. s. 11. marca 1887, Z št. 3434 B.)

k) O odredbah občine glede uporabe občinskih
naprav od strani občanov.

(U. s. 14. maja 1890, Z št. 5313 B.)

l) O sklepih okrajnih zastopov od strani priza-
detih prebivalcev, katere zadevajo finančne posledice
dotičnih sklepov.

(U. s. 30. nov. 1888, Z št. 4374 B.)

§ 3. Od pristojnosti upravnega sodnega
dvora se izločajo (izključavajo):

a) reči, o katerih pristoji razsodba rednim
sodiščem;

b) reči, katere po državnem osnovnem zakonu
z 21. decembra 1867, (drž. zak. št. 143)

- spadajo v pristojnost državnega sodišča;
- c) reči, katere se po zakonu z 21. decembra 1867 (Drž. zak. št. 146) v obeh cesarstva polovinah vkupno opravljajo;
 - d) reči, kateri se po zakonu z 21. decembra 1867 (Drž. zak. št. 146) v obeh cesarstva polovinah po enakih načelih upravljajo, ako se je izpodbijana razsodba ali naredba na podlagi zakonitega propisa izrekla dogovorno s kakim vkupnim upravnim oblastvom ali pa z upravnim oblastvom druge polovine cesarstva, ali se opira na ukaz, dogovorjen po enakšnem potu;
 - e) reči, v katerih imajo upravna oblastva pravico delati po svojem prostem previdu in v kolikor imajo to pravico;
 - f) pritožbe proti imenovanju ljudi za javne urade in službe, kolikor ne gre za prikrato pravice, predlagati za kako službo ali popolnjevati jo, katere pravice bi se kdo lastil;
 - g) disciplinarne reči;
 - h) pritožbe proti upravnim (administrativnim) razsodbam, ki jih je na poslednji stopinji izrekel vrhovni sodni dvor, in

ad § 3.

Pristojnost upravnega sodišča je izključena:

a) Zasebne pogodbe, če tudi so se sklepale s posredovanjem političnih oblastev in s privolitvijo zvršila na premičnine.

(U. s. 23. jun. 1879, Z št. 1202 B.)

b) Na zasebno-pravnem naslovu sloneče zahteve,

proti razsodbam, ki jih je izreklo sodišče iz upravnih uradnikov in sodnikov sestavljeno ;

- i) pritožbe proti razsodbam in naredbam ali ukazilom davkovno-vcenitvenih komisij.

dasi se tičejo javno-pravnega razmerja.

(U. s. 18. dec. 1876, Z št. 448 B.)

c) Pravna razmerja iz službene pogodbe uslužbencev avtonomnih oblastev,

(U. s. 17. okt. 1857, Z št. 1334 B. in mnogo drugih);

tajnikov trgovskih in obrtnih zbornic.

(U. s. 15. jun. 1886, SK. št. 1333)

železniških strojevodij in uslužbencev državnih železnic,

(U. s. 26. marca 1889, SK. št. 935)

d) Zahteve za oskrbo ostalih po umrlih uslužbencih avtonomnih oblastev.

(U. s. 20. maja 1878, SK. št. 772.)

e) Spori iz mezdnih pogodb.

(U. s. 14. jun. 1880, SK. št. 973.)

f) Izreki upravnih oblastev o koristi ali škodi po eraričnih ali deželnih vodnih stavbah mejašem prizadetih in o določitvi prispevkov.

(U. s. 22. jul. 1878, SK. št. 1164.)

g) Presoja zakonitosti sodnijsko izdane ubožne pravice.

(U. s. 25. febr. 1890, Z št. 5171 B.)

V pristojnost upravnega sodišča pa spadajo :

a) Na javno-pravnem naslovu sloneče zahteve (kolikor ne spadajo v razsodbo državnega sodišča.)

(U. s. 16. maja 1877, SK. št. 81.)

b) Zahteve na povrnitev po divjačini poyzročene škode, ako ni o tem razsodišče odločilo.

(U. s. 31. okt. 1876, Z št. 254 B.)

V zmislu § 3. lit. b) so od pristojnosti upravnega sodišča izključene :

a) Potrdivni kompetenčni spori med deželnim za-

stopstvom in najvišjimi državnimi vladnimi oblastvi.

(U. s. 17. sept. 1877, Z št. 1085 B.)

b) Zahteve na državo (verski zaklad) iz javno-pravnega naslova.

(U. s. 19. septembra 1877, Z št. 1165 B. in mnogo drugih.)

c) Zahteve proti deželam.

(U. s. 10. okt. 1876, SK. št. 170.)

d) Kršenje državnih osnovnih zakonov. (Jako mnogo judikatov.)

e) Državnozbornske volitve.

(U. s. 14. septembra 1885, SK. št. 1994.)

Nasprotno spadajo v pristojnost upravnega sodišča.

a) Zanikavni kompetenčni spor med deželnim odborom in državnimi oblastvi.

(U. s. 9. marca 1881, SK. št. 1038.)

b) Slučaji, v katerih se je na zahtevo proti državi administrativnim sodnijskim potom odločilo.

(U. s. 20. novembra 1893, SK. št. 2546 in mnogo drugih.)

c) Zadeve vojaškega nastanjevanja.

(U. s. 2. jul. 1877, Z št. 902 B.)

d) Društvene zadeve, ako se ne tiče kršenja člana 12. drž. osn. zakona z dne 12. dec. 1867, št. 142 drž. zak.

(U. s. 12. dec. 1884, Z št. 2802 B.)

e) Določitev učnega jezika na ljudskih šolah.

(U. s. 27. aprila 1877, SK. št. 70.)

Izključene so iz pristojnosti upravnega sodišča v smislu § 3. lit. c nastopne zadeve:

a) Prepoved stavbe v območju trdnjav.

(U. s. 4. aprila 1881, SK. št. 587.)

b) Pritožbe proti skupnemu finančnemu ministertvu.

(U. s. 10. jul. 1882, SK. št. 1366.)

c) Pritožbe proti bosanski deželni vladi.

(U. s. 30. marca 1885, SK. št. 410.)

d) Pritožbe zaradi izročitve (hudodelca) na podstavi državne pogodbe.

(U. s. 12. aprila 1886, SK. št. 954.)

Izključene so iz pristojnosti upravnega sodišča na podstavi § 3. lit. d) nastopne zadeve:

a) Odloki, ki so vtemeljeni na podlagi postavnih predpisov, dogovorno z ogrskim upravnim oblastvom. (U. s. 7. maja 1877, Z št 590 B in mnogo drugih.)

b) Izpust iz vojaške zveze.

(U. s. 18. dec. 1876, Z št. 454 B.)

c) Izpust iz brambovske zveze.

(U. s. 19. marca 1883, SK. št. 502.)

d) Vojaško novačenje.

(U. s. 3. decembra 1877, Z št. 1596 B.)

e) Odklonitev olajšave pri izpolnjevanju vojaških dolžnosti.

(U. s. 19. maja 1890, SK. št. 1604.)

Nasprotno pa spadajo v pristojnost upravnega sodišča:

a) Zahteve uradnika ministrstva za deželni bran iz deželne brambe razmerja.

(U. s. 19. nov. 1886, Z št. 3256 B.)

b) Disciplinarno postopanje železniških uslužbencev.

(U. s. 17. dec. 1880, Z št. 957 B.)

c) Vojaške pristojbine (takse).

(U. s. 11. jun. 1883, SK. št. 997.)

f) Odločitev, uživa li stranka pri izvažanju žganja bonifikacijo in povrnitev daca.

(U. s. 17. jan. 1893, Z št. 7015 B.)

ad § 3. c.

a) Tudi v zadevah svobodne izprevidnosti mora upravno sodišče najprej preiskavati, se je ravvalo po zakonitem upravnem postopanju.

(U. s. 22. avgusta 1876, SK. št. 82 in še mnogo drugih.)

b) Odredbe, katere smejo upravna oblastva po svobodni izprevidnosti izdavati, so le takrat predmet izpodbijanja pred upravnim sodiščem, ako more pritožitelj dokazati, da je dotična odredba z kakim zakonskim določilom v protislovju in da so vsled tega njegove pravice kršene.

(U. s. 11. jun. 1887, Z št. 3580 B.)

c) Administrativna oblastva so opravičena postopati po svobodni izprevidnosti, ako se tiče varstva javnih interesov, ne pa konkretnih pravic posameznega (U. s. 14. 1886, SK. št. 2250.)

V svobodno izprevidnost upravnih oblastev spadajo:

a) Primernost danih rokov za izvršbo oblastvenih ukazov.

(U. s. 7. jul. 1884, SK. št. 1485.)

b) Dovoljenje ali ustavljenje izvršbe v poslednji stopinji izdane naredbe.

(U. s. 6. nov. 1876, SK. št. 292.)

c) Razmotrivanje vprašanja, je li spor potem poravnave rešiti in določbe dotične poravnave.

(U. s. 16. marca 1887, Z št. 3443 B.)

d) Delegovanje drugega, kakor pristojnega okrajnega glavarstva v odločitev v I. stopinji.

(U. s. 15. marca 1886, SK. št. 473.)

e) Odklonitev premeščenja uradnika.

(U. s. 15. sept. 1890, SK. št. 2381.)

f) Odločbe o nedopustnosti postranskih opravil uradnika zaradi nepristranosti v uradnem poslovanju.

(U. s. 3. februarja 1888, Z št. 3910 B.)

g) Začasno ali stalno umirovljenje nesodnijskih uradnikov.

(U. s. 22. jan. 1877, SK. št. 101.)

h) Podelitev pokojnine ali odprave bivšemu uradniku.

(U. s. 18. dec. 1876, Z št. 471 B.)

i) Predlog za podelitev vzgojevalnega prispevka.

(U. s. 30. jan. 1879, Z št. 1283 B.)

k) Namesčenje umirovljenih ali odpuščenih uradnikov.

(U. s. 10. dec. 1876, Z št. 471 B.)

l) Ustanovitev notarskega mesta.

(U. s. 7. nov. 1881, Z št. 1669 B.)

m) Preustroja okrožja odvetniških zbornic.

(U. s. 3. okt. 1891, SK. št. 1493.)

n) Določba sedežev okrožnih zdravnikov.

(U. s. 22. dec. 1890, Z št. 4060 B.)

o) Podelitev državljanstva, oziroma dopust k državljanski prisegi.

(U. s. 16. febr. 1880, SK. št. 249.)

p) Dovolitev premembe priimka.

(U. s. 7. jul. 1882, SK. št. 1472).

r) Način pregleda premoženja in gospodarjenja z ustanovnim premoženjem.

(U. s. 29. sept. 1890, SK. št. 873.)

s) Odklonitev zahteve patrona za novo uredbo uživanja cerkvenega posestva od strani župnika.

(U. s. 21. februarja 1894, Z št. 7739 B.)

t) Prodaja cerkvenega posestva.

(U. s. 10. okt. 1887, SK. št. 2598.)

u) Izrek, je-li sporu med učiteljem in mežnarjem glede užitkov ugoditi brez nastopa redne pravde.

(U. s. 28. marca 1887, SK. št. 503.)

v) Razmotrivanje vprašanja, ima-li cerkvena občina, ki se namerava na novo ustanoviti zadostna sredstva, oziroma si jih more na postavno dopusten način preskrbeti, v svrhu vzdrževanja dušnega pastirja, bogoslužnih naprav in podučevanja v veronauku.

(U. s. 29. aprila 1889, SK. št. 152.)

z) Dovoljenje za napravo podružnic redov in kongregacij.

(U. s. 14. maja 1877, Z št. 631 B.)

ž) Izrek o dolžnostih učenca ljudskih šol, udeleževati se verskega poduka, ako ni dokazano, da vživa isti versko vzgojo.

(U. s. 10. jun. 1881, SK. št. 1081.)

aa) Ustanovitev novega dušnega pastirstva.

(U. s. 12. okt. 1885, Z št. 2349 B.)

ab) Vprašanje o potrebi nove cerkvene stavbe in stroškov za stavbišče.

(U. s. 14. okt. 1886, SK. št. 2594.)

ac) Imenovanje šolskih voditeljev.

(U. s. 2. nov. 1880, Z št. 2112 B.)

ad) Presoja moralčne in politične neomadeževanosti za šolsko vodstvo na zasebni šoli predlagane osebe.

(U. s. 19. jan. 1891, SK. št. 66.)

ae) Presoja delovanja učiteljskega osobja, z zadostnim uspehom kot postavni pogoj za priznanje službene starostne doklade.

(U. s. 28. okt. 1878, Z št. 1628 B.)

af) Umirovljenje ljudskih učiteljev.
(U. s. 29. marca 1886, SK. št. 878 in še mnogo drugih.),

a le takrat, ako je nesposobnost učitelja dognana.

(U. s. 8. oktobra 1891, Z št. 6162 B.)

ag) Določitev kraja novoustanovljene šole.

(U. s. 19. dec. 1884, Z št. 2338 B.)

ah) Presoja primernosti šolske stavbe.

(U. s. 26. febr. 1891, Z št. 5781 B.)

ai) Izbera stavbišča za šolsko stavbo.

(U. s. 13. dec. 1880, Z št. 2439 B.)

ak) Opust nepotrebne ljudske šole.

(U. s. 19. nov. 1883, Z št. 2608 B.)

al) Odklonitev privoljenja k ustanovitvi praviloma nepotrebne šole.

(U. s. 7. maja 1879, SK. št. 883.)

am) Odklonitev izšolanja sela iz sedanjega šolskega okoliša.

(U. s. 3. febr. 1879, SK. št. 227 B.)

an) Omejitev šolskih okoliš, ako pridejo samo razlogi primernosti v poštev.

(U. s. 21. aprila 1881, Z št. 1706 B.)

ao) Izbera imena šole iz posameznih všolanih selišč.

(U. s. 19. sept. 1881, Z št. 1456 B.)

ap) Presoja sposobnosti učencev v tem, v katerem jeziku je podučevati.

(U. s. 9. marca 1878, SK. št. 228.)

ar) Presoja dopustnosti vzprejema šoloobveznih otrok šolskega okoliša v eno ali drugo šolo raznih učnih jezikov.

(U. s. 6. marca 1892, SK. št. 462.)

as) Določitev učnega jezika.

(U. s. 14. nov. 1879, Z št. 617 B.)

kakor tudi uvedba poduka v drugem deželnem jeziku kot neobvezen učni predmet.

(U. s. 29. aprila 1891, Z št. 5922 B.)

at) Odveza obveznosti k ustanovitvi šole v onih občinah, kjer obstoje zasebni učni zavodi.

(U. s. 16. sept. 1886, Z št. 3159 B.)

au) Imenovanje občinskih uslužbencev.

(U. s. 2. maja 1881, SK. št. 736.)

ai) Čini uprave glede občinskega premoženja.
(U. s. 4. decembra 1876, SK. št. 393 in še mnogo drugih.)

az) Izbira posameznih doklad v svrhu pokritja stroškov za občinske potrebsčine.
(U. s. 9. marca 1885, SK. št. 595.)

až) Določbe o načinu pobiranja doklad od opojnih pijač.
(U. s. 2. nov. 1889, Z št. 4920 B.)

ba) Presoja potrebe ali koristi vodnjakov ali vodovoda za občino.
(U. s. 12. jan. 1882, SK. št. 1263.)

bb) Način ubožne oskrbi,
(U. s. 23. dec. 1878, Z št. 2977 B. in še mnogo drugih.)

bc) Presoja o umestnosti spremembe občinskih mej.
(U. s. 30. okt. 1882, SK. št. 1572.)

bd) Pravica političnih oblastev, zahtevati mnenje in sklicevanje občinskega odbora.
(U. s. 17. sept. 1888, SK. št. 2567.)

be) Izreči ukore in redovne kazni v izvrševanju nadzorstvene pravice proti občinam.
(U. s. 7. dec. 1881, Z št. 2033 B.)

bf) Razpust občinskih zastopov.
(U. s. 9. jan. 1882, SK. št. 1356.)

bg) Postavljenje vladnega komisarja za vodstvo občinskih volitev.
(U. s. 23. febr. 1885, SK. št. 153.)

bh) Razzodba, je-li okrajna hranilnica za okraj potrebna in koristna, kakor o tem, je-li jamstvo odobriti ali ne.

(U. s. 26. nov. 1888, SK. št. 2671.)

bi) Zdravstveno-policijske odredbe.
(U. s. 27. maja 1878, SK. št. 811.)

bk) Določbe oddaljenosti pokopališč od selišč.
(U. s. 1. maja 1883, Z št. 2537 B.)

bl) Presoja vprašanja, koliko časa se sme brez nevarnosti za javne interese na opuščnem pokopališču še pokopavati, in katera doba je umestna za napravo novega pokopališča.

(U. s. 5. nov. 1886, Z št. 3227 B.)

bm) Izvrševanje stavbene policije iz javnih obzirov.

(U. s. 7. jan. 1878, Z št. 1791 B. in še mnogo drugih.)

bn) Uvrstitev cest sklenjenega kraja v glavne in stranske ceste in določitev cestne širjave.

(U. s. 4. maja 1894, Z št. 7816 B.)

bo) Odločitev, je-li kaka proga vzdrževati kot občinska cesta ali kot občinska pot.

(U. s. 6. okt. 1886, SK. št. 2547.)

bp) Izrek, je li je cesta, ki veže več občin med seboj ali ki posreduje promet na zunaj skladovna cesta.

(U. s. 22. jun. 1885, SK. št. 1508.)

br) Uvrstitev občinske ceste v okrajne.

(U. s. 23. aprila 1883, SK. št. 946.)

bs) Izvrševanje cestne policije.

(U. s. 22. maja 1882, SK. št. 999.)

bt) Izrek, je-li zgradba dovozne ceste k železnici potrebna.

(U. s. 7. aprila 1884, SK. št. 684.)

bu) Presoja obče koristi železniškega podjetja.

(U. s. 26. okt. 1877, SK. št. 140.)

bv) Odredbe v varstvo železniške zgradbe in obrata.

(U. s. 20. jan. 1879, SK. št. 97.)

bz) Odločba, je-li razglasitev iz javnih obzirov dopustna.

(U. s. 3. dec. 1877, Z št. 1620 B.)

ca) Dovoljenje, da se sme gozdnim nasadom namenjen svet izločiti.

(U. s. 23. maja 1881, Z št. 1835 B.)

cb) Presoja javnih obzirov pri dovoljenju vodnih zgradb.

(U. s. 28. jan. 1887, SK. št. 203.)

cc) Dovoljenje novih vodnih naprav.

(U. s. 12. nov. 1886, Z št. 3247 B.)

cd) Dovoljenje brodišč.

(U. s. 12. aprila 1877, Z št. 541 B.)

cf) Dopustitev zakupnika občinskega lova.

(U. s. 17. dec. 1888, Z št. 3764 B.)

cg) Odobritev zakupne pogodbe glede občinskega lova, ako so dani postavni pogoji.

(U. s. 3. febr. 1879, SK. št. 154.)

ch) Privoljenje za vzprejem družabnika v zakup--

ninsko družbo občinskega lova.

(U. s. 27. aprila 1886, SK. št. 1513.)

ci) Odklonitev odobrenja zakupne pogodbe glede občinskega lova.

(U. s. 17. marca 1884, SK. št. 593.)

ck) Podaljšanje lovskega zakupa brez javne dražbe.

(U. s. 3. dec. 1883, SK. št. 2676.)

cl) Iztiranje inozemca iz javnih policijskih obzirov.

(U. s. 3. okt. 1876, SK. št. 194.)

cm) Prepoved plesne godbe.

(U. s. 15. marca 1883, SK. št. 1026.)

co) Odobrenje pravil in prememb po ces. pat. z dne 21. dec. 1852, št. 252 drž. zak. ustanovljenih društev.

(U. s. 21. aprila 1879, SK. št. 690.)

cp) Oproščenje od zavarovalne dolžnosti v smislu § 4. zakona o bolniških blagajnah z dne 30. marca 1888, oziroma člana I. zak. z dne 4. aprila 1889, št. 39 drž. zak.

(U. s. 30. okt. 1890, SK. št. 3154.)

cr) Dovoljenje za ustanovitev lekarne.

(U. s. 13. jan. 1879, SK. št. 57.)

cs) Dovoljenje za popravo brzojavnega toka.

(U. s. 8. avgusta 1876, SK. št. 3.)

ct) Dovoljenje za izvrševanje obrti po namestniku.

(U. s. 13. aprila 1885, SK. št. 929.)

cu) Dovoljenje k zakupu gostilničarske obrti.

(U. s. 1. jul. 1889, SK. št. 2282.)

cv) Presoja obratnih naprav iz zdravstveno policijskih obzirov.

(U. s. 26. maja 1885, Z št. 2573 B.)

cz) Odtegnitev obrti v smislu § 57. obrt. reda.

(U. s. 29. sept. 1886, SK. št. 2188.)

cž) Razpust trgovinskih zbornic

(U. s. 20. maja 1885, Z št. 2285 B.)

da) Dovoljenje krošnjarstva.

(U. s. 16. marca 1885, SK. št. 677.)

db) Podelitev koncesije za sejme.

(U. s. 24. marca 1887, SK. št. 508.)

dc) Podelitev tobačnih trafik.

(U. s. 18. marca 1879, SK. št. 432.)

dd) Odpis zemljiškega davka vsled trajne suše.

(U. s. 23. marca 1891, SK. št. 1051.)

V svobodno izprevidnost pa ne spadajo nastopne zadeve:

- a)* Odmera aktivitetne doklade.
(U. s. 8. maja 1879, SK. št. 484.)
- b)* Podelitev ustanove.
(U. s. 3. okt. 1884, Z št. 2238 B.)
- c)* Nadzorstvo policijskih oblasti o natančni izpolnitvi ustanovnih obveznosti.
(U. s. 15. febr. 1879, SK. št. 424.)
- d)* Odločitev o cerkvenem značaju ustanove.
(U. s. 7. nov. 1879, Z št. 699 B.)
- e)* Prisojilo ubožne tretjine zapuščine sorodnikom brez poslednje volje umrlega duhovnika.
(U. s. 17. okt. 1881, SK. št. 1362.)
- f)* Odločba, kateremu učiteljskemu osebju pristojajo prosto stanovanje.
(U. s. 11. nov. 1879, SK. št. 395.)
- g)* Odločba o obveznosti občine, ustanoviti ljudsko šolo.
(U. s. 18. sept. 1878, SK. št. 321.)
- h)* Določba učnega jezika na ljudskih šolah.
(U. s. 27. aprila 1877, SK. št. 70.)
- i)* Vsprejem tujih šolskih otrok v ljudsko šolo.
(U. s. 9. dec. 1886, Z št. 3292 B.)
- k)* Odklonitev stavbenega dovolila.
(U. s. 8. febr. 1894, Z št. 7711 B.)
- l)* Odločbe o javnosti pota.
(U. s. 17. maja 1889, Z št. 4692 B.)
- m)* Odločba, je-li obstoječa cesta občinska ali ne.
(U. s. 13. jul. 1882, SK. št. 1481.)
- n)* Rešitev vprašanja, je-li svet, katerega železniško podjetje v razlastitev zahteva, res namenjen v železniške namene.
(U. s. 30. marca 1883, SK. št. 1713.)
- o)* Prepoved nadaljne uporabe obstoječe vodne naprave.
(U. s. 5. okt. 1877, SK. št. 190.)
- p)* Rešitev vprašanja, kdo in kateri stroški se morajo v vodopravnih sporih povrniti.
(U. s. 5. marca 1884, Z. št. 2045 B.)
- r)* Prepoved odmemb hranilničnega odbora iz čistega dobička.

(U. s. 8. jul. 1882, SK. št. 1474.)

Opazka. Ti zgoraj navedeni sklepi in odločbe upravnega sodišča so le iz glavnih poglavij državne in avtonomne uprave (finančne zadeve sploh niso našteje) približno navedene, ker je nemogoče vse take odločbe zaradi nedostatka prostora navajati.

§ 4. Upravni sodni dvor naj uradoma pazi na svojo pristojnost. O ugovoru nepristojnosti naj upravni sodni dvor praviloma sam razsoja (§ 9.).

§ 5. Upravni sodni dvor naj se samo tedaj poprijemlje dela, kadar se katera stranka nanj obrne.

Pri upravnem sodnem dvoru se je šele potem moči pritožiti, kadar je stvar na upravnem potu dognana.

Ako se je zamudilo, gnati stvar po upravnstvenih stopinjah, ni dopuščena pritožba pri upravnem sodnem dvoru.

ad § 5.

a) Upravno sodišče mora tudi brez zahteve strank razsoditi o nepristojnosti upravnih oblastev (glej opazko § 18.) in presojevati pravilnost upravnega postopanja. (U. s. 31. marca 1879, SK. št. 73.)

b) Upravno sodišče ne more razsojevati o točkah pritožbe, ki se instančnim potom nise navedle. (U. s. 26. jan. 1877, SK. št. 30.)

c) Tudi ne o onih, ki presegajo v administrativnem postopanju navedene pritožbe. (U. s. 25. nov. 1886, Z št. 3267 B.)

d) Odklonitev a limine, ako ni sporna zadeva administrativnim potom popolnoma rešena. (Jako mnogo določb.)

e) Dokaz, da je sporna zadeva administrativnim potom popolnoma rešena, mora stranka doprinesti. (U. s. 28. sept. 1889, Z št. 4845 B.)

g) Opuščenje predpisanega instančnega postop-

panja je absolutna pomanjkljivost, ne glede na ugovore stranke.

(U. s. 14. jan. 1889, SK. št. 393.)

Sporno zadevo ni smatrati za končano:

a) Ako se podrejena oblast sama sklicuje na prejšnji odlok višje instance.

(U. s. 7. marca 1883, SK. št. 1001.)

b) Ako se je prošnja (priziv) od najvišje instance odposlala podrejeni oblasti v uradno postopanje ali pa v pojasnitev.

(U. s. 12. oktobra 1885, Z št. 2394 B)

c) Ako se odlok stranki ni vročil.

(U. s. 10. nov. 1890, SK. št. 2726.)

d) Ako ni odlok zadnje instance neposredno proti prizivajoči stranki naperjen.

(U. s. 14. febr. 1888, Z št. 3933 B.)

e) Ako se odlok sklicuje samo na druge, drugim strankam in pri drugih prilikah izdane odloke.

(U. s. 23. marca 1886, SK. št. 299.)

f) Ako se odreduje nova obravnava.

(U. s. 16. febr. 1885, Z št. 2898 B.)

g) Zadeve reklamacijskega postopanja ne spadajo niti v volilno postopanje, niti pred upravno sodišče.

(U. s. 12. marca 1885, Z št. 2456 B. in mnogo drugih.)

Inštančno postopanje ni zamujeno:

a) Ako je prizivna inštanca vkljub pretečenemu prizivnemu obroku sporno zadevo stvarno rešila.

(U. s. 26. maja 1879, SK. št. 532.)

b) Ako je bila pritožitelju taka rešitev vročena, iz katere je moral domnevati, da je zadnja inštanca v njegovem prizivu odločila.

(U. s. 26. marca 1889, SK. št. 193.)

c) Ako je priziv vložen pri avtonomnih oblastvih rešilo politično oblastvo dogovorno z avtonomnim.

(U. s. 2. maja 1878, SK. št. 273.)

d) Ako je bil priziv samo »ustmeno«, a ne v zapisnik dan.

(U. s. 12. aprila 1889, Z št. 4631 B.)

e) Ako se tretja pri sporni zadevi prizadeta

oseba proti stvarni rešitvi v zadnji inštanci ni pritožila.

(U. s. 28. sept. 1882, SK. št. 1506.)

Nasprotno pa je inštančno postopanje zamujeno:

a) Ako je prizivna instanca sicer stvarno razsodila, a zamujen priziven obrok izrečno povdarjala.

(U. s. 18. jun. 1883, SK. št. 1437.)

b) Ako se je stvarna rešitev izdala samo onim strankam, ki prizivni rok niso zamudile.

(U. s. 10. okt. 1890, Z št. 5488 B.)

c) Ako je odlok prve stopnje postati uže preje pravomočen.

(U. s. 15. jan. 1882, SK. št. 2410.)

d) Oglasitev priziva zadostuje za prizivni rok.

(U. s. 20. jan. 1888, Z št. 3887 B.)

e) Pravnomoč v zadnji inštanci potrjene odločbe je šteti od časa, ko je bila prva odločba vročena.

(U. s. 1. okt. 1890, Z št. 5470 B.)

f) Zamuda roka je le tedaj mogoča, ako je bila odločba pravilno vročena ali razglašena. Da je bil jeden pritožitelj pri sklepanju navzoč, ne zadostuje.

(U. s. 4. jul. 1887, SK. št. 346.)

g) Občinski sklep, ki je bil z lepaki razglašen, je pravnoveljaven.

(U. s. 5. marca 1888, SK. št. 706.)

h) Vročitev magistratu velja kot vročitev občini.

(U. s. 9. jul. 1885, Z št. 2659 B.)

i) Vročitev enemu pritožitelju je veljavna za vse druge.

(U. s. 24. jun. 1880, SK. št. 813.)

k) Soprog je upravičen sprejemati vročitve za soprogo.

(U. s. 1. oktobra 1881, SK. št. 2102.)

l) Dokaz o vročitvi je praviloma doprinesiti s potrjeno dostavnico o dnevu vročitve.

(U. s. 16. jun. 1887, Z št. 3587 B.)

m) Ako odlok podrejene stopnje ni bil vročen stranki, mora višja oblast odrediti pravilno vročitev, ne pa o stvari sami odločevati.

(U. so. 20. marca 1884, Z št. 2064 B.)

n) Vročitev odloka, s katerim se katoliški verniki obvezujejo prispevati v šolske namene se mora zvršiti v roke občinskega zastopa.

(U. s. 9. jul. 1884, Z št. 2202 B.)

o) Dan izročitve priziva na pošto velja kot dan vložitve priziva.

(U. s. 10. jan. 1889, Z št. 4454 B.)

§ 6. Upravni sodni dvor naj praviloma razsojuje na podlagi tistega obstanka reči, kakor se je na poslednji upravni stopinji vzelo, da je.

Ako vendar upravni sodni dvor najde, da se je obstanek reči ali djanja drugače vzel, nego spisi govore, ali da v bistvenih točkah potrebuje dopolnitve, ali da so se bistvene formalnosti upravnega postopka pustile v nemar, naj izpodbijano razzsodbo ali ali naredbo zaradi pomanjkljivega (nedostatnega) postopka prekliče ter stvar napoti nazaj na upravno oblastvo, katerega dolžnost je pomanjkljivosti (nedostatke) odpraviti in potem novo razzsodbo ali naredbo izreči.

ad § 6.

a) Na dejstva, pripomočke in dokazila, ki so se šele pred upravnim sodiščem, bodisi v pritožbi ali protispisu, bodisi pri ustni razpravi navedli, ne pa že preje v administrativnem postopanju, se upravno sodišče ne sme ozirati.

(U. s. 18. julija 1878, SK. št. 308 in še mnogo drugih.)

b) Na okoliščine in dejanske razmere, ki so nastopile šele po izdavi spodbijenega odloka, se upravno sodišče ne sme ozirati.

(U. s. 9. marca 1893, Z št. 7506 B.)

c) Samostojno sprejemanje dokazov v svrhu postopanja pred upravnim sodiščem je nedopustno.

(U. s. 13. jan. 1879, SK. št. 51.)

d) Ako se pravnim predlogom spodbijane razsodbe od strani strank ne ugovarja, jih tudi pravno sodišče ne sme razmotrivati.

(U. s. 19. okt. 1889, Z št. 4890 B.)

e) Pomanjkljivost postopanja ne obstoji v tem, ako se je odklonila poizvedba sicer važnih, a notorično in sodnijsko znanih dejstev.

(U. s. 19. okt. 1889, Z št. 4890 B.)

f) Pomanjkljivost postopanje ne obstoji v tem, ako se je odklonilo zaslišanje prič o veljavni navadi glede uživanja občinske imovine.

(U. s. 11. aprila 1894, Z št. 7830 B.)

g) Upravno sodišče ne preiskuje notranjo vrednost zvedeniškega mnenja.

(U. s. 27. maja 1878, SK. št. 811.)

h) V zadevah, ki so postavno izključene iz pristojnosti upravnega sodišča, ne sme isto presojevati administrativno postopanje.

(U. s. 14. jan. 1884, Z št. 3017 B.)

i) Opust poduka o dopustnosti priziva in prizivnega roka ne vtemeljuje niti protizakonitosti, niti pomanjkljivosti postopanja, ako tega ne določa posebna postavna določba.

(U. s. 16. jan. 1887, Z št. 3761 B.)

k) Upravno sodišče preiskuje zakonitost in pravilnost postopanja.

(U. s. 31. marca 1879, SK. št. 562.)

l) Razveljavljenje v smislu § 6. je izreči le zaradi kršenja bistvenih oblik administrativnega postopanja, bistvene pomanjkljivosti postopanja so pa le one, ki vplivajo na pravni položaj stranke.

(U. s. 1. jul. 1893, Z št. 7354 B.)

m) Za presojo sporov v vodopravnih zadevah je ono dejansko stanje merodajno, ki je bilo komisijским potom s posredovanjem strank dognano.

(U. s. 25. jun. 1891, Z št. 6059 B.)

n) Oblika kasacijskega izreka se glasi:

Spodbijan odlok se v smislu § 6. zakona z dne 22. okt. 1875, št. 36 ex 1876, drž. zak. zaradi pomanjkljivosti postopanja razveljavi.

(U. s. 10. okt. 1881, SK. št. 1639.)

§ 7. Ako upravni sodni dvor najde, da pritožba ima svojo podstavo, naj izpodbijano rzsodbo ali naredbo kot postavam nasprotno prekličē ter pristavi vzroke, zakaj se je to storilo.

Upravna oblastva imajo dolžnost, v tisti stvari dalje ukazati, kar gre, in pri tem jih veže pravni nazor (pravno mnenje), katerega se je upravni sodni dvor držal v svojem rzsodilu.

§ 8. Glede pravice, veljavnost postav in ukazov presojati, enakšen je upravni sodni dvor rednim sodiščem.

ad § 7.

a) Vsled kasatorične odredbe upravnega sodišča so oblastva brez posebnega ukaza iz zakona obvezana na podlagi izrecnega pravnega nazora primerne naredbe izdati in ni dopustno, se vnovič spuščati v podlago sporne zadeve.

(U. s. 25. maja 1892, Z št. 6632 B.)

b) Oblika takih odlokov se glasi:

Spodbijan odlok se v smislu § 7. zakona z dne 22. okt. 1875, št. 36 ex 1876 drž. zak. razveljavi.

(U. s. 10. okt. 1881, SK. št. 1639.)

ad § 8.

a) Postavne določbe, katere preminjajo pristojnost oblastev, je takoj vporabiti na sporno zadevo.

(U. s. 31. okt. 1888, Z št. 4318 B.)

b) Vprašanje, kdo ima prispevati za določeno javno potrebščino in na kak način je ta potrebščina pokriti, je rešiti le potom zakona, ne pa potom naredbe.

(U. s. 24. okt. 1880, Z št. 965 B.)

c) Upravno sodišče ne more svoji določbi za podlago sprejeti naredbo, ki je v protislovju proti zakonom ali ki nima postavne podlage ali ni bila postavnim potom razglašena.

(U. s. 20. nov. 1878, Z št. 3372, 23. okt. 1890, Z št. 5510 B, 21. febr. 1877, SK. št. 42 in mnogo drugih.)

§ 9. S posebnim zakonom je preskrbljeno za razsojanje prepisov o pristojnosti med upravnim sodnim dvorom in rednimi sodišči, in pa med upravnim sodnim dvorom in cesarstvenim sodiščem.

§ 10. Upravni sodni dvor sestoji iz prezidenta in potrebnega števila odbornih (senatovih) prezidentov in svetovavcev. Služba pri upravnem sodnem dvoru je državni urad s plačo, kateri se ne da zediniti z opravljanjem drugega javnega urada.

Prezident, odborni prezidenti in svetovavci upravnega sodnega dvora so, kar se tiče čina in prejemkov, enaki prezidentu, odbornim prezidentom in svetovavcem vrhovnega sodnega dvora.

Člane upravnega sodnega dvora imenuje cesar na predlog ministerskega sveta.

Najmanj polovica teh članov mora imeti usposobilo (kvalifikacijo) za sodniški urad.

§ 11. S člani upravnega sodnega dvora ravnati je sploh po propisih danih za sodniške uradnike.

Zlasti veljajo za-nje določila v članu 6. državnega osnovnega zakona o sodniški oblasti in zakona v nje izvršbo dane z 21. maja 1868 (drž. zak. št. 46).

Funkcije, ki jih poslednji zakon odkaže disciplinarnemu sodišču, zvršuje upravni sodni dvor sam glede svojih udov.

Druga določila o upotrebi tega zakona na

ad § 9.

Glej zakon z dne 22. oktobra 1875, št. 37 ex 1876.

člane upravnega sodnega dvora izdado se ukazoma.

§ 12. Tajni propisi o službenem stanju članov upravnega sodnega dvora pridržujejo se ukazu o notranji uredbi upravnega sodnega dvora (§ 46.).

§ 13. Upravni sodni dvor razpravlja in razsoja pravilno v odborih (senatih) imajočih po štiri svetovavce in enega prvosednika.

Za davkovne in pristojbinske reči bivajo stanovitni odbori upravnega sodnega dvora.

Razsodbe o veljavnosti kakega ukaza smejo se sklepati samo v odborih štejočih po šest svetovavcev in enega prvosednika.

Pripravljavne naredbe in razsodbe o kakem vmesnem prepiru smejo se sklepati tudi v odborih, v katerih sta dva svetovavca in en prvosednik.

Izmed tistih svetovavcev, ki se privzamejo k posameznim odborom, mora biti najmanj polovica takih udov, kateri so usposobljeni za sodništvo.

V opravnem ali poslovnem redu (§ 46.) se določa, kdaj ima prezident upravnega sodnega dvora pravico ali dolžnost, v enakih slučajih narediti tako, da se stvar razsodi v polnem (plenarnem) zboru upravnega sodnega dvora.

§ 14. Pritožbe je pri upravnem sodnem dvoru vpolagati v 60 dnevih po vročitvi razsodbe ali naredbe (§ 5.) izdane na po-

slednji stopinji. Dan vročitve je v pritožbi na znanje dati.

§ 15. V rok, kakor ga določa poprejšnji paragraf, naj se ne vštevajo tisti dnevi, v katerih pritožba po pošti teče.

Ako bi poslednji dan roka bil nedelja ali praznik, končuje se rok šele s prvim delovnikom po nedelji ali prazniku.

Podaljšati rok praviloma (§ 21.) ni dopuščeno.

§ 16. Ustanovitev ali povrat na poprejšnji stan, če je rok § 14. iztekel ne dopušča se.

Prošnje za tak povrat je uradoma zavračati.

§ 17. Pritožba na upravni sodni dvor po pravu nima odložne moči. A stranki pritožnici je na voljo, za tak odlok poprositi upravnega oblastva, katero naj mu ga tedaj dovoli, kadar javni oziri ne zahtevajo, da bi se rzsodba ali naredba pri tej priči zvršila, in kadar bi se s tem zvršilom stranki zgodila škoda, katera se več ne da popraviti.

§ 18. Pritožba do upravnega sodnega dvora naj natanko pove rzsodbo ali naredbo, zoper katero meri, in pa posamezne pritožbene troške ali člene.

ad § 14.

a) Pritožbe je v roku te določbe pri upravnemu sodišču, ne pa pri kakem drugem oblastvu vložiti.

(U. s. 27. nov. 1876, Z št. 371 B.)

b) Brzjavnim potom pravočasno in po preteku roka pismeno vložena pritožba se a limine ni zavrnila.

(U. s. 12. febr. 1877, SK. št. 202.)

Pridjati ji je bodi v prvopisu ali prepisu vsa pomagala, na kateri je stranka pritožbo oprla.

Pritožba mora na sebi imeti podpis katerega odvetnika (advokata).

§ 19. Stranki pritožnici je na voljo, brž v tem prvem vpoložku poleg upravnega oblastva, s pritožbo prijeti tudi tiste osebe, ki bi jim na škodo bil preklic upravne razsodbe ali naredbe, za katerega se stranka pritožnica poganja.

ad § 18.

a) Zadeve, o katerih oblastva sploh niso odločevala, ne morejo biti predmet pritožbe na upravno sodišče. (U. s. 10. okt. 1889, SK. št. 1572.)

b) Spodbijanje več odlokov v eni pritožbi ni izključeno, ako se različne sporne zadeve ne združujejo. (U. s. 30. marca 1885, Z št. 2565 B.)

c) Določbi § 18. ni vstreženo, ako trde pritožitelji, da se čutijo s celo vrsto oblastvenih odlokov v svojih pravicah prikrajšani ali pa, ako se v svoji pritožbi sklicujejo na prizive, katere so vložili v administrativnem postopanju.

(U. s. 24. nov. 1881, SK. št. 1217.)

d) Pritožba v zadevi občinske volitve se je a limine zavrnila, ker ni bil naveden dan vročitve spodbijenega odloka in ker tudi niso bile natančno spisane posamezne točke pritožbe; kažoč na proteste v administrativnih spisih pa ne zadostuje.

(U. s. 25. jun. 1883, SK. št. 1471.)

c) Razširjanje pritožne zahteve pri ustni razpravi je nedopustno.

(U. s. 16. jan. 1877, SK. št. 23.)

ad § 19.

a) Ako je pritožba naperjena zoper dva oblastva, ni upravno sodišče poklicano določati, proti kateremu teh oblastev je obravnavo odrediti.

(U. s. 19. marca 1883, SK. št. 588.)

§ 20. Pritožbi se mora pridjati en prepis pritožbe in vseh njenih prilog.

Ako je tudi kaj toženih strank (§ 19.) mora pritožnik vrh tega predložiti toliko prepiskov svojega vpoložka in dotičnih prilog, da bode moči, vsaki teh strank vročiti po en primerek (eksemplar).

§ 21. Take pritožbe ki se ne zde biti za razpravo, ker je upravni sodni dvor v tisti reči očitno nepristojen, ker se je postavni rok zamudil, ali ker jim manjka po zakonu potrebnih formalnosti (§§ 14., 18., 20.) treba je praviloma brez nadaljšnega postopka zavrniti; isto velja o pritožbah, katerim nasprotuje ugovor razsojene stvari ali pa manjkajočega izraza o pravici do pritožbe, kadar so tudi ti pogreški ali nedostatki očitni.

Kadar manjka pritožbi kaka formalna zakonita potrebnost (§ 18. in 20.), sme jo vendar upravni sodni dvor nazaj dati, da se popravi česar manjka, ter naj v to postavi kratek nepodaljšljiv rok.

O takem zavračanju ali nazaj dajanji pritožeb sklepa upravni sodni dvor v ne javni službi. Ako se sklene pritožbo zavrniti, naj se to da na znanje upravnemu oblastvu, zoper katerega razsodbo ali naredbo ona meri.

Razlogi odklonitve v smislu § 21. so:

a) Ako ni odloka ali odredbe oblastva.

(U. s. 22. avg. 1876, SK. št. 100.)

b) Ako je izšel spodbijan odlok ali odredba pred veljavo tega zakona.

(U. s. 3. okt. 1876, SK. št. 184.)

c) Ako je dana pristojnost rednih sodnij ali državnega sodišča (glej § 3. lit. a in b.)

d) Za ugovor „res iudicatae“ je pogoj, da so ne samo iste dejanske in pravne razmere, ampak tudi iste stranke.

(U. s. 24. februarja 1891, Z št. 5771 B.)

e) Pravomočen odlok o volilni pravici gotove osebe ni „res iudicata“ za poznejše volitve.

(U. s. 9. maja 1889, Z št. 4676 B.)

f) Ako se pritožitelj, dasi mu ni kršena nikaka konkretna pravica, pritožuje v varstvo javnih interesov, katerih pa ni poklican varovati.

(U. s. 19. okt. 1889, Z št. 4890 B.)

§ 22. Upravni sodni dvor naj vploženo pritožbo, če se mu ne vzvidi po § 21. uradoma zavrniti jo, s prepisi pritožbe in prilog, ki jih je pritožnik pridjal, priobči toženemu oblastvu in kakim strankam sotoženkam ter jim reče, vpložiti odpis (odgovornico) v roku, ki ga je določiti ne pod 20 in ne čez 60 dni.

Glede tega, kako računati ta rok, veljajo ista načela, kakor o roku za vpolygonje pritožeb (§§ 15., 16.).

§ 23. Odpis je vložiti v dvojnem izdatku in pridejati mu je tudi po en prepisek prilog, ako bi jih kaj bilo.

Duplum s prepisom prilog naj se priobči pritožniku.

§ 24. Ako se upravnemu sodnemu dvoru zdi potrebno zaradi bolje priredbe ali priprave k ustnemu razpravljanju, sme ukazati, da se vploži še replika in duplika.

Roki za vpložbo teh spisov določijo se za vsak slučaj posebej to, da nobeden teh rokov ne sme prestopati 30 dni (§ 15., 16.).

§ 25. To, da kdo ni vpložil katerega

prej omenjenih spisov (§§ 22., 24.), ne brani nadaljevati razprave.

§ 26. V priredbo k razpravi sme upravni sodni dvor ukazati, da se zaslišijo udeležene stranke in oblastva, a zlasti tudi to, da mu se spisi o dognani administrativni razpravi priobčijo.

Oblastva je dopisoma zasliševati.

§ 27. Tudi če pritožba ne meri izrekoma proti drugim strankam (§ 19.) naj upravni sodni dvor pazi na to, da se v postopku, ki se ima zvršiti pred njim, zaslišijo vse osebe, ki jim je mar za stvar razsodbe, ter dobodo priliko, potegniti se za svoje pravice.

§ 28. Po sklenjenem pismenem vvodnem postopku naj prezident upravnega sodnega dvora, kjer ne gre za razsodilo po § 6., določi javno in ustno razpravo prepirne stvari ter povabi k njej dotična oblastva in stranke.

§ 29. Po sklepu sodnega dvora sme se iz ozirov na nravnost in javni red izločiti javnost razprave.

V takem slučaju ima vsak udeleženec pravico zahtevati, da se dovoli pristop trem osebam njegovega doverja (zaupanja).

§ 30. Zastopnika upravnega oblastva pri ustni razpravi pošilja tisto ministrstvo, proti katerega razsodbi je nastavljena pritožba ali v katerega področje tista reč spada.

Kadar bi pritožba merila proti razsodbi ali naredbi kacega organa deželne, okrajne

ali občinske uprave (administracije), pošilja zastopnika le-ta organ.

§ 31. Udeleženi stranki je na voljo, da v ustni razpravi sama sebe zastopa ali pa tje kaj pošlje odvetnika (advokata), kateri jo bode zastopal.

Oblastva, korporacije in občine (komuni) zvršujejo pravico samozastopstva po pooblaščenjih, ki jih odpošiljajo iz svoje srede.

§ 32. Ustna razprava se začneja z referentovim poročilom o stvari.

Prvosednik vodi razpravo in zvršuje sejno policijo. On skrbi uradoma za popolni pretres stvari.

Člani upravnega sodnega dvora imajo pravico, zastavljati vprašanja.

§ 33. O ugovorih zoper postopek in pa o predlogih, ki se sprožijo v teku postopka, razsoja upravni sodni dvor sklepoma (po sklepu).

§ 34. Ako udeležencev ali njihovih zastopnikov k razpravi ni, to ne brani razprave in rabsodbe.

§ 35. Prelog ustne razprave sme se

ad § 31.

Stranke niso primorane osebno se obravnave udeležiti, ali pa zastopnika poslati.

(U. s. 24. marca 1884, SK. št. 347.)

ad § 32.

Upravno sodišče je sklenilo, da je pri ustni obravnavi pred upravnim sodiščem edini razpravni jezik nemški in da je v slučaju proti stranki, ki noče v tem jeziku razpravljati tako postopati, kakor da bi bila ona ali njen zastopnik od obravnave izostala.

(U. s. 19. marca 1877, SK. št. 364.)

samo tedaj dovoliti, kadar se obe strani v tem predlogu zedinita ali kadar nepremagljiv zadržek nadaljevanju razprave nasprotuje.

§ 36. Čim je stvar dovolj prerešetana, sklene se razprava ter se pristopi k sklepanju razsodila.

Posvetovanje in glasovanje ni javno.

§ 37. Razsodila upravnega sodnega dvora se delajo z nadpolovično večino glasov. Prvosednik oddaje poslednji svoj glas.

§ 38. Razsodilo je z bistvenimi razlogi razsodbe vred v isti seji, ako bi se to ne dalo, s popolnimi razlogi ustno oznaniti v drugi seji upravnega sodnega dvora, katera naj se udeležencem precej na znanje da.

Razsodilo se mora naznaniti, tudi če so vdeleženci že odšli ali če niso prišli na sejo v to določeno.

§ 39. Razsodila upravnega sodnega dvora se izdajo v cesarjevem imenu.

Izdana razsodila morajo obsegati vsa imena tistih članov upravnega sodnega dvora, kateri so pri sklepanji istih sodelovali, ter podpisana biti po prvosedniku in zapisnikarji.

Izdana razsodila je z razlogi razsodbe vred vročiti dotičnikom brž kakor se more.

§ 40. Ako se pritožba odbije, sme se v razsodilu naložiti pritožniku, da vse troške pred upravnim sodnim dvorom dovršenega postopka ali nekaj teh troškov povrne.

Prisojeni troški se potrjujejo po upravnem (administrativnem) potu.

ad § 40. Povrnitev troškov se sme naložiti le

§ 41. Upravni sodni dvor ima oblast, stranke, in po okolnostih njihove zastopnike, ki se pravdajo proti jasni besedi zakona in sicer zakrivate očitno nagajivega pritoževanja, obsojati v globe (denarne kazni) od 5 do 1000 gld.

Globe teko v zalog ubožnih tistega kraja, v katerem pritožnik redoma stanuje.

§ 42. O razpravi je pisati zapisnik (protokol). Zapisnik mora imena pričujočih članov upravnega sodnega dvora, udeležениh ljudi in njihovih zastopnikov, po tem zastopnikov upravnih oblastev obsehati in izkazovati bistvene prigodke v seji.

O ne javnem posvetovanji in glasovanji naj se piše poseben zapisnik.

Vsak zapisnik morata podpisati prvo-sednik in zapisnikar.

§ 43. Zoper razsodila upravnega sodnega dvora ni povrata ali ustanovitve na prejšnji stan.

§ 44. Ako na katerikoli stopinji postopka pred upravnim sodnim dvorom toženo upravno oblastvo izkaže, da je pritožnik med tem

pri odločbah, ne pa, ako ni bilo obravnave in samo pritožitelju nikdar pa oblastvu proti kateremu je bila pritožba naperjena.

(U. s. 7. aprila 1891, Z št. 5866 B.)

ad § 41.

a) Kazen za nagajivost se sme naložiti tudi odvetniku, ki je pritožbo samo podpisal.

(U. s. 20. maja 1889, SK. št. 1989.)

b) Odpust kazni za nagajivost je dopuščen.

(U. s. 24. aprila 1891, SK. št. 1179.)

bil zadovoljen, naj sodni dvor dovprašavši pritožnika postopek sklepoma ustavi. Enkrat ustavljeni postopek se ne more več obnoviti.

§ 45. Kjer so po tej postavi v zastop pripuščeni ali potrebni odvetniki (advokati), razumevajo se samo tisti odvetniki, kateri imajo po kraljevinah in deželah zastopanih v državnem zboru pravico, stranke zastopati.

§ 46. Ukazoma se dajo tajna določila o notranji uredbi upravnega sodnega dvora in o osebji, katero je pri njem v službo vzeti.

Upravni sodni dvor si načrta sam poslovni ali opravični red ter ga po minister-skem svetu položi pred cesarja v odobrenje.

§ 47. Upravni sodni dvor začne delovati tri mesece po tem, ko bode pričujoči zakon v državnem zakoniku razglašen.

§ 48. Pristojnost upravnega sodnega dvora v policijskih kazenskih rečeh se uravna v stiku s policijsko-kazenskim zakonodavstvom.

§ 49. Rzsodbe ali naredbe, katere so postale pravokrepne, predno je pričujoči zakon v moč prišel ne morejo se pred upravnim sodnim dvorom izpodbijati (§ 21.).

§ 50. Skupnemu ministerstvu je naročeno zvršiti to postavo.

ad § 45.

Prislužek odvetnika nasproti klijentu odmeri upravno sodišče.

(U. s. 19. aprila 1878, SK. št. 694.)

XIII.

Zakon z dne 22. okt. 1875, št. 37 ex 1876 drž. zak.,

s katerim se po deloviti premeni državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 (št. 143 drž. zak.) dajo določila o razsojanji spora ali prepиров zastran pristojnosti med upravnim sodnim dvorom in rednimi sodišči, kakor tudi med upravnim sodnim dvorom in državnim sodiščem.

§ 1. Prepire o pristojnosti med upravnim sodnim dvorom in rednimi sodišči razločuje (razsoja) državno sodišče.

Predlog za razsoditev takih prepиров je podati pri državnem sodišči.

§ 2. Prepire o pristojnosti med upravnim sodnim dvorom in državnim sodiščem razločuje odbor (senat), sestavljen tako, da šteje po štiri člane iz enega in po štiri iz drugega od obeh sodnih dvorov. Prvosedstvo v tem odboru ima prezident vrhovnega sodnega dvora ali njegov namestnik. Člane tega odbora določujeta obojestranska prezidija za vsak slučaj posebej.

Pred tem odborom se javno in ustno postopa.

ad član 2.

Kompetenčni spor med državnim in upravnim sodiščem nastane takrat, ako oba sodišča odklanjata

§ 3. Rzsodbo takih prepirov predlaga ali vrhovno upravno sodišče ali pa udeležena stranka po tem, kakor se pristojnost ali z obeh strani trdi ali pa z obeh strani izpodbija. Prošnja udeležene stranke mora biti podpisana po odvetniku (advokatu).

§ 4. Ta zakon pride tedaj v moč, kadar upravni sodni dvor svoja dela začne.

§ 5. Zvršiti ta zakon je naročeno skupnemu ministerstvu.

V Gedelovu, dne 22. oktobra 1875.

pristojnost tako, da smatra eno sodišče drugo pristojnim in temu sodiščen zadevo v rzsodbo odstopi.

(U. s. SK. z dne 9. jun. 1880, Z V., št. 1040.)

Kompetenčni spor med državnim in upravnim sodiščem nastane, ako se oba sodišča smatrata pristojnim, dasi sta zahtevi strank z ozirom na organizacijo teh sodišč v formalnem oziru različni.

(D. s. 24. okt. 1894, Z X., št. 213.)

Kompetenčen spor med državnim in upravnim sodiščem ni dan, ako se pri državnem sodišču zahteva plačilo gotove svote; pri upravnem sodišču pa le razveljavljenje ministerijalnega odloka.

(D. s. 19. okt. 1896, Z X., št. 768.)

XIV.

Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867, št. 144 drž. zak.

o sodniški oblasti.

Vzvidelo se mi je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati ta-le državni osnovni ali glavni zakon o sodniški oblasti ter zaukazati tako:

Član 1. Vsa pravosodnost v državi se izvršuje v cesarjevem imenu. Sodbe in razsodki se izdajajo v cesarjevem imenu.

Član 2. Zakoni ustanovljujejo uredbo in pristojnost ali oblastnost sodnij.

Izjemne sodnije so dopuščene samo v tistih primerljajih, ki jih zakoni v napred odločujejo.

Član 3. Področje vojaških sodnij se ustanovljuje s posebnimi zakoni.

Član 4. Pravosodstvo zastran prestopkov policijskih in pa dohodarstvenih kazenskih zakonov se uravnjuje z zakoni.

Član 5. Sodniki so imenovani od cesarja ali pa v cesarjevem imenu za trdno (definitivno) in za vse žive dni.

Član 6. Sodniki so v opravljanji svojega sodnišstva samostalni in neodvisni.

Oni se smejo samo v primerljajih, kjer zakon tako piše in samo na podlagi pravega sodniškega razsodka odstaviti od svojega urada, časno iz službe djati samo, kadar načelnik sodnije ali pa višja sodna gosposka tako naredi, odkazovaje to reč ob enem pristojni sodniji, nehotoma prestaviti na drugo mesto ali na počitek dati pa se smejo samo po sodnem sklepu v primerljajih in oblikah, katere zakon določuje.

Kar se pa tu ustanovljuje, ne velja za ta primerljaj, kadar se kdo prestavi ali na počitek dene za to, ker je tako spričo predrugačene uredbe sodnij potrebno postalo.

Član 7. Ne pristoji se sodnijam pretresati veljavnost prav razglašanih zakonov. Nasproti pa imajo sodnije po postavnih stopnjah razsojevati, je-li kateri ukaz veljaven ali ni.

Član 8. Vsi sodniški uradniki imajo v svoji službeni prisegi priseči tudi na to, da se bodo državnih osnovnih zakonov neprelomno držali.

Član 9. Država ali pa njeni sodniški uradniki smejo se povrh pravnih pomočkov, pisanih v sodnem postopku, prijeti s tožbo za krivico, katero bi bili rečeni sodniški uradniki, zvrševaje svoja uradna opravila,

ad član 6.

Primerljaj zakon z dne 21. maja 1868, št. 46 drž. zak. o disciplinarnem postopanju proti sodnijskim uradnikom in o neprostovoljnem premeščanju istih na drugo mesto ali v pokoj.

komu storili. Poseben zakon daje pravila za to tožbeno pravico.

Član 10. Pred razsojajočim sodnikom se razpravlja ustno in javno tako v civilnih, kakor v kazenskih pravnih rečeh.

Izjemke določuje zakon. V kazenskem postopku velja zatožbena pravda.

Član 11. Pri hudodelstvih, na katera so postavljene težke kazni, in katera bode imenoval zakon, kakor tudi pri vseh političnih ali po obsežku katere tiskovine storjenih hudodelstvih in pregreških razsojajo porotniki ali priseženci, je li zatoženi kriv ali ni.

Član 12. Za kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, postavljeno je na Dunaju najvišje in ovržno sodišče.

Član 13. Cesar ima pravico, podeljevati amnestijo ter kazni, ki so jih sodnije izgovorile, odpuščati ali zljajševati, kakor tudi spregledovati pravne nastopke obsodb, s pridržkom tega, kar na to stran zakon o odgovornosti ministrov omejuje.

Redu kazenske pravde je prihranjeno, da uredi pravico, po kateri se sme ukazati, da naj se zastran katerega kazni vrednega dejanja ne začinja pravda pred kazensko sodnijo, ali da naj se že začeta kazenska pravda zopet ustavi.

ad član 9.

Ta zakon je z dne 12. jul. 1872, št. 112.

ad član 11.

Primerjaj uvodni zakon k kazenskemu pravnemu redu; potem zakona z dne 26. jun. 1886, drž. zak. št. 98 in z dne 23. maja 1873, drž. zak. št. 120.

Član 14. Pravosodje ločeno je na vseh stopnjah od uprave.

Član 15. Kjerkoli katera upravna gospodarska po zadnjih zakonih ima ali po prihodnjih, imela bode pravico, razsojati zasebnih ali privatnih ljudi zastavke, ki so si navskriž, na voljo bode temu, komur bi se s tako razsodbo zasebne pravice kratile, iskati na rednem potu pravde pomoči proti soperniku.

Kadar mimo tega kdo trdi, da mu razsodba ali naredba katere upravne gospodarske krati pravice, na voljo mu je, potegniti se za svoje zahteve pred upravnim sodiščem v javnem ustnem postopku proti zastopniku upravne gospodarske.

S posebnim zakonom se bode odločilo, v katerih primerljajih bode sodilo upravno sodišče, kako bode ono sestavljeno in kako se bode postopalo pred istim.

ad član 15.

Primerjaj zakon z dne 22. okt. 1875, št. 36 ex 1876 drž. zak. o ustanovitvi upravnega sodišča.

XV.

Zakon z dne 23. maja 1873, št. 120 drž. z. o časnem ustanavljanji porot.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem v dopolnitev člana 11 državnega osnovnega zakona z 21. decembra 1876 (Drž. zak. šte. 144), o sodniški oblasti tako:

§ 1. Delovanje porot se sme za vsa njim odkazana kaznjiva dejanja ali za posamezne vrste teh dejanj časno, in to najdalje na leto dni za določeno ozemlje tedaj ustaviti, kadar so se na njem pokazale dejanske reči, vsled katerih se to vidi neogibno potrebno, da se zagotovi nepristrano in neodvisno sodbovanje.

Ustavljajo se porote v vsakem posameznem slučaju po zaslišanji vrhovnega sodnega dvora z ukazom skupnega ministerstva in pod njegovo odgovornostjo.

Vlada ima dolžnost, ta ukaz z razložbo dotičnih vzrokov pred obe zbornici državnega zbora, če je zbran, precej, v nasprotnem slučaju pa neposredstveno po njegovem sestanku položiti ter preklicati ga, brž ko ena izmed obeh zbornic to zahteva.

Ako se je v katerem ozemlju porotam delovanje ustavilo, ne more se ondi ta usta-

vitev ukazoma ni razdaljšati ni obnoviti, predno se državnega zbora seje vnovič začno.

§ 2. Da je porotam delovanje ustavljeno, in pa da je ustavitve konec, razglasiti je oboje v državnem zakoniku.

§ 3. Naredba v § 1. omenjena ima to moč, da se glavna razprava zaradi dotičnih kaznjivih dejanj in pravni leki proti dotičnim sodbam ravnajo po tistih propisih, kateri veljajo o hudodelstvih ne spadajočih pred porote. Ako gre za hudodelstvo, na katero je v kazen postavljena smrt ali daljša nego petletna ječa, vrši se glavna razprava pred šesterimi sodniki, katerih eden prvoseduje; pri enako razpolovljenih glasovih obvelja mnenje obtožencu ugodnejše.

§ 4. Na take kazenske reči, zastran katerih se je ta dan, ko se razglasi v § 1. omenjeni ukaz, glavna razprava pred poroto že dognala ali vsaj začela, bode se določilo § 3. samo tedaj uporabljalo, kadar bi glavno razpravo bilo ponavljati. Kazenske pravde v katerih se je tisti dan, katerega je ustavitev porot prestala, glavna razprava na prvi stopinji že dognala ali vsaj začela, dokončati je po načinu v § 3. povedanem.

§ 5. Pričujoči zakon pride v moč ob enem z novim kazenskopravdnim redom.

Na Dunaji, dne 23. maja meseca 1873.

XVI.

Državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1876, št. 145 drž. zak.

o rabi ali uživanju vladne in izvršujoče oblasti.

Vzvidelo mi je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati ta-le državni osnovni ali glavni zakon o rabi vladne in izvršujoče oblasti ter zaukazati tako:

Član 1. Cesar je posvečen, nepovredljiv in neodgovoren.

Član 2. Cesar izvršuje vladno oblast po odgovornih ministrih in po uradnikih in postavljenicah, ministrom področnih.

Član 3. Cesar imenuje in odpušča ministre ter podeljuje po nasvetu dotičnih ministrov vse urade v vseh predelih državne službe, na kolikor postava ne ukazuje drugače.

Član 4. Cesar podeljuje naslove, rede in druga državna poslavila ali odlikovanja.

Član 5. Cesar ima višje poveljstvo nad oboroženo močjo, napoveduje vojno (vojsko) in sklepa mir.

Član 6. Cesar sklepa državne pogodbe.

Da veljajo pogodbe o trgovini in pa take državne pogodbe, ki cesarstvo ali ka-

teri del cesarstva obtežujejo ali posamnim državljanom dolžnosti nakladajo, treba je privolitve državnega zbora.

Član 7. Denar se kuje v cesarjevem imenu.

Član 8. Cesar nastopajoč vlado, obljubljuje pod prisego v pričo obeh zbornic državnega zbora:

»Da bode osnovne zakone kraljestev in dežel zastopanih v državnem zboru neprelošno izpolnjeval in v zvezi z istimi in z občnimi zakoni vladal.«

Član 9. Ministri dajejo odgovor za ustavnost in zakonitost vladnih činov, kateri segajo v krog njihovega uradnega delovanja.

Posebni zakon daje pravila za le-to odgovornost in za to, kako se sestavlja sodišče, katero o zatožbi ministrov sodi, in kako se postopa pred njim.

Član 10. Zakoni se razglašujejo v cesarjevem imenu pokazovaje na privolitev ustavnih zastopstev in opravljene tudi s podpisom katerega odgovornega ministra.

Član 11. Državne gosposke imajo v svojem uradnem področju oblast, na podlagi zakonov razglašati ukaze in dajati poveija, ter tiste ki so to dolžni, s silo primoravati, da se pokore takim ukazom in poveljem, kakor tudi temu, kar zakon sam veleva.

Posebni zakoni ustanovljujejo pravila za izvršbeno pravico upravnih gosposk, kakor tudi glede pravic oborožene moči, katera je za vzdržbo občne varnosti, pokoja in reda

trajno urejena ali v posebnih primerljajih sklicana.

Član 12. Vsi državni služabniki so v svojem uradnem področju odgovorni za to, da ravna po državnih osnovnih zakonih in pa da opravljajo dela tako, kakor hočejo zakoni državni in deželni.

Potezati se za to, da le-ta odgovornost bode resnica, dolžni so tisti organi izvršujoče oblasti, kateri imajo nad dotičnimi državnimi služabniki disciplinarno oblast.

Zakon ustanovljuje pravila glede civilno-pravdne zveze državnih služabnikov za krivico, katera se je komu storila z naredbo dolžnosti nasprotno.

Član 13. Vsi organi državnega upravitva imajo v svoji službeni prisegi priseči tudi na to, da se bodo državnih osnovnih ali glavnih zakonov neprelomno držali.

XVII.

Cesarski ukaz z dne 20. aprila 1854, št 96 drž. zak.,

s katerim se izda predpis za izpeljavo zaukazov in razsodb cesarskih političnih in policijskih oblastnij.

Zastran uradske oblasti cesarskih političnih in policijskih oblastnij glede na izpeljavo njih zaukazov ali razsodb in na varovanje uradske časti spoznam Jaz za dobro, zaslišavši Moje ministre in Moje državno svetovavstvo za vse kronovine razun lombardo-benečanskega kraljestva in vojaške krajine zaukazati, kar sledi:

§ 1. Cesarske politične in policijske oblastnije izpeljujejo vse naredbe, zaukaze in razsodbe, katere so one neposrednje vsled svojega uradskega opravlilstva ali pa po naročilu predpostavljenih oblastnij izdale, s tistimi sredstvi, katera jim gredo po zakonu.

§ 2. Plavljive (likvidne) davščine, katere se nalože k priklad k posrednim in neposrednim davkom imajo po zaukazu političnih oblastnij tisti organi, ki so za pobero teh davkov odločeni s posilnimi sredstvi, ki za to obstoje, iztirjati. Ravnotako se smejo tiste davščine, za katere postava veleva, da

se imajo ravno tako, kakor davki potirjevati z davčno pobero in z davčno eksekucijo po zaukazu taistih organov iztirjevati, katerim gre razsojevati, ali je in koliko davščin je kdo odrajtati dolžan.

§ 3. Druge davščine v denarjih, ki se po postavi nalagajo ali ki že obstoje, in katerih izterjavanje seže v opravila politične uprave, n. pr. stroške za zdravljenje ali druga plačila zavolj občnega zdravja, denarne kazni, prejemščine občinskih uradnikov, ki jih je državna oskrbnija na občinske stroške v službo djala, doneske za cerkve, fare in učilnice, šolnine itd. morajo po zaukazu oblastnij ali njih lastni organi ali namesto njih in po njih naročilu organi občin pobirati. Ravnotako velja zastran tistih davščin v rečeh (blagu), katere so imele dozdej politične oblastnije pobirati za cerkve, fare in šole, ako se pravica do teh sprejemščin ne spodbija, ali, ako je posest upravičenega, dasiravno se spodbija, varovana. Če kdo davščino celo ali deloma dati zamudi ali odreče ima politična oblastnija pravico, potem, ko opomin neposredno ali po občinskih organih storjen ni pomagal, taista sredstva eksekucije rabiti, katera so sicer dopuščena za iztirjevanje zastankov neposrednih davkov.

§ 4. Take davščine v denarjih, katere se imajo po zakonu ali po občinskem sklepu, potrjenem po pristojni politični oblastniji, in katere niso priklad k neposrednim ali posrednim davkom, za občinske reči opravljati, morajo občinski župani iztirjevati.

s svojimi lastnimi organi; ako kdo kaj dolžan ostane, ga je treba žugaje mu z eksekucijo, opomniti, naj svojo dolžnost opravi, in ako v štirinajstih dneh davščina poplačana ni, dovoli cesarska politična okrajna oblastnija, ali občinski uradnik, kateremu je zupano politično opravilstvo, občinskemu županu, da eksekucijo izpelje. Pri tem ima župan dolžnika s svojimi lastnimi organi rubiti, in ako je treba mu toliko premakljive robe, sadežev in orodja preceniti dati, da se s tem zastavi dolg s stroški eksekucije vred poplačati zamore in če še osem dni preide in on še ni plačal pod nadgledstvom tiste oblastnije, katera je dovolila eksekucijo javno dražbo rubljenih reči napeljati. Sicer se je pri tem rubljenju, prenašenja in pri taki dražbi tistih odločeb držati, ki obstoje za eksekucijo premakljivih reči zavolj zastanka na davkih.

Ako občina nima dovolj sredstev in moči eksekucijo izpeljati, sme občinski župan pri politični oblastniji pomoči (§ 8.) prositi.

§ 5. Ako je zakon ali zaukaz kake politične oblastnije ali sklep kake občine potrjen po pristojni oblastniji, kako delo ali kako davščino v rečeh naložil in se to, kar je naloženo, na opomin oblastnij ali občinskih predstojnikov, katerim je izpeljava naročena ali celo ne odrajta ali ne popolnoma ali ne v pravem času, je treba to, kar se ni zgodilo na nevarnost in troške dolžnikov opraviti dati in kar se je za to potrošilo od njih po določbah v §§ 2., 3. in 4. zapopa-

denih iztirjati, oni pa proti zarajtanemu znesku, katerega ima politična oblastnija potrditi, ne morejo ugovarjati.

§ 6. Ako je tacega dela treba, katerega, ker je nevarno odlašati, ali zavoljo njegove posebne lastnosti ni moč od družih na troške dolžnih opraviti dati, se morajo dolžni naravnost k delu prisiliti.

§ 7. Ako je bila v obsegu političnih ali policijskih oblastnij kaka prepoved izdana, naj bi ona ali kako posamno djanje, ali pa djanje kake odločene vrste zadevala, se imajo zadevne politične ali policijske oblastnije, da se ta predpis proti taistim, kateri prepoved žaliti skušajo, ali se je stanovitno celo ne drže, neposredno izpelje, taistih izpolnivnih in eksekutivnih sredstev poprijemati, katere v dosego namena služijo, ter nalagati kazni, odločene za prestopke ali zoperstavo, če pa ni nobena kazen izrečena, kazni, ustanovljene v § 11.

Prestopi ali zanemarjenje tacih prepovedi so podvrženi, če ni zanje izrečena nobena posebna kazen v § 11. ustanovljeni kazni.

§ 8. Ako je treba mora žendarmarija ali policijska straža, ki je v kakem kraju, tako, kakor dotični navod veli, pripomagati, da se izpeljejo ukazi in prepovedi, ki so jih izdale politične ali policijske oblastnije ter imajo te oblastnije pravico svojim zaukazom s tem moči dati, da pokličejo vojaško podporo.

§ 9. Cesarske politične in policijske oblastnije imajo oblast, vsacega, ki je v nji-

hovem uradskem okolišču, če je treba, da h kakemu uradskemu djanji pride, pred se poklicati.

Kadar bi se dopustiti ne moglo, da bi poklicani mesto sebe poverjenega pooblastenca poslal, se ima v poklicu izrečno opomniti, da mora sam priti.

Kdor ne dokaže, da je z boleznijo, slabostjo ali z drugimi vterpnimi zaverami zadržan priti, je dolžan na poklic ubogati in povedati, kar se od njega tirja.

Ako poklicanega ni, so praviloma v drugo pokliče in se mu zažuga da bo, če ne pride od enega do dvajsetih goldinarjev kazni plačal, in na se bode ukaz dal ali dobil, pripeljati ga pred gosposko.

Če poklicanec, dasiravno je dokazano, da je bil povabljen, vendar še ne pride in veljavnih izgovorov ne pove, se mu denarna kazen nakloniti in ako je treba tudi ukaz spisati zamore, da naj ga pripeljejo. Ako je sila, se izjemno že v prvem povabilu opomniti sme, da se bode, ker je silno potrebno, da poklicani pride, povelje pripeljave izdalo, če ne bo prišel. Potem je pripuščeno pripeljavo koj zaukazati, če poklicani prvikrat ne pride in se z veljavnimi izgovori ne opraviči. Če je povabilo kaka politična oblastnija izdala, spiše ona sama povelje pripeljave. Občinski župan ima pa pri neposrednje predpostavljeni oblastniji zaprositi, da ta istega, kateri na njegovo povabilo ni prišel, pripeljati zaukaže, in mora pri tem ukazati,

da je potrebno, da poklicani pride in da je bil prav povabljen.

Ukazano pripeljavo opravijo služabniki političnih ali policijskih oblastnij ali žendarmarija, ali policijska straža tistega kraja, in ako je treba, pomaga vojaščina.

Navzoče odločbe ne odpravijo drugih nasledkov, ki so po zakonu s tem zvezani, da poklicanec ne pride, bodisi že, da je on povabilo sam dobil, ali da se je bilo po javnih časnikih, ali po nabitju na očitnih krajih razglasilo. Tudi taistih primerljajev to ne zadeva, v katerih se ima kdo po postavi koj brez poklica pred oblastnijo pripeljati ali zapreti.

§ 10. Predstojniki občin morajo naročila, katera od cesarskih političnih oblastnij dobivajo pod kaznimi, zažuganimi po obstoječih predpisih točno in natanko spolnovati in pred nje priti, kadar so poklicani.

Te oblastnije smejo občinske predstojnike pri izpeljavi svojih zaukazov izdanih zaradi izvršbe obstoječih postav ali posebnih naročil ona vso moč podpirati.

§ 11. Če kdo policijskim naredbam vkljub s svojim vedenjem v javnih zbirališčih n. pr. v učilnicah, glediših, plesiših, v gostivnicah in kavarnah itd. potem na železnicah, parobrodih, poštnih vozih itd., red in spodobnost razžali, veselja občinstva moti, ali sicer kako pohujšanje daje, potem kdor kaj tacega očitno stori, s čemur bi se imela zopernost vlade ali zaničevanje nje zaukazov na znanje dajati mora, ako ne gre zoper

njega ravnati po kazenskem zakonu, plačati vredivno pokoro od enega do vštrevno sto goldinarjev, ali pa se zapre šest ur do štirinajst dni, kakor bi se ta ali ona pokora po okolnostih bolj prikladna ali uspešno skazala.

Pri osebah, omenjenih v § 248. kaz. zak. sme pod utesnjavami, ondi odločenim namesto zapretja ali poostrenja, tudi telesno tepenje nastopiti.

(Ta odstavek je vže iz leta 1867 razveljavljen.)

Kadar se nalagajo kazni, se je držati pravila, da kazen ne sme biti nikdar večja, kot najmanjša taista, katera bi se imela izreči po občnem kazenskem zakonu, če bi bilo zadevno djanje pregrešek ali prestopok po kazenskem zakoniku.

§ 12. Kakor je političnim in policijskim organom pod oestro odgovornostjo naloženo v njih vodskem ravnanju proti vsacemu se pristojno obnašati, ravnatoko se mora sleherni proti njemu pri uradskih opravilih s spoštovanjem vesti.

Kdor se tedaj

- a) proti kacemu političnemu ali policijskemu uradniku pri opravljanju postavnih uradskih del ali proti stražam in gosposkim služabnikom, kateri imajo na javnih mestih ali v privatnih stanovališčih uradska opravila izvesti neposajeno in razžaljiyo obnaša in od tacega zadržanja, ki uradski značaj žali, ne jenja, dasiravno je opominjan bil; kdor se
- b) proti kacemu občinskemu predstojniku

pri izpeljavi tacega naročila, katero mora po zakon ali pa vsled posebne zapovedi kake gosposke opraviti, stanovitno neposajeno in razžaljivo vede,

- c) ali kdor v svoji vlogi na kako gosposko, katero je on sam ali pa kdo drug po njegovem naročilu sestavil, tako piše, da jo žali, ali, kdor tako vlogo za kacega drugega sestavi, zapade kazenskemu ravnanju, odločenemu v § 11.

§ 13. Pozvedba dejanskih okolnosti mora biti kolikor je moč, kratka.

V primerljajih § 12. črka *a* in *b* se mora to, kar so politični ali policijski uradniki ali služabniki, kakor tudi občinski predstojniki, nanašaje se na svojo službeno prisego govorili, če ne postane dvomljivo vsled kake okolnosti, čislati za zadosten pravni dokaz.

§ 14. Kazensko oblast ima zastran djanj zaznamovanih v § 11. na mestih, kjer je kaka cesarska policijska oblastnija, ta oblastnija, kjer je pa ni, politična okrajna gosposka. Nasproti ima v primerlajih zaznamovanih v § 12. predstojnik tiste politične ali policijske oblastnije, pri uradskem djanju katere se je zgodilo kaznjivo obnašanje in če se je kdo tako obnašal proti kacemu občinskemu predstojniku, predstojnik tiste politične okrajne gosposke, v obsegu katere biva zadevna občina, izreči kazensko razsodbo.

Če je kdo kako gosposko ali pa samo nje predstojnika s kako pismeno vlogo razžalil, mora predpostavljena oblastnija kako

drugo oblastnijo odbrati za obravnavo in izrek razsodbe.

§ 15. Pritožbe zoper naredbe ali disciplinarne razsodbe, izrečene vsled teh zaukazov je treba podati politični deželni oblastniji, na višji stopinji pa praviloma ministerstvu notranjih opravil.

Pritožbe zoper disciplinarne razsodbe (§§ 9. in 12.) kake policijske oblastnije izrečene zaradi kakega povabila ali v zavarovanje uradske časti, kakor tudi zoper vedenje kake policijske oblastnije ali kacega policijskega organa se morajo podati najvišji policijski oblastniji.

Taka pritožba vendar ne ustavi v primerlejih § 12, *a* (če ni oblastnija prve stopinje izrekla kazni telesnega tepenja) (— je razveljavljeno) izpeljave zaukaza ali razsodbe in višja oblastnija jo ima le toliko presoditi, kolikor je vsak uradnik odgovoren za postavnost svojih uradskih dejanj.

Proti kazenskim razsodbam, izrečenim v primerlejih § 11., kakor tudi § 12. črke *b* in *c* naj sklene sodbo lastna ali odbrana oblastnija, je pripuščeno se pri višji oblastniji pritožiti in ta pritožba izpeljavo zadržuje, vendar se more po postavni dobi pri oblastniji vložiti, katera je sodila.

§ 16. Cesarskim političnim oblastnijam se glede na izpeljavo in kazensko oblast odločeno v teh paragrafihi tudi tisti občinski uradi (magistrati se za enake čislajo), katerim je v jih uradskim obsegu namestu

cesarskih okrajnih gospodk zaupano politično opravilstvo.

§ 17. Zaukazi 11. maja 1851, št. 127 in 14. avg. 1853, št. 163 se za dežele, za katere so bili izdani denejo ob moč.

Če se drugi med tem izdani zaukazi glede na politično posilno in disciplinarno oblast opirajo na imenovane ukaze let 1851 in 1853 se mora to v prihodnje obračati na odločbe tega ukaza.

§ 18. Ta zaukaz ima precej moč zadobiti.

N a D u n a j u, 20. aprila 1851.

XVIII.

Zak. z dne 26. jan. 1907, št. 17. drž. zak. o volitvi udov zbornice poslancev drž. zbora.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Član I. Volitev udov zbornice poslancev državnega zbora se uravnava z naslednjim volilnim redom za državni zbor.

Član II. Z dnem začetka veljavnosti tega zakona izgubi moč zakon z dne 2. aprila 1873. l. (drž. zak. št. 41) o volitvi udov poslanske zbornice državnega zbora, ter vsi zakoni, s katerim so se izpremenila ali dopolnila določila nazadnje navedenega zakona.

Član III. Ta zakon dobi moč, ko se razpusti sedaj obstoječa zbornica poslancev, h kratu z zakonom z dne 26. januarja 1907. l. (drž. zak. št. 15), s katerim se izpreminjajo §§ 1., 6., 7., 12. in 18. osnovnega zakona o državnem zastopu z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141), oziroma zakoni z dne 2. aprila 1873. l. (drž. zak. št. 40), z dne 12. novembra 1886. l. (drž. zak. št. 162) in z dne 14. junija 1896. l. (drž. zak. št. 168.)

Član IV. Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

Na Dunaju, 26. dne januarja 1907.

Volilni red za državni zbor.

I. O volinih okrajih, volilnih skupinah in volilnih krajih.

§ 1. Za volitev poslancev tvorijo volilni upravičenci vsakega volilnega okraja eno volilno skupino.

Volilni okraji so ustanovljeni v tabelarnem dodatku, ki je dodan temu zakonu. V tem dodatku je ustanovljena tudi porazdelitev v § 6. osnovnega zakona o državnem zastopu po deželah določenega števila udov poslanske zbornice na volilne okraje v posameznih deželah.

Ako je v kaki deželi za volitev v deželni zbor obči volilni razred in ako se volijo poslanci tega volilnega razreda po volilnih skupinah, ločenih po narodnostih, tvorijo v tej deželi volilni upravičenci tudi za volitev poslancev v državni zbor po narodnosti ločene volilne skupine, ako so volilni okraji v deželi v dodatku, dodanem temu zakonu, posebej ustanovljeni za vsako narodnost.

§ 2. Ako je v dodatku, dodanem temu zakonu, sodni okraj kakor tak odkazan volinemu okraju, je smatrati sodni okraj po obsegu njogovega okoliša, ki ga ima, ko se vrši volitev; v dotičnem sodnem okraju pa niso obsežene občine (občinski deli), ki so izrečno uvrščene v kakem drugem volilnem okraju. Ako se ustanovi nov sodni okraj, morajo volilni upravičenci novo ustanovlje-

nega sodnega okraja dotlej, da se izda zakon, ki izpreminja dodatek k volilnemu redu za državni zbor, svojo volilno pravico izvrševati v tistem volilnem okraju, kateremu je po dodatku prideljen tisti sodni okraj, ki so mu pripadali, preden se je ustanovil novi sodni okraj.

Določila prejšnjega odstavka se slično uporabljajo tudi na občine (občinske dele).

Ako so z mestom (trgom), ki je kakor tako v tabelarnem dodatku, pridejanem temu zakonu, uvrščeno v volilnem okraju, združeni drugi kraji (deli krajev) v eno krajno občino, volijo samo volilni upravičenci mestnega ozemlja (trškega ozemlja) v tem volilnem okraju, ako ni v dodatku izrečno cela okrajna občina odkazana dotičnemu volilnemu okraju.

§ 3. Vsaka krajna občina in vsak v dodatku posebej navedeni občinski del (kraj, mestni okraj, mestni del) je volilni kraj (volišče).

Na Gališkem se lahko krajne občine, ki imajo po zadnjem občnem popisovanju ljudstva 1200 prebivalcev ali manj, z odredbo političnega deželnega oblastva združijo z najbližnjimi občinami istega volilnega okraja v skupinske volilne kraje. Tudi se lahko posamezne take občine odkažejo najbližnjim občinam, ki imajo več nego 1200 prebivalcev. V obeh primerih pa občine, ki tvorijo skupino, skupaj ne smejo imeti več nego 5000 prebivalcev.

Ako se odredi v zmislu prejšnjega odstavka, se je držati načela, da je volilni kraj za volivce dosežen, ne da bi izgubili časa čez mero.

Po drugem odstavku ukrenjene odredbe je treba v udeleženi občinah razglasiti hkratu z razpisom volitve tako, kakor je tam navada.

II. O volilni pravici in volivnosti (zmožnosti voljen biti).

§ 4. Pravico voliti ima vsaka oseba, pri kateri so na dan razpisa volitve izpolnjeni v § 7. osnovnega zakona o državnem zastopu ustanovljeni pogoji volilne pravice, ako ne izgubi ta oseba avstrijskega državljanstva še pred volitvijo ali ako v dobi med razpisom in volitvijo samo ne nastopijo okoliščnosti, ki po določilih §§ 7. in 8. tega zakona dotično osebo izvzemajo ali izključujejo od volilne pravice.

Volilna pravica se ustanovi z vpisom v imenik volilcev.

Deželno zakonodajstvo lahko določi, da naj bodo tisti, ki imajo v dotični deželi pravico voliti, dolžni ob volitvi udov v poslanske zbornice izvrševati aktivno volilno pravico. V tem primeru je pridržano deželnemu zakonodajstvu izdati podrobnejše predpise o volilni dolžnosti, zlasti izdati izvršitvena in kazenska določila ter eventualno uvesti mandatni postopek.

ad § 4.

Razsodbe c. kr. drž. sodišča k § 9. volilnega reda za državni zbor z dne 2. aprila 1873, št. 41 drž. zak.

1. Z volilno pravico je vsakemu k volitvi opravičenemu dovoljena reklamacija proti razpoloženemu volilnemu imeniku, osobito zaradi vsprejema k volitvi neopravičenih, torej tudi pravica pritožbe na državno sodišče zaradi kršenja te pravice

(D. s. 27. aprila 1881, Z VI., št. 234.)

§ 5. Volilna pravica se more izvrševati le osebno. Vsak volilni upravičenec ima pravico do enega glasu.

§ 6. Volilni upravičenec izvršuje svojo volilno pravico v tisti občini, v kateri biva na dan razpisa volitve vsej že leto dni. Ako so posamezni deli te občine, (kraj, mestni okraj, mestni deli) odkazani različnim volilnim okrajem, izvršuje volilni upravičenec svojo volilno pravico v tistem občinskem delu, v katerem stanuje ob času, ko se razpiše volitev.

Tiste osebe, ki bivajo na graščinskem ozemlju, ki ni pripojeno občinski zvezi, izvršujejo volilno pravico z enakim pogojem v tisti občini, s katero tvori graščinsko ozemlje en kraj. Ako ta okolnost ni dana, določi politično deželno oblastvo krajno občino, v kateri naj prebivalci graščinskega ozemlja izvršujejo svojo volilno pravico.

Ako ima volilni upravičenec na dan razpisa volitve vsaj že leto dni več bivališč, je merodajno za izvrševanje volilne pravice tisto bivališče, v katerem opravlja ob času, ko se razpiše volitev, kako javno službo, ali

2. Aktivna volilna pravica v volilni imenik sprejete s tem ni kršena, ako se je pritožba tretje osebe proti označenemu le zaradi tega odklonila, ker ni bil dotični legitimiran k pritožbi.

(D. s. 18. okt. 1887, št. 162, Z VIII., št. 407.)

3. Pasivna volilna pravica izvoljenega profesorja državnim poslancem ni kršena, ako se mu da za dobo poslanstva dopust; s tem tudi ni kršena zajamčena pravica uradnikov in javnih funkcionarjev, da v izvrševanje državnozbornskega mandata ne potrebujejo dopusta.

(D. s. 18. aprila 1888, Z VIII., št. 435.)

ako ta pogoj ni dan, v katerem poglavitno opravlja svoj poklic, ali ako tudi ta kriterij ni uporaben, kjer je v navedenem času njegovo glavno bivališče v tuzemstvu.

Ako se po spredaj stoječih določilih ne more odločiti, je volilnemu upravičencu dano na voljo v kateri občini bivališča hoče izvrševati svojo volilno pravico.

§ 7. Trajno ali časno aktivno službujoči časniki, vojaški duhovniki, gažisti brez činovnega razreda in moštvo oborožene sile, oziroma orožništva — vštrevši tiste, ki so časno na dopustu — ne morejo niti voliti, niti voljeni biti. Od volivnosti so poleg zgoraj imenovanih izvzeti tudi vsi trajno ali časno aktivno službujoči uradniki oborožene sile.

Volivnost pa ni omejena glede tistih pripadnikov oborožene sile, ki v dotičnem času aktivno službujejo zgolj zaradi tega, ker so zakonito zavezani orožnim (službenim) vajam.

§ 8. Od volilne pravice in volivnosti so izključeni:

1. Vse osebe, ki so pod očetovsko oblastjo, varstvom ali skrbstvom.

2. Tisti, ki uživajo kakor ubožci preskrbo iz javnih ali občinskih novcev ali so jo uživali zadnje leto neposrednje pred volitvijo ali ki sploh živijo od javne milodarnosti.

Za preskrbo ubožnih ali za dela javne milodarnosti pa z ozirom na volilno pravico ni smatrati: podpor iz bolniških blagajnic, rent za nezgode, starost ali onemoglost, brezplačne oskrbe v javnih bolnicah, opro-

stitve od šolnine, podelitve učil ali ustanov ter tudi ne pomoči v stiski.

3. Osebe, o kojih imovini se je razglasil konkurz, do konca konkurza, in ako je prezadoiženec trgovec, dotlej da se zopet vsposobi za pravice, oznamenjene v § 246. konkurznega reda z dne 25. decembra 1868. l. (drž. zak. št. 1 iz l. 1869.).

4. Osebe, ki so bile na kazen obsojene zaradi hudodelstva ali zaradi prestopka tatvine, poneverbe, njene deležnosti, golufije, sovodstva (§§ 460., 461., 463., 464., 512. k. z.), zaradi kazenskih dejanj, oznamenjenih v § 1. zakona z dne 28. maja 1881. l. (drž. zak. št. 47) in v § 1. zakona z dne 25. maja 1883. l. (drž. zak. št. 78), ali zaradi prestopka §§ 1., 2., 3., 4. in 5., predzadnji odstavek, zakona z dne 24. maja 1885. l. (drž. zak. št. 89).

Ta posledica obsodbe naj neha pri hudodelstvih, naštetih v § 6., št. 1 do 10 zakona z dne 15. novembra 1867. l. (drž. zak. št. 113.), ko je prestana kazen, pri drugih hudodelstvih, ko poteče deset let, ako je bil krivec obsojen na najmanj petletno kazen, in razen tega, ko poteče pet let, pri ostalih zgoraj navedenih kazenskih dejanjih pa, ko potečeje tri leta po prestani kazni.

5. Osebe, ki so bile na kazen obsojene zaradi pregreška po §§ 45., 47., 48. in 49. vojnega zakona z dne 11. aprila 1889. l. (drž. z. štev. 41), za dobo treh let po prestani kazni.

6. Osebe, ki so bile sodno obsojene na kazen zaradi pregreška zoper kazenskopravna določila v varstvo volilne svobode, ako je

bilo dejanje storjeno pri volitvah v poslansko zbornico državnega zbora ali v deželne zборе.

7. Osebe, ki so bile postavljene pod policijsko nadzorstvo ali oddane v kako prisilno delavnico, dotlej da potečejo tri leta, ko je nehalo policijsko nadzorstvo, oziroma ko so bile izpuščene iz prisilne delavnice.

8. Osebe, katerim je sodišče odtegnilo očetovsko oblast nad njihovimi otroci, dokler so dotični otroci pod tujim varstvom, vsekakor pa tri leta po sodni odredbi.

9. Osebe, ki so bile zaradi pijanosti ali pijančevanja na podstavi občega kazenskega zakona ali drugih zakonitih določil, ki se še uvedejo, več nego dvakrat obsojene na zaporno kazen, za dobo treh let po prestani kazni.

III. Kako se razpisujejo volitve in kako se delajo priprave zanje.

§ 9. Minister za notranje stvari mora za vse v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele enotno določiti dan za izvedbo

ad § 8., točka 8.

V izvršitev te določbe morajo sodišča osebe, katerim je od 19. februarja 1904 odtegnjena očetovska oblast, potem one, katerim je bila že pred tem rokom odtegnjena očetovska oblast, kojih otroci so pa še pod varstvom, naznaniti županu one občine, v kateri prebiva oseba, koji se je odtegnila očetovska oblast.

V bodoče pa je vsaka oseba, koji se je odtegnila očetovska oblast, takoj naznaniti županu bivališča te osebe.

Istotako je županu takoj naznaniti, ako se je očetovska oblast zopet podelila takim, ali pa, ako so otroci (pri več otrocih najmlajši) izstopili iz varuštva iz drugih vzrokov, kakor zaradi dosežene polnoletnosti.

(Nar. just. min. 17. febr. 1907, št. 4 just. naredb.)

volitev in ob enem dan za eventualno potrebne nadaljne volitve (§ 34.) in za ožje volitve.

Na Gališkem in v Dalmaciji se lahko določi, ako bi ne bilo moči izvršiti volitev na en dan, za opravo volitev ter za nadaljne volitve in ožje volitve še po en dan ali dva nadaljna volilna dneva.

Volilne dneve je treba določiti tako, da bo moči do njih dokončati vse potrebne priprave.

§ 10. Razpis obćih volitev je treba naznaniti po uradnih deželniñ listih in z lepaki v vseh obćinah in volilnih krajih v kraljevinah in deželeh, zastopanih v državnem zboru.

Razpis posameznih dopolnilnih volitev je objaviti po uradnem deželñem listu in z lepaki v obćinah in volilnih krajih volilnega okraja.

§ 11. Volilne upravičence vsake obćine, vštevsí volilne upravičence graščinskega ozemlja, ki pride morda v pošteñ po 6., 2. odstavku, mora obćinski predstojnik (župan) v abecednem redu vpisati v posebnih imenikih (imenikih volilcev) ter navesti značaj in stanovališće.

Ako volijo volilni upravičenci kake obćine v različnih volilnih okrajih, je treba za vsak obćinski del, ki je odkazan kakemu volilñemu okraju, sestaviti poseben imenik volivcev. Prav tako je treba, ako se naj vrši volitev v kaki obćini v več volilnih prostorih, katerim se odkažejo volivci po teritorijalni pripadnosti (§ 16., 4. odstavek), sestaviti imenik volivcev ločeno za vsak dotičnih teritorijalnih obćinskiñ okolišev.

Ako je v kaki deželi po določilu, obseženem v § 1., 3. odstavku, voliti poslance državnega zbora po narodnih volilnih skupinah, in ako pripadajo volilni upravičenci v občini različnim narodnim volilnim skupinam, je treba imenike volivcev v občini sestaviti ločeno po narodnostih. Te imenike volivcev je sestaviti prvikrat vzemši v podstavo tiste zapise, ki so se naredili po določenih volilnega reda za deželni zbor, da se prvikrat konstatuje narodna pripadnost volilnih upravičencev občega volivskega razreda za deželni zbor, pozneje pa na podstavi zadnje državnozborske volitve, izvršene v dotičnem volilnem razredu. Za uvrstitev volilnih upravičencev v imenike volivcev po njihovih narodnosti naj se slično uporabljajo predpisi volilnega reda za deželni zbor.

Ako volijo volilni upravičenci več občin v enem skupinskem volilnem kraju, naj bodo imeniki volivcev posameznih krajnih občin, kakor delni imeniki uvrščeni drug za drugim, podstava volilnega opravila, ne da bi bilo iz njih sestaviti skupni imenik.

Imenike volivcev je sestaviti vsaj v dvojni izdaji, eno izdajo imej po sklepu volilnega opravila v razvidnosti občinski predstojnik in jo imej na koncu vsakega leta v dobi osmih dni, ki se razglasi, vsakemu pripravljenemu na vpogled.

§ 12. Ko je imenik volivcev dogotovljen, naj predloži občinski predstojnik obe njegovi izdaji cesarskemu političnemu okrajnemu oblastvu, ki je neposrednje predpostavljeno.

občini, za deželno glavno mesto pa političnemu deželnemu oblastvu. Za mesta s svojim ustavom, izvzemši deželno glavno mesto, določi politično deželno oblastvo tisto okrajno glavarstvo, kateremu je poverjeno, da popreskusi imenike volivcev in odloča o reklamacijah; temu oblastvu mora občinski predstojnik predložiti imenik volivcev.

Cesarsko politično oblastvo naj opazene nepravilnosti v imeniku volivcev uradoma popravi in eno izdajo popravljenega imenika vrne občinskemu predstojniku, ki naj razgrne imenik v občinskem uradu štirinajst dni vsak dan v času, ki ga določi politično oblastvo in ki se javno razglasi, vsakemu na vpogled in naj javno razglasi razgrnitev imenika volivcev ter določi štirinajst-dneven reklamacijski rok, ki se preračuni od dneva razglasitve. Ako volijo volilni upravičenci kake občine v različnih volilnih okrajih (§ 11., drugi odstavek, prvi stavek), je imenike volivcev razgrniti v dotičnih volilnih okrajih.

V občinah, ki imajo več nego 5000 prebivalcev, se mora imenik volivcev vsak dan vsaj osem ur na vpogled razgrniti; vrhutega je imenik volivcev pravočasno v zadostnem številu razmnožiti in na zahtevanje od začetka reklamacijskega roka izročiti vsakomur, če plača za stroške napravo enega izvoda.

Kdor želi, da se mu izroči razmnožen imenik volivcev, naj to naznani občinskemu predstojniku v osmih dneh po razpisu volitve; priglasitev nalaga priglasilcu dolžnost

vzeti imenik in plačati napravne stroške za naročene izvode.

Na priglasitve, prihajajoče po tem času, se ni ozirati.

V nadaljnjih osmih dneh je pri občinskem predstojniku položiti 50 odstotkov približnih napravnih stroškov, sicer priglasitev ne velja.

Ostale stroške je plačati, kadar se dobi imenik, in ako ga priglasilec ne vzame, se lahko stroški izterjajo tudi po političnem izvršilnem potu.

Po istih pogojih je na zahtevanje izročiti vsakomur tudi eventualne dodatke k imeniku volivcev.

§ 13. Reklamacije zoper imenik volivcev lahko vložijo ustno ali pismeno pri občinskem predstojniku tiste osebe, ki imajo v dotičnem volilnem razredu volilno pravico, ker so vzprejeti za volitev neupravičeni ali ker niso vzprejeti volilni upravičenci.

Ako je v kaki občini po predpisu § 11., tretji odstavek sestaviti po narodnosti ločene imenike volivcev, se lahko razteza reklamacija tudi na to, ali je volilni upravičenec prištet dotičnemu narodu, če je reklamacija zavoljo tega zoper imenik volivcev občega volivskega razreda pri deželnozborski volitvi dopustna po določenih volilnega reda za deželni zbor. Za postopanje o takih reklamacijah, ki se nanašajo na imenik volivcev za volitev v državni zbor, so merodajni edinole predpisi volilnega reda za državni zbor.

Občinski predstojnik naj predloži rekla-

macije, ki mu prihajajo v treh dneh v odločitev cesarskemu političnemu oblastvu, oznamenjenemu v § 12., odstavek 1.

Ako se zahteva, da se izbriše kdo, ki je vpisan v imeniku volivcev, ga je treba obvestiti, da ima priliko, se izreči o tem ustno ali pismeno v 24 urah pri občinskem ali pri oblastvu, poklicanem za odločbo.

Zoper odločbo okrajnega glavarstva, zadevajočo reklamacijo, lahko vloži tisti, ki je vložil reklamacijo ali čigar osebo zadene izdana odločba, v treh dneh priziv na politično deželno oblastvo.

Odločba političnega deželnega oblastva je v tem primeru končnoveljavna.

Reklamacije in prizive, ki se vložijo po preteku roka, je treba zavrni, ker so zakasnele.

Reklamacijo je izročiti ločeno za vsak reklamacijski primer; ako se reklamira, ker je kak volilni upravičenec izpuščen, je treba reklamaciji priložiti listine, ki so potrebne za dokaz njegove volilne pravice. Reklamacije in prizive, pri katerih se ni ravnalo po teh predpisih, je zavrni a limine. Za dokaz volilne upravičenosti potrebne listine so kolka proste.

Ako se je z odločbo ugodilo reklamaciji, mora v tretjem odstavku oznamenjeno cesarsko politično oblastvo popraviti imenik volilcev tako, da ustreza odločbi.

Ne glede na ta primer, naj se računa od časa razglasitve imenika volivcev, (§ 12., drugi odstavek) imenik volivcev popravi le

toliko, da je cesarsko politično oblastvo do 24 ur pred volilnim rokom dolžno tiste v imenik vpisane osebe izbrisati iz njega, pri katerih je nastala izguba avstrijskega državljanstva ali kaka okolnost, na katero se po določitih §§ 7. in 8. opira izločitev ali izključitev volilne upravičenosti, ali je pozneje prišla na dan.

Popravke imenika volivcev, ki jih je izvršilo cesarsko politično oblastvo, je naznati občinskemu predstojniku, da se ti popravki izvrše tudi v izdaji tega imenika, ki se hrani na očinskem uradu.

§ 14. Čim je imenik volivcev po izdani odločbi reklamacij popravljen, izda izmed cesarskih političnih oblastev, oznamenjenih v § 12., 1. odstavek, tisto, ki pride za volilni okraj v poštev, volivcem izkaznice za volitev poslancev. Ako se občine, ki spadajo k različnim političnim okrajem, združijo v skupinske volilne kraje (§ 3.), se morajo

ad § 13.

Razsodba državnega sodišča k § 26. prešnjega državnozborskega volilnega reda.

5. V reklamacijsko dobo se ne všteva dan razpoložitve volilnih imenikov.

(D. s. 19. okt. 1901, Z XII., št. 1097.)

6. Volilec je opravičen vlagati reklamacije zaradi vzprejema nevolilcev v volilni imenik in v slučaju neugoditve, opravičen vložiti pritožbo na državno sodišče.

(D. s. 23. aprila 1901, Z XII., št. 1058).

7. Volilci so opravičeni vlagati reklamacijo zaradi vzprejema nevolilcev v imenik, kakor tudi zaradi izpusta volilcev, v obeh obzirih jim tudi pristoja pritožba na državno sodišče.

(D. s. 19. okt. 1901, Z XII., št. 1097.)

imeniki volivcev teh občin po sklenjenem reklamacijskem postopanju poslati predstojnemu cesarskemu političnemu oblastvu, da izda izkaznice.

Na izkaznicah mora biti tekoča številka dotičnega imenika volivcev, kraj, dan in ura začetka volilnega opravila ter ura, ob kateri se sklene glasovanje, in končno ime in bivališče volilnega upravičenca.

V mestih z lastnim ustavom se lahko naroči občinskemu predstojniku, da izda izkaznice.

Volivcem se morajo dostaviti izkaznice v stanovanje; dostavljanje se lahko izroči občinskemu predstojniku.

Volivce je tudi pozvati, kakor je tamkaj navada, naj pridejo na kraj, ki se oznameni v razglasu, osebno po svoje izkaznice, v tistih primerih, v katerih bi se iz katerega koli razloga najdalje 24 ur pred dnevom volitve ne bile vročile.

Namesto izgubljenih izkaznic naj izda oblastvo, ki je poklicano za prvo izdajo, volilnemu upravičencu na njegovo zahtevanje duplikate izkaznic.

§ 15. Za izvršitev volitve poslancev je izročiti volivcem z izkaznicami glasovnice, na katerih mora biti uradni pečat v § 14., 1. odstavku oznamenjenega cesarskega političnega oblastva ali občinskega oblastva (§ 14., 3. odstavek), ki izda izkaznice, in razen tega tudi še opazka, da se bode z vsako drugo ne oblastveno izdano glasovnico ravnalo, kakor da je neveljavna.

Namesto izgubljenih glasovnic in gla-

sovnice, ki so postale nerabne, mora oblastvo, ki je poklicano za prvo izdajo, ali na dan volitve volilni komisar na zahtevanje volilnih upravičencev izročiti druge glasovnice.

Volilni komisar oddaja tudi za ožjo volitev potrebne glasovnice.

Čas oddajanja glasov in kako dolgo traja je določiti tako, da se volivcem kolikor moči zagotovi izvrševanje volilne pravice.

IV. Kako se vrši volitev poslancev.

§ 16. Vodstvo volilnega opravila, ki se mora vršiti v navzočnosti volilnega komisarja, se izroči iz volilcev sestavljeni volilni komisiji, ki sestojaj iz sedem udov, v občinah z manj nego 1000 prebivalcev iz pet udov.

Pravidoma je postaviti v vsakem volilnem kraju eno volilno komisijo.

Ako pa pripadajo volilni upravičenci, ki so poklicani, da glasujejo v kakem volilnem kraju, različnim narodnim volilnim skupinam (§ 11., 3. odstavek), je sestaviti na volilnem kraju za volilne upravičence vsake volilne skupine posebno volilno komisijo. V takem primeru je izvršiti volilno opravilo za vsako volilno skupino ločeno po prostoru ali po času.

Ako je z ozirom na teritorialno razsežnost ali na število prebivalstva želeli, lahko občini neposrednje predpostavljeno cesarsko politično oblastvo določi, da se v posameznih krajnih občinah ali krajih postavi več volilnih komisij v mejah celega občinskega ali krajnega ozemlja. Pri tem je vo-

livce odkazati posameznim volilnim komisijam po abecednem redu ali po teritorijalni pripadnosti; take odredbe je v občini pravočasno objaviti, kakor je v kraju navada.

Za vsako volilno komisijo mora občina volilnega kraja pripraviti primeren prostor.

§ 17. Volilnega komisarja določi za deželno glavno mesto politično deželno oblastvo, za volitve, ki se vrše zunaj deželnega glavnega mesta, pa tisto okrajno glavarstvo, v čigar okraju leži volilni kraj ali kateremu naroči politično deželno oblastvo, naj določi volilnega komisarja.

Služba volilnega komisarje je, ne glede za javne uradnike veljajočih predpisov, častna služba, katero prevzeti je dolžan vsak, ki ima v volilnem kraju pravico voliti.

Vsaki volilni komisiji pridoda volilni komisar zapisnikarja, ki naj piše zapisnik o teku volitve in sprejema vanj vse važne dogodke, dogajajoče se ob volitvi, zlasti odločbe, ki jih je izrekla volilna komisija.

§ 18. Po tri ude, oziroma po dva uda volilne komisije določita občinski zastop volilnega kraja in volilni komisar izmed tistih, ki imajo v volilnem kraju v dotični volilni skupini pravico voliti.

Teh šest udov, oziroma ti štirje udje, ki se določijo, kakor je gori povedano, volijo z absolutno večino glasov sedmega, oziroma petega uda volilne komisije, ki mora v volilnem kraju v dotični volilni skupini imeti pravico voliti.

Ako se taka večina glasov tudi v drugi

volitvi ne doseže, imenuje tega uda volilni komisar.

§ 19. Udje volilne komisije volijo iz svoje srede z relativno večino glasov predsednika.

Ako je enako število glasov, odloči žreb, ki ga potegne volilni komisar.

§ 20. Volilna komisija sklepa z relativno večino glasov brez ozira na število glasujočih.

Predsednik volilne komisije glasuje le, ako so glasovi enako razdeljeni, in odloči v takem primeru s svojim glasom.

§ 21. O tem ali se kdo pripusti h glasovanju, ali o veljavnosti oddanih glasov, gre odločba volilni komisiji le tedaj:

- a) kadar se kdo ob glasovanju spotika, češ da volivec ni prava oseba;
- b) kadar nastane dvom o veljavnosti ali neveljavnosti posameznih oddanih glasov, ali
- c) kadar kdo pri volitvi ugovarja zoper volilno pravico kake v imenikih volivcev vpisane osebe.

V zmislu odstavkov a) in c) ugovarjajo lahko ne samo volilni komisar in udje volilne komisije, temveč tudi volivci, ti ustno ali pismeno, in sicer le tako dolgo, dokler tista oseb, kateri se izpodbija volilna pravica, ni oddala svojega glasu, in v primeru, omenjenem pod c), le če se trdi, da je dotična oseba izgubila volilno pravico iz razlogov, navedenih v § 4., potem, ko se je določil imenik volivcev.

Odločbe volilne komisije se morajo izreči v vsakem posameznem primeru, preden se nadaljuje volitev.

Rekurz zoper odločbe je nedopusten.

§ 22. Volilni komisar mora skrbeti za vzdrževanje miru in reda pri volitvi in da se izpolnjujejo določila volilnega reda. Dopusčati ne sme, da bi volilna komisija prestopala področje.

§ 23. Volivcem izročene izkaznice naj veljajo za poziv, da pride vsak brez vsakega nadaljnega vabila volit tisti dan, ki je zažnamovan na njih, in ob določeni uri.

Samo volivci, ki imajo izkaznico, imajo pristop v volilnico, da oddado glasove; ko so oddali glasove, morajo volilnico takoj zopet zapustiti. Ako se zdi potrebno za nemoteno izvršitev volitve, naj se spuščajo volivci le posamez v volilnico. To lahko odredi politično okrajno oblastvo ali volilni komisar.

Volitvi je na željo pri volitvi potezajočih se strank pritegniti izmed volilnih upravičencev dva ali pet — v večjih mestih do deset — zaupnikov, ki imajo pravico biti navzoči pri volitvi dotlej, da se naznani izid štetja glasov.

Te zaupnike imenujejo potezajoče se stranke pred volitvijo političnemu okrajnemu oblastvu, ki določi primerno število izmed predlagancev, kolikor se da, oziraje se na vse potezajoče se stranke.

Zaupniki morajo poslovati zgolj za pričo volilnega opravila in nimajo razen ugovora,

ki gre volivcem po § 21., lit. a) in c), nobenega daljnega vpliva na tek volitve.

Med volitvijo so v volilnici ter v poslopju, v katerem je volilnica, in v bližnji okolici okoli poslopja v okrožju, ki ga določi politično okrajno oblastvo, prepovedani nagovori na volivce ter druge volilne agitacije vsake vrste. Skrbeti se mora za to, da lahko pridejo volivci nemoteni v volilnico in iz nje.

V volilnici morajo dotične občine pripraviti pisalno orodje za izpolnjevanje glasovnic in potrebno pohištvo.

§ 24. Na dan volitve, ob določeni uri in v zbirališču, določenem za to, se začne volilno opravilo s tem, da se ustanovi volilna komisija, ki prevzame imenik volilcev ter pripravljalne glasovalne seznamke in glasovnike.

Ako se volilna komisija ne more osnovati, ker ni zakonitih pogojev, izvršuje posle volilne komisije volilni komisar.

§ 25. Glasuje se z glasovnico.

Pri volitvi se smejo rabiti samo po oblastvu izdane glasovnice, ker bi bil sicer glas volivca neveljaven.

§ 26. Neposrednje pred začetkom glasovanja se mora volilna komisija prepričati, da je za vlaganje glasovnic določena volilna posoda prazna.

Glasovanje se pričinja s tem, da oddado udje volilne komisije svoje glasovnice. Na to glasujejo volivci.

Vsak volivec mora, ko oddaja glasovnico, pokazati svojo izkaznico.

Osebe, ki oddado svoje glasovnice, je z imenom vpisati v glasovalnem seznamku, čigar eno izdajo piše zapisnikar, drugo pa kak ud volilne komisije.

§ 27. Ob glasovanju prevzame predsednik volilne komisije od vsakega volivca zloženo glasovnico, položi vsako posamez neodprto v volilno posodo in pazi, da ne odda kdo namesto ene več glasovnic.

§ 28. Oddajanje glasov se mora skleniti ob določeni uri. Vendar se volivci, ki so prišli še pred potekom določene sklepne ure volit v volilnico in v čakalnico, ki jo je volilna komisija določila za volivce, ali neposrednje pred volilnico, ne smejo izključiti od glasovanja.

Ako nastanejo okoliščine, ki bi branile začetek, nadaljevanje ali sklep volitve, sme volilna komisija s privolilom volilnega komisarja volitev preložiti na naslednji dan ali jo podaljšati.

Vsako preložbo ali podaljšbo je pravočasno razglasiti tako, kakor je v kraju navada.

Ako se je bilo glasovanje že pričelo, naj volilna komisija in volilni komisar volilne spise in volilno posodo z glasovnicami, kar jih je že v njej, zapečatita dotlej, da se volitev nadaljuje.

§ 29. Po sklepu glasovanja, ki ga izreče predsednik volilne komisije, je zapreti volilnico, v kateri naj ostanejo le volilni ko-

misar in udje volilne komisije z zapisnikarjem in zaupniki vred (§ 23.).

Pred skrutinijem (štetjem glasov) pomeša predsednik volilne komisije glasovnice v volilni posodi, potem jih vzame iz nje in jih šteje. Na to razgrne ud volilne komisije vsako glasovnico posamez in jo izroči, ko jo je pogledal, predsedniku, ki jo na glas prečita in poda dalje drugim udom komisije, da jo pogledajo.

Dva uda volilne komisije morata pisati o osebah, ki so dobile glasove, vsak po en glasovnik, v katerem je vpisati z imenom vsakega, ki dobi kakor poslanec kak glas, in poleg njegovega imena pristaviti številko 1, pri drugem glasu, ki pride nanj, številko 2, pri tretjem številko 3 itd. Oba glasovnika se morata ujemati in podpisati ju morajo vsi udje komisije in volilni komisar.

Določila prejšnjega odstavka naj veljajo tudi za volitev nadomestnikov (§ 36.); pri tem pa je šteti glasove tako, da se seštejejo za eno osebo oddani glasovi le toliko, kolikor je dobila ta oseba glasov kakor nadomestnik za istega poslanca. V glasovniku je torej za nadomestnike poleg imena izvoljenca navesti ima tistega, za katerega se voli kakor nadomestnik (nadomestnik za I. I.).

§ 30. Glasovi, ki pridejo na kako osebo, ki je po § 8. izključena od volivnosti; glasovi, ki so vezani na pogoje ali ki so jim pristavljena naročila za tistega, ki se voli; končno glasovi, iz katerih se ne more razločno spoznati oseba, kateri veljajo, so ne-

veljavni in se ne prištejejo oddanim glasovom.

Praznih glasovnic tudi ni prištevati oddanim glasovom.

Ako ima glasovnica več nego eno ime ali v primeru § 36. več nego po eno ime v vsakem razpredelku, se je ozirati samo na ime, ki je najprej postavljeno na glasovnici, oziroma v njenem razpredelku.

§ 31. Po končani volitvi se sklene o njej pisani zapisnik, udje volilne komisije, volilni komisar in zapisnikar ga podpišejo z glasovalnim seznamkom vred; priloživši mu imenik volivcev, glasovalni seznemek in podpisana glasovnika, veljavne ter tudi neveljavne spoznane glasovnice se zapečati, nanj se napiše napis, ki pove vsebino, in izoči volilnemu komisarju.

Uspeh štetja glasov naj predsednik volilne komisije razglasi, ko se se je zopet odprla volilnica.

Volilni komisar naj pošlje volilni spis, ako je izvolitev poslanca z volitvijo končana, političnemu deželniemu oblastvu, ako se pa za isto v več nego enem volilnem zborovanju volilnemu komisarju, ki je postavljen za glavno volilno komisijo.

Ako volilnih spisov ne podpišejo vsi udje volilne komisije, se mora razlog za to navesti v volilnem zapisniku.

§ 32. V tistih primerih, v katerih se glasuje za isto volitev poslanca v več nego enem volilnem zborovanju, mora skupni uspeh vseh skupaj spadajočih glasovalnih

spisov poizvedeti glavna volilna komisija, ki mora v ta namen volilne spise, ki jih vpošljejo posamezne volilne komisije za glavno volilno komisijo postavljenemu volilnemu komisarju, prevzeti od tega komisarja.

Glavna volilna komisija se zbere v navzočnosti volilnega komisarja na kraju, določenem po političnem deželnem oblastvu, in mora biti sestavljena iz sedem udov, izmed katerih določita po tri ude občinski zastop. na sedežu glavne volilne komisije in volilni komisar izmed tistih, ki imajo v tem kraju v dotični volilni skupini volilno pravico; sedmi ud se voli ali imenuje po določilih § 18. Predsednika glavne volilne komisije volijo udje komisije z relativno večino glasov iz svoje srede.

Med poizvedbo volilnega uspeha naj imajo le volilni komisar in udje glavne volilne komisije pristop v lokal te komisije.

Glavna volilna komisija mora sestaviti uspehe volilnih opravil, ki so jih ustanovile posamezne volilne komisije, ne da bi se spuščale v popreskušnjo uradnih dejanj teh poslednjih komisij.

Ko se je poizvedel skupni uspeh volitev, se sklene zapisnik, ki se je pisal o tem, udje volilne komisije, volilni komisar in zapisnikar ga podpišejo, in priloživši mu volilne spise, ki so došli od posameznih volilnih komisij, se zapečati, nadene se napis, ki pove vsebino, in potem se izroči volilnemu komisarju, ki mora vposlati vse spise političnemu deželnemu oblastvu.

Predsednik glavne volilne komisije razglasi uspeh volitve, ko se je odprl lokal komisije.

§ 33. Ako naj voli volilna skupina le enega poslanca, je smatrati tistega za izvoljenega, ki ima zase več nego polovico vseh oddanih veljavnih glasov.

Ako se ni dosegla absolutna večina glasov, se ukrene ožja volitev (§ 35).

§ 34. Ako voli ista skupina h kratu dva poslanca, je smatrati najprej tistega za izvoljenega, ki ima zase več nego polovico vseh oddanih veljavnih glasov. Poleg izvoljenca z absolutno večino glasov je smatrati za drugega izvoljenca tistega, ki ima zase več nego eno četrtno oddanih veljavnih glasov.

Ako v prvi volitvi ni nobeden dosegel absolutne večine glasov, je uvesti drugo volitev. Ako tudi v tej volitvi ni nobeden dosegel absolutne večine glasov, je ukreniti ožjo volitev (§ 35.).

Ako je v prvi ali drugi volitvi tisti, ki naj se voli, sicer dosegel absolutno večino glasov, ostali glasovi pa so na dve ali več glasov razcepljeni tako, da nima nobena več nego eno četrtno oddanih glasov za se, je glede drugega, ki se naj voli uvesti ožjo volitev (§ 35.). Ako so bili v prvi in drugi volitvi le za eno osebo oddani glasovi ali ako so za drugi mandat oddani glasovi združeni na eno osebo, ne da bi se bilo doseglo za izvolitev potrebno število glasov, je uvesti za izvolitev drugega poslanca novo volitev po § 33.

§ 35. Ako gre za izvolitev enega poslanca, se morajo pri ožji volitvi volivci omejiti na tisti dve osebi, ki sta imeli pri prejšnji volitvi — v primeru, omenjenem v § 34., zadnji odstavek, za tistim, ki je dosegel potrebno število glasov — za se relativno največ glasov.

Ako je v ožji volitvi izvoliti dva poslanca, se vrši ožja volitev med tistimi tremi osebami, ki so imele pri zadnji volitvi zase relativno največ glasov; pri tem je smatrati tisti dve osebi za izvoljeni, na kateri je prišlo relativno največ glasov.

Ako je enako število glasov, odloči žreb, ki ga potegne predsednik volilne komisije, koga je vzeti v ožjo volitev.

Vsak glas, ki pride pri ožji volitvi na osebo, ki ni privzeta v to volitev, je šteti za neveljaven.

Ako so pri ožji volitvi vsi oddani veljavni glasovi enako razdeljeni med osebami, privzetimi v volitev, odloči žreb, ki ga potegne predsednik volilne komisije, koga izmed njih je smatrati za izvoljenega.

§ 36. Ako voli ista volilna skupina h kratu dva poslanca, se volijo obenem z istimi glasovnicami tudi nadomestniki, in sicer tako, da mora vsak volivec na svoji glasovnici razen imena tiste osebe, ki jo voli za poslanca, zapisati v drugem razpredelku glasovnice tudi še ime druge osebe, ki jo voli za nadomestnika. Nadomestnik se izvoli v tisti volitvi, v kateri se izvrši volitev dotičnega poslanca.

Pri volitvi nadomestnika je šteti samo tiste glasove, ki so na veljavnih glasovnicah, ki so bile oddane za izvoljenega poslanca. Da je izvoljen za nadomestnika, je šteti tisto osebo, ki je družila nase po tem relativno največ glasov. Ako sta dobili pri odločilni volitvi dve osebi ali več oseb enako število glasov, odloči med njimi žreb, koga je smatrati za izvoljenega.

Nadomestnik stopi v zbornico poslancev tedaj, če je izpraznjen mandat tistega poslanca, za čigar nadomestovanje je bil izvoljen. Ako se pa izpraznita oba poslanska mandata volilnega okraja hkratu, je uvesti novo volitev za oba.

Ako izgubi namestnik volivnost, ako umre ali se odpove svojemu poslu kakor nadomestnik, se dotični poslanski mandat, če se izprazni, ne namesti dotlej, da se uvedejo obče nove volitve, oziroma, da se izprazni drugi mandat. Isto naj se zgodi, ako nadomestnik, ki je vstopil v poslansko zbornico, iz katerega koli razloga neha biti ud zbornice.

§ 37. Volilni upravičenci se zaradi tega, ker pri kaki prejšnji volitvi niso glasovali, pri drugi volitvi ali pri ožji volitvi ne smejo izključiti od izvrševanja te pravice.

Ako se vrši kaka volitev v več volilnih krajih ali volilnih zborih, mora volilni komisar glavne volilne komisije uvesti drugo volitev, oziroma ožjo volitev.

§ 38. Načelnik političnega deželnega oblastva izda in vroči, ko je vpogledal po

§§ 31. in 32. temu oblastvu došle volilne spise, vsakemu izvoljenemu poslancu in v primeru § 36., ako se izprazni poslanski mandat, dotičnemu nadomestniku, ako so dani v § 7. osnovnega zakona o državnem zastopu postavljeni pogoji volivnosti, volilno potrdilo; to potrdilo daje izvoljencu pravico vstopiti v zbornico poslancev državnega zbora.

Ako se zaradi tega, ker ni katerega izmed zakonitih pogojev za volivnost, odreče izdaja volilnega potrdila, se sme nova volitev zaukazati le tedaj, ako zbornica poslancev izreče, da je volitev neveljavna.

Volilni spisi se morajo poslati ministru za notranje stvari, ki jih izroči predsedništvu zbornice poslancev.

§ 39. Ako je kdo dvakrat izvoljen za poslanca, mora najdalje osem dni po konstituiranju novoizvoljene poslanske zbornice, v primeru nadomestne volitve po zopetni otvoritvi dotičnega zasedanja izjaviti, katero izvolitev vzprejme. Ako se v tem roku ne poda taka izjava, je odločiti z žrebanjem, ki ga izvrši predsednik poslanske zbornice v javni seji, za kateri volilni okraj naj velja izvolitev. Za volilni okraj, ki postane prost, je treba razpisati novo volitev.

Ako je bil pa v dotičnem volilnem okraju za poslanca izvoljen nadomestnik po določilih § 36., se uporabljajo določila predzadnjega in zadnjega odstavka tega paragrafa.

§ 40. Ako nastane razen primera občin

novih volitev v 90 dneh po volitvi kakega poslanca potreba vnovič voliti namesto njega, naj se voli na podstavi imenikov volivcev, ki so se rabili pri zadnji volitvi, če se ni volitev poslanca ravno zaradi nepravilnosti teh imenikov proglasila za neveljavno.

§ 41. Zbornica poslancev ukrene predposvetovanje o volilnih spisih in odloči po predloženem poročilu o veljavnosti vsake volitve najdalje v enem letu potem, ko se je izvršila.

Ako se pred pretekom tega roka ni predložil sklep dotičnega predposvetovalnega (legitimacijskega) odbora, morapredsednik pravočasno postaviti predmet na dnevni red in mora po odboru postavljeni poročevalec ali, ako se ni postavil poročevalec, po predsedniku postavljeni poročevalec poročati in predlagati v zbornici brez predposvetovanja in zbornica mora na podstavi tega izreči svojo odločbo. Ta predmet se s sklepom zborince ne more odstaviti z dnevnega reda.

Dokler zbornica ne izreče, da je volitev kakega poslanca, ki ima volilno potrdilo, ali nadomestnika, ki je vstopil v poslansko zbornico (§ 38.), neveljavna, ima sedež in glas.

Ako se volitev kakega poslanca ali nadomestnika, kateremu se je odreklo volilno potrdilo, proglasi za veljavno, ga predsednik pozove, naj vstopi v zbornico poslancev.

§ 42. Izprememba §§ 1., 4., 5., 33. do 37. in 42. tega zakonu zakona ter pridejanega tabelarnega dodatka o razdelitvi volilnih okrajev

se morejo veljavno skleniti le, če je navzočih najmanj 343 udov poslanske zbornice. V to število ni všteti poslancev, ki so hkratu udje vlade, udov predsedništva in za oskrbovanje opravil na dan glasovanja določenih zapisnikarjev.

Ako naj seizpremene določila §§ 34. do 36., kojih predmet je istočasna volitev dveh poslancev v istem volilnem okraju, je potrebno za veljaven sklep, da je število navzočih poslancev, omenjenem v prvem odstavku vsaj večnega polovica poslancev iz tiste dežele, v kateri leže taki volilni okraji; ako gre za izpremembo v razdelitvi takih volilnih okrajev, velja spredaj stoječi zaukaz glede poslancev tiste dežele, v kateri leže dotični volilni okraji.

Ako se tak sklep ne more skleniti zaradi nezadostnega števila navzočih, velja, da je stavljeni predlog odklonjen.

Pri razpravnih predmetih, navedenih v prvem odstavku, je v § 42. poslovnega reda za poslansko zbornico državnega zbora omejena okrajšava poslovanja nedopustna.

Dodatek k volilnemu redu za državni zbor.

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraji	Število poslan- cev, ki se volijo
--------	---------------------------	----------------	--

Dalmacija.

Dalmacija

Sodni okraji :

1	Rab, Pago, Zader, Stari Zader (Biograd)	1
2	Benkovac, Kistanje, Obrovac, na- dalje krajna občina Knin (sodni okraj Knin)	1
3	Šibenik, Tjesno, Skradin	1
4	Drniš, Trogir ; nadalje krajna občina Promina, (sodni okraj Knin)	1
5	Sinj, Vrljika	1
6	Spljet	1
7	Imotski, Omiš	1
8	Hvar, Vis, Brač, Stari grad	1
9	Makarska, Vrhgorac, Metković, Pelješac brez krajne občine volilnega okraja št. 10 ; na- dalje krajna občina Ston (sodni okraj Ston)	1
10	Dubrovnik, Korčula, Cavtat, Ston brez krajne občine volilnega okraja št. 9 ; nadalje krajna občina Orebić (sodni okraj Pelješac)	1
11	Kotor, Prerast, Budva, Novi	1

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraj	Število poslan- cev, ki se volijo
--------	---------------------------	---------------	--

Štajersko.

Štajersko

Mesta Gradec:

1	I. Občinski okraj (notranje mesto)	1
2	II. in III. občinski okraj (Sct. Leonhard in Geidorf); nadalje krajna občina Waltendorf, (sodni okraj Gradec okolica)	1
3	V. in VI. občinski okraj (Gries in Jakomini)	1
4	IV. občinski okraj (Lend); nadalje krajne občine Andritz, Eggenberg, Gösting, Gratwein, Judendorf - Straßengel, Sct. Stefan am Gratkorn, (sodni okraj Gradec okolica)	1
	Nadalje mesta, trgi in občine (krajne občine):	
5	Marijino Celje, Aflenz (iz sodnih okrajev istega imena), Bruck ob Muri, Kapfenberg (sodni okraj Bruck ob Muri), Frohnleiten, Deutschfeistritz, Übelbach trg (sodni okraj Fronleiten), Kindberg trg, Kindberg okolica, Krieglach, Mitterdorf, Wartberg (sodni okraj Kindberg), Ljubno, Št. Peter pri Ljubnem, Trofaiach (sodni okraj Ljubno), Mürzzuschlag, Langenwang, (sodni okraj Mürzzuschlag)	1
6	Eisenerz sodni okraj Eisenerz), Donawitz, Vordernberg (sodni okraj Ljubno), Fohnsdorf, Kumpitz, Zeltweg (sodni okraj Judenburg), Selzthal (sodni okraj Rottenmann)	1

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraj	Število poslan- cev, ki se volijo
Štajersko	7	Sct. Gallen, Gröbming, Schlad- ming, Irdning, Rottenmann, Mautern, Oberzeiring, Obdach, Knittelfeld, Murau (iz sodnih okrajev istega imena); Aussee, Altaussee, Reitern (sodni okraj Aussee), Judenburg, Unzmarkt, Weißkirchen (sodni okraj Judenburg), Neumarkt, Sct. Lambrecht (sodni okraj Neumarkt, Oberwölz, mesto, Sct. Peter am Kammersberg (sodni okraj Oberwölz), Ad- mont, Liezen (sodni okraj Liezen)	1
	8	Hartberg, Fehring, Friedberg, Birkfeld, Radgona, Pöllau, Vorau (iz sodnih okrajev istega imena), Feldbach, Gleichenberg zdravilišče, Gnas (sodni okraj Feldbach), Für- stenfeld, Burgau (sodni okraj Fürstenfeld), Weiz, Passail, Sct. Rupprecht ob Raabi (sodni okraj Weiz), Gleisdorf, Pi- schelsdorf, sodni okraj Gleis- dorf), Voitsberg, Köflach, Lankowitz, Tregist (sodni okraj Voitsberg)	1
	9	Maribor (sodni okraj Maribor)	1
	10	Stainz, Eibiswald, Mureck, Gor- nja Radgona, (iz sodnih okra- jev istega imena), Arvež, Lu- čane, (sodni okraj Arvež), Lipnica, Straß, Ehrenhausen (sodni okraj Lipnica), Lonč, Groß Sct. Florian, Schwan- berg (sodni okraj Lonč), Wil-	

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraj	Število poslan- cev, ki se volijo
Štajersko		don, Št. Jur ob Stiefingi (sodni okraj Wildon), Ptuj. Breg (sodni okraj Ptuj), Št. Lenart v Slovenskih Goricah (sodni okraj Št. Lenart). Pobrež, Razvina (sodni okraj Maribor)	1
	11	Ormož, Sevnica, Laški trg, Brežice, Ljutomer, Slovenska Bistrica, Slovenji Gradec, Šoštanj (iz sodnih ok(a)jev istega imena), Marenberg, Muta, Vuzenica, Gornja Vižinga, Gortina, Šobota (sodni okraj Marenberg), Rogatec, Slatina zdravilišče (sodni okraj Rogatec), Studence, Sv. Lovrenc nad Mariborom (sodni okraj Maribor), Celje, Vojnik (sodni okraj Celje), Konjice, Vitanje trg (sodni okraj Konjice)	1
		Nadalje sodni okraji brez krajnih občin volilnih okrajev št. 2, 4 do 11 in brez krajnih občin Kapla in Schloßberg (sodni okraj Arvež) volilnega okraja št. 30:	
	12	Mürzzuscklag, Kindberg, Aflenz Mariazell, Sct. Gallen, Birkfeld	1
	13	Bruck ob Muri, Fronleiten, Ljubno Eisenerz, Mautern	1
	14	Liezen, Rottenmann, Irdning, Ausse, Gröbming, Schladming Oberzeiring, Oberwölz	1
	15	Murau, Neumarkt, Judenburg, Obdach, Knittelfeld	1
	16	Voitsberg, Stainz	1
	17	Gradec okolica	1
	18	Lonč, Eibiswaid, Arvež	1

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraj	Število poslan- cev, ki se volijo
Štajersko	19	Lipnica, Wildon, Kirchbach	1
	20	Fehring, Murek; Radgona	1
	21	Fürstenfeld, Feldbach	1
	22	Gleisdorf, Weiz	1
	23	Hartberg, Friedberg, Vorau, Pölla	1
	24	Maribor severni del, (levo od Drave), Št. Lenart, Ljutomer, Gornja Radgona	1
	25	Maribor južni del (desno od Drave), Slovenska Bistrica, Konjice	1
	26	Ptuj, Ormož	1
	27	Celje, Vransko	1
	28	Rogatec, Šmarje, Kozje	1
	29	Brežice, Sevnica, Laški trg	1
	30	Marenberg, Šoštanj, Slovenji Gradec, Gornji grad; nadalje krajni občini Kapla in Schloßberg (sodni okraj Arvež)	1

Kranjsko.

Kranjsko.	1	Mesto Ljubljana (krajna občina) Nadalje sodni okraji:	1
	2	Ljubljana brez krajne občine Ljubljana	1
	3	Radovljica, Kranjska gora, Tržič	1
	4	Kranj, Škofja Loka	1
	5	Kamnik, Brdo	1
	6	Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerknica	1
	7	Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož	1
	8	Litija, Višnja gora, Radeče	1
	9	Krško, Kostanjevica, Mokronog Trebnje	1
	10	Velike Lašče, Ribnica, Žužemberk brez krajne občine Smuka	

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraj	Število poslan- cev, ki se volijo
--------	---------------------------	---------------	--

Kranjsko

	nadalje krajne občine Banja Loka, Fara, Osilnica (sodni okraj Kočevje)	1
11	Metlika, Novo mesto brez krajnih občin volilnega okraja št. 12, Črnomelj brez krajne občine Planina	1
12	Kočevje brez krajnih občin volilnega okraja št. 10; nadalje krajne občine Poljane, Čermošnice (sodni okraj Novo Mesto), Planina (sodni okraj Črnomelj), Smuka (sodni okraj Žužemberk)	1

Koroško.

Koroško.	1	Mesto Celovec (iz sodnega okraja istega imena)	1
		Nadalje sodni okraji:	
	2	Celovec brez krajne občine Celovec	1
	3	Borovlje, Dobrlavas, Železna kapla, Pliberk	1
	4	Velikovec, Svinec, Stari dvor	1
	5	Volšberk, Št. Pavel, Št. Lenart	1
	6	Št. Vid, Breže, Krka	1
	7	Feldkirchen, Rožek, Milštat	1
	8	Beljak	1
	9	Šmohor, Patrnjon. Podkloster, Trbiž, Kotje	1
	10	Špital, Greifenburg, Vogliče, Zgornja Bela, Sovodje	1

Istra.**Istra.**

	Sodni okraji:	
1	Buje, Piran; nadalje krajne občine, Koper, Mile (sodni okraj Koper)	1

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraji	Število poslan- cev, ki se volijo
Istra	2	Motovun, Poreč, Rovinj; nadalje krajni občini Vodnjan, Šen- vinčenat (sodni okraj Vodnjan)	1
	3	Pula; nadalje krajne občine Mali Lošinj, Osor (sodni okraj Lošinj)	1
	4	Podgrad; nadalje krajne občine Dekani (Pasja Vas), Dolina, Mareziga, Očisla-Klanec, Po- mjan, (sodni okraj Koper)	1
	5	Buzet, Pazin, Labinj; nadalje krajne občine Barban (sodni okraj Vodnjan)	1
	6	Volovsko, Čres, Krk; nadalje krajna občina Veliki Lošinj (sodni okraj Lošinj)	1

Goriško in Gradiščansko.

Goriško in Gradi- ščansko.	1	Krajna občina Gorica (sodni okraj Gorica)	1
		Nadalje sodni okraji:	
	2	Gorica brez krajnih občin Go- rica in Ločnik	1
	3	Ajdovščina, Komen, Sežana	1
	4	Červinjan, Tržič	1
	5	Kormin, Gradiška; nadalje krajna občina Ločnik (sodni okraj Gorica)	1
	6	Tolmin, Cerčno, Kanal, Kobarid, Bovec	1

Trst in okolica.

Trst in okolica.		Mesta tržaškega:	
	1	II. in VI. občinski okraj (Staro mesto in Sv. Jakob)	1
	2	III. in IV. občinski okraj (Novo	

Dežela	Štev. volil. okraja	Volilni okraji	Število poslan- cev, ki se volijo
Trst in okolica		mesto in Barriera Nouva); nadalje predmestji Greta in Škorklja	1
	3	V. občinski okraj (Barriera Vecchia) in predmestje Kadinj	1
	4	I. občinski okraj (Št. Vid) in predmestje Zgornja Kjarbola nadalje :	1
	5	predmestja tržaška — brez pred- mestij, imenovanih v volilnih okrajih št. 2, 3 in 4 — in okolica tržaška	1

XIX.

Zakon z dne 26. januarja 1907, šte. 18 drž. zak.

**o kažensko pravnih določilih v varstvo volilne
in zborovalne svobode.**

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§ 1. Naslednja določila se uporabljajo le toliko, kolikor nima dejanje na sebi znakov že po občem kazenskem zakonu kaznivega in s strožjo kaznijo zapretenega kazenskega dejanja.

I. Določila v varstvo volilne svobode.

§ 2. Določila tega zakona, zadevajoča varstvo volilne svobode, veljajo za volitev v poslansko zbornico državnega zbora, v deželne zbore, občinske in okrajne zastope in v vse druge korporacije in zastopstva, ki so po zakonu poklicana oskrbovati javne stvari.

Volilno podkupovanje.

§ 3. Kdor preišljeno

1. kakemu volilnemu upravičencu ali kaki tretji osebi ponudi, da ali obljubi kako

imovinsko korist, da bi volilnega upravičenca s tem podkupil, naj ne izvršuje svoje volilne pravice ali naj jo izvršuje v določenem zmislu, ali kdor

2. zase ali za kako tretjo osebo zahteva, vzprejme ali si da obljubiti kako imovinsko korist z obljubo, ali navidezno, da se da s tem podkupiti, da svoje volilne pravice ne bo izvrševal, ali da jo bo izvrševal v določenem zmislu,

se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do šest mesecev. Naklonjena imovinska korist ali njena denarna vrednost zapade v prid ubožnemu zakladu občine.

Javno pogoščevanje volilnih upravičencev.

§ 4. Kdor daje ali da dajati na dan volitve volilnim upravičencem v gostilniških ali pivniških prostorih ali na drugih javnih krajih jedila, pijače ali druge povžitne reči brezplačno ali za navidezne cene, naj se kaznuje z redovno globo od deset do dvesto kron, ako ni dan učin volilnega podkupljenja (§ 3.).

Siljenje ob volitvi.

§ 5. 1. Kdor premišljeno z namenom, da bi volilnega upravičenca pripravil, naj ne izvršuje svoje volilne pravice ali naj jo izvršuje v gotovem smislu, se volilnega upravičenca ali z njim v zvezi stoječe osebe dejansko loti, jim prizadene škode na telesu, svobodi, časti, ali na premoženju ali dohodku

ali jih oškoduje v njihovem poklicnem ali opravičnem delovanju ali s tem preti ali volilnega upravičenca alikako z njim v zvezi stoječo osebo oplaši s tem, da jim prizadene ali zapreti druga za nje občutna zla, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega do šest mesecev.

V obtežilnih okoliščinah, zlasti če se je dosegel namerjeni uspeh ali če je bilo dejanje v stanu povzročiti jako znatno gospodarsko škodbo volilnega upravičenca ali z njim v zvezi stoječe osebe, je prisoditi hud zapor do enega leta.

2. Istim kaznim zapade, kdor se kmalu po kaki volitvi volilnega upravičenca ali kake z njim v zvezi stoječe osebe premišljeno dejansko loti, ali jim prizadene škode ali o oškodbe v odstavku 1. oznamenjene vrste zaradi tega, ker je volilni upravičenec, volil nasprotno, nego je dotičnik pred volitvijo vplival nanj.

Razširjanje lažnjivih poročil ob volitvi.

§ 6. Kdor premišljeno javno razširja lažnjivo poročilo o kraju ali času volitve, o odstopu kandidata ali o kaki drugi okoliščini, ki je v stanu volilne upravičenca odvrniti od izvrševanja volilne pravice ali jih pripraviti, da izvršujejo volilno pravico v določenem smislu, ob času, ko volilni upravičenci ali del volilnih upravičencev ne more več poizvedeti resničnega stvarnega položaja, se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do treh mesecev.

Popačba volitve.

§ 7. Kdor premišljeno

1. ob volitvi popači glasovanje ali njega uspeh,

2. proti naročilu izpolni glasovnico, ki se mu je izročila, da bi vpisal ime tistega, ki se naj voli, ali

3. s povzročenjem pomote glede svoje volilne upravičenosti, zlasti z uporabo ponarejenih ali popačenih volilnih izkaznic izvršuje volilno pravico, ki jo ima kdo drug, brez porazuma z njim,

se kaznuje zaradi pregreška z zaporom ali s hudim zaporom od enega do šest mesecev.

Oviranje ob volitvi.

§ 8. Kdor premišljeno

1. z namenom, da bi otežil ali zabranil izvrševanje volilne pravice po kakem volilnem upravičencu ali da bi omogočil sebi ali drugim osebam, ki nimajo volilne pravice udeležiti se volitve, si krivično prisvoji ali prilasti tuje izkaznice, glasovnice ali druge tuje volilne izkazne listine ali njemu izročene volilne izkazne listine pridržuje upravičencu ali povzroči, da se take listine izroči kaki drugi nego v njih imenovani osebi.

2. z namenom, da bi v določenem zmislu uplival na izvrševanje volilne pravice, kakemu volivcu obtežuje svobodno izvrševanje njegove volilne pravice s tem, da samolastno izpolni glasovnico, ki jo je oblastvo izdalo za volivca, ali

3. z namenom, da bi preprečil izvrševanje volilne pravice, volilnemu upravičencu zabrani oddati glas,

se kaznuje zaradi pregreška z zaporom od enega do treh mescev.

Neupravičeno izvrševanje volilne pravice.

§ 9. Kdor preišljeno ob volitvi proti obstoječim predpisom

1. izvršuje volilno pravico kakega drugega v sporazumu z njim, ali

2. povzroči ali pripusti izvrševanje svoje volilne pravice po kom drugem,

se kaznuje zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do treh mescev.

Onemogočba volitve.

§ 10. Kdor preišljeno z namenom, da bi preprečil določitev volilnega uspeha, glasovnik in glasovnice povsem ali deloma odstrani, razmeče ali nerabne naredi, se zaradi pregreška kaznuje z hudim zaporom od enega tedna do šest mescev.

Kršenje volilne tajnosti.

§ 11. Kdor preišljeno ob tajni volitvi s krivičnim pomočkom poizve o glasovanju posameznih volilnih upravičencev, se zaradi prestopka kaznuje z zaporom od enega tedna do treh mescev.

Oviranje ob kandidaturi.

§ 12. Kdor se preišljeno z namenom odvrniti koga od tega, da bi se ne potezal za mandat za zastope, oznamenjene v § 2.,

ali z namenom ga pripraviti, da opusti svojo kandidaturo, te osebe dejansko loti ali jo krivično poškoduje, oziroma žali na telesu, svobodi, časti ali premoženju ali dohodku ali ji s tem preti, se zaradi pregreška kaznuje z zaporom od enega do šest mescev.

Volilna komisija.

§ 13. Volilni komisar, udje volilne komisije in njeni zapisnikarji naj se v smislu § 101. kaz. zak. štejejo za uradnike in uživajo izvršujú svoj posel, varstvo, podeljeno oblastvenim osebam s kazenskim zakonom.

Izguba volilne pravice in volivnosti.

§ 14. Obsodba zaradi pregreškov, označenjenih v §§ 3., 5., 7., 8. in 10. povzroči ako so bili storjeni ob volitvi v poslansko zbornico državnega zbora ali za deželne zbore, izgubo volilne pravice in volivnosti z ozirom na poslansko zbornico državnega zbora, deželne zbore ter občinske in okrajne zastope za dobo šestih let po prestani kazni. To je treba izreči v razsodbi.

S potekom tega časa mine tudi v 8., št. 6 volilnega reda za državni zbor zaukazana izključitev od volilne pravice in volivnosti.

II. Vastvo zborovalne svobode.

Preprečenje zborovanja.

§ 15. Kdor premišljeno sam ali v zvezi z drugimi prepreči zborovanje volivcev, ki

je bilo sklicano zato, da bi volivci poslušali kandidate, da se pogovore o volitvah ali da se jim podajo poročila o delovanju, ali prepreči pod društveni ali zborni zakon spadajoče zborovanje, zakonito sklicano, da bi se razpravljalo o javnih stvareh, s tem da zabrani vstop osebam, ki imajo pravico vdeležiti se ga, da neupravičeno udere vanj, da izrine navzoče ali osebe, ki so poklicane za vodstvo in red, ali da se s silo upira tek zborovanja zadevajočim formalnim zaukazom teh oseb, se zaradi prestopka kaznuje z zaporom od enega tedna do treh mesecev. V obtežilnih okoliščinah zlasti zoper povzročilca in udeležnike preprečbe zborovanja, ki jo je izvršilo več oseb združenih po dogovoru, je prisoditi hudi zapor do šest mesecev.

Pri zborovanjih, ki jih ni presojudi po društvenem zakonu, veljajo sklicatelji za tiste osebe, ki so poklicane za vodstvo in red zborovanja, dotlej da postavijo te osebe zborovalci.

Neupravičena udeležitev zborovanja.

§ 16. Kdor se vedoma neupravičeno udeleži po sklicu na volivce ali na določno omejeno skupino volivcev, na ude kakega društva ali na vabljenе deležnike omenjenega zborovanja v § 15. oznamenjene vrste in zborovanja ne zapusti kljub pozivu za vodstvo in red poklicanih oseb, se kaznuje na denarju od deset do dvesto kron.

III. Končna določila.

§ 17. Postopanje in razsojevanje o prestopkih, določenih v tem zakonu, gre okrajnim sodiščem, kaznovanje javnega pogoščevanja volilnih upravičencev in neupravičene udeležitve kakega zborovanja (§§ 4. in 16.) pa političnim oblastvom.

§ 18. Določila §§ 3. do 12. in 14. do 16. se ne uporabljajo na dejanja, ki so se storila pred začetkom veljavnosti tega zakona.

§ 19. Član IV. zakona z dne 17. decembra 1862. l. (drž. zak. št. 8 iz l. 1863.) izgubi z začetkom veljavnosti tega zakona svojo moč tako, da je volitve, ki so se vršile pred tem časom, presoјati po članu VI. začetkom omenjenega zakona, če tudi je dobil moč ta zakon.

§ 20. Hkratu z razpisom kake volitve v poslansko zbornico državnega zbora ali v deželni zbor je ta zakon v vseh občinah volilnega okraja javno razglasiti z lepaki.

Razen tega je bistveno vsebino zakona ponatisniti zadaj na volilni izkaznici.

§ 21. Ta zakon dobi moč z dnem razglasitve.

XX.

Državni zakon z dne 3. oktobra 1861, št. 98,

**o neodgovornosti in nedotakljivosti članov
državnega zbora in deželnih zborov.**

Spoznal sem za dobro s privoljenjem obeh zbornic Mojega državnega zbora za-
ukazati tako:

§ 1. Zastran tega, kako so, poklic svoj opravljaje, glasovali, zborniki državni in deželni ne morejo nikdar biti poklicani na odgovor, zastran tega pa, kar so v svojem poklicu govorili, sme jih na odgovor vzeti samo tista zbornica, v katero spadajo.

§ 2. Ves ta čas, dokler seje trpe, ne sme noben državni ali deželni zbornik zavolj kaznjivega djanja brez privoljenja njegove zbornice zaprt ali sodno zasledovan biti, razun ko bi ga na samem delu zatekli.

Pa tudi kadar bi zbornika prijeli na samem delu, ima sodnija dolžnost predsedniku njegove zbornice precí naznaniti, da je bil zaprt.

Če zbornica tako hoče, mora se zaperti izpustiti, ali pa njegovo zasledovanje odložiti za ves ta čas, o katerem bo zbornica imela seje.

Ravno ta pravica gre zbornici zastran

njenega zbornika, ki bi bil zaprt ali preiskovanju podvržen zunaj tistega časa, o katerem ima seje.

Voditelju Mojega ministerstva za pravosodje je naročeno izpeljati ta zakon.

Na Dunaju, 3. dne oktobra mesca 1861.

XXI.

Zakon z dne 21. decembra 1867, števil. 146 drž. zak.,

o tem, katere reči so vsem deželam avstrijskega cesarstva vkupne in kako se bodo obravnavale.

Vzvidelo se mi je s privoljenjem obeh zbornic državnega zbora, da se dopolni državni osnovni zakon o zastopu cesarstva, izdati ta-le zakon:

§ 1. Te-le reči se izrekajo, da so kraljestvom in deželam zastopanim v državnem zboru in pa deželam ogerske krone vkupne, namreč:

- a) Unanje reči z diplomatičnim in trgovskim zastopom vnanjim državam nasproti, kakor tudi kake naredbe, če bi jih glede mednarodnih pogodb treba bilo, pri čemer pa se odobravanje mednarodnih pogodb, na kolikor je po ustavi potrebno, pridržuje zastopstvom obeh polovic cesarstva (državnemu zboru pa ogerskemu zboru);
- b) vojne reči z bojnim pomorstvom vred; izvzemši vendar dovoljevanje vojaških novincev in zakonodajstvo o načinu, kako se izpolnujejo dolžnosti vojaške službe, izvzemši dalje naredbe o razpostavljanji in oskrbovanji armade in

pa uravnavanje civilnih razmerij ter takih pravic in dolžnosti vojaških ljudi, katere se ne dotičejo vojaške službe,

- c) finančne reči zastran razhodkov ali troškov, kateri se vkupno plačujejo, zlasti postavljanje dotičnega preudarka in pretresovanja računov, ki se nanašajo nanj.

§ 2. Razen teh naj se sledeče reči ne sicer vkupno opravljajo, ampak po enakih od časa do časa dogovorjenih načelih ali vodilih ravnajo:

1. Trgovske reči zlasti carinsko (colno) zakonodajstvo;

2. zakonodajstvo o posrednjih (indirektnih davščinah, katere so v tesni zvezi z obrtniškimi izdelki;

3. ustanovljenje denarstva in denarnega merila;

4. naredbe zastran takih železnic, katere se dotičejo interesa obeh polovin cesarstva.

5. ustanovljevanje brambene ali vojne sisteme.

§ 3. Troške vkupnih reči (§ 1.) plačujeta oba dela cesarjevine po razmerju, katero se bode od časa do časa z dogovorom od cesarja uzakonjenim obojestranskih zastopstev

ad § 2.

Z zakonom z dne 2. avgusta 1892, št. 127 drž. zak. je bilo ministerstvo v državnem zboru zastopanih kronovin in dežel pooblaščno z ogrskim ministerstvom sklepati denarstveno in vrednostno pogodbo.

Ta pogodba se je sklenila glasom razglasa c. kr. ministerskega predsednika z dne 11. avg. 1892, št. 132 drž. zak. in je stopila 11. avg. 1892 z dnevom razglasitve v pravno moč.

(državnega zbora pa ogrskega zbora) ustanovilo. Ako ne bi se napravil dogovor med obema zastopstvoma, določuje cesar to razmerje, toda samo za eno leto. Kako pa bode nabavil to, kar je potem takem dolžan dati eden in drugi obeh delov cesarstva, za to skrbi vsak izmed nju prav sam za se.

Toda sme se tudi na založbo potroškov za vkupne reči napraviti vkupen zajem, in kadar se to zgodi, bode se vkupno obravnavalo tudi vse, kar se nanaša na sklenitev zajma ali posojila in pa na načine, kako se bode ta zajem upotreboval in kako odplačal.

Toda razsodba o tem, ima li se skleniti vkupen zajem, pridržuje se zakonodajstvu ene in druge od obeh polovin cesarstva.

§ 4. Po koliko se bode prilagalo na bremena od sedanjega državnega dolga, to se uravnjuje z dogovorom, ki se ima narediti med eno in drugo polovino cesarstva.

§ 5. Upravo vkupnih reči oskrbuje vkupno odgovorno ministerstvo, kateremu pa ni dopuščeno z vkupnimi rečmi vred ravnati tudi posebna vladna opravila, katerega izmed obeh delov cesarstva.

Edino cesarjeva reč je dajati povelja glede na ravnanje, voditev in notranje uredbe vesoljne armade.

§ 6. Zastopstvi obeh polovic cesarstva (državni zbor pa ogrski zbor) izvršujeta svojo zakonodajsko pravico, na kolikor gre za vkupne reči, po delegacijah, ki jih bote pošiljali iz svoje sredine.

§ 7. Delegacija državnega zbora šteje

šestdeset članov, ki se jemljejo po eni tretjini iz zbornice gosposke in po dveh tretjinah iz zbornice poslancev.

§ 8. Zbornica gosposka naj tistih dvajset udov delegacije, ki pripadajo na njo voli z brezobzirno večino glasov iz svoje srede.

Tistih štirideset udov pa, ki prihajajo na zbornico poslancev, voli se tako, da poslanci posameznih deželnih zborov, delegate po sledečem razdelilu odbirajo, imajo na volji, izbrati jih bodi izmed sebe, bodi iz cele zbornice.

Z brezobzirno večino glasov volijo poslanci iz

kraljestva Češkega	10
kraljestva Dalmacije	1
kraljestva Galicije z velikim vojvodstvom Krakovskim	7
nadvojvodstva Avstrije pod Anižo	3
nadvojvodstva Avstrije nad Anižo	2
vojvodstva Salcburškega	1
vojvodstva Štajerskega	2
vojvodstva Koroškega	1
vojvodstva Kranjskega	1
vojvodstva Bukovine	1
mejne grofije Moravske	4
vojvodstva Šleskega Gornjega in Doljnega	1
poknežene grofije Tirolske	2
mejne grofije Istre	1
dežele Predarlske	1
poknežene grofije Goriške in Gradiške	1
mesta Tržaškega z obmestjem vred	1

§ 9. Prav tako naj volite ena in druga izmed obeh zbornic državnega zbora delegatom zastopnike, katerih bode za zbornico gosposko deset, za zbornico poslancev pa dvajset.

Število nastopnikov, kar jih je izbrati iz zbornice poslancev, porazdeljuje se na delegate, izbrane iz nje tako, da prihaja na enega to treh delegatov po eden, na štiri in več delegatov pa da prihajata po dva nastopnika. Vsakega nastopnika je treba posebej voliti.

§ 10. Volitev delegatov in njihovih nastopnikov obnavljate obe zbornici državnega zbora vsako leto.

Do te dobe ostajajo delegati in nastopniki v svoji službi.

Bivši delegati se smejo zopet v delegacijo izvoliti.

§ 11. Cesar sklicuje delegacije vsako leto; zbirališče jima določuje cesar.

§ 12. Delegacija državnega zbora voli izmed svojih udov prvosednika in prvosednikovega namestnika, kakor tudi zapisovavce in druge opravnike.

§ 13. Področje delegacij obsega vse to kar se tiče vkupnih reči. Na druge stvari delovanje delegacij ne sega.

§ 14. Vladne predloge prihajajo po

ad § 8.

V odstavku 2. in 3. navedeno število delegatov in namestnikov se voli sedaj izmed državnih poslancev dotične dežele.

vkupnem ministerstvu na vsako delegacijo posebej.

§ 15. Za vsako postavo glede reči, ki so štete v področje delegacij, hoče se, da ste obe delegaciji ene misli, ali kadar takega edinoglasja ni, da se v skupni (plenarni) seji obeh delegacij izreče privolilni sklep, in v obeh primerljajih, da jo cesar uzakoni.

§ 16. Delegaciji izvršujeta pravico, vkupno ministerstvo poklicati na odgovor.

Če se prelomi zakon, katere se je, kakor ustava hoče, napravil za vkupne reči, sme ena kakor druga delegacija predložiti, da se vkupno ministerstvo, ali kateri ud istega dene pod zatožbo, ter priobči ta predlog drugi delegaciji.

Zatožba je pravoveljavna, kadar se sklene v vsaki delegaciji posebej ali pa v skupni polni seji obeh delegacij.

§ 17. Vsaka delegacija predlaga izmed neodvisnih in zakone znajočih državljanov tistih dežel, katere ona zastopa, vendar pa ne iz svoje srede, štiri in dvajset sodnikov, od katerih sme druga delegacija dvanajst izvreci. Tudi zatoženi, ali če je več zatoženih, vsi skupaj imajo pravic, izvreci dvanajst predloženih, toda samo tako, da se izmed mož, katere je predložila ena in druga delegacija, izvrže po enoliko.

Kar sodnikov ostane potem, oni so sodišče za tist primerljaj.

§ 18. Posebni zakon o odgovornosti vkupnega ministerstva bode ustanovila tanjše določbe o zatožbi, postopku in razsodbi.

§ 19. Vsaka izmed teh delegacij razpravlja, posvetuje se ukreplje za se v posebnih sejah.

O izjemku govori § 31.

§ 20. Da bode delegacija državnega zbora zmožna delati sklepe, potrebno je, da je razen prvosednika pričujočih najmanj tri-deset udov, da pa bode storjen sklep veljal, hoče se brezobzirna večina glasov vseh pričujočih.

§ 21. Delegati državnega zbora in nastopniki ne smejo jemati napotkov od svojih volilcev.

§ 22. Delegati državnega zbora naj svojo pravico glasovanja osebno zvršujejo. Kdaj pride na vrsto nastopnik, določuje § 25.

§ 23. Delegati državnega zbora uživajo kakor takovi isto nepovredljivost in neodgovornost, katero imajo kakor udje državnega zbora po glasu § 16. osnovnega zakona o zastopstvu cesarstva.

Pravice v tem paragrafu dane dotični zbornici, gredo glede delegatov, ako tisti čas državni zbor ni zbran, njegovi delegaciji.

§ 24. Kdor izstopi iz državnega zbora, mora izstopiti tudi iz delegacije.

§ 25. Kadar delegacija izgubi katerega delegata ali nastopnika naj se napravi nova volitev.

Če pa državni zbor ni zbran, naj pride na mesto pogrešanega delegata njegov nastopnik.

§ 26. Kadar se zbornica poslancev raz-

pusti, preštaja delovanje tudi delegaciji državnega zbora.

Novi državni zbor, ki se sestane, voli novo delegacijo.

§ 27. Kadar so opravila dokončana, zapira ali sklepa sesijo delegacije njen prvosednik s cesarsko dovolitvijo ali pa na cesarjevo povelje.

§ 28. Udje vkupnega ministerstva imajo pravico, deležiti se vseh posvetov delegacije ter zagovarjati svoje predloge bodi sami osebno, bodi po človeku, katerega odberozato.

Kadarkoli oni žele, morajo se zaslišati.

Delegacija ima pravico, vkupnemu ministertu ali kateremu bodi udu istega zastavljati vprašanja in od njega zahtevati odgovora in pojasnila tudi imenovati komisije, katerim so ministerstva dolžna dati potrebne upotke.

§ 29. Delegacija ima pravilno javne in očitne seje.

Izjemno sme se napraviti, da seja ni očitna, kadar prvosednik ali najmanj pet udov tako hoče in zbor po odhodu poslušalcev tako ukrene.

Toda sklepi se smejo samo v javni seji delati.

§ 30. Obe delegaciji priobčujeta si ena drugi svoje sklepe, kakor tudi, kadar je treba, razloge istih.

To občenje biva pismeno na strani delegacije državnozborne v nemškem, na strani delegacije ogerskega zbora pa v ogerskem.

jeziku, vendar tako, da se z obeh strani pridaje poverjena prestava v jeziku druge delegacije.

§ 31. Ena in druga delegacija ima pravico, predložiti, da se katero vprašanje razloči z vkupnim glasovanjem, niti more druga delegacija takemu predlogu umakniti se ondaj, kadar so pisma trikrat brez uspeha sem ter tja hodila.

Obojostranska prvosednika se domenita o tem, kje in kdaj da se snidete obe delegaciji v polno sejo, glasovat vkupno.

§ 32. Na takih polnih sejah se prvosednika delegacij vrstita v prvosedstvu.

Žreb odloči, kateri izmed obeh prvosednikov bode prvokrat prvosedoval. V vseh sledečih sesijah gre prvosedstvo v prvem polnem zboru prvosedniku tiste delegacije, katere prvosednik v poprejšnjem takem zboru ni prvosedoval.

§ 33. Da bode polni zbor zmožen, delati sklepe, morate najmanj dve tretjini od udov vsake delegacije biti pričujoči.

Sklepa se z brezobzirno večino glasov. Kadar je na strani ene delegacije več udov pričujočih, nego na strani druge, naj se v delegaciji, katera ima večino, zdrži glasovanja toliko udov, kolikor se jih mora odvzeti, da bode število obojestranskih glasovalcev ednako.

Kdo naj se zdrži glasovanja, to določuje žreb.

§ 34. Polne seje obeh delegacij so javne.

Zapisnik se nareja v obeh jezikih po obojestranskih zapisovalcih ter se poverjuje vkupno.

§ 35. Kako naj se delegacija državnega zbora opravlja svoja dela, to določuje bolj natanko opravični red, katerega bode delegacija ustanovila.

§ 36. Dogovor zastran tistih reči, katere se ne štejejo sicer vkupne, ki se pa vendar imajo po vkupnih načelih uravnavati, napravlja se bodi tako, da odgovorni ministri, vkupno porazumevši se, črtež zakona izdelate in dotičnima zastopstvom obeh delov predložite na sklepanje in da se soglasne ustanovitve obeh zastopstev cesarju na uzakonitev podneso, ali pa tako, da obe zastopstvi vsako iz svoje srede izvolite enoliko deputacijo, kateri deputaciji pod vplivom dotičnih ministrov izdelate predlog, da se potem ta predlog po ministerstvih priobči enemu kakor drugemu zastopstvu in v teh zastopstvih, kakor je v redu, razpravlja in da se soglasni sklepi obeh zastopstev podneso cesarju na uzakonitev. Po drugem teh dveh načinov je treba zlasti ravnati, kadar gre za dogovor o razmerju, po katerem se bode prilagalo na troške vkupnih reči.

ad § 36.

V smislu § 36. tega zakona določene deputacijske obravnave v svrhu dogovora prispevkov za skupne zadeve države je voliti iz državnega zbora deputacijo 15 članov.

V to deputacijo voli gosposka zbornica 5 in zbornica poslancev 10 članov.

§ 37. Ta zakon začne veljati v isti čas, kakor zakon, s katero se osnovni zakon o zastopu cesarstva od 26. februarja 1861 predrugačuje, in kakor državne osnovne ali glavne zakone o občnih pravicah državljanov, o vladni in izvršujoči oblasti, o sodniški oblasti in o ustanovitvi cesarstvenega sodišča.

XXII.

Zakon z dne 25. maja 1868, št. 49 drž. zak.

s katerim se dajo pravila za medverstvena (interkonfesijonalna) razmerja državljanov po ozirih v njih povedanih.

Vzvidelo mi se je s privolitvijo obeh zbornic državnega zbora izdati sledeči zakon, s katero se ustanovljujejo pravila za medverstvena razmerja državljanov po ozirih v njem povedanih.

I. Z ozirom na vero, katere bodo otroci.

Član 1. Kadar sta oba roditelja (starša) ene vere, tedaj bodo zakonski ali z zakonskimi izenačeni otroci vere svojih roditeljev.

V mešovitih zakonih so sini očetove hčere pa materine vere. Vendar pa smejo zakonski, predno sklenejo zakon, ali po sklenjenem zakonu pogoditi se tako, da bode veljalo nasprotno razmerje, ali pa, da bodo vsi otroci očetove ali vsi materine vere. Nezakonski otroci so materine vere.

Kjer se ne prilega nobena izmed zgornjih ustanovitev, naj ta, komur je vzgojevati, vzrejati otroka, določi mu tudi vero.

Reverzi (zavezni krsti) izdani načelnikom ali služabnikom ktere cerkve ali verske družbe, ali pa drugim osebam zastran vere,

v kateri se imajo otroci odgojiti ali učiti, nimajo nikake moči.

Član 2. Vera po zgornjem članu določena otroku ne sme se mu v pravilu spremeniti dotle, dokler on sam tega prostovoljno ne stori. Toda roditelji, kateri so po članu 1. s pogodbo dobili pravico, otrokom vero določati, smejo to določbo predrugačiti za-

ad § I. 1. Zakonski otrok starišev, ki ob rojstvu otroka niso pripadali nobeni pripoznani cerkvi ali verski družbi se tudi ne sme kaki cerkvi ali verski družbi vpisati.

(U. s. 22. aprila 1882, Z VI., št. 1384.)

2. Vsak otrok mora pripadati eni veroizpovedi na podstavi § 139. obč. drž. zak. in §§ 1., 3., 17., 20. zakona z dne 14. maja 1869, št. 62 drž. zak.

(U. s. 26. aprila 1877, Z I., št. 69.)

(Ta odločba u. s. je v protislovji s prejšnjo).

3. Z ozirom na zakonito določbo člana I. glede katoliških otrok ni merodajno, da se krst otroka še ni zvršil.

(U. s. 26. aprila 1877, Z I., št. 69.)

4. Krščenje otroka je pač posledica ne pa predpogoj glede veroizpovedi otroka.

(U. s. 18. aprila 1884, Z VIII., št. 2097.)

5. Zakonski otroci slede, ako sta oba roditelja iste veroizpovedi, konfesiji staršev, ter ni staršem na poljubnost dano, jim zbrati poljubno konfesijo ali pa jih pustiti brez konfesije.

(U. s. 27. sept. 1879, Z III., št. 569.)

6. Pogodba med roditelji mešanih zakonov o veroizpovedi še ne 7 let starih otrok se ne more spremeniti brez dovoljenja prizadetih roditeljev, še manj pa proti volji istih.

(U. s. 20. febr. 1884, Z VIII., št. 2028.)

7. Ker zakon brezvercev ni mešan zakon, je nedopustna določitev veroizpovedi otrok potom pogodbe.

(U. s. 11. aprila 1888, Z XII., št. 4036.)

stran otrok, kateri še niso prestopili sedmega leta svoje dobe.

Vendar, če bi se primerilo, da eden roditelj prestopi k drugi veri, ali, da to storita oba, ali pa nezakonska mati, bode se z nezakonskimi otroci, kateri še niso dopolnili sedmega leta, zastran vere ne glede na kako pred prestopom sklenjeno pogodbo ravnalo tako, kakor če bi se bili šele potem rodili, ko sta jim roditelja, ali ko jim je nezakonska mati prestopila k drugi veri.

Če se otrok pred dopolnjenim sedmim letom pozakoni (legitimira), naj se zastran vere ravna ž njim po členu 1.

Član 3. Roditelji in varuhi, kakor tudi verski služabniki odgovorni so za to, da se zgornji predpisi natanko izvršujejo.

Ce bi se isti predpisi kje prelomili, imajo bližnji rodovnici (bližnja žlahta), kakor tudi višje dotične cerkve in verske družbe pravico, na pomoč poklicati gosposke, katerih delo je, reč preiskati in zapovedati, kakor je po zakonu.

II. Z ozirom na prestop od ene cerkve ali verske družbe k drugi.

Član 4. Po dopolnjenem 14. letu sme vsakdo, katerega koli spola svobodno izvoliti si vero po svojem lastnem prepričanju in

ad član 2. 8. Popolnoma je izključeno, da se konfesija otrok med 7. in 14. letom premeni.

(U. s. 28. jun. 1883, Z VII., št. 1815.)

če bi potrebno bilo, naj mu gosposka to svobodno volitev brani.

Toda ta čas, ko si kdo izbira drugo vero, ne sme mu biti um ali duša v takem stanu, v katerem lastno prepričanje ni mogoče.

Član 5. S premembo vere izgubljajo se vse družbene pravice, katere ima zapuščena cerkev ali verska družba na prestopnika, kakor se izgublja tudi, kar bi le ta od one trpeti imel.

Član 6. Da pa bode odstop od katere cerkve ali verske družbe imel svojo postavno moč, mora ga odstopnik zgласiti politični gosposki, katera pošlje načelniku ali dotičnemu pastirju zapuščene cerkve ali verske družbe naznanilo o tem.

Da pa pristopa v novo izvoljeno cerkev ali versko družbo, to mora pristopnik dotičnemu višemu ali dušnemu pastirju sam izreči.

Član 7. Kar velevala § 768. obč. drž. zak., da se sme razdedinstvo (ob dedščino ali erbsščino djati), kdor je od kristjanstva odpadel, in kar vstavlja § 122. kaz. zak. pod *c*) in *d*), da je namreč kriv hudodelstva, kdor kristjana k odpadu od kristjanstva zapeljati

ad član 5. 9. S prestopom katoliškega duhovnika k drugi veri ne ugasne zakonski zadržek § 63. obč. drž. zak.

(N. s 9. nov. 1875, Z XIII., št. 5904, 16. maja 1876, Z XIV., št. 6141, 8. jun. 1881, Z XIX., št. 8417, 31. okt. 1883, Z XII., št. 9268, 19. febr. 1884, Z XXII., št. 9888.)

ali kak kristjanski veri nasproten kriv nauk raztrositi skuša, preklicano je.

Prepovedano pa je vsaki verski družbi, inoverce (drugovernike) siloma ali po zvižjači napravljati, da bi prestopili. Toda tanje določiti postavno obrambo, na kolikor ni dana s kazenskimi postavami, pridržuje se posebni postavi.

III. Z ozirom na opravila božje službe in dušnega pastirstva.

Član 8. Načelniki, služabniki ali pridruženiki katere bodi vere ali verske družbe naj na pridruženikih druge cerkve ali verske družbe ne zvršujejo nikakega bogoslužnega ali duševno-pastirskega opravila, ako jih ni zaprosil, kdor ima pravico.

Od tega opravila sme se odstopiti samo takrat, kadar dotični dušni pastir ali služabnik druge cerkve ali verske družbe prosi, da bi se izvršilo opravilo, katero njemu pristoji, ali kadar nauki in predpisi te druge cerkve ali vere dopuščajo tako izvršitev opravila.

Razun teh primerljajev naj se vzame, da dotično opravilo nima pravne moči in gosposke so dolžne na prošnjo privatne osebe ali verske družbe, kateri se v pravico sega, v to reči primerno pomagati.

IV. Z ozirom na prispevke in dela.

Član 9. Pridruženiki katere koli vere ali verske družbe smejo se samo takrat primo-

rati, da bi za bogočastne in dobrodelne namene katere druge vere kaj v denarjih plačali, v blagu dali ali pa delali, kadar imajo oni dolžnosti stvarnega patronata, ali kadar je dolžnost zastran takih dajatev in del oprta na privatno pravne s pismi dokazane razlage, ali pa po zemljišni knjigi zatrjena.

Noben dušni pastir ne more od drugovernikov zahtevati taks, štole, ali kaj tacega, razen če je po njihovi prošnji kakovo opravilo res ž njimi imel in to samo po postavni meri.

Član 10. Določbe prejšnjega člana 9 veljajo tudi popolnoma tudi glede na prienske in dela za učne namene, razen če bi pridruženiki ene cerkve ali verske družbe s pridruženiki katere druge po postavnem vpisu (všolanji) bili skup ena šolska občina, ker v tem primerljaju nosijo pod tisto šolo vpisani brez ozira na vero troške potrebne za napravo in vzdržbo vkupne šole in za plačo v isti služočih učiteljev, izvzemši vendar troške za verski poduk pridruženikov druge vere.

Posilni vpis pod šolo druge vere ni dopuščen.

Član 11. Vse na določbe zgornjih članov 9. in 10. ne oprte pravice duhovnikov, cerkovnikov, organistov in učiteljev, potem bogočastnih, učnih in dobrodelnih zavodov, (naprav) ene cerkve ali verske družbe na

ad član 9. 10. Stroški za čitanje sv. maše ne spadajo med stroške za občinske namene, torej se ti stroški ne morejo postaviti med občinske račune.

(U. s. 23. okt. 1884, Z IX., št. 2737.)

doneske in dajatve od strani podružnikov katere druge, so prestale.

V. Z ozirom na pogrebe.

Član 12. Nobena verska družba ne sme truplu katerega drugovernika odreči dostojnega pokopa na svojem pokopališču :

1. če gre za pokop v rodovinskem grobu ali če

2. tam, kjer je drugovernik umerl ali mrtev najden bil, v okolišu dotično občine ni nobenega pokopališča za ljudi njegove cerkve ali verske družbe.

VI. Z ozirom na nedelje in praznike.

Član 13. Nihče ne more biti siljen, da bi se zdrževal dela ob praznikih tuje m. cerkve ali verske družbe. Ob nedeljah vendar naj se med božjo službo ustavi vsako ne silno potrebno javno (očitno) delo.

Tudi se mora ob praznikih, katere bodi cerkve ali verske družbe med glavno božjo službo blizu božje veže opustiti vse, kar bi obhajilo motiti ali kratiti utegnilo.

To isto velja tudi zastran navedenih slovesnih obhodov (procesij) na trgih in ulicah, po katerih gre obhod.

Član 14. Nobeni verski družbi se ne more braniti zvonjenje tiste dni, o katerih ustanovila katere druge cerkve ali verske družbe prepovedujejo zvonilo.

Član 15. Šole, katere obiskujejo otroci

raznih cerkva ali verskih družb, naj se, kolikor se da, uravnavajo tako, da bode tudi manjšini mogoče, izpolnjevati verske svoje dolžnosti.

VII. Končne ustanovitve.

Član 16. Vse tem predpisom nasprotne določbe dozdanih zakonov in ukazov, naj se opirajo na katero koli podlago in naj bodo izdane v katerikoli obliki, kakor tudi vse kake nasprotne navade in šege, če tudi tukaj niso izrecno preklicane, naj se po zdaj več ne uporabljajo.

To velja tudi za predpise o verskem odgojevanju na javno vzdržbo prevzetih otrok.

Član 17. Pričujoči zakon začne veljati tisti dan, katerega bo razglašen.

Član 18. Zvršitev pričujočega zakona se naroča ministru za bogočastje in šolstvo, kakor tudi ostalim ministrom, v katerih področju se njeni predpisi uporabljajo, ter imajo vsi izdati ukaze za takovo izvršitev potrebne.

Na Dunaju, dne 25. maja 1868.

XXIII.

Zakon z dne 23. maja 1874, št. 50 drž. zak.

s katero se izdajo določila v uredbo vnanjih
pravnih razmer katoliške cerkve.

S privolitvijo obeh zbornic državnega
zborā ukazujem tako:

Član I. Patent od 5. novembra 1855
(drž. zak. št. 195) je po svoji polni vsebini
preklican.

Član II. Vnanji pravni razmeri katoliške
cerkve se uravnujejo po niže sledečih do-
ločilih.

Član III. Pričujoči zakon pride v moč
tistega dne, katerega se razglasi.

Član IV. Zvršiti zakon naroča se
ministru za bogočastje in uk in pa ministroma
notranjih reči in pravosodja.

V Budim-Pešti, 7. dne meseca
maja 1874.

Določila

v uredbo vnanjih pravnih razmer katoliške cerkve.

I. V oziru na cerkvene urade in prebende.

§ 1. O tem, kdo je zmožen (sposoben)
doseči cerkven urad in cerkveno prebendo

(nadarbino), merodavni so državni zakoni in cerkveni propisi, veljajoči v mejah teh zakonov, ter v posameznih slučajih tudi ustanovne listine.

§ 2. Z državne strani zahteva se v dosego cerkvenih uradov in prebend:

Avstrijsko državljanstvo, vedenje, kakoršnemu v npravstvenem in državljanskem oziru nij ničesar oponašati. tista posebna zmožnost, katera je za določne cerkvene urade in prebende v državnih zakonih propisana.

Iste lastnosti ali svojstva se zahtevajo pri tistih duhovnih osebah, ki se k tem uradom poklicujejo kot namestniki ali začasni oskrbniki ali pa za pomočnike.

§ 3. Kakor je doslej bilo, bodo se popolnjevala (podeljevala) nadškofijstva in škofijstva, po tem kanoništva (korarstva) na vseh kapiteljnih ter imenovali škofovski glavni namestniki ali vikarji.

V takih slučajih, kjer se podelitev službe ne opira na cesarjevo imenovanje ali na kanonično po cesarji potrjeno volitev, nanažniti je državnemu bogočastnemu upravnstvu osebo, ki se ji je namenil kateri izmed imenovanih cerkvenih uradov.

Ako to upravstvo zoper njo ugovarja (§ 2.) nij smeti oddati ji službe ali imenovati je.

§ 4. V oziru na cerkvene urade in prebende, ki jih dijecezanski škofi (biskopi) podeljujejo, prihranja se pravica iz posebnih imen pristojča državni oblasti ali drugemu

komu, označevati (zaznamovati) osebo, kateri naj se podeli cerkveni urad ali cerkvena prebenda.

Vsi takšni, ne pod zasebnim (privatnim) patronatom stoječi cerkveni uradi ter prebende, ki se do celega ali po večjem delu zalagajo iz državnega zaklada, verskega zakloga ali drugih javnih sredstev, smejo se deliti samo na podlagi prezentacije po državni oblasti izvršene.

Ukazoma ze določuje, po katerih organih je to pravico prezentacije v posameznih slučajih izvrševati.

§ 5. Izpraznjena korarstva in svetoduhovske prebende dušnega pastirstva je zaradi popolnitve razpisovati.

Tanjše določbe o tem razpisilu (konkursu) postavijo se ukazoma po tem, ko se dovprašajo škofje.

§ 6. V slučajih svobodne podelitve ali pa prezentacije, katera ne izhaja od cesarja ali cesarskih oblastev, po tem v slučaji, kadar se postavlja farni namestnik inkorporirani prebendi, dolžan je škof osebo v to odbrano

ad § 4.

1. Uročba poziva na lastnico grajščine v svrhu izvrševanja stvarne prezentacijske pravice v roke soproga je v smislu §§ 1238., 1239. obč. drž. zak. pravno veljavno ako ni razvidno, da je žena ugovarjala pravici namestovanja po možu.

(U. s. 19. jan. 1878, Z II., št. 194.)

2. Cerkevni patron je vezan na cerkveno predpisane potrebščine, ne pa na sporazumljenje cerkvenim oblastvom v posameznih slučajih nameščenja župnikov.

(U. s. 21. nov. 1884, Z VIII., 2297.)

naznaniti deželnemu poglavarstvu.

Poglavarstvu temu pristoji, priobčiti škofu svoje ugovore ter povedati, na kaj (§ 2.) se opirajo.

Ako od deželnega poglavarstva 30 dni po naznanilu nij nikakega ugovora, tedaj nič ne brani, dotičnega duhovnika postaviti v službo ali popolniti inkorporirano prebendo.

Proti ugovoru deželnega poglavarstva moči se je vzklicati na ministra za bogočastje.

Ako vzklic ne obvelja, ne sme se duhovnik v službo postaviti ali prebenda popolniti.

§ 7. Vmestovati osebe, imenovane za cerkvene urade in prebende, v duhovske oblasti, ki so združene s temi uradi in prebendami, delo je pristojnih cerkvenih višjih.

V dohodke, združene s temi uradi in prebendami, vvaja jih državno bogočastno upravnstvo, a sodelujejo pri tem škofje in farne občine in, kjer ti uradi ali te prebende podstojajo zasebnemu patronatu, tudi cerkveni patroni.

Kakšno bode to sodelovanje, to se ukazoma uravna po tem, ko se dovprašajo škofje.

§ 8. Ako imetnik cerkvenega urada ali cerkvene prebende izgubi avstrijsko državljanstvo, ali če se je razsodilo, da je kriv hudodelskih ali takih kaznjivih dejanj, katera iz dobičkarije izvirajo, proti npravnosti merijo ali javno pohujševanje delajo, tedaj naj državno bogočastno upravnstvo zahteva, da

se odpravi iz urada ali prebende.

Kadar se je kateri dušni pastir zakrivil takega vedenja, da se zdi javnemu redu nevarno, ako bi on še dalje ostal v cerkvenem uradu, tedaj sme državno bogočastno upravitstvo zahtevati, da se od zvrševanja cerkvenega urada odpravi.

Zgornja določila se uporabljajo tudi na tiste duhovske osebe, ki se k tem uradom poklicujejo kot namestniki ali začasni oskrbniki ali pa za pomočnike.

Ako cerkvena oblastva zahtevanju vlade v primernem roku ne ustrežejo, to naj se šteje, da je urad ali prebenda za državno področje izpraznjena, ter vlada skrbi za to, da bode tiste poslove, ki jih državni zakoni izročalo rednemu dušnemu pastirju, druga oseba, katero ona postavi, opravlja dotle, dokler ne bode dotični cerkveni urad po državnoveljavnem načinu na novo popolnjen.

Takisto se sme tudi postopati, kadar redni dušni pastir s katerega drugega vzroka ne oskrbuje gori omenjenih opravil.

§ 9. Kadar samostojen dušni pastir svetoduhovskega stanu postane nezmožen za službo, določiti je dogovorno s pristojnim državnim in cerkvenim oblastvom, je li postaviti provizorja (administratorja) ali duhovna pomočnika, ali pa med deficijente prevzeti za službo nezmožnega dušnega pastirja, po tem ko se je odrekel prebende.

§ 10. Za druga v § 9. ne omenjene slučaje, v katerih je kak duhovni službovnik oviran ter ne more svojega urada opravljati,

naj pristojni cerkveni višji za časa poskrbi.

V dotično naredbo je tedaj zadobiti državno privolitev, kadar se bode vsled nje kaj terjalo od javnega ali pod javno upravo stoječega zaloge (fonda), ali kadar gre za stanovitno obremenitev prebende.

Na provizorje (administratorje) cerkvenega urada (komende itd.), ki se postavljajo za dolgo, uporabljajo se določila §§ 6. in 8.

§ 11. Kadar koli se izprazni kak cerkven urad ali cerkvena prebenda, naznaniti je to precej deželnemu poglavarstvu.

§ 12. Izpraznjene cerkvene urade in prebende je praviloma v enem letu, od časa, ko se izpraznijo, na novo popolniti.

Izinkoma sme se s privolitvijo deželnega poglavarstva ta rok razdaljšati.

§ 13. Zasebne (privatne) pogodbe o naslednji v cerkven urad ali cerkveno prebendo ne veljajo.

II. V oziru na zvrševanje cerkvene uradne oblasti in dnšnega pastirstva.

§ 14. Nadškofi, škofi in škofovski namestniki upravljajo notranje cerkvene reči po cerkvenih propisih, kolikor ti propisi niso navzkriž z državnimi zakoni.

ad § 14.

3. Splošno določevati o tem, imajo-li posamezni župljani izključno pravico do cerkvenih klopj je notranja cerkvena zadeva in spada pod cerkveno oblastvo, ter sme državna oblast le tedaj vmes poseči, ako bi se s postopanjem cerkvenega predstojnika kršil kak državni osnovni zakon, ali pa, ako bi se s tako uredbo ka-

§ 15. Ne krateč škofom pravice, mašnike posvečevati, podeljuje se mizna pravica iz verskega zaloge samo takim klerikom, kateri so sposobni, doseči kak cerkven urad (§ 2.).

§ 16. Škofi imajo dolžnost, svoje razpise (ukaze, navodila, pastirske liste itd.) ob enem, kakor jih razglase, priobčevati političnemu deželnemu oblastvu v znanje.

§ 17. Najde li vlada, da kateremu cerkvenemu zaukazu, ki se tiče javne službe božje, nasprotujejo javni oziri, naj ga prepove.

§ 18. Cerkvena uradna oblast sme se rabiti edino zoper ljudi te cerkve a ne sme se rabiti nikdar v to, da bi se ubranilo izpolnjevanje zakonov in od kakega oblastva danih zaukazov ali pa prosto izvrševanje državljanskih pravic.

§ 19. Pri rokovanji cerkvene uradne oblasti ne sme se uporabljati nikaka vnanja sila ali nuja.

§ 20. K ustanovitvi novih škofij in far, k premeni mej dozdanjih prebend, po tem k ustanovitvi, razdelbi ali združbi prebend potrebno je državno odobrenje.

lil javni red in mir. Razdelitev cerkvenih klopj in vse upravne naredbe glede teh spadajo po § 14. tega zakona v področje cerkvenih predstojnikov oziroma župnika, farne občine in cerkvenega patronata. Spori pa, si je-li kdo pridobil pravico do cerkvene klopi iz zasebno pravnega naslova spadajo v pristojnost sodnijskih oblastev.

(D. s. 25. jan. 1877, Z III., št. 124.)

4. Sodišča so pristojna v razsodbo pri sporih o motenju posestva glede uporabe oratorija.

(N. s. 19. jun. 1889, Z XXVII., šte. 12797.)

§ 21. V slučaju, ko se kos fare odloči in preloži v drugo faro, izgubi dozdejni fajmošter vse pravice do dajatev ali oprav, ki so jih farani kot taki dolžni, kolikor temu ne nasprotujejo zasebno-pravna imena ali če nij bilo drugače dogovorjeno pri preložitvi sami.

Pod istimi omejitvami je povsod, koder je doslej pravica do takih dajatev ostala prejšnjemu fajmoštru, če tudi so bili dotični ljudje preloženi v drugo faro, to pravico predejati, vendar tako, da se zadnjemu fajmoštru ne krati osebna pravica do prejetanja.

§ 22. Državno bogočastno upravstvo sme, dovprašavši dotični ordinarijat, ukazovati take premene v založbi (dotaciji) dozdanih dušnopastirskih uradov, s katerimi se kak javen zalog razbremenjuje brez škode

ad § 21.

5. Odločitev od fare in preložitve v drugo faro nastopi vselej tudi takrat, ako se tudi le del župljanov izloči iz sedanje jurisdikcije župnikove in izroči drugi župniji.

(U. s. 26. okt. 1876, Z I., št. 1.)

6. Dajatve prejšnjemu župniku nevfaranih občanov ali pa vfaranih občanov a ne na splošni podlagi pristojnosti v faro, dalje dohodki iz sedaj ne več obstoječih dajatev oseb, katere so bile pač nekdanj vfarane, a ob času izločitve iz fare ne več, ne spadajo pod določbo § 21. tega zakona.

(U. s. 15. dec. 1876, Z I., št. 23.)

7. Z ozirom na javno pravni značaj župnikovih dohodkov, se zakonito izrečeni določbi o teh dohodkih ne more ugovarjati zastarelost (priposestovanje).

(U. s. 15. dec. 1876, Z I., št. 15.)

za postavne kongrue in brez predugačbe ustanovnega zaukaza. Toda kaj takega je praviloma narejati samo o priliki, ko se v prebendarjevi (nadarbenikovi) osebi mena pripeti.

§ 23. K potirjevanju davščin ali drugih oprav za cerkvene namen, katere so se s privolitvijo vlade naložile njim, ki so te cerkve, dodeljuje se politično zvršilo (eksekucija).

To velja tudi o stanovitnih pristojbinah za cerkvene ženitvene oklice, poroke in pogrebe (štolnine, štolne pristojbine), kakor tudi za farno-uradne izdatke ali odpravke.

Osebe, katerim pristoji pravica ubozih, proste so ter na plačujejo ravno omenjenih pristojbin.

ad § 23.

8. Prostovoljno nabiranje darov za katoliške duhovnike v poboljšanje njihovih dohodkov je notranja cerkvena zadeva in nima državno oblastvo ugovarjati, ako glede dajatve ni spora.

(U. s. 7. febr. 1885, Z IX., št. 2398.)

9. Občina ni upravičena za zvonjenje v cerkvene namene podarjenega zvona pri cerkvenih funkcijah skleniti pobiranje pristojbin na korist občinske blagajne, ker ni merodajno vprašanje, je-li ona lastnica zvona in upraviteljica zaklada za vzdrževanje zvonov.

(U. s. 13. jun. 1877, Z I., št. 93.)

10. Iztirjanje duhovskih pristojbin sodnijskim potom je izključeno, iztirjanje višjih pristojbin, kakor so po štolnem redu predpisane pa je v zmislu § 26. tega zakona nedopustno.

(N. s. 15. marca 1887, Z XXV., št. 11497.)

11. Za osebe, ki uživajo ubožno pravico, če tudi nimajo domovne pravice v fari, ni domovna občina obvezana povrniti štolnih pristojbin.

(U. s. 13. jun. 1888, Z XII., št. 4160.)

§ 24. Vlada ima pravico, doprašavši škofo, spreminjati zdanje cerkvene štolninske rede.

§ 25. Praviloma se ne sme za nobeno dejanje farnega urada zahtevati, da bi se plačala štolnina predno se dejanje opravi.

Samo kadar kdo želi tako dejanje v obliki, katera je podvržena štolnini višji nego je najnižja (n. pr. da bi več mašnikov sodelovalo pri pogrebu), treba je dotično višjo štolnino, — ako se zahteva — najprej opraviti.

Pri farnouradnih izdatkih sme se zahtevati da se naprej plača, kar bi bilo za koleke treba.

§ 26. Prestopek zoper določila štolninskih redov, ako se slučaj ne prilega kaznenosodnemu postopku, naj upravna oblastva, poslušavši ordinarijat, pokoravajo z globami (v denarjih) do 100 goldinarjev.

S kaznijo izreči je ob enem tudi povračilo, katero krivca zadeva. Taki razsodki o povračilu so zvršljivi.

Ako kateri duhoven večkrat ponovi tak prestopek, to sme državno bogočastno upravitvo zahtevati, da bode odpravljen od zvrševanja svojega cerkvenega urada.

ad § 24.

12. Sprememba obstoječih štolnih predpisov ni mogoča potom odločbe ampak potom naredbe. Štolni predpisi z dne 30. maja 1750 so še sedaj v veljavi.

(U. s. 13. jul. 1880, Z IV., št. 822.)

ad § 26.

13. Ako se je cerkveno opravilo vršilo v drugi

§ 27. Za tega delj, da se cerkveni za-
ukazi in razsodki izvedejo, daje se državna
pripomoč razen slučaja, omenjenega v § 23.,
v naslednjih slučajih in edino po naslednjem
načinu:

- a) Kadar kak cerkven načelnik (nadstojnik)
v svojem uradnem področji posamezne
osebe od cerkvenih uradov in prebend
odstavi ali odpraviti ukaže ter bi v iz-
vedbo tega ukaza bila potreba vnanjih
naredeb, tedaj sme deželno poglavarstvo,
kolikor se vidi potrebno, na zaprosnjo
cerkvenega načelnika poskrbeti za take
naredbe pod uvetom, da se je pred raz-
sodbo opravil reden postopek, in da
razsodilo samo ni navzkriž ni državnim
postavam ni cerkvenim v državi velja-
jočim propisom;
- b) takisto se sme tudi cerkvenim načelni-
kom, hoteč zvršiti cerkveno-uradno pre-
iskovanje proti duhovnim osebam, državna
pripomoč, ako bi je bila potreba, tedaj
dodeliti, kadar se v zaprosnji za pripo-
moč ob enem izkaže, da je ta posta-
ven (zakonit) in da ima svoj razlog.

Osebe, katere ne spadajo med katoliško
duhovščivo, sme samo državno oblastvo za-
slišavati.

obliki, kakor predpisuje štolni red, to je s posebno
slovesnostjo in se je stranka z višjo pristojbino zado-
voljila, ni v tem prestopka štolnega reda in je pristoj-
nost političnih oblastev na zahtevo povrnitve višje pri-
stojbine izključena.

(U. s. 4. maja 1893, Z XVII.. št. 7246.)

§ 28. Ako je s tem, kar kak cerkveni višji naredi (ukaže), razžaljen kateri državnih zakonov, sme on, komur ta naredba pravico krati, obrniti se na upravno oblastvo, ki naj pomaga v stvari, če je ni napotiti na civilno ali kazensko pravdo; kadar biva to poslednje, sme omenjeno oblastvo začasno narediti česar je treba.

§ 29. Kadar sodišče katoliškega duhovna zaradi hudodelstva, pregreška ali prestopka vzame pod preiskovanje, dolžno je ono priznati to cerkvenemu višjemu, katerega oblast je, nad tistim duhovnikom zvrševati cerkveno disciplino.

Njemu je potle priobčiti tudi storjeno sodbo in razsodilne nagibe ali razloge.

Kadar je treba katoliškega duhovnika prijeti in v zaporu imeti, naj se dela tako, kakor veleva ozir na spoštovanje njegovemu stanu dolžno.

III. V oziru na katoliško-bogoslovne fakultete in izomiko kandidatov duhovskega stanu.

§ 30. Uredba katoliško-bogoslovnih fakultet se uravnjuje s posebnim zakonom.

ad § 28.

14. Znižanje zgolj cerkvene ustanove potom ordinarijata je po dekretu dvorne pisarne z dne 21. maja 1841, Z 6, pot. zak. št. 40 in po načelih kanonskega prava dopustno in ne utemeljuje kršenja državnih osnovnih zakonov.

(U. s. 22. jun. 1893, Z XVII., št. 7337.)

Takisto se tudi določuje, v koliko država kandidatom duhovskega stanu propisuje poseben način, kako jim je izomikovati se.

IV. V oziru na samostanske družbe.

§ 31. Za vnanje pravne razmere samostanskih družb, kar jih je v katoliški cerkvi, merodavna so posebna določila, veljajoča za take družbe sploh.

V. V oziru na cerkveni patronat.

§ 32. Uredba patronatskih razmerov pri-
držuje se posebnemu zakonu. Dokler se ne izda,
ostanejo glede na te razmere v moči do-
zdajni propisi.

Vendar je pri presojevanji posameznih
slučajev vselej uporabljati to načelo, da se
bremena iz patronata izvirajoča nanašajo
edino na določno cerkev ali prebendo, ka-
tera stoji pod patronatom, in da se ne mo-
rejo povečati vsled tega, ker se je povišala
bogočastna potreba občine tej cerkvi ali pre-
bendi odkazane.

§ 33. Prepire o vprašanji, če katera cer-
kev ali prebenda patronatu podpada ali pa
če zastran nje velja škofova pravica svobod-

ad § 32.

15. To, da smatrajo oblastva koga za cerkvenega
patrona ne oprošča dokaza, da si je patronat istinito pri-
dobil, prav tako ni moči iz tega, ker so se prevzela v
posameznem slučaju stavbena bremena sklepati, da ob-
stoja patronat.

(U. s. 25. jan. 1882, Z VI., št. 1279.)

nega podeljevanja, razsojuje državno bogočastno upravnstvo po rednih stopinjah, doprašavši cerkvena oblastva.

Ako se nasproti vprašanje suče o tem, komu pristoji patronat nad katero cerkvijo ali prebendo, tedaj velja sodniška pristojnost.

§ 34. Prepiri o opravah ali dajatvah, ki se zahtevajo na podlagi patronata, spadajo stopinjama pod razsodbo oblastev bogočastnega upravnstva.

Samo tedaj, kadar patron svojo trditev, da je tiste uprave popolnoma ali deloma prost, opira na posebne privatno-pravne razloge, nastopiti je pot pravde, ter upravnim oblastvom pristoji samo, da narede kak provizorij (§ 56.), ako bi ga bilo treba.

VI. V oziru na farne občine.

§ 35. Vsi katoličani istega obreda, kar

ad § 33.

16. Ker je patronat javno pravo spadajo spori o obsegu patronata (popolno patronatno pravo ali samo častna presentacijska pravica) v pristojnost upravnih oblastev.

(D. s. 28. aprila 1871, Z I., št. 12.)

17. Razsodba o tem, spada-li patronatna pravica politični ali farni občini ali posameznim rodbinam spada v slučaju spora v pristojnost sodišč.

(U. s. 16. marca 1887, Z XI., št. 3442.)

ad § 34.

18. Iz te zakonske določbe izvira dolžnost oblastev razsojevati o patronatu le takrat, kadar so pripevki na podstavi patronata v sporu.

(U. s. 31. dec. 1890, Z XIV., št. 5490.)

jih stanuje v eni fari so skup farna občina.

Vse pravice in dolžnosti glede na kak cerkven predmet, katere se v zakonih pripisujejo ali nakladajo občinam, idejo farnim občinam oziroma vežejo jih. Samo pravice patronata lahko pristojne tudi kaki krajni občini kot taki.

§ 36. V kolikor za potrebnost kake farne občine ni poskrbljeno z njeno lastno imovino ali z drugimi cerkvenimi sredstvi, katera ji so na ponudo, razpisati je v založbo

ad § 35.

19. Kdor ima v občini hišno posestvo, in ne stanuje v občini, ga ni mogoče pritegniti konkurenčnim stroškom glede popravil cerkve in župnišča.

(U. s. 19. maja 1880, Z V., št. 1105.)

20. Posestvo in le začasno bivanje na tem posestvu v župniji še ne vtemeljuje dolžnosti prispevati k cerkveni konkurenci.

(U. s. 2. nov. 1883, Z VII., št. 1891.)

21. Obstoj podružnice ne oprosti od stavbenih prispevkov glede farne cerkve.

(U. s. 2. okt. 1886, Z XI., št. 3281.)

22. Dovolitev prispevkov za bogoslužne namene ne spada v področje občinskega zastopa.

(U. s. 13. maja 1902, Z XVI., št. 6611.)

23. Občina ni upravičena podpirati cerkvenih stavb iz občinskih sredstev.

(U. s. 18. marca 1899, Z XXIII., št. 12590.)

24. Ni postavnega predpisa, iz katerega bi se dalo izvajati, da je občina dolžna farni občini predujemno kake prispevke dajati, osobito, ako okrožje farne občine še ni natančno določeno.

(U. s. 18. sept. 1879, Z III., st. 556.)

pač pa je obvezana gotove konkurenčne prispevke za cerkev in župnijska poslopja med katoliške župljane razdeliti in iztirjati.

(U. s. 7. okt. 1880, Z IV., št. 879.)

te potrebščine sklad (namet) na ude farne občine.

§ 37. Tanji propisi o uredbi in zastopstvu farnih občin, po tem o oskrbovanji njihovih reči izdajo se s posebnim zakonom.

VII. V oziru na cerkveno imovinsko pravo.

§ 38. Za gospodarienje s cerkveno imovino velja to pravilo, da ona uživa tisto

ad § 36.

25. Splošno postavne določbe ni, da mora farna občina skrbeti za župnikovo plačo.

(U. s. 18. aprila 1888, Z XII., št. 4053.)

26. Farne občine so pod pogoji tega zakona obvezane prispevati za orgljarsko službo; iz pravice cerkvenega patrona imenovati organista, še ne sledi patronova obveznost skrbeti za pokritje nedostatne organistove plače.

(U. s. 29. jan. 1890, Z XIV., št. 5117.)

27. Pri podružnicah ni vporaben § 36. tega zakona. Občine ne morejo z dokladami obremeniti članov podružnic.

(U. s. 3. jan. 1901, Z XXV., št. 2/A.)

ad § 37.

28. Ako je ustanovitev farne občine, dasi z omejitvami, državno odobrena, in farni okoliš v svojih mejah določen, je dan pojem farne občine kot pravni subjekt.

(U. s. 15. maja 1889, Z XIII., št. 4687.)

29. Do ustanovitve v § 37. tega zakona omenjenih farnih občin, o zastopstvu in o upravi teh občin morajo občinski zastopi ta posel opravljati.

(Nar. ministerstva za bogočastje in uk z dne 31. dec. 1877, d. z. 5 ex 1878.)

Ta naredba velja tudi za konkurenco glede konfesionalnih pokopališč.

(U. s. 3. febr. 1888, Z XI., št. 3911.)

državno brambo, kakoršna je dodeljena občnokoristnim ustanovam. Zlasti pristoji državnemu bogočastnemu upravitstvu pravica, čuti nad tem, da se glavno (založno) imenje cerkva in cerkvenih zavodov ohrani, vsak čas prepričati se o obstanku tega imenja, ter napraviti, česar je treba, da se kak za- pažen manjek (nedostatek) zopet nadomesti.

Glede na vprašanje o lasti ali svojini in na druge privatnopravne razmere zastran cerkvenega in prebendnega imenja mero- davna so določila občnega civilnega prava; v slučaji prepira pristoji sodiščem, razso- diti ga.

§ 39. Pri vseh cerkvah in cerkvenih zavodih je njih lastno imenje od imenja pre- bende odločiti ter posebej upravljati in za- računjati.

§ 40. Za pravne dolžnosti, katere se drže cerkvenega ali prebendnega imenja, po- prijemati je najpred dohodek, in še le tedaj- ako dohodka ni zadosti, segati je na bistvo (substancijo) imenja.

ad § 38.

30. Zahteva mežnarja, kot cerkvenega uslužbenca za pripoznanje pravic do vžitkov od šolskega poslopja spadajo v smislu te zakonske določbe v razsodbo so- dišč ne pa šolskih oblastev; krajni šolski svet je v varstvo šolskih interesov upravičen proti odlokom šol- skih oblastev vložiti pritožbo, tudi ako so najvišja šol- ska oblastva prostovoljno pripoznala zahteve cerkov- nika, kajti proti volji krajnega šolskega sveta se ne morejo tudi najvišja šolska oblastva odpovedati prav- icam šole.

(U. s. 2. marca 1888, Z XII., št. 3962.)

Kadar je pa razen cerkvenega ali prebendnega imenja še kdo drug zavezan za te dolžnosti, naj za dotično opravilo pritegne samo tist del imovinskega bistva, katerega dohodek se ne potrebuje za cerkvene ali prebendne tekoče potrebe; ostanek naj opravijo ostali zavezanci vsak po meri svoje dolžnosti.

§ 41. Upravna imenja posameznih cerkev in cerkvenih zavodov (ustanov ali zadušbin itd.), kar jih je pri njih, uravnati je sploh po tem načelu, da se je udeležuje cerkveni načelnik in pa zastopništvo tistih, kateri so tedaj, ko bi ono imenje ne bilo zadostno, dolžni plačati troške za cerkvene potrebe ter subsidijarno biti v zavezi za dolžnosti, ki jih ima cerkev ali cerkven zavod.

ad § 40.

31. Župnijska cerkev ni po kanonskem pravu obvezana skrbeti za potrebščine podružnice, osobite ne za plačo duhovnika.

(U. s. 14. aprila 1888, Z XII., št. 4053.)

32. Podružnica pa je postavno obvezana prispevati k potrebščinam farne cerkve.

(U. s. 30. dec. 1880, Z IV., št. 971 in druge slične določbe.)

33. Vprašanje se li smejo iz dohodkov rakev in grobišč povodom razširjenja konfesionalnega pokopališča v prvi vrsti uporabiti dohodki v razbremenjenje konkurenčnih obvezancev odločujejo državna oblastva, to vprašanje pa je potrditi.

(U. s. 18. dec. 1885, Z IX., št. 2832.)

ad § 41.

34. Nameščenje in odpust grobokopa pri konfesionalnih pokopališčih pristojta upraviteljstvu cerkvenega premoženja in ne samo župnikn.

(U. s. 1. marca 1893, Z XVII., št. 7116.)

§ 42. Po načelu, postavljenem v § 41., naj imovino farnih cerkva skupno upravljajo farni načelnik, farna občina in cerkveni patron.

§ 43. Načela, postavljena v §§ 41. in 42., izvajajo se bolj na tanko s posebnim zakonom.

§ 44. Uprava škofijskega, kapiteljskega in samostanskega imenja ravna se — brez prikrate za državno nadzorno pravico (§ 38.) — po dotičnih statutarnih zaukazilih.

§ 45. V mejah zgornjih določil ostaja škofom in njihovim namestnikom na upravo cerkvenega imenja, kar ga je v njih okoliših, tist, vpliv, kateri jim pristoji po cerkvenih propisih, v kolikor propisi ti ne nasprotujejo državnim postavam.

§ 46. Prebendno imovino upravljajo duhovni uživalci prebend pod nadzorom patronov in pod višjim škofovskim in državnim nadzorom (§ 38.).

Zakonski propisi, ki veljajo o skrbi farnih občin za prebendna poslopja, ostajajo dalje v moči.

§ 47. Zgolj cerkvene ustanove (fundacije) ostajajo še pod upravo cerkvenih organov.

O kakem dvomu zastran cerkvenega svojstva te ali one ustanove razločuje na poslednji stopinji minister bogočastja.

§ 48. V dokaz pravnih opravil za ka-

ad § 47.

35. Ustanova s katero se je omogočila nastanitev kaplana in učitelja, je cerkvena in posvetna ustanova, da si je bil po tedanjih zakonih v smislu ustanovitelja

tero cerkev ali za cerkven zavod potreben je podpis cerkvenega načelnika ali najmanj dveh udov zastopništva, omenjenega v § 41.

§ 49. Znatne spremembe v bistvu cerkvenega in tako tudi prebendnega ter ustanovskega imenja morajo se precej naznaniti državnemu bogočastnemu upravstvu.

§ 50. Pri koristnem nalaganji (fructifikaciji) cerkvenega in prebendnega imenja, kakor tudi imenja cerkvenih zavodov (ustanov itd.) merodavni so zastran tega, kako se naj naloži in pod katerimi uveti zavarovanja, tisti propisi, kateri veljajo v prid osebam stoječim pod posebnim okriljem postav.

Pri vzajemnih podporah med cerkvami ene in iste škofije smejo se v soglasji med državnim bogočastnim upravstvom in ordinarijati z razlogov posebnega ozira vrednih dopuščati izimki od zgornjega pravila.

§ 51. Določila ministerskega ukaza z 20. junija 1860 (drž. zak. št. 162) in 13. julija 1860 (drž. zak. št. 175) o prodaji in obremenitvi imenja katoliških cerkva, prebend in duhovskih zavodov bodo dalje veljala brez tistih zaukazil, po katerih so takšna opravila podvržena odobrenju papeške kurije.

§ 52. Za dotle, dokler se ne dado posebni zakoni o upravi cerkvenega in prebendnega imenja (§§ 37. in 43.), izdado se ukazoma propisi, potrebni v izvedbo določil tega zakona.

kaplan usposobljen poučevati v ljudsko-šolskih predmetih.

(U. s. 12. okt. 1887, Z XI., st. 3697.)

§ 53. Kadar posamezno cerkveno občestvo ali cerkven zavod, ki je sam za se imel kaj premoženja, prestane za vselej, nakloniti je to imovino verskemu zalogu, ako v ustanovnem pismu ni nič ukazano, kam jo obrniti.

§ 54. Kadar je po prebitkih, ki se od prihodkov kake cerkvene imovine prihranjajo leto za letom dalj časa, gotovo misliti, da se dotična imovina ne potrebuje cela za cerkveno namembo, v katero je odločena, tedaj sme državno bogočastno upravstvo, dovprašavši dotični ordinarijat, narediti, da se del te imovine, primerjen srednji svoti letnih prebitkov (ostankov), obrne v druge cerkvene namene, kateri nimajo dovolj založbe.

Vendar je v takem slučaju postopati tako, da se cerkvenemu posamezniku ne krati že pridobljena pravica do prejemkov.

Po nikakem se ne smejo s takšno naredbo prestopiti izkazna določila ustanovnega pisma.

§ 55. Prepire o dolžnosti, za bogočastne namene kaj opravljati ali dajati, razsojajo po rednih stopinjah upravna oblastva tedaj, kadar se takšna oprava od koga zahteva sploh za to, ker spada k cerkveni občini, sodišča pa tedaj, kadar se zahteva s kakega posebnega pravnega imena.

Kadar se oprava, za katero gre, zahteva po pravnem imenu patronata, ravna se pristojnost glede razsodbe po dotičnih posebnih propisih (§§ 33. in 34.).

56. Kadarkoli se primeri takšen prepir o upravah za bogočastne namene, imajo upravna oblastva vselej pravico, tam, kjer je to dušnemu pastirstvu v korist silno potrebno, ukazati provizorij na podlagi dozdanjega mirnega poseda, ali če se ta posed ne da brž uganiti, na podlagi sumarno poizvedenih dejanskih in pravnih razmerov.

§ 57. Brez prikrate zgornjih določil ohranjujejo se v svoji moči tisti propisi, kateri po posameznih kraljevinah in deželah veljajo v oziru na postavljenje in vzdrževanje katoliških cerkvenih in prebendnih poslopij, po tem na omišljanje cerkvenih paramentov, oprave in potrebsčine.

V ravno omenjenih rečeh bodo upravna oblastva tudi po zdaj — in to, kadar je prizadet kak javen zalog, uradoma, sicer pa na prošnjo dotičnih strank — napravljala, česar je treba, da se neogibni potrošek opravi.

Zlasti so dolžna, kadar stvar zadeva več zavezancev vkup, odločiti ustno razpravo (skladovno razpravo), pri kateri je potrebnost potroška v čisto dejati in potem skušati, da se vsi dotičniki dogovore o načinu, kako ga plačajo.

ad § 57.

36. Vprašanje, je li cerkvena stavba po krajevnih in dejanskih razmerah potrebna ali ne, daljno vprašanje, je-li taka stavba z večjimi ali manjšimi stroški izvršiti in je-li dotični stavbeni prostor primeren, je rešiti po prostem prevdarku upravnih oblastev in ne spada v presojo upravnega sodišča.

(U. s. 14. okt. 1886, Z X., št. 3209.)

Ako se dogovor ne da napraviti, tedaj je o prepirni dolžnosti oprave po pravilnih stopinjah na podlogi dejanskih in pravnih razmer, pri razpravi in pozneje poizvedenih, — in sicer, kakor okolnosti kažejo, — ali dokončno ali začasno rzsoditi (§§ 55. in 56.).

§ 58. Ta zakon se ne dotika posebnih določil o postavni (brezoporočni) dedinski pravici glede ostaline po svetnih duhovnih.

§ 59. Dohodki izpraznjenih svetnoduhovskih prebend teko v verski zalog.

Preklicani so tisti propisi, kateri so doslej iznimali od tega pravila prebende posameznih svetnoduhovskih korporacij.

VIII. V oziru na državni nadzor cerkvene uprave.

§ 60. Državnemu bogočastnemu upravitstvu je čuti nad tem, da cerkveni organi ne prestopajo svojega področja ter da izpolnjujejo določila pričujočega zakona, kakor tudi zaukaze, ki jih na nje podlogi izdado državna oblastva, in vsak njihov po tej postavi izrečen zahtevek. Za tega delj smejo oblastva uporabljati globe v svoti imenju primerni in druga postavno dopuščena posilna sredstva.

XXIV.

Zakon z dne 7. maja 1874, št. 51. drž. zak.

s katero se v založbo potrebščine katoliškega bogočastje uravnavaajo prispevki za verski zaklad.

§ 1. Da se potrebščina katoliškega bogočastja založi, zlasti da se dozdanji pravilom primerni dohodki duhovščine dušno pastirstvo oskrbujoče priboljšajo, dolžni so imetniki cerkvenih prebend (nadarbin) in redovne družbe oddajati v naslednjem določene prispevke verskemu zalogu.

§ 2. Za merilo pri odmerjanji versko-založnega prispevka se jemlje vrednost skupnega imenja prebende ali redovne družbe, kakor služi za podlogo odmerjanju pristojbinskega namestka (aequivalenta), z ustanovami vred, katere bi se pri njej uživale, a brez imovine, kolikor je je v knjižnicah, znanstvenih in umetninskih zbirkah.

Po tem takem se tisti deli imenja ali prejemki, kateri niso podvrženi pristojbinskemu namestku, tudi pri odmeri versko-založnega prispevka ne devajo račun.

Izimek velja zastran takih delov imovine, kateri se pri odmeri pristojbinskega namestka samo za to ne pokladajo v račun, ker še ni

dovršen desetletni posed; od takih delov imenja je kar odmerjati prispevek za verski zalog.

§ 3. Vnanjim cerkvenim prebendam in redovnim družbam odmerja se verskozaložni prispevek po vrednosti njihovega tozemskega stvarnega (realnega) posestva (§ 2.).

§ 4. Dovprašavši škofo in preudarivši vsakega kraja razmere, ustanovi bogočastno upravitvo tisto vsoto, katera naj ostane prosta verskozaložnega prispevka v to ime, da bode stanu primerno vzdrževanje duhovskih oseb založeno.

Se je pri redovnih družbah, ki po svojih pravilih (statutih) imajo namen, da strežejo ubožnim bolnikom, pustiti proste tudi tiste dohodke, za katere je moči izkazati, da se v ta namen obračajo.

Isto biva tudi glede dokodkov, ki jih redovna družba uporablja za cerkvene ali bogočastne namembe, — kadar bi se za-nje

ad § 2.

1. Določbe odstavka 2. § 2., se sklicuje samo na odmero, ne pa na odpis (§ 11.) prispevka k verskemu zakladu, pri vprašanjih zaradi zadostnega dohodka, kakor zaradi oprostilnega naslova pride torej v poštev skupen dohodek župnika ali korporacije, torej tudi dohodki iz pozemskih virov.

(U. s. 22. sept. 1877, Z I., št. 174.)

ad § 4.

2. Ker niso semenišča javna učilišča, ker torej poduk v teh ni javen, se po odstavku 3., § 4. plačan »alumnatikum« ne sme oprostiti od prispevka k cerkvenemu zakladu.

(U. s. 13. aprila 1887, Z XI., št. 3480.)

moralo plačevati iz verskega zalog, ako bi takšne družbe ne bilo, ali pa za take namembe javnega uka, katerih potrebnost vlada spozna.

§ 5. Pri redovnih družbah naj se na dohodek, katerega je v imenu cerkvene pristojnine (§ 4.) puščati prostega, jemlje skupni znesek vseh tistih svot, katere družabnikom po njih cerkvenem stanu gredo kot pristojnina (kompetencija). Isto velja pri svetnoduhovskih korporacijah z nerazdeljeno zalozbo (*mensa communis*).

V obeh slučajih je posameznim korporacijskim udom vračunjati tudi take prebendne dohodke, katere vlečejo od kod drugod in ne od družbe.

§ 6. Po doprašbi škofov ustanovi se ukazoma, po katerih načelih je izračunjati dohodke in potroške (razhodke) duhovnih ko gre za to, da jim se določi pristojnina (§§ 4. in 5.).

§ 7. Kjer se v dopolnitev pristojnine (§§ 4. in 5.) iz javnih zalogov podpora daje, ni odmerjati prispevka za verski zalog.

§ 8. Kakor pristojbinski namestek, tako se tudi verskozaložni namestek za desetletno razdobje naprej odmerja.

§ 9. Za to razdobje (§ 8.) iznaša verskozaložni prispevek vsega: od vsote do 10.000 gl. $\frac{1}{2}$ odstotka, od vsot med 10.000 gl. in 20.000 gl. $1\frac{1}{2}$ odstotek, od vsot med 20.000 gl. in 30.000 gl. 3 odstotke, od vsot med 30.000 gl. in 40.000 gl. 4 odstotke, od

vsot med 40.000 gl. in 50.000 gl. 5 odstotkov, od vsot med 50.000 gl. in 60.000 gl. 6 odstotkov, od vsot od 60.000 gl. in 70.000 gl. 7 odstotkov, od vsot med 70.000 gl. in 80.000 gl. 8 odstotkov, od vsot med 80.000 gl. in 90.000 gl. 9 odstotkov, od vsake vsote čez 90.000 gl. 10 odstotkov.

§ 10. V zgornjem določenih verskozaložnih prispevkov povprek odmerjati (pavšalirati) nij dopuščeno.

§ 11. Kadar se pokaže, da bi se dohodek kake čez cerkveno pristojnino (§§ 4. in 5.) preskrbljene cerkvene osebe ali korporacije skrčil pod pristojnino, ako se odmeri verskozaložnega prispevka, kolikor bi ga bilo po postavi, tedaj je ta prispevek ves ali po primernem delu odpisati.

§ 12. Ako se v teku razdobja, za katero je bil verskozaložni prispevek odmerjen, dohodek osebe prispevek dolžne ali pa odmerilu v podlogo služeči imetek za stalno pomnoži ali umanjša, ima prigodek ta samo v toliko vpliv na prispevno dolžnost, v kolikor se vsled take premembe prispevek da-jočemu dohodki nad vsoto cerkvene pristojnine povišajo ali pa — s prištetim postavnim prispevkom vred ali tudi brez njega — pod to vsoto skrčijo.

V prvem dveh slučajev je prispevek za tist del odmernega razdobja, kar ga je še ostalo, pozneje odmeriti, a v drugem odpisati celo ali po primernem delu.

V takih slučajih, v katerih se cesarski

davkiⁱⁿčasno odpuščajo, sme se dodeliti tudi primeren odpust verskozaložnega prispevka.

§ 13. Verskozaložni prispevek se odmerja brez ozira na interkalarne dobe.

§ 14. Verskozaložni prispevek se odmerja po političnem deželnem oblastvu tiste kronovine, v kateri ima prispevka dolžnik svoje redno stanovališče, ali — ako gre za slučaj § 3., — v kateri leži stvarno posestvo, zaradi katerega je prispevek opravljati.

Za podlogo je odmeri jemati ob pripisovanji pristojbinskega namestka napravljene imovinske fasije in po finančnih oblastvih v čisto dejane podatke. Glede takih delov imenja, zastran katerih še ni nastopila dolžnost, opravljati pristojbinski namestek (§ 2., odst. 3.), bode v odmero verskozaložnega prispevka posebne fasije napraviti ter pred deželno poglavarstvo položiti v roku, ki se ukazoma ustanovi.

Te fasije morajo obsegati vse tiste podatke, katere je izkazovati za odmero pristojbinskega namestka.

§ 15. Ukazoma se ustanovi (§ 6.), katera posamezna izkazila bode donašati v tem namenu, da bi se z razloga v § 4. povedanega

ad § 14.

3. Odmera prispevka k verskemu zakladu se vrši izključno le na podlagi od finančnih oblastev dognanih podlag; vse v §§ 4.—17. min. nar. z dne 21. avg. 1881, št. 112 drž. zak. navedene naredbe imajo edino le namen dognati premoženje v to svrho, da ni s prispevkom k verskemu zakladu prikrajšan postaven dohodek.

(U. s. 29. maja 1891, Z XV., št. 5991.)

dosegla popolna ali delna oprostitev od verskozaložnega prispevka.

§ 16. V propisih o pristojbinskem namestku obsežena določila o tem, kako so pokladalci fasij zavezani za resničnost vsega, kar stoji v fasijah, veljajo tudi zastran izkazil, ki jih je donašati za odmero verskozaložnega prispevka ali za oprostilo od tega prispevka (§§ 14. in 15.).

Ako kdo zamolči kak imetek ali dohodek, ki utegne imeti vpliv na odmero verskozaložnega prispevka, plača v kazen dvakrat toliko, kolikor prispevka se je s tem prikратilo ali v nevarnost prikrate pripravilo.

§ 17. Utečaji (rekurzi) v rečeh, ki se tičejo odmere verskozaložnega prispevka, gredo na ministra za bogočastje.

Vlagajo se pri deželnemu poglavarstvu v štirih tednih od dneva, katerega se je komu vročila izpodbijana naredba ali razsodba, ter nimajo odložne moči.

§ 18. Verskozaložni prispevek se vplačuje naprej (anticipando) v četrtnih obrokih (ratah) deželni glavni blagajnici tiste dežele, v kateri se je prispevek odmerjal (§ 14.).

§ 19. Od verskozaložnih prispevkov, kar jih ostane na dolg, opravljati je od časa, ko je kateri dotekel (§ 18.), zamudne obresti po pet od sto.

§ 20. Dokler se za novo desetletje (§ 8.), ki nastopi, ni odmeril verskozaložni prispevek, opravljati ga je pod pridržkom poznejšega poravnovanja začasno dalje tako,

kakor je bil za preteklo desetletje izmerjen.

§ 21. Verskozaložni prispevki in zapadle zamudne obresti in globe, ako bi jih kaj bilo, potirjavajo se tako, kakor cesarski davki in davščine.

§ 22. Verskozaložnim prispevkom, ki niso čez tri leta zastali na dolg, pristoji z dotičnimi stranskimi pristojbinami vred, zakonita zastavna pravica ad fructus nepremičnega imenja prebende ali redovne družbe, katera pravica ide sicer za javnimi davščinami in njih stranskimi pristojbinami, pa ima prednost pred vsemi privatnopravnimi terjatvami.

§ 23. V slučaju konkurza je verskozaložne prispevke, ki niso čez tri leta zastali, s postranskimi pristojbinami vred, opravljati na ravnost za javnimi davščinami in njih stranskimi pristojbinami.

§ 24. Verskozaložni prispevek teče na ravnost v verskozaložno blagajnico tiste dežele, v kateri se je odmerjal (§ 14.).

§ 25. Ta zakon pride v moč 1. dan januarja meseca 1875.

Od te dobe počenši nehajo prispevki, katere so doslej v verski zalog dajali imetniki cerkvenih prebend in redovne družbe.

Takisto tudi prestane počenši od tega časa dolžnost, ki so jo imenovani imeli, dajati alumnaticum (seminaristicum). Pravice verskega zalog od interkalarnih dokodkov izpraznjenih prebend se ta zakon ne dotika.

§ 26. V tem zakonu določeni prispevek. v verski zalog se odmeri prvokrat za ostanek desetletja (§ 8.), katero doteče z 31. dnem meseca decembra 1880.

§ 27. Zvršiti ta zakon naročeno je ministru za bogočastje in uk in pa finančnemu ministru.

V Budim-Pešti, dne 17. maja 1874.

XXV.

Zakon z dne 20. maja 1874, št. 68 drž. zak.

o postavnem priznavanju verskih družeb.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

§ 1. Spoznavalci kake doslej postavno ne priznane vere bodo se za versko družbo priznavali pod naslednjimi uveti (pogoji):

1. da v njih verskem nauku, službi božji, in tako tudi v imenu, katero so si izvolili, nij nič zakonom nasprotnega ali npravstveno spotikljivega;

2. da sta ustanovitev in obstanek vsaj ene po določilih tega zakona uravnane bogočastne občine zagotovljena.

§ 2. Kadar je zadovoljeno temu, kar se hoče po § 1., tedaj izreče bogočastja minister, da je verska družba priznana.

Verska družba postaja s tem priznanjem deležna vseh tistih pravic, katere po državnih zakonih pripadajo zakonito priznanim cerkvenim in verskim družbam.

§ 3. Ustava priznane verske družbe določuje, kaj je potrebno k temu, da kdo spada k njej, in kako se ji pristopa.

§ 4. K ustanovitvi bogočastnih občin in

pa okrajev, kateri obsegajo po več takih občin, in tako tudi k vsaki premembi omejitve dozdanjih občin in okrajev potreba je državnega odobrenja.

§ 5. K državnemu odobrilo ustanovljenja kake bogočastne občine (§ 4.) potrebno je izkazati, da ima ona dovolj (zadosti) sredstev, ali da jej je moči po načinu zakonito dopuščenem nabaviti si jih v to, da se zagotove z njimi potrebne bogoslužne naprave, da se zagotovi vzdrževanje rednega dušnega pastirja in pravilno verstveno podučevanje.

Bogočastna občina se ne sme urediti (konstituirati), predno je podeljeno odobrenje.

§ 6. Kolikor ne določuje že splošna ustava verske družbe, kakšna bodi notranja uredba bogočastnih občin, naj se uredba ta uravnjuje po ustanovilih (statutih), ki bodo obsegala te le člene ali točke, namreč:

1. oznamenilo krajevnih mej občinskega okoliša;

2. način, kako se postavlja načelstvo, njega področje in odgovornost;

3. način, kako se postavljajo redni dušni pastir in drugi cerkveni opravniki, njih pravice in dolžnosti;

4. pravice in dolžnosti občinarjev z ozirom na občinsko upravo, zlasti določila o veljajočih volilnih provicah;

5. način, kako se pouk v verstvu opravlja, vodi neposredstveno nadzira;

6. način, kako si občina nabavlja sred-

stva za svoje gospodarstvene potrebščine ;

7. postopek pri premembi ustanovila.

Taka ustanovila naj se prilagajo prošnjam za državno odobrilo ustanovitve bogočastvenih občin (§§ 4., 5.) ter potrebujejo potrditve ministra za bogočastje.

§ 7. Kadar hočejo bogočastno občino napraviti take osebe, katere doslej niso spadale k dotični verski družbi, morajo one, zadobivši odobrenje (§§ 4., 5.), izrecilo o svojem pristopku k občini oddati pred političnim oblastvom, katero naznani to načelniku ali dušnemu pastirju zapuščene cerkve ali verske družbe.

To izrecilo ima vse pravne nasledke odstopnega izrecila, o katerem govori član 6., zakona od 25. maja 1868, drž. zak. št. 49.

§ 8. Udje bogočastne redno konstituirane občine so vsi pridruženci dotične verske kateri stanujejo v nje okoliši.

Pridruženci verske družbe, kateri ne stanujejo v okoliši bogočastne občine, štejejo se za ude najbližje občine svoje vere.

Občinsko načelstvo (§ 9.) skrbi za razvidnost občinarjev.

§ 9. V načelstvo bogočastne občine smejo se sklicati samo taki nje udje, kateri so avstrijski državljani ter popolnoma uživajo državljanske pravice.

Postavljeno načelstvo je naznaniti deželnemu oblastvu.

Postavilo tacega načelstva, katerega oblast bode raztegnena nad več nego eno

bogočastno občino, potrebuje potrditve ministra za bogočastje.

§ 10. Služba dušnega pastirja v bogočastni občini sme se podeliti samo avstrijskemu državljanu, kateremu ni ničesar oponašati, kar se tiče njegovega нравnega in državljanskega vedenja, in katerega splošna omika je vsaj z dovršenimi gimnazijskimi uki izkazana.

§ 11. Oni, ki imajo pravico, podeljevati službe dušnih pastirjev, dolžni so, naznanjati deželnemu oblastvu osebo, katero so v posameznem slučaju izvolili.

To oblastvo sme službo podeljujočim priobčiti svoje ugovore ter povedati, na kaj (§ 10.) jih opira.

Ako deželno oblastvo v 30 dnevih po naznanilu ničesar ne ugovarja, tedaj ne brani nič, dotičnega dušnega pastirja v službo postaviti.

Proti ugovoru deželnega oblastva moči se je vzklicati na ministra za bogočastje.

Ako se vzklicu ne da mesto, ne sme se dotičniku služba podeliti.

Kadar se postavljajo v službo verski služabniki, katerih delovanje boče sezalo na več bogočastnih občin, tedaj je potrebno k temu potrdilo ministra za bogočastje.

§ 12. Kadar se je razsodilo, da je kateri verski služabnik kriv hudodelskih ali takih kaznjivih dejanj, ki iz dobičkarije izhajajo, proti нравnosti merijo ali javno pohujševanje delajo, ali kadar dušni pastir izgubi

avstrijsko državljanstvo, tedaj naj vlada zahteva, da se iz službe odpravi.

Kadar se je kateri dušni pastir zakrivil takega vedenja, da so zdi biti javnemu redu nevarno, ako bi on še dalje ostal v svojem uradu, tedaj sme vlada zahtevati, da bode od zvrševanja službe odpravljen.

Ako ga v to poklicani ne odstranijo v primernem roku, kakor je vlada zahtevala to naj se šteje, da je dotični bogočastni urad za državno področje izpraznjen ter vlada skrbi za to, da bode tiste poslove, ki jih državne postave izročajo rednemu dušnemu pastirju, druga oseba, katero ona postavi, opravljala dotle, dokler ne bode dotični bogočastni urad po državno-veljavnem načinu na novo popolnjen.

Takisto se sme tudi postopati, kadar redni dušni pastir s katerega drugega vzroka gori omenjenih opravil ne oskrbuje.

§ 13. Kadar koli gre za to, da bi se več bogočastnih občin ali da bi se zastopniki njihovi, — kjer to ni že v splošni ustavi verske družbe določeno, — zedinili k vkupnemu delovanju za dolgo ali za nekaj časa, zlasti k sklepanju o vkupnih rečeh, potreba je dopuščenja, katero daje mtnister bogočastja za vsak slučaj posebej.

§ 14. K potrjevanju sklada (nameta), razpisanega z državno privolitvijo, in dohodkov ter pristojbin, idočih verskim služabnikom, dodeljuje se državna pripomoč.

§ 15. Državnemu bogočastnemu uprav-

stvu je čuti nad tem, da priznane verske družbe, njih občine in postavljeni svojega področja ne prestopajo ter da izpolnujejo določila pričujočega zakona, in tako tudi za-ukaze, ki jih na nje podlogi izdado državna oblastva, ter vse to, karkoli ono po tej po-stavi zahtevajo. Da se to doseže, smejo oblastva uporabljati globe, (denarne kazni) v visokosti razmerom imenja primerjeni in druga postavno dopuščena prisilna sredstva.

§ 16. Ta zakon pride v moč tist dan, katerega se razglasi.

§ 17. Zvršiti ta zakon to naroča se mi-nistru za bogočastje in uk in pa ministru no-tranjih reči.

V Budim-Pešti, dne 20. maja 1874.

XXVI.

Zakon z dne 31. decembra 1894. l., št. 7 ex 1895 drž. zak.,

s katerim se izdajajo dopolnilna odločila k § 36. zakona z dne 7. maja 1874. l. (drž. zak. št. 50,) o zalaganju potrebščin katoliških župnij.

S pritrdilom obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§ 1. V dajanje priklade, katero je po § 36. zakona z dne 7. maja 1874. l. (Drž. zak. št. 50) nalagati za potrebščine župne občine (občine dušnega pastirstva), privzemati je tudi:

- a) v župnem okraju (okraju dušnega pastirstva) ne bivajoče katoličane istega obreda;
- b) juristične osebe, družbe in zadruge, katere po pravilih ne pospešujejo samo in edino ali večinoma namenov kake druge izpovedbe (vere) ali kakega drugega obreda,

oboje s pogojem, da jim je naložena kaka zemljarina ali domarina od nepremičnosti, ležečih v župnem (dušnega pastirstva) okraju ali da imajo v župnem (dušnega pastirstva) okraju obrtovališče ali poslovodstvo kake podjetbe ali kakega opravila, za katero jim

je naložena kaka dobitkarina ali dohodarina v kaki davčni občini, katere okoliš spada popolnoma ali deloma v župni okraj.

§ 2. Merilo za privzemanje v § 1. oznamenjenih dokladnih zavezancev daje pri zemljarini in domarini državni davek od nepremičnosti, ležečih v župnem (dušnega pastirstva) okraju, pri časnem davku prostih poslopih pa neplačana najemna domarina in porazredna domarina.

Glede dobitkarine in dohodarine je praviloma ves, v davčni občini, oznamenjeni v § 1., predpisani davčni znesek dokladnega zavezanca z izredno doklado vred merilo za doklado.

Pri jurističnih osebah, družbah in združenjih pak naj se v poštrev jemlje samo tisti del v spredaj stoječih dveh odstavkih oznamenjenih davkov, kateri vstreza razmerju katoliškega prebivalstva dotičnega obreda, čegar potrebsčine naj se z doklado založe, k vsemu prebivalstvu davčne občine.

§ 3. Kadar ima kaka po meri predpisane dobitkarine ali dohodarine dokladi zavezana fizična ali juristična oseba, družba ali združenje svoja obrtvališča ali poslovodstva v več župnih (dušnega pastirstva) okrajih ležečih v okolišu iste davčne občine, tedaj je v podstavo doklade na dotične župne (dušnega pastirstva) okraje, oziroma na njih v davčno občino spadajoče dele porazdeliti dobitkarno in dohodarino, oziroma njuno po § 2. ovedeno kvoto po razmerju števila ka-

toliških prebivalcev tistega obreda, čigar potreščine naj se z doklado založe.

§ 4. Število prebivalstva v določbo podstave za doklado je preračunati po številkah, vsak čas ovedenih pri poslednjem popisu ljudstva.

§ 5. Za preračun doklad v bivališču ti stega, ki je dokladi zavezan, ne smejo se več jemati v poštrev tisti davčni zneski, kateri naj po zmislu tega zakona dokladi služijo v podstavo v drugih župnih (dušnega pastirstva) okrajih.

§ 6. Ako mora kaka v § 1. ozname- njena fizična ali juristična oseba zavoljo patronatstva (zavetništva) prispevati v pripomoč župniji, odpade za njo dolžnost, dajati po meri spredaj stoječih določil odmerjeno doklado, če je ta enaka ali manjša kot zavetniški prispevek. Če je pak doklada večja od zavetniškega prispevka, plačevati je poleg zavetniškega prispevka samo tisti veči znesek, za katerega doklada presega zavetniški prispevek.

§ 7. Deželnemu zakonarstvu (zakonodajstvu) se pridržuje, da v mejah tega zakona vkrepa o nadaljnih izvršilnih določilih.

§ 8. Deželnemu zakonarstvu se pridržuje, ustanavljati, ali in v koliko bo župljanom (farmanom), ki pripadajo kaki podružnici, zlasti tedaj, kadar je pri podružnici nastavljen poseben dušni pastir, dodeljevati prostost od dolžnosti, dajati doklado za cerkev mater in župnijo.

§ 9. O sporih vsled uporabljenja tega zakona odločujejo upravna oblastva po rednih sodnih stopinjah.

§ 10. Izvršitev tega zakona se nalaga Mojemu ministru za bogočastje in nauk in pa Mojemu ministru za notranje stvari.

Na Dunaju, dne 31. decembra 1894.

XXVII.

A)

Zakon z dne 20. julija 1863, števil 12 dež. zak. (K),

veljaven za vojvodino Kranjsko zastran opravljanja stroškov za popravo in zdrževanje katoliških cerkev in duhovniških poslopji, potem za pripravo cerkvenih potreb.

B)

Zakon z dne 20. marca 1890, števil 7 dež. zak. (K).

§ 1. Stroške za popravo in zdržanje cerkvá, kaplanij in drugih cerkvenih poslopij, potem za pripravo cerkvene oprave, parlamentov in drugih cerkvenih potreb morajo pred vsim opravljati tisti, kateri so k temu zavezani po kaki ustanovi, pogodbi ali po kakem drugem pravnem imenu. Kakost in mera te davšine se ravna po posebnem imenu dolžnosti.

§ 2. Ako se ne more, in na koliko se ne more dokazati taka dolžnost, se imajo porabiti za popravo tih stroškov nar pred pogrešljivi prosti dohodki dotične božje hiše;

ako bi se pa s temi stroški shajati ne moglo, se porabijo tudi dohodki podružnic taiste fare, če ne stoji posebna pogodba temu nasproti.

Spolnovaje zakonite ukaze zastran prodaje in zadolževanja cerkvenega premoženja, se utegne tudi založno premoženje teh cerkev na toliko poprijeti, na kolikor nima taisto že družega namena, in kolikor se ga ne potrebuje za opravo drugih stroškov, ki se opravljajo z dohodki cerkvenega premoženja.

§ 3. Pri farovžkem in gospodarskem poslopu mora tiste poprave, h katerim je cerkveni prebendar po svoji lastni, svojih poslov ali domačih ljudi krivnji, nemarnosti ali neskrbnosti priliko dal, on sam opravljati.

§ 4. Ravno tako mora prebendar pri farovžu in gospodarskem poslopu sam opravljati manjše stroške za tako imevovane sarta tecta, kakor plačo za dimnikarja, potem navadno popravo strehe, stropov, peči, duri, oken, ključavnic itd.

§ 5.* K ostalim stavbnim stroškom za ta poslopja morajo cerkveni prebendarji prislovati takrat, kadar daje njih prebenda po načelih, po katerih se zračuni dopolnilo h kongrui iz verskega, oziroma iz državnega zaklada, vsako leto najmenj za 50 gld. višji čisti dohodek, nego pravilno določena kongrua.

* Besedilo §§ 5., 6. in 7. je vzeto iz sedaj veljavnega zakona z dne 20. marca 1890, št. 7. dež. zak.

§ 6. V tem slučaju morajo prebendarji, kadar preseza čisti dohodek njih prebende pravilno določeno kongruo

za	50 gld.	do	100 gld.,	plačati	10. del
»	100	»	» 200	»	9. »
»	200	»	» 300	»	8. »
»	300	»	» 400	»	7. »
»	400	»	» 500	»	6. »
»	500	»	» 600	»	5. »
»	600	»	» 700	»	4. »
»	700	»	» 800	»	3. »
»	800	»	» 900	»	polovico

po odbitju troškov za ročna in uprežna dela še ostajajočih stavbnih izdatkov, katerih ni možno pokrili na način, navedeni v §§ 1.—4.; nikoli pa jim ni plačati kaj več.

§ 7. Cerkvni prebendarji so upravičeni, dolžni znesek, ki jih zadene, poplačati v letnih obrokih, ki nikakor ne smejo znašati več, nego pravilno določeno kongruo prese-zajoči vsakoletni večji dohodek, pa se tudi ne smejo zmanjšati pod tretjino tega večjega dohodka.

Dolžnost, plačati te obroke, preide, v kolikor jih ni prebendar, glede na odobrene plačilne roke, moral plačati sam, tudi na na vmesne dohodke izpraznjene prebende in na naslednika v nje užitku.

§ 8. Da se opravljajo stavbeni stroški, ki se po spredaj stoječih odločbah (§§ 1.—7.) niso mogli skupej spraviti, se ima nar pred patron v delež jemati.

On mora prevzeti, na kolikor ne odločujejo posebne privatno-pravne imena kaj družega, peti del stroškov, ki še ostanejo potem, ko se odbije donesek iz cerkvenega premoženja in duhovniških dohokov in to, kar strežniki in voznina znese.

§ 9. Kdor je v posesti kake grajšine, s katero je zvezana podelitna (patronska) pravica, mora spolnovati brez razločka vere dolžnosti, ki zadevajo patrona po tem zakonu.

Samo iz te okolišine, da škof nezavezan na predstavljenje (samovlastno) podeluje kako duhovnijo, se njemu ne morejo naložiti dolžnosti patrona.

§ 10. Duhovske družbe bodo pri duhovnijah z njimi vdruženih morale plačevati, ako se ne dokaže manjša dolžnost, polovico stroškov v § 1. imenovanih po odbitku cene za strežnike in voznino.

§ 11. Stroški, ki se poravnati ne dajo z donoski imenovanimi v spredaj stoječih odločbah, se opravljajo s tem, kar se nabere pri naberanju, katero se utegne vpeljati v ta namen, in na koliko bi tudi to zadostno ne bilo, se opravljajo ostali stroški praviloma (po navadi) kakor druge občinske potrebe po odločbah občinskega zakona, če je treba po razdelitvi v celi cerkveni okolici (fari) na podlogi neposrednih davkov, toda z obzirom na postavno oprosto nekatoliških sovernikov.

§ 12. Podružnice in hiše duhovnikov pri njih izpostavljenih morajo popravljati in zderževati s privzemanjem pripravljenega

cerkvenega premoženja tisti, o katerih korist take cerkve in hiše obstojijo, kjer se ne nahajajo druge pravne dolžnosti. Zavolj tega pa niso oprosteni dolžnosti pripomagati k stroškom za materno cerkev in faro (§ 1.), razun če bi obstala posebna pogodba.

§ 13. Ako je z mežnarsko službo zvezana pravica do staniša, veljajo zastran poprave in zderžanja tega staniša ukazi tega zakona.

Če je mežnar ob enem učitelj, in nasprotna dolžnost pripomagati k cerkvi in šoli še uravnana ni, in se tudi nobena druga pogodba ne doseže, tedaj opravljajo stroške za staniše, ki mežnarju gre, oboji k pripomoči zavezani (konkurenti) na enake dele.

§ 14. Kolikokrat uprava cerkvenega ali duhovniškega premoženja tirjati hoče po tem zakonu donesek od patrona ali od srenje (soseske), mora ona pri škofiji prositi za vpeljavo obravnave zastran pripomočkov; ta obravnava se ima vpeljati in veljavno izpeljati od političke gosposke na podlagi stavbenih načrtov, stroškenih prevdarkov in izpiskov cerkvenega premoženja, ki so se tej gosposki že izročili ali se bodo še le poslali.

§ 15. K tej obravnavi se imajo povabiti v pravem času tisti, kateri so dolžni pripomagati s tem pristavkom, da če ne pridejo, se bo to imelo, kakor da v namenjeno stavbo dovolijo, in so zavezani pripomagati, kar na nje pride. Patron ima pravico k obravnavi poslati tudi namestnika, ki je za to posebno pooblasten.

§ 16. Pri obravnavi naj se na tanko prevdari potreba stavb, stavbeni načert in prevdarek stroškov, potem koliko in kako bodo pripomočki (konkurenti) plačevali ali pripomagali itd., in če je mogoče, naj se to ustanovi po dogovoru.

§ 17. Rešenje te obravnave kakor tudi razsodba kacij ugovorov pada pod politiško gosposko, katera ne zavira pravnega teka po zakonu.

§ 18. Kadar je veljavno dognana obravnava zastran pripomočkov, naj se povabijo od politiške gosposke k pripomoči zavezani, oziroma njih namestniki, da izvolijo stavbeni odbor. Ta odbor mora imeti pet odbornikov (udov).

Cerkveni prebendar, patron ali njegov pooblastenec sta po zakonu poklicana v odbor, če pred volitvijo izrečeta, da bota pristopila; kolikor se še oziroma na ta izrek potrebuje k polnemu številu odbornikov, se jih izvoli izmed konkurentov z nadpolovično večino glasov.

Odbor prevzame vodstvo, izpeljavo in zarajtovanje stavbe. Vsi odborniki morajo to opravilo oskerbovati brez plačila, samo stroški, ki so jih imeli v gotovem denarju pri tem opravilu, se jim povračujejo.

§ 19. Stavbeni odbor je v svojem področju (obsežku delavnosti) sklepajoči in čuvajoči organ, toda njega vežejo odločbe pravno-veljavne konkurenčne obravnave, kar zadeva način stavbe, stroške, tirjavo pripomočkov v denarju in naturi itd.

Njegovi sklepi se delajo z nadpolovično večino glasov, oni so vezavni za vse prido močke (konkurente), in se spolnujejo po politiški poti. Kake ugovore ali pritožbe imajo razsoditi politiške gosposke.

§ 20. Odbor voli izmed svojih odbornikov pervaka za izpolnivca. Ta zastopa (namestuje) odbor pri zunanjih opravilih, njemu je izročena denarnica (kasa), pri kateri ima sozaklep (drugi ključ) drugih odbornikov eden, on mora vsako leto račun dajati odboru in po doveršeni stavbi tudi končni račun od vsih prihodkov in stroškov.

Ta račun imajo odborniki reševati, tako da je eden porok za vse in vsi za enega, potem naznanijo to pripomočnikom s tem pristavkom, da utegnejo s tem storjeni stavbeni račun pri cerkvenem prebendarju pregledati, in če se jim manjkljiv zdi, v treh mescih, potem ko se jim je bilo to naznanilo, se pritožiti po teku politiških pravn, sicer bi se imel račun za potrjenega.

§ 21*. Vsi ukazi, ki zadevajo predmet tega zakona, ostanejo v veljavi, na koliko jih ne zadene po tem zakonu prememba.

Na Dunaju, 20. julija 1863.

* Prispevke za napravo in vzdrževanje pokopališč trpijo na Kranjskem vsled starih običajev politične občine, le v Ljubljani, kjer pobira pristojbine od grobišč cerkev Sv. Nikolaja, se stroški za pokopališče pokrivajo iz pokopališkega zaklada.

XXVIII.

A)

**Tiskovni zakon z dne 17. decembra 1862,
št. 6 d. z. za 1863.**

B)

**Zakon z dne 9. julija 1894, števil. 144
drž. zak.,**

s katerim so se določbe tiskovnega zakona
in kaz. pravdni red deloma razveljavile, deloma
spremenile.

S privolitvijo obeh zbornic Mojega državnega zbora ukazujem kakor sledi:

Prvi oddelek.

Splošne določbe.

§ 1. S patentom z dne 27. maja 1852 vpeljani tiskovni red s poznejšimi nanj se nanašajočimi določbami se razveljavi in v prihodnje naj se uravna tiskovna raba le po pričujočem tiskovnem zakonu in po obstoječih kazenskih zakonih, v kolikor se niso spremenile po sledečih določbah.

Moja oblastva, državni zbor, deželni zbori in deželni odbori (potem centralne kongregacije lombardsko beneškega kraljestva), glede onih tiskovin, ki jih na svitlo dajo v svojem zakonitem delokrogu, niso vezani na določbe drugega oddelka tega tiskovnega zakona.

§ 2. Določbe tega zakona uporabljati je tudi pri osebah, stoječih pod vojno sodno oblastjo, vendar ne na kvar posebnim propisom, kateri veljajo za iste glede discipline.

§ 3. Pravica za izdelovanje, za zalaganje tiskovin in za promet z njimi uravnava se po obrtnih zakonih.

Vsakteremu pa je prosto, da po njem samem, ali s sodelovanjem drugih, pa po samostalno storjenem načrtu sestavljene spise jemlje v svojo založbo in da jih za svoj račun prodaja v svojem stanovanju ali pa kakem drugemu izključno le za to namenjenem prostoru.

O odprtju takega prostora je pa poprej dati naznanilo varnostnemu oblastvu.

Preziranje teh propisov naj se kaznuje za prestopok z globo od 10 do 100 goldinarjev.

Pravica izdajati kako perijodično tiskovino (§ 10.) združuje v sebi tudi pravico tisto

ad § 1.

Škofje so obvezani svoje ukaze (naredbe, poduke, pastirske liste) zajedno s priobčilom predložiti dežel-nemu oblastvu.

(Zakon z dne 7. maja 1874, st. 50. drž. zak.)

zalagati. Sicer pa sme politično deželno oblastvo prodajo perijodičnih tiskovin, krajno varnostno oblastvo pa prodajo šolskih knjig, koledarjev, podob svetnikov, molitev in molitvenih knjig, gotovim osebam dovoliti do preklica za okraj, ki se ima zaznamovati.

Knjigotiskarjem, knjigotržcem in drugim imetnikom kake v § 16. št. 1., obrtnega reda z dne 20. decembra 1859 naštetih obrti more se obrtna pravica, razun izvrševaje kake kazenske razsodbe zaradi prelomljenja občnih kazenskih in davčnih zakonov, odtegniti samo tedaj:

- a) če je bil obrtnik zaradi vsebine kake po njem v njegovi obrti izdelane, založene ali razširjene tiskovine kakega hudodelstva, ali če je bil tisti vsled take tiskovine po občnem kazenskem zakonu, ali zaradi zanemarjenja dolžne skrbi in paznosti v času dveh let trikrat kakega pregreška ali kakega prestopka krivim pripoznan;
- b) če tisti ni bil zaradi vsebine kake tiskovine, temveč zaradi kakega drugega v § 7. obrtnega reda z dne 20. dec. 1859 omenjenega dejanja obsojen, in če je po kakovosti obrti in naravi storjenega kaznjivega dejanja v danih okoliščinah od nadaljevanja obrti bati se zlorabe.

Odtegnitev obrtne upravičenosti sme v slučajih odstavka a) izrekati le obsodeče sodišče in praviloma le za dobo enega leta potem pa za vselej, ako nastopijo v onem od-

stavku določeni pogoji pri kakem omenjenih obrtnikov, kateremu se je za enkrat začasno odtegnila obrtna koncesija.

V slučajih v odstavku *b)* označenih pa more odtegniti obrtno upravičenost obrtno oblastvo in sicer za gotov čas, ali pa za vselej, vendar pa le tekom treh mesecev po pravomočnosti razsodbe, na katero se opira odtegnitev.

§ 4. Vse, kar se v tem zakonu zastran tiskovin ukazuje, ne velja samo za knjigo-tiskarske izdelke, temveč tudi za vse s kakoršnimi koli mehaničnimi ali kemičnimi sredstvi pomnoževane izdelke slovstva in umetnosti.

§ 5. Ako se v tem zakonu tiskarju nalaga kaka dolžnost ali odgovornost, umeti je s tem imetnika tiskarne, ali če je za oskrbovanje tiste nastavlil kakega od oblastva potrjenega poslovodjo, pa slednega.

Kjer je tak poslovodja, izreči so denarne in zaporne-kazni proti njemu, vendar pa prve pod zavezo imetnika obrti. Ako bi se po zakonu imela odtegniti obrtna pravica,

ad § 3.

Mesto zgoraj navedenih §§ 16. št. 1 in 7. obrtnega reda z dne 20. dec. 1859, veljata sedaj §§ 15., št. 1. in 5. zakona z dne 15. marca 1885, št. 39 d. z.

ad § 4.

Razmnožitev političnih spisov po hektografu v svrhu razpošiljanja listom, dasi istih političnih nazorov je prištevati tiskovinam in je podvrženo naredbam II. oddelka tiskovnega zakona.

(N. s. 1. julija 1887, št. 4941.)

nastopi to le tedaj, če je bil prestopek storjen z vednostjo imetnika obrti in če je bil tisti v stanu, prestop zabraniti. Ako je to zakrivil odgovorni poslovodja, izreči je, da se odstrani od opravljanja obrti.

Tukaj navedene določbe uporabljati so tudi glede dolžnostij in odgovornosti, katere se v tem zakonu nalagajo založniku.

§ 6. Za razširjanje se mora v zmislu tega zakona samo razpečavanje, prodajanje ali razdeljevanje tiskovin, kakor tudi pbiivanje, obešanje ali razpolaganje tistih na javnih krajih, v bralnih društvih, izposojnih knjižnicah itd.

ad § 6.

a) »Razširjanje« v smislu tega zakona označi premišljeno delavnost, vsled katere kdo izdelke v § 4. navedene vrste neomejenemu številu oseb pristopne pripravi.

(N. s. 29. jan. 1893, št. 12461 in še več drugih.)

b) »Razširjanje« literarnega proizvoda že nastane, ako je isti v knjigarni pripravljen za razprodajo, ne glede na to, se je li že kak izvod razpečal.

(N. s. 29. nov. 1880, št. 8838.)

c) Tudi če pisatelj sam kot kupec v knjigarno vstopi je z vsprejemom enega kupljenega izvoda dano razširjanje. Razpoložitev tiskovine v izložbi je čin razširjanja.

(N. s. 22. aprila 1893, št. 2760.)

d) Razpoložitev tiskovine v odprtih predalih splošno dostopne občinske knjižnice je »razširjanje« v smislu tega zakona.

(N. s. 14. marca 1883, št. 12030.)

e) »Razširjanje« je smatrati tudi takrat, ako se oljnata podoba večim osebam v svrhu nabiranja naročnikov razkazuje.

(N. s. 11. marca 1880, št. 341.)

§ 7. Za perijodično smatra se ona tiskovina, katera izhaja najmanj enkrat v mesecu, četudi v nejednakih dobah.

Med take se pa ne prištevajo v zvezkih izhajajoča dela, ki so namenjena za odločeno posebno celoto.

Za pritiklinski del lista (časopisa) ali zvezka smatrati je vsako prilogo, ki se tistim ob enem izdaja, ne pa posebej potom naročbe prodaja.

Nasprotno pa se morajo glede vseh listov, kateri se kažejo po njihovem obsegu kot samostojne perijodične tiskovine, in kateri se potom naročbe posebej prodajajo, vsi za izdajo perijodičnih tiskovin, zakonito propisani pogoji tudi tedaj posebej spolniti, če se izdajajo v podobi prilog ali druge perijodične tiskovine, ali s tistim namenom pod katerim le-ta izhaja.

§ 8. Določbe pričujočega zakona uporabljati je na kaznjiva dejanja, ki so bila storjena pred dnevom, ko prične njegova veljavnost le toliko, v kolikor bi krivec po dosedanjih zakonih zapadel ostrejšemu postopanju.

f) »Razširjanje« pa ni, ako se zgotovljena tiskovina iz iskarne odpošlje na izdajatelja v drugem kraju bivajočega v svrhu razpečavanja.

(N. s. 15. marca 1903, št. 5120 in še mnogo drugih.)

Drugi oddelek.

Določbe za vzdrževanje reda v tiskovnih zadevah.

§ 9. Na vsaki tiskovini se mora razun kraja tiskanja navesti ime (tvrdba) tiskarja in založnika, ali pri perijodičnih tiskovinah mesto zadnjega ime izdajatelja.

Te dolžnosti oprostijo se le taki tiskovni izdelki, kateri so namenjeni služiti samo potrebam obrti in prometa, ali domačega in družabnega življenja, kakor: obrazci, cenilni listi, vizitnice itd.

Vsak list (številka) ali zvezek kake perijodične tiskovine mora vrhu tega imeti tudi ime vsaj jednega odgovornega urednika.

Preziranje v tem paragrafu navedenih propisov kaznovati je na tiskarju za prestoppek z globo 20 do 200 goldinarjev, vedoma kriva navedba pa na vsakem zadolžencu za pregrešek z omenjeno globo in vrhu tega z zaporom od enega tedna do enega meseca.

ad § 9.

a) Zakon ne pozna razločka med odgovornim in neodgovornim urednikom; za odgovornost urednikovima torej v § 9., odstavek 3. nahajajoč se izraz »odgovoren« nikakega pomena.

(N. s. 27. okt. 1879, št. 6489.)

b) Za perijodične tiskovine ne predpisuje § 9. naznanila založnika in izdajatelja kumulativno, ampak le alternativno, zadostuje torej imenovanje enega ali drugega.

(N. s. 9. jun. 1896, št. 6696.)

c) Vsak izvod tiskovine in ne samo oni, ki je izročiti oblastvu, mora obsegati vse naredbe, katere predpisuje § 9. tega zakona.

(N. s. 24. aprila 1902, st. 5508.)

d) Tiskovine, dasi namenjene obrtni reklami, katere vsled svoje zunanosti ne nasprotujejo § 325. kaz. zak., ali katere so podvržene avtorski pravici, ne uživajo udobnosti § 9., al. 2. tiskovnega zakona.

(N. s. 8. maja 1901, št. 6540.)

e) Za vprašanje, katere tiskovine so oproščene od navedbe tiskarja in založnika ni merodajno, da je tiskovina naprodaj, ali, da se brezplačno razdeljuje, ampak, da je tiskovina res namenjena le obrtnim namenom in prometu, ali pa domačemu in družabnemu življenju.

(N. s. 15. marca 1864, št. 3486.)

f) Tudi tiskana naznanila in spored koncertov in subskripcijske pole uživajo udobnost § 9., al. 1. le takrat, ako služijo samo potrebam domačega ali družabnega življenja.

(N. s. 4. jul. 1893, št. 7784.)

g) Dopisnice s podobami (razglednice, katere v podobi ali v besedilu izražajo politične nazore, ne uživajo udobnosti § 9., al. 2.

(N. s. 5. aprila 1899, št. 5009.)

h) Razglednice, katerih vsebina zahteva pretrganje vseh socialnih in trgovinskih zvez s pristaši druge v državi pripoznane cerkvene družbe, ne uživajo udobnosti § 9., al. 2.

(N. s. 17. dec. 1901, št. 17248.)

i) Istotako tudi ne razglednice, katerih vsebina zahteva naj Nemci v mešanih kronovinah samo pri Nemcih kupujejo.

k) Tiskovini, v kateri se delavstvo pozivlja, naj praznujejo 1. majnik kot delavski praznik se ne pripozna udobnost § 9., al. 2.

(N. s. 9. okt. 1897, št. 12098.)

l) Zahtevi § 9., al. 3 ni zadoščeno, ako na listu navedena oseba sploh ne opravlja posla urednika, ali, ako ne soureduje na postavni način pri listu.

(N. s. 4. marca 1892, št. 141.)

§ 10. Kdor namerava izdajati kako periodično tiskovino, naznaniti ima to poprej državnemu pravdniku in deželno-knjižnemu varstvenemu oblastvu okraja, v katerem leži kraj izdajanja.

To naznanilo ima obveznosti sledeče:

1. Zaznamovanje (naslov) perijodične tiskovine, dobo njenega izhajanja in pregled predmetov (program), katere razpravljati je namenjena;

2. Ime in stanovališče odgovornega urednika in če bi bilo tistih na listu več imenovanih, imena ter stanovanje vseh z izkazom vred, da zadostujejo njihove lastnosti in razmere pogojem, propisanim v prvem odstavku § 12. tega zakona;

3. ime in stanovališče tiskarja, kakor tudi ono založnika, ako je tisti od izdajatelja različna oseba.

Ako nastopi med izdajanjem kake periodične tiskovine, v katerih točk kaka sprememba, naznaniti je to praviloma še pred nadaljno izdajo, če se pa sprememba ni naprej videla, v treh dnevih imenovanim oblastvom.

Ako so v naznanilu zastran kake periodične tiskovine, ki jo misli kdo izdajati, obsežene navedbe in izkazi nepopolni ali nezadostni, pozvati je naznanilce od varstvenega oblastva z ozirom na določbo § 11., da jih dopolni, ako se pa varstvenemu oblastvu izkaz zdi popolnoma dovoljen, da o tem naznanilu vedeti.

(Polaganje varščine je razvejavljeno se zakonom z dne 9. julija 1894, št. 161 drž. zak., gl. §§ 13.—16.)

§ 11. Ako se prične perijodična tiskovina izdajati pred položitvijo varščine, ali pred pretekom v zadnjem odstavku § 10. omenjenega roka, ali če se propisano naznanilo o kaki med izdajanjem nastali spremembi v času zaznamovanem v § 10. ni storilo, krivi so izdajatelj, založnik, urednik in tiskar, v kolikor jih zadene kaka krivnja, prestopka, kateri je kaznovati z globo 50 do 200 gld. Ako so bile v naznanilu neresnične napačne navedbe, ali če je bil za urednika imenovan kak po zakonu nezmožen (§ 12. drugi odstavek) in če se je na to pričela izdajati perijodična tiskovina, ali če ima

ad § 10.

a) Posebni listi, kateri se pri perijodičnih tiskovinah o priliki posebno važnih dogodkov zase in v nerednem času izdajo, niso smatrati za del perijodične tiskovine, temveč za samostojno tiskovino, glede katere se je ravnati po § 17. tega zakona.

(Min. ukaz z dne 30. jul. 1870, šte. 9140 in 29. marca 1882, št. 4831.)

b) Navedba upravniskega in uredniškega lokala ni v zakonu predpisano.

c) Z imenovanjem navideznega urednika (Strohmänn) kot odgovornega urednika se ni zadostilo zahtevi § 10., št. 2. tisk. zak.

(N. s. 28. aprila 1888, st. 1580.)

d) Perijodičen list, kateri se namerava vsled naznanila enkrat na teden izdajati, mora iziti vsacih sedem dni. Opuščeno naznanilo premembe je kaznjivo po § 11. tisk. zak.

(N. s. 28. sept. 1896, št. 11350.)

ima naznanilo o kaki med izdajanjem nastali spremembi kako teh napak, krive so zgoraj omenjene osebe, v kolikor jim je bila znana neresničnost navedb ali nezmožnost urednika, pregreška ter so kaznovati mimo globe 50 do 200 gld. tudi z zaporom od enega tedna do enega meseca.

V obeh imenovanih slučajih mora se ustaviti izdajanje tiskovine do izpolnitve zakonitih pogojev in sicer v slučaju prvega odstavka po varnostnem oblastvu, v slučaju drugega odstavka po sodišču pri vpeljavi preiskave ali tekom iste.

Pritožba proti vstavljanju nima nikake odloživne moči.

§ 12. Odgovoren urednik kake perijodične tiskovine more biti samo kak avstrijski državlján, kateri je samosvojen in ki ima svoje bivališče v kraju njenega izhajanja. Zakonito nezmožni za opravljanje odgovornega uredništva kake perijodične tiskovine so tisti, kateri so po občinskem zakonu zaradi storjenih kaznjivih dejanj izključeni od volilnosti v občinski zastop.

ad § 11.

a) Izdajatelj perijodične tiskovine, kateri ni naznanil upravníški in uredniški lokal, ni kriv prestopka § 11., ako pa je v naznanilu, podanem v smíslu § 10. napačne napovedbe podal, je kriv pregreška v smíslu § 11., al. 2. tisk. zakona.

(N. s. 7. dec. 1883, št. 7825.)

b) Ta zakonska določba je tudi vporabljeti, ako se oblastvu vedoma napove oseba kot odgovorni urednik, katera ni za to postavljena.

(N. s. 5. jun. 1875, št. 3115 in še mnogo drugih.)

Osebe, ki so zaradi kakega hudodelstva v preiskavi, so za opravljanje odgovornega uredništva kake perijodične tiskovine zakonito nezmožne le dokler trpi sodnijski pripor ali preiskovalni zapor.

§ 13.—16. Namesto §§ 13.—16. je stopil zakon z dne 9. jul. 1894, št. 161 drž. zak. v veljavo, s katerim so se določbe tiskovnega zakona z dne 17. dec. 1862, št. 6 drž. zak. ex 1863 in kazenski pravosodni red z dne 23. maja 1873, št. 119 drž. zak. deloma razveljavile, deloma spremenile.

Ta zakon slove:

§ 1. Dolžnost položiti varščino za izdajanje kake občasne (perijodične) tiskovine, se odpravlja in vsa določila veljajočih zakonov in ukazov, ki se nanašajo na take varščine, izgube svojo moč.

Ako se vsled izdajanja kake občasne tiskovine prisodi globa ali povračilo stroškov in se plačilo teh zneskov v osmih dneh potem, ko je razsodilo zadobilo pravno moč, ne izkaže pri državnem pravniku, ustavi naj po predlogu poslednjega varnostno oblastvo izdajanje občasne tiskovine dotle, dokler se plačilo ne izkaže.

Neopravičeno nadaljevanje izdajanja kake občasne tiskovine, proti kateri se je po odstavku 2. ukazala ustavitev, kaznovati je na

ad § 12.

Zadnji odstavek tega paragrafa je stopil v veljavo vsled člana I. zakona z dne 15. oktobra 1868, števil. 142 drž. zak.

krivcu kot pregrešek po določilu § 25. tiskovnega zakona.

§ 2. V § 3., odstavku 5. tiskovnega zakona omenjeno, političnemu deželnemu oblastvu pridržano dodeljevanje dovolila za prodajanje občasnih tiskovin se glede tozemskih občasnih tiskovin ne more odreči tistemu, ki je po določilih obrtnega reda upravičen za samostojno vršitev svobodnega obrta.

Dovolilo velja za mestnost, katera se oblastvu naznani in je določena za izvrševanje prodaje in pa za vse tozemske občasne tiskovine, ki se oblastvu naznanijo.

Dovolilo je moči preklicati samo iz takih razlogov, iz katerih sme oblastvo po obrtnem redu odvzeti pravico za izvrševanje svobodnega obrta.

§ 3. Ako naj se prodaja tiskovin vrši po trdno stoječih ali premičnih avtomatih, naj politično deželno oblastvo potrdi spisek tiskovin, ki se v prodajanje določijo.

Na avtomatu mora biti na videž postavljen imenik tiskovin, katere se v njem nahajajo ter so občinstvu pristopne.

§ 4. Paragraf 491. kazenskega pravnega reda z dne 23. maja 1873 (drž. zak. št. 119) ohrani svojo moč s temi-le izpremembami:

V vseh slučajih, v katerih se tudi po sodnem potrdilu izvršene zasege (§488. k. p. r.), ta zasega, bodisi po dognani obtožbi ali v slučaju objektivnega postopanja (§493. k. p. r.) po dovršeni vgovorni razpravi končno spo-

zna za neopravičeno, nadomestiti je tistemu, ki je po zasegi poškodovan, izkazno škodo iz državne blagajnice, uporabljajoč o tem oba poslednja stavka v § 491. k. p. r.

§ 5. Ako je državni pravdnik ali varnostno oblastvo zaukazalo zasego kake tozemske občasne tiskovine, treba je ob zaseganju, ako se je zasega izrekla zavoljo vsebine tiskovine, naznaniti članek (spis), kateri je dal povod zasegi, sicer pa le vzrok zasege.

Ako se je zasega zaukazala samo zastran posameznih mest kakega članka, treba je ob zaseganju naznaniti ta mesta.

Ta priznanila ne delajo pregona zastran drugih, ne naznanjenih razlogov nepripustnega.

Ločljive dele tiskovine (priloge kakega časnika itd.), kateri ne obsegajo nič kaznjivega, izločiti je od zasege.

§ 6. Izvršitev tega zakona se naroča ministrom za notranje stvari, finance in pravosodja.

§ 17. Od vsakaga posameznega lista ali zvezka kake perijodične tiskovine ima tiskar ob enem s pričetim raznašanjem ali razpošiljanjem, od vsake druge tiskovino pa, katera ne spada pod izjemo § 9., in ne obsega več, kakor pet tiskanih pol, najmanj 24 ur pred raznašanjem ali razpošiljanjem, oddati en izvod pri varnostnem oblastvu izdajnega kraja in v krajih, kjer ima državni pravdnik svoj sedež, tudi pri njem.

Vendar pa se smejo raznašati in razpošiljati tiskovine zadne vrste s privoljenjem varnostnega oblastva, odnosno državnega pravdnštva tudi pred pretekom 24 urnega roka.

Preziranje propisov tega paragrafa kaznovati je na tiskarju za prestopok z globo 10 do 100 gld.

§ 18. Od vsake za prodaj namenjene tiskovine, katera se v domači deželi založi ali tiska, oddati je, ako ne spada k v § 9. omenjenim izjemam, po jeden dolžni izvod državnemu ministerstvu, policijskemu ministerstvu, ces. kr. dvorni knjižnici in

ad § 17.

a) Od tega predpisa niso izvzeta poročila o konfiskaciji lista.

(N. s. 24. jan. 1885, št. 8173.)

b) Tiskar tiskovine, katera ne izhaja v jeziku, ki je v deželi običajen, ni obvezan predložiti dolžnostni izvod državnemu pravdnštvu v overovanem prevodu.

(Ukaz just. min. 18. maja 1879, št. 6385.)

c) Merodajen za predložitev dolžnostnega izvoda tiskovine je v smislu § 17. kraj, kder se tiskovina med občinstvo razširja, ne pa kraj, kder se ista tiska.

(N. s. 5. febr. 1895, št. 1246.)

d) Z dejanjem, s katerim se prične razdelitev ali razpošiljatev tiskovine je dana obveznost predložiti dolžnostni izvod tiskovine. S tem pričetkom h kratu je predložiti dolžnostni izvod. Naknadna predložitev, ko se je tiskovina že pošti v razpoložitev izročila, vtemeljuje prestopok po § 17. tisk. zak.

(N. s. 28. febr. 1879, št. 12768.)

e) Uporabljati je kazenska določba § 17. tudi takrat, ako se je neizpolnitev teh predpisov zakrivila le iz malomarnosti.

(N. s. 25. aprila 1901, št. 5488.)

oni vseučiliščni ali deželni knjižnici, katera se s posebnim razglasom v vsakem upravnem okrogu za to v upravičeno zaznamuje. Od vsake perijodične tiskovine poslati je vrhu tega jeden dolžni izvod glavarju upravnega okroga, v katerem izhaja tiskovina.

Pošiljatev teh dolžnih izvodov, katera je poštnine prosta, ima se zgoditi pri perijodičnih tiskovinah v rednih dobah njihovega izhajanja, pri drugih tiskovinah pa najdalje v 8 dnevih od izdaje spisa računiti, in se bode pri tiskanih delih posebno dragocene zunanje oprave za res dobljene dolžne izvode povrnila cena, ki je znižati po posebnem zaukazu.

Dolžne izvode oddati je dolžan založnik; pri tiskovinah, na katerih obrtnijski založnik ni, ali pa je kdo napačno za založnika imenovan, ali katere se zalagajo v inozemstvu, pa tiskar.

Preziranje le-tega propisa se kaznuje na založniku ali tiskarju za prestopok z globo 5 do 50 gld., katere plačilo pa ne oprosti dolžnosti oddati izvod.

§ 19. V perijodično tiskovino se mora na zahtevo kakega oblastva ali udeležene zasebne osebe sprejeti v postavljenem zahtevu izidoči prvi ali nasledni drugi list ali zvezek vsak popravek v njej priobčenih dogodeb in sicer bodisi glede mesta uvrstitve, kakor tudi glede pisave (črk) na popolnoma tisti način, kakor je bil natisnen članek, ki se ima popraviti.

Uradne popravke je vselej, one zasebnih pa samo v toliko brezplačno sprejeti, kakor njih obseg ne presega dvojne mere članka zoper katerega merijo; v nasprotnem slučaju plačati so za preseg navadne natisnine (uvrstitvene pristojbine).

O zahtevu za sprejetev kakega popravka je, ako se terja, dati potrdilo.

§ 20. Perijodična tiskovina, katera sprejema naznanila (inserte) se lahko privoli, da sprejme uradne ukaze, katere jej pošlje oblastvo za objavo, vendar pa le proti povračilu navadnih natisnin (uvrstitvenih pristojbin).

ad § 11.

a) Tako se glasi § 19. vsled člena II. zakona z dne 13. okt. 1868, št. 142. drž. zak.

b) Tudi zoper spačenje dogodkev, vsled zamolčanja dejstev je dopuščen popravek v smislu § 19. tiskovnega zakona.

(N. s. 17. aprila 1890, št. 1631.)

c) Da je spačenje dejstev nastalo le vsled tiskovne pomote ne izključuje popravka v smislu te določbe.

(N. s. 16. okt. 1894, št. 12356.)

d) Popravek je smatrati kot celota, odgovorni urednik ne sme odklanjati vzprejema, ako glede nekatereh delov popravka niso dani postavni pogoji, on ni poklican izločitve v popravku ukreniti.

(N. s. 16. okt. 1894, št. 12365.)

e) Popravka, kateri se ne opira na dejanske naredbе ali kateri navedenim dejstvom le oporeka, ni treba sprejeti v smislu te določbe.

(N. s. 26. sept. 1899, št. 13800.)

f) Izraz »članek« obsega ves popravku podvrženi sestavek, ne pa samo oni del, v katerem se nahaja spodbijana trditev.

(N. s. 17. aprila 1890, št. 1631.)

Naredbe in razsodbe kazenskih sodišč, katere so izšle vsled preiskave vpeljane zaradi vsebine kake perijodične tiskovine, morajo se po nalogu sodišča, danem na zahtevek državnega pravdnika ali zasebnega tožitelja sprejeti brezplačno v naslednem listu ali zvezku te tiskovine in sicer na prvi strani tiska.

§ 21. Neosnovana branitev odgovornega urednika kak po določbah §§ 19. in 20. tisk. zak. za sprejemitev poslan (podan) spis natisniti v zakonito propisanem načinu in času, je pokoriti kot prestopok z globo 20 do 200 gld.

Sodnik naj na dotični zahtevek brez odloga, ako je mogoče v 24 urah razsodi. Zoper oni del, kateri izreka dolžnost za sprejete, vloženi pravni tek (pomoček) nima nikake odložitve moči. Tudi ima sodišče ukreniti, da se ustavi tiskovina do spolnitve te dolžnosti.

§ 22. Vsi v §§ 19. in 20. zaznamovani spisi morajo se natisniti nespremenjeni in brez kakoršnegakoli vpletka.

Perijodične tiskovine, katere so dolžne

ad § 21.

Besedilo tega paragrafa sloni na član II. zakona z dne 15. okt. 1868 št. 142 drž. zak.

Pravosodno ministerstvo je o priliki nekega posebnega slučaja z ukazom z dne 16. novembra 1881, št. 18526 izreklo, da je preganjati v § 22. navedeni prestopok potom zasebne obtožbe, ako branitev urednika ne zadene sprejetve kakega uradnega popravka.

sprejeti kak uradni popravek ali kak v § 20. omenjenih spisov, ne smejo v istem listu ali ali zvezku, v katerem se ta popravek ponatisne, sprejeti ne dostavkov, ne opazko vsebini te objave.

Ponatisku naredb ali razsodb kazenskih sodišč, katerih objava po tisku se ima zgoditi vsled sodnijskega naloga, ne smejo se dodajati enake opazke ali dostavki tudi v takih perijodičnih tiskovinah, katere so objavo storile, ne da bi bile obvezane za to.

Prelomitev teh propisov kaznovati je kot prestopok z globo 20 do 200 gld.

§ 23. Pahiševati (krošnariti) s tiskovinami, tiste oklicevati, razdajati in prodajati izven za to pravilno namenjenih prostorov, in nabirati naročnike ali podpisovalce po osebah, katere nimajo za to od varnostnega oblastva posebej danih dopustnic, je prepovedano.

Ravno tako je prepovedano brez posebnega dovoljenja varnostnega oblastva tiskovine obešati ali pribijati na cestah (ulicah) ali drugih javnih krajih.

Ta prepoved pa ne zadeva razglasov čisto krajevnega ali obrtnega zanimanja, kakor so: gledališki listi, naznanila javnih veselic, najemov, prodaj i. dr. Pa tudi taka naznanila smejo se pribijati samo na mestih od oblastva za to odločenih.

Prelomitev teh propisov kaznuje se na zadolžencu kot prestopok z globo 5 do 200 gld. Pri nezakonitem razširjanju zasačene

in proti prepovedi pribite tiskovine zapadejo.

§ 24. Kdor kako tiskovino, ne glede na po sodnijski razsodbi izvršeno, pravilno razglašeno prepoved, ali kdor vedoč kako zaplenjeno tiskovino dalje razširja ali njeno vsebino po tisku objavi zakrivi se pregreška, ter je kaznovati z globo 50 do 500 goldinarjev, pri ponovljeni obsodbi na vrhu tega z zaporom od enega tedna do enega mesca.

ad § 23.

a) »Za prodeje pravilno namenjeni« je le oni prostor, v katerem je upravičen prodajati tisti, kdor ima pravico tiskovine prodajati.

(N. s. 8. maja 1879, št. 3054.)

b) Tiskovine izven za to pravilno določenih ali namenjenih prostorov razdajati, ustanovi prestopki tudi takrat, če se iz tega ne dela obrt.

(N. s. 14. sept. 1876, št. 8593.)

c) V tretjem odstavku § 23. storjena navedena izjema velja ne samo za drugi, temveč tudi za prvi odstavek tega paragrafa.

(N. s. 14. maja 1867, št. 3891.)

d) »Razdajatev« v smislu § 23. je le takrat, ako se tiskovina iz roke v roko oddaja, ne pa takrat, ako se po pošti razpošilja.

(N. s. 30. jun. 1898, št. 8523 in še mnogo drugih.)

e) Lepake politične vsebine na javnih krajih obešati ali nalepiti je brez dovoljenja varstvene (politične) oblasti nedopustno.

(N. s. 31. okt. 1900, št. 14670.)

f) Istotako lepake, s katerimi se sklicujejo v smislu § 4. zakona o shodih zborovanja volilcev za javna zastopstva, ne glede so li volitve razpisane ali ne.

(N. s. 2. jan. 1896, št. 15417.)

ad § 24.

a) Tega pregreška ni kriv, kdor ni mogel iz napisati ali naslova spoznati, da je po njem razširjani spisi identičen s prepovedanim.

(N. s. 28. nov. 1880, št. 8838.)

b) Kdor trguje s tiskovnimi izdelki, ali če tudi pri kaki drugi trgovini ima take izdelke na prodaj, se ne more sklicevati, da mu ni bila znana pravilno razglašena prepoved.

(N. s. 4. maja 1883, st. 19033.)

c) Ako se v kaki knjigotržnici izpostavi in za prodaj pripravi kako prepovedano delo, je s tem pregrešek po § 24. tisk. zak. že izvršen.

(N. s. 29. nov. 1880, št. 8838.)

d) V subjektivnem oziru zadostuje zavest, da je objavljeni spis vzet iz kake prepovedane ali zaplenjene tiskovine.

(N. s. 27. okt. 1878. št. 11906.)

e) »Pravilno razglašena« je prepoved že tedaj, če se je razglasila v uradnem listu one dežele, kjer ima sedež sodišče, ki je izreklo prepoved. Nezaolžena nevednost te prepovedi storilca opravičuje.

(N. s. 21. aprila 1887, št. 1699.)

f) Poročila o sodnijskih razpravah so v kazenskem oziru presoјati tako, kakor druge tiskovne objave; da je bila razprava javna ni še sklepati iz tega, da je objava na vsak način nekaznjiva. Za pregrešek v smislu § 24. pa se ne zahteva namen razširjati prepovedano ali zaplenjeno tiskovino.

(N. s. 20. feb. 1886, št. 13723.)

g) Prepoved razširjenja tiskovine obsega tudi razširjanje prevodov.

(N. s. 28. apr. 1900, št. 804.)

h) »Pravilno razglašena« je prepoved že tedaj, če se je v uradnem listu tudi le v enem deželnem jeziku objavila. Nezanje tega jezika ne opravičuje urednika perijodičnega lista.

(N. s. 26. jan. 1901, št. 13014.)

i) Knjižničar, ki izposoja knjige se ne more izgovarjati z nevednostjo, ako je že iz naslova knjige sum opravičen, da je prepovedana, ter mu je s tem dana obveznost pri tiskovni oblasti povprašati.

(N. s. 25. aprila 1895, št. 1828.)

k) Tudi nejasnost prepovedi ne opravičuje odgovornega urednika; njegova dolžnost je pri dvomih poiskati si potrebnega pojasnila.

(N. s. 17. febr. 1894 št. 133 in še mnogo drugih.)

l) Zaplemba tiskovine je toliko časa v veljavi, dokler ni pravomočna razsodba, s katero se je zaplemba razveljavila. Do tedaj je v § 24. tisk. zak. označena odgovornost vtemeljena.

(N. s. 1. jul. 1898, št. 7835.)

m) Urednik perijodičnega lista, kateri je izročil trem osebam, če tudi v zaprtem zavitku, zaplenjeno tiskovino, zakrivi § 24. tisk. zak.

(N. s. 27. aprila 1884, št. 2048.)

n) Kdor izroči prepovedano ali zaplenjeno tiskovino samo eni osebi, ni razširjalec v smislu tega zakona.

(N. s. 3. maja 1884, št. 1984.)

o) Nespremenjen ponatis prepovedane ali zaplenjene tiskovine ni potreben za kaznjivost po § 24. tisk. zak., merodajno je le, da se kaznjiva vsebina ponatisnila. V čem obstoji kaznjivost vsebine pa je razvidito iz prepovedi in razlogov.

(N. s. 28. nov. 1890, št. 3119.)

p) Naročitev izvodov prepovedane ali zaplenjene tiskovine v svrhu razširjanja in prevzetev vposlane tiskovine še ni kaznjivo, dokler ni prevzemnik ničesar vkrenil za dejansko razširjanje.

(N. s. 13. maja 1882, št. 817.)

r) Raznašatelj časopisov, kateri skriva zaplenjene liste med nezaplenjene in, ko ga stražnik zaloti, posest teh listov taji, se zakrivi poskusa pregreška po § 24. tisk. zak.

(N. s. 11. jan. 1901, št. 12755.)

§ 25. V vseh slučajih, v katerih se izdajanje kake perijodične tiskovine po varnostnem oblastvu (§§ 11., 16., 19.) ali po sodnijski razsodbi (§§ 11. in 38.) vstavilo, ustanovi neopravičeno nadaljevanje njenega izdajanja pregrešek, kateri je na zadolžencu kaznovati z globo 50 do 500 gl.

§ 26. Prepoved gotovih inozemskih tiskovin, katere se po tiskovnem redu z dne

27. maja 1862, št. 122 drž. zak. izdale političnim potom, se s tem zakonom razveljavijo.

Ako se pa take tiskovine po varnostnem oblastvu vnovič zaplenijo, dobiti ima državni pravdnik najdalje v treh mesecih, računati od početka veljavnosti tega zakona, potrditev zaplembe po predpisih postopka v tiskovinih zadevah.

Odtegniti poštne pravice (poštni debit) inozemskim tiskovinam mora izreči samo državno ministerstvo.

§ 27. Kaznjivost pregreškov in prestopkov, storjenih proti v tem oddelku obseženim določbam ugasne, ako pri uposebi določeb kazenskega zakona na tiste ne nastopi krajši rok zastaranja, v šestih mesecih, računati od dneva, katerega je bil pregrešek ali prestopek storjen, ali katerega se je vpekljano postopanje prenehalo in ne več nadaljevalo.

Tretji oddelek.

Določbe o kaznjivih dejanjih, katera se storijo po vsebini tiskovin.

§ 28. Ako se po vsebini kake tiskovine stori kako po obstoječih kazenskih zakonih kaznjivo dejanje, uporabljati so na to določbe teh zakonov.

Po teh določbah presojaati je toraj tudi kaznjivost onih oseb, katere so sodelovale k

ponatisku ali razširjanju kakega tiskovnega izdelka (proizvoda).

S tem utrjena kaznivost se ne more odklanjati s tiskovini pridejano izjavo, da se kdo ne strinja z vsebino kakega objavljenega spisa ali da noče zastopati kake prijave, kakor tudi ne s tem, ako izreče kdo drugi, da hoče prevzeti sam odgovornost.

Nasproti pa se ne more nikdo pozvati na odgovor za resnične prijave javnih razprav državnega in deželnih zborov.

§§ 29. do 33. Vsled zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 d. z. član III. so §§ 29. do 33. razveljavljeni; na njihovo mesto stopijo sledeče določbe:

1. Urednik kake perijodične tiskovine, katere vsebina ustanovi kako hudodelstvo ali kak pregrešek, odgovoren je, če tudi se mu po občnih določbah kazenskega zakona to hudodelstvo ali ta pregrešek ne more prištevati, vendar za zanemarjenje one paznosti, pri kateri bi, ko bi jo bil imel, kakor je njegova dolžnost, bila izostala sprejetev kaznjive vsebine tiskovine.

Te odgovornosti se on ne oprusti niti s pristavljenimi splošnimi ali posebnimi varovanji, niti z izjavo kakega drugega, da

ad § 28.

a) Popolnoma resnično poročilo o prebrani interpelaciji v javni seji državnega ali deželnega zbora (tudi delegacij) uživa udobnost 4. odstavka § 28., dasi je bila vsebina interpelacije posneta iz prepovedane ali zaplenjene tiskovine.

(N. s. 26. aprila 1898, št. 5830.)

hoče sam prevzeti odgovornost.

2. Založnik kake neperijodične tiskovine kaznjive vsebine je odgovoren zaradi zanemarjenja dolžne paznosti, ako tisti pri njegovem prvem sodnijskem zaslišanju ne more povedati ter dokazati kakega spisatelja ali ali izdajatelja, kateri je o času, ko je prevzel tiskovino v založbo, stalno bival v obsegu onih dežel, za katere velja ta tiskovni zakon.

3. Tiskar kakega spisa kaznjive vsebine je odgovoren za zanemarjenje dolžne paznosti, ako se pri natisku ni pazilo na propise §§ 8. in 17. tiskovnega zakona; razširjevalec pa tedaj, ako se je razširjanje zgodilo na kak po zakonu prepovedan način (§ 23.); ako je on kako tiskovino ne glede na po sodnijski razsodbi izrečeno, pravilno razglašeno prepoved, ali pa ako je vedoč kako zaplenjeno tiskovino dalje razširjal; če ni na spisu naznanjen kraj izhajanja, niti imenovan pisatelj, niti kak obrtnijski založnik, ali če je neresničnost teh napovedb spoznati; slednjič tedaj, če so v inozemstvu izšli in tukaj razširjeni spisi utegnili pozornost storiti po njihovem naslovu, ali po predmetu, po podobah, ali po načinu pošiljatve.

4. Odgovorost za zanemarjanje dolžne paznosti v zmislu zgornjih določb nastopi še le z onim časom, ko se je pričelo razširjanje tiskovine (§ 6. tiskovnega zakona).

5. Osebe, katere zadolže pri kaki tiskovini v smislu zgornjih določb zanemarjanje

dolžne paznosti zakrvice prestopki ter so pokoriti, ako ustanovi vsebina tiskovine kako hudodelstvo z zapornom od enega do šestih mesecev, ako ustanovi tista kak pregrešek z globo 20 do 200 goldinarjev.

§ 34. Paragrafi 28., 29., 251., 252., potem zadnji odstavek § 493. kaz. zak. se razveljavijo, na njihovo mesto stopijo v sledečih paragrafi obsežene določbe.

§ 35. Ta paragraf je na podstavi zakona z dne 9. julija 1894, št. 161 drž. zak. kateri je ponatisnjen pri § 13. tisk. zak. v celern obsegu razveljavljen.

§ 36. V vsaki sodnijski razsodbi, katera izreka vsebino kake tiskovine (kakega lista, zvezka ali dela) za hudodelstvo, izreči je tudi prepoved njenega daljnega razširjanja.

To prepoved sme sodišče izreči tudi takrat, če spozna v vsebini tiskovine samokak pregrešek ali prestopki.

Vsako sodnijsko prepoved razširjanja kake tiskovine objaviti je v uradnih listih.

§ 37. V vseh slučajih, kjer se izreče prepoved kake tiskovine, spozna lahko sodišče tudi, da se za kaznjivo izrečena tisko-

ad točka 5.

a) Ako je bil kdo krivim spoznan, da se je napačno objavil kot urednik perijodičnega lista, ne more biti kaznovan zaradi zanemarjanja dolžne paznosti.

(N. s. 7. febr. 1880, št. 11722.)

b) Pravi, a oblastvu ne naznanjeni urednik lista, se ne more kaznovati zaradi zanemarjanja dolžne paznosti.

(N. s. 11. maja 1894, št. 2703.)

vina celoma, ali pa en del tiste uniči, kakor tudi da se razdere za nje razširjevanje sposobna priprava stavka, plošč, oblik kamnov i. dr.

Uničenje tiskovin vendar ne obsega onih izvodov, kateri so prešli v posest tretjih oseb za lastno rabo.

§ 38. (Je razveljavljen po členu IV. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142 d. z.)

§ 39. Ako predlaga državni pravdnik ali zasebni tožitelj objavo kazenske razsodbe, izšle vsled kake tiskovine, spoznati ima sodišče tudi o tem ter določiti natanjko čas, kakor tudi način objave, katera naj se zgodi na troške obsojenčeve.

§ 40. Glede zastaranja kakega po kaki tiskovini storjenega kaznjivega dejanja, veljajo sicer v obče (§ 28.) načela kazenskega zakona, vendar je pa tudi v tem slučaju, ako zastran kakega takega dejanja po teh načelih še ni nastopilo zastaranje izključeno vsako daljno preganjanje, ako je od časa, ko je tiskovina izšla, ali ako se je pričela v deželi razširjati, minilo šest mesecev, in ako se med tem kazensko preganjanje v domači deželi, čeravno je bilo mogoče, ni vpeljalo proti nobenemu krivcu, ali vpeljano postopanje ravno toliko časa ni nadaljevalo.

ad § 39.

Zoper določbo v razsodbi, v katerem jeziku je priobčiti izjavo v smislu § 39. tisk. zak. ni dopustna niti ničnostna pritožba, niti priziv, pač pa pritožba na nadsodišče.

(N. s. 11. nov. 1892, št. 9381.)

Tista načela veljajo tudi glede zastaranja onih pregreškov in prestopkov, katera se store z zanemarjenjem dolžne skrbnosti ali paznosti pri tiskovinah.

§ 41. Državnemu ministerstvu in ministrom pravosodja, vojne in varstva (policije) ukazuje se izvršitev tega zakona.

ad § 41.

Ministerstvo pravosodja izdalo je z ukazom z dne 4. febr. 1883, št. 114/Pr. za državna pravdništva in varnostva oblastva posebni uradni poduk k tiskovnemu zakonu.

XXIX.

Zak. z dne 15. nov. 1867, šte. 134 drž. zak., o društvenem pravu.

S privolitvijo obeh zbornic Mojega državnega zbora ukazujem tako:

Prvi oddelek.

O društvih sploh.

§ 1. Društva so dopuščena po določbah tega zakona.

§ 2. Društva in družbe, ki merijo na dobiček, potem vsa društva za bankine-, kreditne- in zavarovalne posle, istotako rentni zavodi, hranilnice in zastavnice izvzemajo se veljavi tega zakona ter stoje pod posebnimi nanje se nanašajočimi zakoni.

ad § 1.

Društvo ni »akademično«, ako ni predsednik društva sam akademik, dasi so vsi člani akademiki.
(D. s. 25. okt. 1893, Z X., št. 641.)

ad § 2.

Društva in družbe, ki merijo na dobiček, spadajo pod določbe ces. pat. z dne 26. nov. 1852, št. 253 drž. zak.

Za zavarovalne družbe veljajo naredbe notranjega ministerstva, justičnega, trgovinskega in finančnega z dne 5. marca 1896, št. 31. drž. zak.

Dopuščanje inozemskih zavarovalnih družb je vtemeljeno v zakonu z dne 29. marca 1873, šte. 42 drž. zak.

Akcijske družbe, katerih predmet so trgovska opravila so podvržene dotičnim določbam trgovinskega zakona z dne 17. dec. 1862, št. 1 ex 1863 drž. zak.

Določbe o dopuščanju inozemskih akcijskih družb ima ces. ukaz. z dne 29. nov. 1865, št. 127 drž. zak.

Za hranilnice velja najvišji odlok z dne 2. sept. 1844 in regulativ izdan z dvornim dekretom z dne 26. septembra 1844, pol. zb. zak. zv. 72, št. 123.

Za obrtno posojevanje na zastave velja patent z dne 26. nov. 1852.

Glede vodnih zadrug je merodajen državni vodopravni zakon z dne 30. maja 1869, št. 93. drž. zak. in dotični deželni zakoni.

Za pridobitne in obrtne zadruge velja zakon z dne 9. aprila 1873, št. 70 drž. zak.

Pri vsaki premembi društvenih pravil je oblastvo opravičeno na podlagi cele vsebine premenjenih pravil preiskavati, je li društvo prosto ali pa v smislu patenta z leta 1852 koncesiji podvrženo.

(U. s. 11. jan. 1894, Z XVIII., št. 7646.)

Društvo ne dobi še značaja pridobitnega društva, ako je dana možnost iz vzprejemnih prispevkih in članarin doseči prebitke dohodkov nad izdatki.

(U. s. 7. maja 1895, Z XIX., št. 8644.)

Društvo, katero prostovoljno podpira udove in sirote, ne da bi tiste imele kako pravno zahtevo, ali pa, da bi bil v ta namen kak poseben zaklad, ni zavarovalno društvo, ne zadružna bolniška blagajna in tudi ne registrovana pomožna blagajna, ampak spada pod določbe društvenega zakona iz leta 1867, osobito, ako so se pravila tega društva na podstavi §§ 4. in 10. vzela na znanje.

(N. s. 13. maja 1903, šte. 7063, časopis za upravo l. 1904, št. 40.)

§ 3. Pričujoči zakon dalje nima veljave:

- a) za duhovne redove, kongregacije, potem verske družbe sploh, s katerimi je postopati po za iste obstoječih zakonih in propisih;
- b) za zadruge in podporne blagajnice obrtnikov, ustanovljene po obrtnih zakonih;
- c) za rudniške družbe in rudarske skladišnice osnovane po rudniških zakonih;

Za katoliška društva in bratovščine veljajo določbe tega zakona (min. ukaz z dne 13. aprila 1868, št. 1307).

§ 4. Nameravano ustanovitev društva, spadajočega pod propise tega zakona, imajo ustanovitelji s priloženimi pravili pismeno naznaniti političnemu deželnemu oblastvu, predno prične njegovo delovanje.

Iz pravil mora se razvideti:

- a) namen društva, sredstva za to in način, kako se ona pridobivajo;
- b) način ustanovitve in obnovitve društva;
- c) sedež društva;
- d) pravice in dolžnosti društvenikov;

ad § 3.

Preustroj na postavi obrtnih zakonov osnovane zadruge v privatno društvo in prenos združnega premoženja na to društvo je nedopusten.

(U. s. 28. jun. 1889, Z XII. št. 4776).

Za rudarske družbe in bratovske skladišnice velja rudarski zakon (ces. pat. z dne 23. maja 1854, št. 146 drž. zak.). Za slednje tudi § 59. zakona o bolniškem zavarovanju delavcev iz l. 1888.

(Primerjaj tudi zakone z dne 28. jul. 1889, št. 127 drž. zak., 17. jan. 1890, št. 14 drž. zak., 30. dec. 1891, št. 3. ex 1892 drž. zak., 14. avg. 1896, št. 156 drž. zak.)

- e) organi društvenega ravnateljsta ;
- f) pogoji veljavnih sklepov, odpravkov in naznanil;
- g) način, kako se poravnavajo prepiri, nastali iz društvenega razmerja;
- h) zastop društva na zunaj;
- i) določbe o njegovem prenehanju.

§ 5. Pravila so predložiti v petero izvodih. O storjenem naznanilu dati je na zahtevek takoj potrdilo. V pravila, pridržana pri deželnem oblastvu, dovoljeno je vsakomur vpogled in prepis taistih.

§ 6. Ako je društvo po njegovem namenu, ali po njegovi ustavi protizakonito, ali protipravno, ali za državo nevarno, sme deželno oblastvo prepovedati njegovo ustanovitev.

Ta prepoved se mora zgoditi pismeno in z navedbo vzrokov v štirih tednih po podanem naznanilu (§§ 4. in 5.)

ad § 4.

Ako ni v pravilih telovadnega društva določeno, da sme društvo svoje izlete prirejšati z godbo ali trobili ni kršilo oblastvo pravila, ako je godbo prepovedalo.

(D. s. 6. jul. 1897, Z X., št. 519.)

V pravilih društva se morajo pravice in dolžnosti čezstnih in dopisujočih članov natančno označiti, ako je sploh govor o tacihi članih v pravilih.

(D. s. 10. jul. 1896, Z X., št. 767.)

Razsodišče je omejeno na spore iz društvenega razmerja disciplinarnega značaja in se ne sme spuščati v civilno pravno razsodbo sporov med društvom in člani.

(N. s. 6. jul. 1904, št. 10134, časopis za upravo ex 1904, št. 205.)

ad § 6.

Ustanovitev društva se sme prepovedati, ako so važne določbe o obligatoričnem ali fakultativnem značaju podružnic o pravicah in dolžnostih društvenih članov, o pristojnosti društvenih organov nedoločene ali protislovne.

(D. s. 11. jul. 1904, Z XIII. št. 1083.)

Prepoved društva je vtemeljena, ako si društvo prisvaja pridevek »akademično« in ne obstoji iz samih visokošolcev.

(D. s. 25. okt. 1890, Z IX, št. 641.)

Pravilni poslovni jezik društva je le oni, kateri je uradni jezik društvene oblasti I. stopinje pri občevanji se strankami, kajti drugače ni mogoče izvrševati postavnega nadzorstva nad društvom.

Društvo z drugim poslovnim jezikom v društvenih shodih je nezakonito.

(D. s. 11. jan. 1894, Z X., št. 651.)

Društvo se po svoji uredbi ne sme smatrati kot nezakonito in se ustanovitev ne sme zaradi tega prepovedati, ker namerava po svojih pravilih tudi zunaj sedeža društva prirejati svoja zborovanja. Prireditve taci zborovanj ni po nikaki določbi društvenega zakona prepovedana. Tudi težkoče oblastvenega nadzorstva v smislu §§ 4., 12., 14., 15. in 18. ne vtemeljuje prepovedi društva.

(D. s. 15. jul. 1871, Z I., št. 19.)

Ustanovitev društva se zaradi tega ne sme prepovedati, ker je smoter društva varovati in pospeševati take interese, za kojih varstvo obstoje tudi državna oblastva in naprave n. pr. šolstvo.

(D. s. 22. aprila 1884, Z VII., št. 296.)

Ustanovitev društva se samo iz tega razloga ne sme prepovedati, ker so njegova pravila identična z onimi, ki je bilo od oblastva ravnokar razpuščeno in ker namerava nova ustanovitev edino le oživiljenje starega društva.

Prepoved je le tedaj vtemeljena, ako se je razpust prejšnjega društva izrekel iz tacega razloga, kateri velja tudi za ustanovitev novega društva. Razlogi za to so pa v § 6. taksativno naštet. Vsled tega tudi ni prepoved dopustna, ako je predlagatelj novega dru-

štva član razpuščenega in tudi ne zaradi tega, ker obstoja bojazen, da boče novo društvo zopet dalo povod k razpustu in tudi ne zaradi neprilik, ki nastanejo za oblastva s ponavljavnim razpustom starega in ustanovitvijo novega društva.

(D. s. 24. okt. 1873, Z I., št. 48.)

(Primerjaj tem nasproti naslednji judikat.)

Ako je identiteta pravil novo ustanovljenega društva z onimi zaradi nevarnosti proti državi razpuščenega društva, kakor tudi iz drugih dejstev razviditi, da se namerava z ustanovitvijo novega društva samo razpuščeno društvo oživeti je prepoved dopustna, osobito takrat, ako je državno sodišče nevarnost proti državi dognalo.

(D. s. 10. jul. 1897, Z X., št. 828.)

Prepoved ustanovitve društva je opravičena, ako niso pravila dovolj jasna, da bi bilo izključeno povspesjevanje nezakonitih namenov (n. pr. zakotno pisarstvo).

(D. s. 13. jan. 1898, Z XI., št. 856 in še mnogo drugih.)

§ 7. Ako v tem roku ni prepovedi, ali če deželno oblastvo že prej izjavi, da ne prepoveduje društva, sme društvo pričeti svoje delovanje.

ad § 7.

Razlogi prepovedi društva se morajo predlagateljem v teku administrativnega postopanja navesti. Ako je državno sodišče razsodilo, da so ti razlogi za prepoved nezakoniti, se ne sme državno sodišče ozirati na druge razloge, (n. pr. nevarnost za državo), katere je navel vladni zastopnik še le pri ustni razpravi pred državnim sodiščem.

(D. s. 15. jul. 1871, Z I., št. 19.)

Določbe v pravilih, katere so nezakonite, ne sme društvo izvajati, dasi so pravila od pristojne oblasti potrjena.

(U. s. 20. febr. 1804, Z XVIII., št. 7747.)

Ako je društvo po svojih pravilih opravičeno nositi zastavo se mora vendar povodom javnih nastopov podvreči vsim onim naredbam, katere izda oblastvo v interesu javnega miru in reda.

(D. s. 25. aprila 1885, Z VII., št. 335.)

Društvo, katero ima namen dramatične predstave v dobrodelne namene prirejati, dobi s potrdilom pravil to pravico brez posebnih prošenj v posameznih slučajih. Obvezano pa je v smislu § 3. gledališkega reda z dne 25. nov. 1850, št. 454 drž. zak. posebej prositi za dovoljenje, ako namerava predstavljati gledališko igro, katera se na odru deželnega glavnega mesta še ni priredila.

(U. s. 5. februarja 1886, Z X. št. 2902.)

Ako ima društvo po svojih pravilih pravico delovati na šolskem polju, nima še s tem pravice v zadevah ustanovitve javnih ljudskih šol proti odlokom šolskih oblastev pritožbe vlagati.

(U. s. 13. febr. 1889, Z XIII., št. 4506.)

Društvo, kojega namen je varovati jezikovne pravice prebivalcev je opravičeno vložiti pritožbo v spodbijanje sklepa zaradi izključne rabe enojezičnih imen ulic in trgov od strani zasebnih strank.

(D. s. 10. jan. 1898, Z VII., št. 844.)

V slučajih, da je bil član vsled razpusta društva oviran svoje mnenje izraziti, se zaradi kršenja ustavno zajamčene svobode govora ne more pritožiti na državno sodišče, ako se zaradi razpusta društva ni nihče pritožil.

(D. s. 18. okt. 1883, Z VII., št. 287.)

§ 8. Proti prepovedi deželnega oblastva se more v 60 dnevih prijaviti vzklic na ministerstvo notranjih zadev.

ad § 8.

Pomanjkljivost predloga v pritožbi ni povod za odklonitev pritožbe, ako je namen in smoter pritožbe jasen.

(D. s. 14. jan. 1896, Z X., št. 728.)

S pozivom na društvo naj svoja pravila v svrho dopustnosti v gotovem smislu preustroji, ni dano kršenje ustavno zajamčene pravice ustanovljati društva.

(D. s. 12. jan. 1885, Z VII., št. 315.)

Ustavno zajamčena pravica snovati društva je kršena, ako se upravnim putem delajo društvu take ovire pri njegovem delovanju, katere v zakonu o društvih niso vtemeljene.

§ 9. Deželno oblastvo ima na zahtev društva taistemu, ako se ni zgodila prepoved, ali če se je ona vzklicnim potom razveljavila, poveriti njegov obstanek po vsebini predloženih pravil in to poverilo dokazuje pravni obstoj društva za javno in zasebno občevanje.

§ 10. Določbe §§ 4. do 9. tega zakona veljaja z izjemo, navedeno v § 11., tudi za storjene premembe pravil, kakor tudi za ustanovitev podružnic (filial) in za osnovo združeb več društev med seboj, če so take sploh zakonito pripuščene (§ 33.).

§ 11. Glede takih društev, katerih delovanje se po podružnicah razširja na več dežela, kakor tudi glede združeb društev, ki so v večih deželah, je za uradne posle, katere jemljejo §§ 4. do 10. v misel, pristojno ministerstvo notranjih zadev, kateremu so podajati tudi dotična naznanila.

§ 12. Društveno predstojništvo ima svoje člane z navedbo njihovega bivališča in napovedbo onih, kateri zastopajo društvo na zunaj, naznaniti oblastvu v treh dnevih po njihovi izvolitvi.

To naznanilo podati je v krajih, kjer je kako samostojno deželno-knežje varnostno

(D. s. 7. jul. 1885, Z VII., st. 330.)

Upravno sodišče je pristojno v razsodbo tacihi pritožbi, ki se ne tičejo ustanovitve društva ali pa oviranja društvenega delovanja, ampak, katere so le naperjene proti napačni uporabi policijskih predpisov napram društvu.

(U. s. 5. febr. 1886, Z X., št. 2902.)

oblastvo, le temu, drugod pa političnemu okrajnemu oblastvu.

Pri društvih, katera se delijo v podružnice (filiale), podati je to naznanilo od vsake podružnice posebej.

Rasodba kas. dvora: »Društveno predstojništvo« v zmislu § 12. ne pomenja samo društvenega predstojnika ali načelnika, kateri je poklican društvo zastopati, temveč društven odbor kot skupni organ, ki posluje v imenu društva (z dne 23. novembra 1875 št. 6575.)

§ 13. Če kako društvo o svojem delovanju svojim članom razdaja odgovorna ali poslovna poročila ali druge takošne izkaze, so taisti v § 12. zaznamovanemu oblastvu v treh izvodih podati; oblastvo lahko prisili k temu društvo z redovnimi globami do desetih goldinarjev.

§ 14. Vsako društvo sme imeti svoja zborovanja javno. Vendar pa se razprave ne smejo vdeležiti osebe, ki niso društveniki ali povabljeni gostje.

Niti društveniki, niti poslušalci ne smejo priti oboroženi k društvenim zborom, in predsednik zborovanja naj o tem čuva.

§ 15. O vsakem društvenem zborovanju mora predstojništvo podati najmanj 24 ur poprej v § 12. zaznamovanemu oblastvu naznanilo, v katerem je navesti kraj in čas

ad § 14.

Kot povabljene goste društva je smatrati le one osebe, katere so bile posebej in imenoma povabljene. (U. s. 26. aprila 1892, Z IX., št. 551.)

zborovanja in ako ima biti to javno, navesti je tudi to.

§ 16. Te, kakor tudi v §§ 12. in 13. omenjene naznanitve in predlogi so kolekov proste.

ad § 15.

Obveznost naznanila v smislu § 15. društvenega zakona obstoji brez omejitve na določen namen zborovanja, torej tudi glede predavanj ali zabavnih zborovanj. V javnem interesu je, da je mogoče tudi taka zborovanja nadzirati.

(N. s. 26. jul. 1892, st. 18334 ukaznik just. min. ex 1892 št. 164.)

Splošne prireditve pevskega društva je smatrati kot zborovanje po društvenem pravu; a tudi iz stališča zakona o shodih zadostuje samo naznanilo in ne potrebuje oblastvenega dovoljenja, ako ni zborovanje pod milim nebom.

(N. s. 11. aprila 1893, st. 4088, ukaznik just. min. l. 1893, št. 84.)

Po pravilih dopustni izleti telovadnih društev spadajo pod določbo društvenega zakona.

(D. s. 6. julija 1891, Z IX., št. 519.)

Namen, da bode društveno zborovanje javno, je treba v naznanilu na oblastvo izrecno poudarjati.

(D. s. 26. aprila 1892, Z IX., št. 551.)

Načelnništvo društva ni obvezano naznaniti dnevnih red društvenega zborovanja.

(D. s. 12. jul. 1882, Z VI., st. 261 in naredba ministranjih zadev z dne 4. aprila 1893, št. 5540, časopis za upravo 1893, št. 146.)

Ako se sklicuje društveno zborovanje zunaj območja politične oblasti I. stopinje, v katerem ima društvo svoj sedež, sme oblastvo društvenega zborovanja en izvod uradno potrjenih društvenih pravil in dokaz, da so sklicatelji opravičeni k temu, ako vse to temu oblastvu že uradnim potom ni znano.

(D. s. 23. okt. 1894, Z X., štev. 679.)

ad § 16.

Pravila nekega društva delajo razloček med dru-

§ 17. Za to, da se zakon varuje in red vzdržuje pri kakem društvenem zborovanju, skrbeti je najprej predsedniku.

On naj protizakonitim izjavam ali dejanjem takoj nasproti stopi in zaključi zborovanje, ako se njegove naredbe ne slušajo.

§ 18. Oblastvu je prosto poslati k vsakemu društvenemu zboru kakega odposlanca. Le-temu je odkazati primeren prostor v zboru kakor si ga sam izbere in na zahtevo dati mu je pojasnilo o osebi onih, ki stavijo kak predlog in ki govorijo.

Taisti ima tudi pravico zahtevati, da se piše zapisnik o predmetih razprave in o storjenih sklepih.

Odposlanca pošlje redoma v § 12. omenjeno oblastvo, pridržuje pa si lahko deželno oblastvo samo to pravico.

Vlada sme vsaki čas pregledati zapise o društvenih zborovanjih.

štvenimi zborovanji in društvenimi izleti. Naznanilo o slednjih smatra oblastvo po zakonu o shodih, torej kolekovanju podvrženo, kar je v zakonu vtemeljeno.

(U. s. 2. maja 1893, Z XXVII., št. 7237.)

Ta judikat pa je očitvidno v protislovji z onim državnega sodišča na strani 268 navedenim, glasom katerega spadajo društveni izleti pod društveni zakon in ne pod zakon o shodih.

ad § 17.

Vsled določbe § 17. tega zakona ima društveni predsednik dolžnost izjave oseb, če tudi niso člani društvenega vodstva preprečiti, ako so dotične izjave nasprotne društvenim pravilom.

(D. s. 8. jul. 1891, Z IX., št. 523.)

§ 19. Te določbe o naznanitvi društvenih zborov (§ 15.) in o odpošiljatvi vladinega odposlanca (§ 18.) niso uporabljati na seje predstojništva in pregledovalnih (kontrolnih) organov, če so taki postavljeni.

§ 20. Nikako društvo ne sme storiti sklepov ali izdajati ukazov, kateri so kazenskem zakonu protivni ali s katerimi si društvo po vsebini in obliki svojí veljavo v kakem oddelku zakonodajstva ali eksekutivne oblasti.

§ 21. Ako se napravi kako društveno zborovanje proti propisom tega zakona, naj oblastvo taisto prepove in po razmerah zaključi.

Istotako naj zaključi vladni odposlanec ali, če ni bil za to nikdo poslan, oblastvo, kak, če tudi zakonito sklican zbor, ako se pri zborovanju pripetijo protizakoniti postopki, ako se razpravljajo predmeti, kateri presegajo statutarčni delokrog društva, ali če zbor dobi značaj, ki preti javnemu redu.

ad § 20.

Društveni zakon iz leta 1867 nima nobene določbe, po kateri bi bila politična oblastva opravičena odločevati o prizivih proti društvenim sklepom.

(U. s. 14. febr. 1884, SK. št. 584.)

ad § 21.

Prepoved društvenega zborovanja ni vtemeljena, ako je lastnik dvorane, kder se ima vršiti zborovanje oblastvu izjavil, da svojih prostorov ne prepusti zborovalcem.

Taka izjava ni nikaka opora za trditev oblasti, da bi nameravano zborovanje v tih prostorih kalilo javni mir in red.

§ 22. Kakor hitro se izreče, da je društveno zborovanje zaključeno, dolžni so navzoči kraj zborovanja zapustiti in se raziti.

Ako se zaukaz ne posluša, sme se odstranitev izvršiti z uporabo prisilnih sredstev.

§ 23. Peticije ali prošnje (adrese), ki izvirajo od društev, se ne smejo prinašati po več, kakor desetih osebah.

§ 24. Vsako društvo se sme razpustiti, ako taisto stori sklepe, ali izdaja zaukaze, kateri so določbam § 20. tega zakona protivni, ako prekorači svoj statutorični delokrog, ali če sploh ne zadostuje več pogojem svojega pravnega obstanka.

(D. s. 29. aprila 1892, Z IX., št. 550.)

Vsebina naznanila nameravanega društvenega zborovanja je merodajna za značaj in obliko veljavnega zborovanja. Zborovanje, katero ni kot javno označeno se javno ne sme vršiti.

(D. s. 26. aprila 1892, Z IX., št. 551.)

ad § 24.

Razpust društva se sme in more izvršiti, ako so nastopile take razmere, ki dajejo v smislu § 6. tega zakona povod ustanovitev prepovedati, kajti v tem slučaju nima društvo več pravnega obstoja.

(D. s. 14. jul. 1890, Z IX., št. 487.)

Ako je dan povod za razpust društva, ni za oblastvo nikakega obroka, kdaj se sme te pravice posluževati.

(D. s. 10. jul. 1897, Z X., št. 840.)

Društvo, čegar delokrog je po pravilih le povzdiga ljudske prosvete, ne zasleduje politične smotre.

Ako tako društvo razpošilja sistematično politične liste, dasi raznih političnih strank, prekorači svoj delokrog, ker sega v politično življenje.

(D. s. 17. jan. 1895, Z X., št. 682.)

§ 25. O razpuščenju razsoja praviloma deželno oblastvo, v slučajih § 11. pa ministerstvo notranjih zadev, na katero se more tudi v 60 dnevih vzklicovati proti razpustnem razsodilu deželnega oblastva.

Nižja oblastva (§ 28.) so pa upravičena, delovanje društva, pri katerem nastopijo v § 24. omenjeni razpustni vzroki, ustaviti do končne določbe o razpuščenju.

§ 26. Prostovoljno razdruženje (prenehanje) kakega društva naznaniti je takoj po

Telovadno društvo, ki prireja komers na čast gotovi osebi, kot državnemu poslancu, torej z ozirom na politično delovanje te osebe, prekorači svoj delokrog, ker posega nedopustno v politično področje.

(D. s. 10. aprila 1891, Z IX., št. 509.)

Društvo ni odgovorno za vsako izjavo ali delovanje posameznih članov, a ponavljavne izjave v društvenih zborovanjih, podane od načelnika društva, ali od drugih s pritrjevanjem zborovalcev izrečeni pojavi, proti katerim se načelnik društva ni vperl, se morejo smatrati kot izjave društva.

(D. s. 13. jan. 1890, Z IX., št. 476, 10. aprila 1891, Z IX., št. 509.)

ad § 25.

Ako proti oblastveni odredbi, glede razpusta društva ni administrativnim potom več pritožbe, neha obstajati razpuščeno društvo. V imenu razpuščenega društva vložena pritožba se torej pri državnem sodišču ne more od administrativnega vodstva vložiti, pač pa je vsak član razpuščenega društva opravičen, vložiti pritožbo pri državnem sodišču in predlagati naj to sodišče z razsodbo spozna, da se je z razpustom društva kršila njegova (pritožitelja) ustavno zajamčena pravica snovati društva.

(D. s. 27. jan. 1871, Z I., št. 10.)

odstopajočem društvenem predstojništvu deželnemu oblastvu in le-to naj to objavi v uradnem listu.

§ 27. Vsako oblastveno razpuščenje katerega društva se objavi v uradnem listu. V tem slučaju ukreniti so tudi glede društvenega imetja po oblastvih potrebne zakonite naredbe.

§ 28. Kot v tem zakonu imenovano oblastvo je tam, kjer ni nobene izrecne določbe, umeti praviloma politično okrajno oblastvo; v krajih kjer se nahaja kako posebno deželno-knežje varnostno oblastvo, pa le-to.

O silni nevarnosti za javni red in varnost sme pa tudi vsako drugo oblastvo, katero ima za njuno vzdržanje skrbeti, prepovedati ali zaključiti društveno zborovanje, katero je bilo sklicano ali držano proti propisom tega zakona, ali pa ustaviti delovanje društva, katero se je ustanovilo ne da bi se bili spolnili zakoniti pogoji, ali pri katerem nastopijo v § 24. označeni razpusetni vzroki. To je naznaniti vselej takoj pristojnemu oblastvu.

ad § 26.

Oblastveno odredbo, da se mora premoženje razpuščenega društva izročiti državni oblasti, sme vsak kdor ima po pravilih pravico do uprave premoženja, spodbijati pred državnim sodiščem zaradi kršenja društvenega prava.

(D. s. 26. okt. 1878, Z IV., št. 176)

Drugi oddelek.

O političnih društvih.

§ 29. Za politična društva veljajo razun splošnih določb prvega oddelka sledeče posebne določbe.

§ 30. Inostranci (tujci), ženske, maloletniki se ne smejo sprejemati za člane političnih društev.

§ 31. Predstojništvo sestaviti je iz najmanj petih in največ desetih članov.

§ 32. Politična društva so dolžna, v § 12. imenovanemu oblastvu naznaniti svoje društvenike v treh dnevih po pričetem društvenem delovanju in oziroma po vsakem sprejetju kakega novega društvenika, ter vsako leto predložiti izkaz o številu svojih društvenikov.

Te predloge so kolekov proste.

§ 33. Političnim društvom je prepovedano ustanavljati podružnice (filiale), snovati med saboj zveze ali sicer se družiti z drugimi društvi, bodisi s pismenim občevanjem, bodisi z odposlanci.

ad § 29.

Nepolitično društvo hišnih posestnikov postane politično, ako si postavi za smoter, vplivanje na državno-zborske volitve.

(D. s. 18. aprila 1902, Z XII., št. 1122.)

ad § 33.

Prepovedana zveza dveh društev nastane že z odposlatvijo pozdravnih brzojavk.

§ 34. Društvena znamenja nositi je prepovedano.

§ 35. Ako hoče kako nepolitično društvo svoje delovanje razširiti na politične zadeve, podvreči se mora določbam tega zakona, ki veljajo za ustanovitev političnega društva.

Je-li kako društvo smatrati za politično, presoja deželno oblastvo in v slučajih § 11., kakor tudi v slučajih rekurza, pa ministerstvo notranjih zadev.

Tretji oddelek.

Kazenske in končne določbe.

§ 36. Prelomitve tega zakona kaznujejo, ako se ne uporablja občni kazenski zakon, sodišča za prestopok z zaporom do šest tednov ali z globami do 200 goldinarjev.

(N. s. 16. jul. 1872, št. 7134.)

Politično društvo zakrivi prestopok § 33. tega zakona, ako voli odposlance k zborovanju drugega društva.

(Odlok min. notranjih stvari 13. jan. 1870, št. 558, časopis za upravo l. 1870, št. 131.)

Prepoved potovalne shode prirejati, se političnemu društvu, sklicevaje se na § 33., ne more izreči.

(D. s. 15. jul. 1871, Z I., št. 19.)

ad § 35.

Državno sodišče je pristojno v presojo izreka političnih oblastev je-li društvo politično ali ne.

(D. s. 18. jan. 1886, Z VIII., št. 369.)

ad § 36.

Opust naznanila društvenega zborovanja od strani cerkvene bratovščine, ki nima znakov, ne cerkvene

§ 37. V slučaju vojske ali notranjih nemirov sme vlada določbe tega zakona za-
kona začasno in krajevno, celo ali delovito
dejati ob moč.

Glej zakon z dne 5. maja 1869, št. 66 državnega
zakonika.

§ 38. Glede društev, na katera je upo-
rabljati ta zakon, zgube društveni zakon z
dne 26. novembra 1852, št. 253 drž. zak. in
vsi drugi z pričujočim zakonom v protislovju
stoječi zakoni in ukazi svojo moč.

družbe, ne duhovnega reda ali kongregacije, vtemeljuje
prestopek društvenega zakona.

(N. s. 18. jul. 1884, št. 8327, časopis za upravo
l. 1884, str. 171).

Ker so v § 36. določene ne samo kazni ampak
tudi globe do 200 gld., zastarajo prestopki društvenega
zakona v smislu § 228. lit. a) in b) in § 532. kaz.
zak. šele v 6 mesecih.

(N. s. 16. sept. 1894, št. 7385, ukaznik just. min.)

ad § 37.

V služaju suspenzije člana 12. državnega osnov-
neoa zakona z dne 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak.
se tme razpust obstoječih društev izreči samo na pod-
stavi tega zakona, kajti § 6. zakona z dne 5. maja 1869
daje oblastvom samo pooblastitev, delovanje obstoječih
društev ustaviti, ne pa tudi pooblastitev jih razpustiti.
Državno sodišče jo torej pristojno o pritožbi zoper
razpust društva tudi med veljavo izjemnih naredb raz-
sojevati.

(D. s. 13. jan. 1890, Z IX., št. 476.)

XXX.

Zakon z dne 15. novembra 1867, šte. 135 drž. zak.

o shodnem (zbornem) pravu.

S privolitvijo obeh zbornic Mojega državnega zbora ukazujem tako :

§ 1. Shodi (zbori) so dopuščeni po določbah tega zakona.

§ 2. Kdor hoče sklicati kak ljudski shod ali sploh kak obče pristopni shod brez omejitve na povabljene goste, mora to naznaniti najmanj tri dni poprej pismeno oblastvu ter navesti namen, kraj in čas shoda.

Oblastvo naj na naznanilo da takoj potrdilo.

ad § 1.

Prepoved društvenega zborovanja ne vtemeljuje kršenja zakona o shodih.

(D. s. 7. jul. 1892, Z IX., št. 574.)

Na podlagi pravil dovoljeni zleti telovadnih društev niso zborovanja v smislu zakona o shodih. Glej str. 269.

(8 s. 6. jul. 1891 Z IX. št. 590 in 26. aprila 1892 Z IX. št. 574.) glej str. 269.

ad § 2.

Pojem osebnega vabila je v tem, da mora vabitelj vedeti, koga vabi in da vabljenca pozna po imenu, stanu in opravilu.

Kjer ni osebnega vabila, se prireditelj shoda odpove izberi zborovalcev. Taki shodi, kateri niso omejeni na osebna vabila, so javni. Izdaje vabilnih listov,

§ 3. Za shode (zborovanja) pod milim nebom je potrebna poprejšnja dovolitev oblastva (§ 16.).

Za to dovolitev imajo prositi oni, kateri shod šklicujejo in povedati je v tej prošnji, kakor tudi v dovolitvi namen, kraj in čas shoda.

Taisto velja za javne obhode, kjer je naznaniti tudi nameravana pot.

Ako se dovolitev odreče, zgoditi se mora to pismeno z navedbo vzrokov.

brez naslovov na zaupnike v svrhu napisa in razdelitve na dotične, ni smatrati kot osebno vabilo.

(N. s. 17. febr. 1891, št. 864 ukaznik just. ministr. 1891, št. 46.)

ad § 3.

Odobritev zborovanja pod milim nebom se sme le takrat odreči, ako odklonitev na dejstvih sloni, katero vtemeljujejo postavni razlogi prepovedi.

A tudi izdano dovoljenje velja le za tisti dan, za katerega je izdano.

(D. s. 12. aprila 1894, Z X., št. 659.)

Med pojmi »obhodi« je z ozirom na jezikovno rabo in § 5. zakona o shodih nasprotno s procesijami, svatbami, pogrebi itd. razumeti množico premikajočega, vozečega, jahajočega ljudstva, ki kaže na zunaj očiten namen s svojim nastopom zasledovati poseben smoter, in ki namerava, kot združena skupina pozornost ljudstva na se obrniti ter tudi javni red, osobito promet ovirati.

Merodajno je, da se obhodi vrše vedno na javnih, splošno pristopnih krajih in nikdar v zaprtih prostorih z izključanjem gledalcev ali z omejitvijo na gotovo število zborovalcev ter se zadevajo ob prometne interese, vsled česar je tudi vslej progo navesti, po kateri se bode obhod premikal.

(N. s. 14. jan. 1903, št. 394 časopis za upravo I. 1903 str. 139.)

§ 4. Shodi volilcev k volitvenim razgovorom, potem k razgovorom z izvoljenimi poslanci izvzemajo se določbam tega zakona, ako se godijo o času razpisanih volitev in ne pod milim nebom.

§ 5. Dalje izvzemajo se določbam tega zakona javne veselice, ženitovanja, ljudske slovesnosti ali obhodi, pogrebi, procesije, hoja na božja pota in drugi shodi ali obhodi v izvrševanje kake zakonito dopuščene vere, ako se vršijo po dosedanjem običaju.

§ 6. Shode, katerih namen kazenskim zakonom nasprotuje, ali kateri so nevarni za javno varnost, ali za javni blagor, naj oblastvo prepove.

ad § 5.

Običajni obhodi so le taki, o katerih obstoji stalno pravilo, da se vrše ob gotovih prilikah brez posebnih dogovorov in ki se tradicionalno ponavljajo.

Obhode, ki se vrše le slučajno na podlagi sklepa dotičnih v proslavljenje kake osebe ali kakega dogodka (n. pr. bakljade), ne spadajo pod običajne obhode.

(N. s. 31. okt. 1889, št. 6949, časopis za upravo l. 1890, str. 34.)

ad § 6.

Pravica oblastva javnemu shodu prepovedati volitev zaupnih mož obstoji tudi takrat, ako oblastvo te točke dnevnega reda pred zborovanjem ni prepovedalo.

(D. s. 24. okt. 1893, Z X., št. 640.)

Ako je oblastvo javno zborovanje zaradi tega prepovedalo, ker je nevarnost za javni mir in blagor, mora državno sodišče vsled vložene pritožbe samo preiskovati, so-li bila oblastvu izdane prepovedi znana taka dejstva, iz katerih je upravičena bojazen, da je opasnost za javno varnost vsled nameravanega zborovanja. Ako je tak predpogoj dan, tedaj je prepoved opravi-

§ 7. Med zborovanjem državnega zbora ali kakega deželnega zbora, ne sme se dopuščati na kraju njihovega sedeža in v okrožju petih milj noben shod pod milim nebom.

Mesto 5 milj velja sedaj okrožje 38 kilometrov (min. ukaz z dne 7. jul. 1876, št. 101 drž. zak.)

§ 8. Inostranci (tujci) ne smejo nastopiti niti kot povzetniki, niti kot reditelje ali voditelji kakega shoda za razpravo javnih zadev.

§ 9. Shodov v §§ 2. in 3. omenjenih, se ne smejo udeležiti oboroženi.

§ 10. Adrese ali peticije, katere izvirajo od shodov, se ne smejo prinašati po več, kakor desetih osebah.

§ 11. Za to, da se pri kakem shodu zakon varuje in red vzdržuje, skrbeti je najprej voditelju in rediteljem taistega.

Oni naj protizakonitim izjavam ali dejanjem takoj nasproti stopijo in ako se njihove naredbe ne slušajo, naj voditelj shod razpusti.

čena, dasi je dnevni red nedolžne vsebine.

(D. s. 30. aprila 1875, Z II., št. 78.)

Dejstvo, da je okraj jezikovno mešoviti, ali da obstoji del prebivalstva iz delavstva se ne more smatrati kot zadosten razlog za bojazen, da se bo s tem zborovanjem, na katerem se namerava predavati o enakopravnosti pri sodnijah, v uradih in šolah, kalil javni mir in blagor, osobito tudi ne takrat, ako ni med prebivalstvom opasne razburjenosti.

(D. s. 18. okt. 1884, Z VII., št. 313.)

ad § 11.

Z uradnim razpustom javnega zborovanja ugasne v smislu § 13. poslovanje načelnika zborovanja, torej v

§ 12. Oblastvu je prosto, k vsakemu shodu v §§ 2. in 3. omenjene vrste enega, po okolnostih tudi več odposlancev poslati, katerim se mora v shodu odkazati primeren prostor, kakor si ga sami izbero, in katerim se mora na zahtev dati pojasnilo o osebi onih, ki stavijo kak predlog in ki govorijo.

§ 13. Ako se skliče kak shod proti propisom tega zakona, naj ga oblastvo (§§ 16. in 17.) prepove in po okolnostih razpusti.

Istotako naj razpusti vladni odposlanec ali, če ni bil nikdo poslan, oblastvo kak, če tudi zakonito sklican shod, ako se na taistem pripetijo protizakoniti postopki, ali če taisti dobi značaj, ki preti javnemu redu.

smislu § 11. tudi njegova odgovornost, ker je z razpustom tudi on prizadet.

(N. s. 15. jan. 1894, št. 4298, časopis za upravo l. 1894, št. 165.)

ad § 13.

Ta določba opravičuje oblastvo k zahtevi, da mora prireditelj na povabljene goste omenjenega zborovanja vse potrebno ukreniti, ker njemu kakor tudi oblastvu in njenemu odposlancu omogoči razvidnost, da je zborovanje res omejeno le na povabljene goste in torej od naznanila izvzeto.

Vsled tega je potrebna sestava imenika, iz katerega so imena povabljenih razvidna in torej vsak pregled takoj mogoč.

(N. s. 17. febr. 1891, št. 1864 ukaznik just. min. l. 1891, str. 46.)

Zakoniti obravnavni jezik ljudskega shoda je samo tisti, kateri je uradni jezik nadzorstvenega političnega oblastva I. stopnje.

(D. s. 12. jan. 1894, Z X., št. 463.)

§ 14. Kakor hitro se izreče, da je kak shod razpuščen, dolžni so vsi navzoči kraj shoda takoj zapustiti in se raziti.

Ako se ne uboga, sme se razpuščenje izvršiti z uporabo prisilnih sredstev.

§ 15. Ukazi §§ 13. in 14. veljajo tudi za javne obhode.

§ 16. Kot v tem zakonu imenovano oblastvo je praviloma umeti:

- a) v krajih, kjer se nahaja kako deželno-knežje varnostno oblastvo, le-to oblastvo;
- b) na sedežu političnega deželnega oblastva, če tam ni nobenega deželno-knežjega varnostnega oblastva, deželno oblastvo;
- c) v vseh drugih krajih politično okrajno glavarstvo.

§ 17. O silni nevarnosti za javni red in varnost je pa tudi vsako drugo oblastvo, ka-

Odreditev volitve zaupnikov v ljudskem shodu od strani predsednika kljub ugovoru vladnega zastopnika, vtemeljuje protizakolitost ter je razpust shoda v § 13. zakona o shodih vtemeljen, kajti napram oblastvenim ukazom obstoji dolžnost ubogljivost in je dopustna le pritožba zoper dotično prepoved.

(D. s. 24. okt. 1893, Z X., št. 640.)

Pri nekem shodu prepove ponavljajvno vladni zastopnik prečitanje neke brzojavke s pretenjem razpusta. Ko hoče predsednik to prepoved zborovalcem prijaviti, ga isti z vzkliki: »oho«, »ta je lepa,« prekinejo, na kar vladni zastopnik shod razpusti. Ta razpust je bil protipostaven, kajti vladni zastopnik bi moral počakati, se li bo prečitalo brzojavko ali ne. Dotični medklici izražajo samo presenečenje zborovalcev, ne tvorijo pa razžaljenja vlade ali njenega zastopnika.

(D. s. 25. okt. 1895, Z X., št. 721.)

tero ima za njuno vzdrževanje skrbeti upravičeno prepovedati ali razpustiti shod, kateri je bil sklican ali držan proti propisom tega zakona, o čemur je pa vselej takoj obvestiti po § 16. pristojno oblastvo.

§ 18. Zoper vse ukrenitve nižjih oblastev more se v osmih dnevih vzklicevati na deželno oblastvo in zoper vsako ukrenitev le-tega pa na ministerstvo notranjih zadev.

§ 19. Prelomitve tega zakona kaznujejo, ako se ne uporablja občni kazenski zakon, sodišča za prestopke z zaporom do šest tednov ali z globami do 200 goldinarjev.

§ 20. V slučaju vojske ali notranjih nemirov sme vlada določbe tega zakona začasno in krajevno dejati ob moč.

ad § 18.

V pritožbo zaradi prepovedi ljudskega shoda soopravičeni samo oni, ki so nasproti oblastvom nastopili kot sklicatelji shoda, ne pa tudi tisti, ki imajo nastopiti na shodu kot govorniki ali predavatelji.

(D. s. 16. jan. 1882, Z VI., št. 252.)

XXXI.

A)

Zakon z dne 31. decembra 1863, šte. 105 drž. zak.

zastran pravil, po katerih se ravna domovinstvo.

B)

Zakon z dne 5. decembra 1896, šte. 226, drž. zak.,

s katerim se izpreminjajo določila zakona z
dne 3. dec. 1863, št. 105 drž. zak. o uredi
domovinskih razmer.

Da se v tistih kraljestvih in deželah, v
katerih velja zakon od 5. marca 1862 (držav-
nega zak. št. 18.), domovne reči spravijo v
red, ustanavljam izpeljevaje član II. tega za-
kona s privoljenjem obeh zbornic državnega
zboru tako:

Odloček I.

Splošne določbe.

§ 1. Kdor ima domovno pravico v ka-
teri občini (soseski, srenji), sme v nji prebi-

vati ne moten po nikomur in gre mu, če bi obubožal, preskrbljevanje.

§ 2. Samo državljanje morejo zadobiti domovno (domovinsko) pravico v kaki občini.

Vsak državljan naj ima pravico domovja v kateri občini. Toea ne more je imeti kakor samo v eni občini.

§ 3. Domovna pravica se razprostira na ves občinski (srenjski, komunski) okoliš.

Če se torej zedini ena občina z drugo, da postaneta obe ena sama občina, ali če se občina razprostrani s tem, da se ji vdruži kos druge občine, razširja se domovna pravica, ki je komu popred samo v enem delu

ad § 2.

a) Avstrijsko državljanstvo je predpogoj za pridobitev domovinstva, kakor tudi za odkazovanje brezdomovincev.

(U. s. 22. maja 1889, Z XIII., št. 4699.)

b) Ako se od nobene prizadetih strank ne trdi, da nima oseba, katera se poteza za domovinstvo avstrijskega državljanstva in ako tudi sicer ni podatkov, da pripada dotična oseba kaki tuji državi, ni povoda u radnim potom urediti preiskave glede njenega državljanstva.

(U. s. 22. sept. 1889, Z VI., št. 1497.)

c) Občina ni upravičena spodbijati od političnega oblastva pripoznano državljanstvo in sicer tudi takratne, ako nastanejo za občino pravne posledice iz tega pripoznanja.

(U. s. 19. maja 1892, Z XVI., št. 6623.)

d) Izrečno zagotovilo vzprejema v občino se ne more poljubno preklicati. Ako je torej pri zagotovitvi vzprejema stavljen pogoj (pridobitev avstrijskega državljanstva) izpolnjen, ni več odvisen vzprejem v domovinsko zvezo od novega občinskega sklepa.

(U. s. 17. okt. 1895, Z XIX., št. 8911.)

občine tako povečane šla, sama po sebi na ves okoliš te povečane občine.

§ 4. Kedar se občina razdruži v dve občini ali več njih, ali kedar se kos občine vdruži okolišu druge občine, takrat je treba tiste, kateri imajo v tej občini domovno pravico, in pa vse one ljudi, ki se zastran domovne pravice ravnaajo po njih, odkazati kakor domačince tisti občini, katera je posestnica tega sveta, na katerem so oni ob razdružbi, oziroma ob vdružbi stanovali, ali, če ne bi o tem času več v občini prebivali, na katerem so pred svojim odhodom iz nje poslednjič stanovali.

Ako bi se kateri po teh določbah ne mogli odkazati nikamor, naj se odkažejo po tistem stanovališču, katero je poslednjič v občini imel ta, po komur se ravna njih domovna pravica.

Ljudje, pri katerih glede njih domovne pravice tudi tega ravnila ni, naj politična gosposka odkaže eni ali drugi dotičnih občin, ako se one same med s bo ne dogovore.

ad § 3.

Pod izrazom občina je razumeti »politično občino«. Vtesnitev domovinske pravice na del občinskega okoliša ali na posamezne katastralne občine je nedopustna. Ta vtesnitev je tudi takrat nedopustna, ako imajo posebni deli občine svoje lastne zastope ali gospodarske odseke. Sklepi občinskega odbora ali pogodbe, kateri nasprotujejo temu načelu so nezakoniti.

(U. s 1. febr. 1881, Z V., št. 997, 15. febr. 1895, Z XVII., št. 7529, 6. marca 1896, Z XX., št. 9413.)

ad § 4.

a) Pod izrazom »stanovališče« je razumeti stalno.

Odloček II.

Kako se domovna pravica začenja, spreminja in izgublja.

§ 5. 1. Po rojstvu (§ 6.)

2. po omožitvi (§ 7.);

3. po sprejetju v domovno zvezo (§ 8., 9);

4. po zadobljenem očitnem uradu.

§ 6. Zakonski otroci dobivajo pravico domovja v isti občini, v kateri njih oče ob času njih rojstva domovno pravico ima, ali, če bi bil pred umrl, v kateri je ob svoji smrti domovno pravico imel.

Nezakonski otroci imajo domovno pravico v tisti občini, v kateri je njih mati ob porodu domovno pravico imela.

Vzakonjeni (legitimirani) otroci, če niso sami svoji, dobivajo domovno pravico v tisti občini, v kateri jo ima njih oče takrat, kadar se oni vzakonijo.

Po posinovstvu ali po prevzetju v rejo se domovna pravica ne začenja.

ne pa le začasno bivanje v dotičnem kraju; potem je tudi presojevati bivanje občinskega ubožca v občini, v kateri ima vsled občinskega sklepa stalno bivanje in oskrbo.

(U. s. 28. okt. 1897, Z XXI., št. 11077)

b) Ako je odkazovanje domovince po bivališču neizvedljivo — in le v tem slučaju — smejo občine sporazumno skleniti, katerej občini je isti odkazati.

Šele potem, ako se občine ne morejo zediniti, je politična oblast opravičena, domovince eni ali drugi prizadetih občin odkazati.

(D. s. 19. aprila 1896, Z XX., st. 9887.)

§ 7. Ženska dosega po omožitvi domovno pravico v občini, v kateri jo ima nje zakonski mož.

Paragrafi 7., 9., 10. tega zakona so razveljavni in je nastopil na njih mesto nastopni:

ad § 7.

Ta določba velja tudi za inozemko, katera se je poročila z avstrijskim državljanom.

(U. s. 13. febr. 1882, Z VI. št. 1590.)

Zakon z dne 5. decembra 1896. l., števil. 222 drž. zak.,

s katerim se izpreminjajo določila zakona z dne 3. decembra 1863. l. (drž. zak. št. 105,) o vredbi domovinskih razmer.

Član 1. Paragrafi 7., 9., in 10. zakona z dne 3. decembra 1863. l. (drž. zak. št. 105) o vredbi domovinskih razmer, se s tem razveljavljajo in na njih mesto stopajo nastopna določila:

§ 1. Domovinska pravica se zadobi z izrečnim vzprejemom v domovinsko zavezo.

§ 2. Izrečnega vzprejema v domovinsko zavezo ne sme občina bivališča odreči tistemu avstrijskemu državljanu, kateri je po zadobljenu samopravnosti skozi deset let, preden je prosil za domovinsko pravico, prostovoljno in nepretrgoma prebival v občini.

Kadar se prebivanje v kaki občini prične v okolnostih, katere izključujejo prostovoljno prebivanje, tedaj prične desetletni rok teči šele s tistim dnevom, ko so nehale te okolnosti. Ako nastopijo take okolnosti šele po pričetku prebivanja, počiva za njih trajanje tek desetletnega roka.

S prostovoljnim opustom prebivanja v občini se pretrga desetletni rok prebivanja.

Prostovoljne oddalje pak ni šteti za pretrg prebivanja, ako se iz okolnosti, v katerih se je zgodila, da razvideti, da se še namerja obdržati bivališče.

V kaki občini pričeto pri posestovanje domovinske pravice se z nenavzočnostjo, provzročeno samo po izpolnjevanju zakonite vojne dolžnosti, niti ne ovre niti ne pretrga. Nasproti pak počiva med trajanjem kake drugačne neprostovoljne nenavzočnosti tek desetletnega roka.

Dalje ne sme prosivec med ustanovljenim rokom prebivanja težaviti preskrbe ubogih. Prostost od šolnine glede otrok, ki hodijo v šolo, in pa uživanje kake ustanove, naposled kaka podpora, dana samo mimogrede, se ne sme šteti med dajanja preskrbe ubogih.

ad § 2.

a) Bivanje pod oskrbo postavljenega umobolnika je neprostovoljno.

(U. s. 14. aprila 1902, Z XXVIII., št. 255/A.)

b) Vzprejem slepega otroka v učni zavod za slepce ne spada med oskrbo ubožcev.

(U. s. 18. jun. 1904, Z XXVIII., št. 2748/A.)

c) Penzije invalidov ali doklade za prizadete rane ne spadajo pod naslov ubožne oskrbe.

(U. s. 8. oktobra 1904, Z XXVIII., št. 2938/A.)

d) Uživanje ubožne ustanove spada med ubožno, oskrbo, ter se vsled tega z desetletnim bivanjem v občini ne pridobi domovinske pravice.

(U. s. 13. sept. 1906, Z XXX., št. 4597/A.)

e) Preklic vzprejema zaradi bistvene pomote je dopusten.

(U. s. 13. jan. 1906, Z XXX., št. 4113/A.)

f) Ubožna oskrba moža ne vpljiva na domovinsko pravico žene z ozirom na njeno desetletno bivanje.

§ 3. Uveljavljati po zmislu § 2. tega zakona pridobljeno pravico do izrečenega vzprejema v domovinsko zavezo sme ne samo vpravičenec sam, oziroma njegovi nasledniki v domovinski pravici, to je tiste osebe, katere po določitih §§ 6., 7., 11., 12. in 13. v zakonu z dne 3. decembra 1863 l. (drž. zak. št. 105) izvajajo svojo domovinsko pravico od domovinske pravice vpravičenca. ampak tudi dosedanja domovinska občina, in ako gre za brezdomovince, tista občina, kateri se je brezdomovinec odkazal na podstavi določil III. oddelka v domovinskem zakonu.

Vsaka občina je dolžna, o tem, da se je na podstavi § 1. ali 2. vzprejela kaka oseba v domovinsko zavezo, obvestiti dosedanjo domovinsko občino.

§ 4. Kadar avstrijski državljan opusti prebivanje v občini, v kateri je po § 2. tega zakona pridobil pravico do vzprejema v njeno domovinsko zavezo, ali kadar neprostovoljno zapusti ozemlje te občine, tedaj sme to pravico vpravičenec sam ali njegov naslednik v domovinski pravici uveljavljati

(U. s. 27. marca 1906, Z XXX., št. 4287/A.)

g) Meščanstvo ni identično z domovinstvom.

(U. s. 2. jan. 1907, Z XXXI., št. 4288/A.)

h) Domovinska pravica otrok od zakonske žene rojenih, a sodnijsko kot »nezakonske« spoznanih se ravna po domovinstvu moževim.

(U. s. 13. jan. 1907, Z XXXI. št. 4925/A.)

i) Pod ubožno oskrbo spadajo tudi slučajne malenkostne podpore.

(U. s. 2. aprila 1907, Z XXXI., št. 5884.)

samo še dve leti, njegova domovinska občina pa pet let potem, ko je nehala prebivanje v občini.

Prošnje, katere je po §§ 2., 3. in 4. vložiti za uveljavo pravice do izrečenega vzprejema v domovinsko zavezo, so proste pristojbin.

§ 5. Vnanjiki in pa osebe, katerih državljanstvo se ne da dokazati, zadobe po pogojih, določenih v § 2., pravico do zagotovila, da se vzprejmejo v domovinsko zavezo kake avstrijske občine; toda vzprejem zadobi moč še le tedaj, kadar zadobe dotičniki avstrijsko državljanstvo.

§ 6. Kadar občina bivališča ne odloči o uveljavljeni pravici do vzprejema v domovinsko zavezo (§§ 2., 3. in 4.), oziroma do njegovega zagotovila (§ 5.), v roku šestih mesecev, računoč od vložitve prošnje za uveljavo, tedaj pristoji odločba predstojnemu političnemu oblastvu.

Isto oblastvo odločuje v primeru priziva, kadar je občina bivališča odrekla vzprejem v domovinsko zavezo, oziroma njegovo zagotovilo v primerih §§ 2. do 4., oziroma 5.

§ 7. Mimo primerov, oznamenjenih v §§ 2. do 4., oziroma 5., odločuje o prošnjah za izrečni vzprejem v domovinsko zavezo občina brez vsakršnega priziva.

ad § 3.

Zahteva občine za vzprejem v domovinsko zvezo druge občine ni odvisna od privolitve prizadetega občina.

(U. s. 20. sept. 1902, Z XXVI., št. 1222/A.)

§ 8. Vzprejem v domovinsko zavezo se ne sme dovoliti niti omejen na nek določen čas, niti ne po pogoju, kvarnem zakonitim nasledkom domovinske pravice.

Vsaka taka omejitev ali tak pogoj je ničen in se šteje, kakor bi se ne bil pristačil.

§ 9. Da se vpelje pristojbina za prostovoljni vzprejem v domovinsko zavezo in pa da se zvišajo take pristojbine, za to je potreba deželnega zakona.

Te pristojbine se stekajo v občinsko blagajnico.

Za vzprejem v domovinsko zavezo, ki se opravi na podstavi določil §§ 2. do 4. v tem zakonu, se ne sme pobirati nobena pristojbina.

§ 10. Stalno nameščeni dvorni, državni, deželni, občinski uradniki in služabniki in pa taki uradniki in služabniki okrajnih zastopov in javnih zakladov, potem duhovniki in javne učiteljsko osebe, naposled c. kr. notarji zadobe z dnevom, ko nastopijo svoj urad, domovinsko pravico v tisti občini, v kateri jim je odkazan njih stalni uradni sedež.

ad § 5.

Nedopustno je zahtevati pristojbin za vzprejem v domovinsko zavezo od inozemca, kateremu se je na podlagi desetletnega bivanja vzprejem zagotovilo.

(U. s. 3. okt. 1903, Z XXVII., št. 2006/A.)

ad § 10.

a) Državnim uradnikom je prištevati: uradnika finančne straže, avskultante, zaprisežene konceptne praktikante pošne praktikante.

Član II. Ta zakon stopi v veljavnost z dnevom, katerega se razglasi.

Kedaj pričnejo teči roki določeni v članu I., § 2., to se ustanavlja na 1. dan januarja 1891. l.

Član III. Izvršiti ta zakon je naročeno Mojemu ministru za notranje stvari.

Na Dunaju, dne 5. decembra 1896.

§ 11. Kar se tiče kake premene v domovni pravici, gre žena zakonska, če ni sodno ločena, za možem in ostaja ji tudi kakor vdovi domovna pravica v ti občini, katere domačinec je mož bil ob svoji smrti.

Sodno ločene ali pa razzakonjene žene obdržujejo domovno pravico, katero so imele ob sodni ločitvi ali razvezi (razzakonitvi).

Kedar se izreče, da kateri zakon ni veljaven, prihaja ženska, ki je bila v tem zakonu, nazaj v tiste domovne zadeve, v katerih je bivala do možitve.

§ 12. Kedar se domovna pravica staršev spremeni, gredo zastran taiste zakonski in

(U. s. 9. maja 1878, Z II., št. 262, 31. marca 1880, Z III., št. 738, 24. jan. 1889, Z XIII, št. 4483, 24. jan. 1889. Z XIII., št. 4485, 15. jun. 1898, Z XXII, št. 11826.)

b) Uradnike gospodarskih posojilnic in uradnike trgovinske in obrtne zbornice ni prištevati uradnikom javnih zavodov.

(U. s. 28. okt. 1885, Z IX., št. 1725.)

c) Bogoslovna učilišča niso javna, na njih, dasi stalno nameščeni učitelji, nimajo značaja javnih učiteljev.

(U. s. 31. oktobra 1883, Z VII., št. 1890.)

d) Domovinske pravice ne morejo zahtevati poštari iz naslova javne službe.

(U. s. 7. marca 1906, Z XXX., št. 4233/A.)

vzakonjeni otroci za očetom, nezakonski pa, če niso sami svoji, za materjo.

Otrokam pa, kateri so sami svoji, ostaja domovna pravica v tisti občini, v kateri so jo imeli, ko so postali sami svoji.

Nezakonski otroci, ki se ob omožitvi svoje matere ne vzakonijo, obdržujejo, če ob ti omožitvi tudi niso sami svoji, to domovno pravico, katera jim je šla do takrat.

§ 13. Smrt zakonskega očeta ali nezakonska matere ne spreminja domovne pravice otrok v ničemur.

§ 14. Vojaške ljudi je treba zastran domovne pravice, katera jim gre ta čas, ko v vojaško službo stopijo, in po njih odstopu iz taiste, soditi po pričujočem zakonu.

§ 15. Kdor izgubi državljanstvo, prihaja s tem ob svojo domovno pravico.

§ 16. Ako bi se prigodilo, da se kdo tak, kateri je izgubil državljanstvo, zavolj državnih pogodeb mora zopet prevzeti, ali če bi se povrnil v avstrijansko državo z namenom, v nji ostati, in se ne da napraviti, da bi ga prevzela druga katera država, prihaja on nazaj v domovno pravico, katero je imel predno je izgubil državljanstvo.

§ 17. Domovna pravica v eni občini ugasne brž kakor se zadobi domovna pravica v drugi občini.

Če se kdo odreče domovne pravice, ostaja brez to moči dotle, dokler ni drugej zadobil domovne pravice.

Odloček III.

Kako gre ravnati z brezdomniki ali ljudmi brez domovja.

§ 18. Brezdomci, t. j. taki, katerih domovna pravica se ta čas ne da izkazati, odkazujejo se po določbah sledečih paragrafov neki občini, z kateri naj se ž njimi dotle ravna, kakor z domačinci, dokler se ne iznajde, kje jim gre domovna pravica, ali dokler drugej ne zadobe pravice domovja.

§ 19. Brezdomne ljudi je treba po sledečem redu odkazovati:

1. tisti občini, v kateri so bili ta čas, ko so k vojakom vzeti bili ali kakor dobrovoljci v vojaško službo stopili;

ad § 18.

a) Odkazovanje brezdomovince se pa ne more več vršiti, ako je dotični med obravnavo dobil drugje domovinsko pravico, ali pa, ako je dokazano, da ima drugod uže od preje domovinsko pravico.

(U. s. 17. marca 1893, Z XVII., št. 7266.)

b) Odkazovanje torej ni enakega pomena, kakor podelitev domovinske pravice. Iz tega sledi, da se smejo poizvedbe glede pravega domovinstva nadaljevati in da občina, kateri je dotični odkazan ni dolžna izdati domovnice. Dotična oseba ima le pravico zahtevati, da se mu v dokaz odkazovanja izda potrdilo.

Dokler pa odkazovanje obstoji, ima pa ta občina iste pravice in dolžnosti, kakor domovna občina. Ne more torej, ako se poizve prava domovna občina zahtevati od te povrnitev za odkazanega izdanih stroškov.

(U. s. 5. dec. 1879, Z III., št. 607.)

2. tisti občini, v kateri so, predno se je vprašanje zastran njih domovne pravice začelo, najmanj, vsaj pa pol leta neprenehoma in ne prisiljeni prebivali, ali če bi bili enaki čas v dveh ali več občinah živeli, v kateri so poslednjič tako prebivali;

3. tisti občini, v kateri so se rodili ali pri najdencih, v kateri so bili najdeni, ali, če se pri kakem človeku, ki uživa ali je užival preskrbljevanje v kaki očitni najdenšnici, ne ve, kje se je rodil ali kje je najden bil, tisti občini, v kateri je ta najdnišnica;

4. tisti občini, v kateri se kdo takrat najde, ko je nastalo vprašanje zastran njegove domovne pravice.

§ 20. Zakonska žena kacega brezdomnika naj se odkáže ravno tisti občini, kateri nje mož, to je, če oba vkup živita.

Žena kacega brezdomnika pa, ki ne živi z možem, kakor tudi vdova takošnega, naj se odkazuje po tem, kar vелеva § 19., če ona ni že kje zadobila domovinske pravice.

ad § 19.

a) Za katero občino je bil brezdomovinec k vojakom potrjen je brez pomena, merodajno je le v kateri občini je isti prostovoljno takrat prebival, ko je bil k vojakom potrjen.

(U. s. 12. nov. 1880, Z III., št. 916.)

b) Oseba, katera je v porodnišnici rojena je občini odkazati, v kateri se ta zavod nahaja in je protizakonito — ker je vrsta, po kateri se odkazovanje vrši v § 19. natančno navedena — tako osebo odkazati občini, v kateri je dosegla normalno starost.

(U. s. 28. maja 1881, Z V., št. 1110.)

ad § 20.

Samostojno je odkazati ženo brezdomovince, ka-

§ 21. Nezasvojni otroci brezdomnih ljudi naj se odkažejo v tisto občino, v katero se odkaže njih oče ali pri nezakonskih in pa tudi taci zakonskih otrocih, katerim je oče umrl, njih mati, to je, če žive vkup z očetom in oziroma z materjo.

Otroci brezdomnikov, kateri so že sami svoji, ali kateri, če tudi niso sami svoji, s svojim očetom in oziroma s svojo materjo vkup ne žive, kakor tudi taki otroci brezdomnikov, ki nimajo več ne očeta ne matere, naj se, ako niso že kje pravico domovja dosegli, odkažejo po tem, kar odločuje § 19.

Odloček VI.

O dolžnosti, ki jo ima občina, preskrbljevati uboge.

§ 22. Pričujoči zakon ne spreminja v ničemur uredbe in dolžnosti obstoječih siromašnic in dobrotljivih zavodov ali naprav in ustanov.

V kolikor bi preskrbljevanje siromakov v občini presegalo dolžnosti in pomočke teh zavodov in ustanov, skrb je občine, da svoje domačince, če obubožajo, podpira. Deželnemu zakonodavstvu nič ne brani storiti take naredbe, s katerimi se občinam polaj-

teri ne živi z njo v zakonski zvezi in vdovo brezdominca, katere mož je umrl še pred odkazovanjem.

(U. s. 28. jan. 1880, Z III., št. 682.)

šuje postavna njih dolžnost, preskrbljevati uboge.

§ 23. Ta dolžnost pa veže občine tudi le toliko, kolikor ni kak drug človek po državljanskem (civilnem) pravu ali po družih postavah dolžan skrbeti za ubožeca.

Če takošen človek premore toliko, da mu je mogoče izpolniti svojo dolžnost, pa se krati izpolniti jo, naj bo po tisti poti, kakor zakon hoče, k temu primoran; v tem pa naj občina prevzame skrb za siromaka, pod pridržkom pravice zastran povračila stroškov prijeti tega, čigar dolžnost je plačati jih.

§ 24. Dolžno preskrbljevanje obstoji samo v tem, da občina siromaku daje potrebno vzdrževanje in pa postrežbo, kedar oboli.

Če se kak otrok zavoljo siromaštva preskrbljuje, obsega to preskrbljevanje tudi skrb za njegovo vzrejo.

§ 25. Kako naj bodo ubogi preskrbljevani, to odločuje občina, držeča se danih zakonov.

ad § 22.

Preskrbljevalna dolžnost občine se razteza tudi ne ubožce, ki zunaj občine bivajo.

(U. s. 18. nov. 1888, Z XII., št. 4346 B.)

ad § 24.

Ker ie katoliška duhovščina obvezana, duhovne funkcije osebam, katere uživajo pravico ubožcev, brezplačno deliti, se iz tega naslova ne sme na domovno občino staviti nikakih zahtev.

(U. s. 13. jun. 1888, Z XII., št. 4160.)

Siromak si ne sme izbirati sam, kako naj bi podpiran bil.

§ 26. Tudi velja dolžnost občine, ubožeca preskrbljevati, samo toliko, kolikor si on sam s svojimi močmi ne more zadobiti potrebnega vzdržka.

Če kdo tak, ki je še za delo, prosi da bi bil kakor siromak preskrbljevan, naj bo, če ni drugači siloma primoran k delu, katero se mu prilega.

§ 27. Če kdo tistih, ki so po § 19. pod 1. odkazani ali porazdeljeni, osiromaši, morajo njega preskrbljevanje prevzeti vse občine tistega vojakojemnega okraja, katerim na korist je on bil vštet.

Občinam gre iz deželnih dohodkov povračilo stroškov za preskrbljevanje tacihi ljudi, ki so jim bili po § 19., pod 3. za to odkazani, ker so se rodili v očitni porodivnici, katera je v občinskem okolišu.

§ 28. Tudi unanjim siromakom občina ne sme odreči podpore, katero ta hip ne-

ad § 25.

Iz te določbe je razvideti, da si ubožec sam ne sme izbirati način oskrbe, pač pa ima pravico pritožiti se na deželni odbor, ako ni z oskrbo občine zadovoljen. Deželni odbor odločuje o taki pritožbi po svoji svobodni previdnosti.

(U. s. 2. maja 1890, Z XIV., št. 5289.)

ad § 26.

Oskrbovalna dolžnost občine je časovno omejena s potrebo oskrbovanega. Občini se torej ne more naložiti trajno oskrbovanje, ako je podpisani samo med svojo boleznijo za delo in prislužek nezmožen.

(U. s. 3. dec. 1886, Z X., št. 3284.)

ogibno potrebujejo, toda pridržano ji je povračilo, katero sme, kakor si sama izbere, zahtevati od občine, v kateri ima siromak domovje, ali pa od tistih, ki so po državljanskem pravu ali po drugih zakonih dolžni, povračilo opraviti.

§ 29. Pod enakim pridržkom ima občina dolžnost, unanjim siromakom, ki v njenem okolišu zbole, dotle postrežbo dajati, dokler ne bo moči brez škode za njihovo ali drugih zdravje izpustiti jih.

§ 30. Občina, v kateri je bolnik naj njegovi domači občini, če je znana ali če se brez znatne težavnosti da iznajti s tem, da se precej začne popraševanje zastran nje brez odlaganja to naznani in daje, če bi se to zakasnilo, odgovor za vsako škodo, katera bi iz tega nastopila.

§ 31. Ta zakon se dotika tistih državnih pogodb, ki obstoje glede na postrežbo, ki se ima dati kakemu unanjiku, kadar oboli in pa glede na pogreb tistega, če umre.

ad § 28.

Občini, katera je imela izdatke za tujca, je na-prosto voljo dano, hoče li zahtevati povračilo od domovne občine, ali pa od tretjih oseb, katere veže dolžnost povračila. Domovna občina ne more torej odklanjati povračilo stroškov zaradi tega, ker imajo druge osebe obveznost te stroške povrniti. Ona mora povrniti narasle stroške, potem pa jih sme od dotičnih oseb iztirjati.

Odloček V.

Od domovnic ali domovinskih listov.

§ 32. Domovnica ali domovni list (domovinski list) je pismo, katero potrjuje, da ta komur se daje, ima domovno pravico v občini.

§ 33. Domovnice izdaja domača (domovna) občina po obrazcu temu zakonu priloženem.

Na domovnico je treba pritisniti pečat.

Za izdatbo ne sme občina jemati nikake pristojbine (takse).

§ 34. Kdorkoli ima domovno pravico, temu se domovnica ne sme odreči.

§ 35. Domovnica je neveljavna, kedar more občina izkazati, da je prejemnik domovnice takrat, ko se mu je izdala, v kateri drugi občini imel domovno pravico.

Odloček VI.

Od pristojnosti ali oblastnosti in od ravnanja v domovnih rečeh.

§ 36. Obravnavanje in razsojevanje v rečeh, ki se tičejo domovne pravice, gredo

ad § 32.

Domovnica ne vtemeljuje domovinske pravice. Oseba za katero se je izdala domovnica mora že imeti domovinsko pravico, ako nima domovinske pravice se ji tudi domovnica izdati ne sme.

pod oblast političnih gospodk razun nekih primerov, katere ta zakon odločuje.

§ 37. Kolikor se tem rečem pritikajo preporna vprašanja državlanskega prava, n. pr. zastran zakonskega ali nezakonskega rojstva, gre sodni gospodski razsodba takošnjih vprašanj.

§ 38. Pred sodnijo gredo tudi tisti zahtevki povračila, ki jih občine zastran stroškov postrežbe nastavijo proti tem, katerim državljansko (civilno) pravo nalaga dolžnost preskrbljevanja.

§ 39. Zahtevki povračila, s katerimi kaka občina zavolj stroškov postrežbe in oskrbe poprime koga tacega, ki je po drugih zakonih k temu zavezan in ne po državljan-skem pravu, ali pa kako občino, naj se razrešujejo po politični poti. Tudi v primeru § 38. naj politična gospodka najpred odloči, koliko da iznašajo (izneso) stroški postrežbe in zastran tega ne more v pravdi biti dalje nikakega razgovora.

§ 40. Kedar je, bodi na prošnjo kake stranke ali občine iz službene dolžnosti, potreba razrešiti vprašanje, ali komu gre pravica domovja ali ne, sme politična okrajna (kantonska) gospodka to vprašanje samo tedaj razsoditi, če se z razsodbo kaka občina njenega okraja (kantona) izreče za domovno občino.

Če bi pa gospodka menila, da tisti, za čigar domovno pravico gre, ima to pravico v občini, katera leži v upravnem okolišu

druge politične okrajne gosposke, naj se ona obrne na to gosposko. Če se obe gosposki zedinite v svoji razsodbi, naj to reč v ediniosti rešite.

Če bi se pa med sabo ne mogle dogovoriti, treba je vso obravnavo predložiti viši politični deželni gosposki, katera jo razsodi, če ste obe gosposki pod njo; če bi se pa ena teh okrajnih gosposk štela k upravnemu okolišu katere druge deželne gosposke, treba je pomeniti se s to gosposko.

Če se obe deželni gosposki v razsodbi zedinite, bode se razsodba ta izdala, ako se pa ne zedinite, podvrže se reč razločitvi državnega ministerstva.

§ 41. Zoper to, kar v rečeh tega odločke politična okrajna gosposka razsodi, dopuščeno je obrniti se s pritožbo na politično deželno gosposko ali poglavarstvo.

Zoper dve enakoglasni razsodbi ni dopuščena pritožba pred državno ministerstvo.

§ 42. Če se občina brani, komu domovnico dati (§ 34.), sme se ta, ako meni da se mu s tem krivica godi, obrniti na politično okrajno gosposko, katera bo primorala občino, da domovnico izda, če je s pravoveljavno razsodbo postavljeno na gotovo, da pritožniku domovna pravica v tisti občini gre.

§ 43. Nobena občina ne sme, pod odgovorom za vso škodo in vse stroške, človeka, čigar domovje je neznano, dvomljivo ali prepirno, predno se mu domovna pravica po odločbah pričujočega zakona z dokončno veljavnostjo ne ustanovi, v kako drugo ob-

čino gnati ali, če bi se to bilo vendar le zgodilo, gnati ga tje nazaj.

Če se je občina brez vzroka branila, človeka prevzeti, pa se pozneje razsodi, da je bila dolžna prevzeti ga, mora ona povrniti ves strošek, ki se je napravil s takim vpiranjem.

Politične gosposke izrekujejo, da je dolžna in koliko je dolžna povrniti za to.

§ 44. Siromak ne more s pravdo tirjati preskrbljevanja od občine.

Če siromak od občine, v kateri ima neizpodbijano domovno pravico, kaj tacega tirja, naj se to izdela in doženo po stopnjah, ki jih ustanavlja občinski zakon (občinski red.)

Odloček VII.

Koliko se bo ta zakon obračal tudi na velika zemljišča ali grajščine, ki so odločene od občinske vezi.

§ 45. Na odločenih grajščinah ne more domovna pravica postati ali začeti se.

§ 46. Kedar se okoliščine v § 19. omenjene, po katerih se ravna odkazovanje brezdomnikov, primerijo na kaki grajščini,

ad § 44.

Pritožba na upravno sodišče zaradi visokosti odmerjene podpore ni dopustna, ker odločujejo o tem avtonomna oblastva po svobodnem prevdarku.

(U. s. 20. okt. 1887, Z XI., št. 3714.)

ki ni prišteta nobeni občini, treba je brezdomnega človeka, z ozirom na vse za razsodbo važne zadeve, odkazati kateri izmed tistih občin, ki se z mejami dotikajo grajščine in leže v tistem političnem okraju.

§ 47. Če takošen po poprejšnjem paragrafu odkazan brezdomec obuboža, mora stroške za njegovo preskrbljevanje plačevati grajščina od občine ločena.

§ 48. V drugem bodo odločbe, ki jih pričujoči zakon zastran občin postavlja, po besedah člana I. zakona od 5. marca 1862, št. 18. drž. zak., veljale tudi za odločene grajščinstva.

Odloček VIII.

Končne odločbe.

§ 49. Kakor začne veljati pričujoči zakon, bodo zastran reči, katerim pravila postavlja, vse poprejšnjega zakona, ki se ž njo ne vjemajo, svojo moč izgubile.

Domovne pravice pa, ki so že zadobljene bile ta dan, katerega se začne veljavnost tega zakona, bodo obdržale svojo moč dotle, dokler se po odločbah tega zakona ne izgube.

§ 50. S pričujočim zakonom ne spreminjajo se v ničemur tiste zakonske odločbe, katere zadevajo pravico od domovne vezi nezavisno, prebivati v kateri občini (zakon od 5. marca 1862, drž. zak. šte. 18, član III),

kakor tudi pečati se s kako obrtnijo v nji (§§ 9., 45.—48. obrtnijskega zakona od 20. decembra 1859, drž. zak. št. 227.)

Državnemu ministru je naročena izvršba tega zakona.

V Schönbunn-u, 3. decembra 1863.

ad § 50.

a) Namesto določil §§ 9., 45.—48. obrtnega reda veljajo sedaj §§ 7., 39.—43. zakona z dne 15. marca 1883, št. 39 drž. zak. (obratna novela).

b) Mesto »državni minister« sedaj minister notranjih stvari.

Opazka ureditelja te zbirke.

Ko sta bila do sedaj veljavna zakona o domovinstvu z važnejšimi judikati upravnega sodišča že sestavljena je izšel v 7. in 8. številki »Slov. Pravnika« jako zanimiv članek: »Nekaj kritičnih opazk o domovinskem zakonu z dne 3. dec. 1863, št. 105 drž. zak. spisal dr. Ig. Rutar v Ljubijani.

V tem članku trdi pisatelj, da se je pri izdaji tega zvršil zakonodaven pogrešek.

V državnem zakoniku z dne 3. dec. 1863, št. 105 niso bili namreč kakor zakon objavljeni sklepi državnega zbora, nego le zakonski načrt, kakršnega je bil izdelal odsek, izvoljen v ta namen od poslanske zbornice.

Ta trditev gosp. pisatelja članka je popolnoma vtemeljena, kar je jasno posneti iz tiskanih stenografičnih zapisnikov poslanske zbornice iz leta 1863 str. 332—443, katerim se pač ne more odrekati verodostojnosti.

Premembe se tičejo §§ 4. in 14., ter drugačne uvrstitvo §§ 8., 9., 10.

Tem premembam, oziroma sklepom poslanske zbornice se je konečno pridružila tudi gosposka zbornica.

Zakonodavni pogrešek je torej ta, da je bil mesto sklenjenega zakona objavljen le prvotni načrt.

Ker je pa za vsak zakon potrebna pritrditev

državnega zbora in sankcije krone je jasno, da ta zakon do danes še ni mogel dobiti obvezne moči, naj potem tiči pogrešek v nepravilnem objavljenji, ali pa v tem, da sankciji krone ni bila predložena prava vsebina zakona.

Vprašanje je, so li veljavne tisoč in tisoč razsodb in določb, ki so se izdale na podlagi tega neveljavnega zakona od raznih političnih oblastev in drugo vprašanje, kako je mogoče ta zakonodavni pogrešek pro praeterito sanirati?

G. pisatelj je enak članek objavil v nemškem jeziku v jako razširjenem strokovnem listu »Zeitschrift für Verwaltung«, a ureditelju te zbirke ni znano se je li kaj v tem pogledu ukrenilo, da se zgoraj navedeni nezakovitosti v okom pride.

V to zbirko pa je, kar je sicer samo ob sebi umevno, sprejet domovinski zakon iz leta 1863 tako, kakor je v državnem zakoniku objavljen, ker se ureditelj te zbirke ni čutil poklicanega besedilo zakonov prenařajati.

Konečno naj še omenim, da starejših predpisov o domovinstvu, namreč konskripcijski patent iz leta 1804, provizorični občinski zakon iz leta 1849 in občlnski zakon iz leta 1859 nisem sprejel v to zbirko, ker nimajo z ozirom na najnovejši domovinski zakon iz leta 1896 skoraj nobene praktične veljave več.

Zakon z dne 7. aprila 1870, št. 43 drž. zak.

s katerim se §§ 479., 480. in 481. občnega kazenskega zakona preklicujejo in posebne določbe izdajejo glede dogovorov med gospodarji ali med delavci, da bi se pogoji za delo siloma predrugačili, in glede dogovorov med obrtniki, da bi se cena kakega blaga občinstvu na škodo povišala.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

§ 1. Določbe §§ 479., 480. in 481. občnega kazenskega zakona z dne 27. maja 1852, drž. zak. šte. 117, izgube svojo veljavnost.

§ 2. Dogovori med delodavci (obrtniki, službenimi gospodarji, voditelji fabrik, rudnikov, plavežev, kmetij in drugih del), katerih namen je, delavcem s tem, da delo vstavijo ali da jim slovo dajo, plačilo znižati ali sploh neugodnejše pogoje za delo naložiti; — kakor tudi dogovori med delavci (družniki ali kseli, pomagači, služabniki ali drugimi za plačilo delajočimi), ki imajo namen, s tem, da vsi skup delo popuste, gospodarje primorati, da jim večje plačilo dajo ali sploh boljše pogoje za delo dovolijo; — zadnjič vse do-

menitve za podporo tistih, ki se omenjenih dogovorov stanovitno drže, ali na škodo teh, ki so se jih odpovedali, nimajo nobene pravne moči.

§ 3. Kdor v namenu, da bi se kateri v § 2. omenjenih dogovorov napravil, razširil ali siloma izpeljal, gospodarjem ali delavcem s strašilnimi ali posilnimi sredstvi brani ali braniti skuša, da ne bi po svojem prostem sklepu delati dali, ali dela poprijeli se, le ta je, če njegovo dejanje ne spada pod ostrejšo določbo kazenskega zakona kriv prestopka in sodišče naj ga kazni z zaporom od osmih dni do tri mesecev.

§ 4. Kar določujeta §§ 2. in 3. to velja tudi za dogovore obrtnikov, katerih namen je, kako blago občinstvu podražiti.

§ 5. Ta zakon pride v moč tisti dan, katerega bo razglašen.

Ministrstvom za pravosodje, trgovino in notranje reči se naroča izvršiti ga.

XXXIII.

A)

Deželni red sestavljen iz ces. patenta

z dne 26. febr. 1861, drž. zak. št. 20.

B)

Zakon z dne 26. avg. 1908, št. 14 dež. zak.

veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se spreminja deželni red za vojvodino Kranjsko.

Član I.* Spreminjevaje in dopolnjevaje deželni red za vojvodino Kranjsko, izdan z Mojim patentom z dne 26. februarja 1861. l., drž. zak. št. 20. stopijo namesto spodaj oznamenjenih paragrafov deželnega reda, oziroma kot ustavki k posameznim paragrafom nastopna določila:

Prvo poglavje.

O deželnem zastopu sploh.

§ 1. Kranjsko vojvodino v deželnih rečeh zastopa deželni zbor.

* ad član I.

Besedilo je povzeto iz zakonske novele z dne 26. avg. 1908, št. 14 dež. zak., druge še sedaj veljavne določbe deželnega reda pa iz ces. patenta z dne 20. febr. 1861, drž. zak. št. 20.

§ 2. Pravice, katere spadajo v področje deželnega zastopa, izvršuje ali sam deželni zbor ali deželni odbor.

§ 3. Deželni zbor obstoji iz petdesetih članov, namreč:

- a) knezoškofa ljubljanskega;
- b) iz devetinštirideset izvoljenih poslancev, in sicer:
 - I. deset poslancev velikega posestva,
 - II. dvanajst poslancev mest in trgov, navedenih v volilnem redu ter trgovske in obrtne zbornice,
 - III. šestnajst poslancev za ostale občine vojvodine Kranjske (kmetske občine),
 - IV. enajst poslancev splošnega volilskega razreda.

§ 4. Cesar izmed deželnega zbora, da ga potem vodi, postavi deželnega poglavarja in njegovega namestnika.

§ 5. Kdo sme voliti in izvoljen biti, kako se razdele poslanci na voleče okraje, kateri se imajo narediti, in kako je treba pri volitvi ravnati, vse to bolj na tanko pripoveduje volitveni red za kranjsko vojvodino.

§ 6. Deželni poglavar ter njegov namestnik in izvoljeni deželni poslanci šest let opravljajo svoja dela.

Volilci ne morejo oporeči (preklicati) nobene volitve za deželni zbor.

Kadar preteče navadna volitvena doba (t. j. šest let), ali če se poprej razpusti deželni zbor, in tudi če posamezni poslanci odstopijo, umerjo ali izgube lastnosti, ka-

koršnih jih je treba tistemu, ki more biti izvoljen, razpišejo se nove volitve.

Poprejšnji poslanci se zopet smejo voliti.

§ 7. V deželni zbor izvoljeni poslanci ne smejo od nikogar vzeti nikakoršnega nauka (instrukcije), ter smejo samo osebno glasovati.

§ 8. Navadno se po najvišjem sklicu deželni zbor snide po enkrat na leto, in to v ljubljanskem stolnem mestu, ako cesar kaj drugega ne odloči.

§ 9. Kadar deželni poslanci stopijo v deželni zbor, imajo namesto prisege v roke deželnega poglavarja obljubiti, da bodo cesarju zvesti in pokorni, da se bodo čržali zakonov (postav), in da bodo svojo dolžnost po vesti izpolnjevali.

§ 10. Deželni poglavar prične deželni zbor, katerega je cesar sklical; on je v zborih prvosednik in vodi razgovore; on konča deželni zbor, kader so opravila dovršena ali kader mu pride najvišje povelje.

Cesar tudi med navadno volitveno dobo more deželni zbor vselej razpustiti in obenem ukazati nove volitve.

§ 11. Deželni odbor, ki je upravni in izvrševalni organ deželnega zastopa, obstoji pod predsedstvom deželnega glavarja iz petero iz srede deželnega zbora izvoljenih prisednikov.

Deželni glavar imenuje za slučaj zadržka namestnika za vodstvo deželnega odbora iz njegove sredine.

§ 12. Enega prisednika deželnega odbora volijo poslanci velikega posestva (§ 3., I.), enega poslanci mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice (§ 3., II.), enega poslanci kmetskih občin (§ 3., III.), enega poslanci splošnega volilskega razreda (§ 3., IV.), ter enega vsi zbrani deželni poslanci iz srede deželnega zbora.

Vsaka taka volitev se izvrši z nadpolovično večino glasujočih.

Če se pri prvi in pri ponovljeni volitvi ne doseže nadpolovična večina, se ima vršiti ožja volitev med tistima dvema osebama, kateri ste pri drugi volitvi dobili največ glasov.

Pri enakosti glasov odloči žreb.

§ 13. Vsacemu prisedniku deželnega odbora se izvoli namestnik, kakor je odkazano voliti v poprejšnjem odstavku (paragrafu).

Če kak odborov prisednik tačas, ko deželni zbor ne deluje, umerje, odstopi ali dalje časa ne more opravljati odborovega dela, nastopi namestnik, kateri je zanj izvoljen.

Če deželni zbor zboruje, takrat se izvoli nov odborov prisednik namesti kakšnega tacega, kateri nič več ne more hoditi v odbor.

§ 14. Prisedniki deželnega odbora in njihovi namestniki toliko časa opravljajo svoja dela, za kolikor časa je izvoljen deželni zbor, kateri jih je postavil. Kader mine doba deželnega zbora; ali ako bi se deželni zbor

razpustil, opravljajo prisedniki še toliko časa, dokler se se iz novega deželnega zbora ne izvoli drug odbor.

Kdor stopi iz deželnega zbora, mora tudi iz deželnega odbora stopiti.

§ 15. Prisednikom deželnega odbora je dolžnost, da v Ljubljani stanujejo.

Vsako leto dobivajo plačilo iz deželnih novcev (denarjev), in deželni zbor odloči koliko.

§ 15. a). Vse volitve, katere ima izvršiti deželni zbor v pripravljalne deželnozborske odseke, se morajo urediti tako, da volijo poslanci volilskega razreda velikega posestva (§ 3., I.) odnosno poslanci volilskega razreda mest in trgov ter trgovske in obrtne zbornice (§ 3., II.) potem poslanci volilskega razreda kmetских občin (§ 3., III.) in poslanci splošnega volilskega razreda (§ 3., IV.) po enega odsekovega člana, vsi zbrani poslanci pa ostale odsekove člane iz srede deželnega zbora.

Za posamezne nove volitve veljaj volilni način, po katerem se je bil volil odsekov član, čegar mesto se ima izpopolniti.

Drugo poglavje.

Področje deželnega zastopa.

I. Področje deželnega zbora.

§ 16.* Deželni zbor je sklican, da pomaga narejati zakone (postave), kakor uka-

zuje cesarski diplom od 20. oktobra 1860. leta št. 226 drž. zak. im mora, kakor o državnem zastopu veli § 6. osnovnega zakona (postave), šest poslancev odpraviti v državni zbor.

Ti poslanci se imajo voliti, kakor o državnem zastopu ukazuje § 7. osnovnega zakona.

Kakor je treba državne poslance, kateri se imajo voliti, razdeliti na posamezne kraje, mesta in združbine (korporacije), to zadaj v pristavku ukazuje ta deželni red.

* Z petit (malimi črkami) tiskane določbe v § 16. zadevajoče volitev deželnih poslancev v državni zbor postale so neveljavne vsled državnih zakonov 2. aprila 1873, drž. zak. št. 40. in 41. glede neposrednih volitev v državni zbor.

§ 17. Nasveti vseh zakonov (postav) za deželne reči se kakor vladni predlogi pokladajo pred deželni zbor.

Tudi deželni zbor ima pravico, da v deželnih rečeh nasvetuje zakone (postave). Vsak deželni zakon mora biti dovoljen v deželnem zboru in potrditi ga mora cesar.

Nasveti, da bi obveljal kak zakon (postava), katerega cesar ali deželni zbor ni potrdil, ne morejo v tem shodu deželnega zbora več priti na vrsto.

§ 18. Deželne reči so:

I. Vse naredbe:

1. kar se jih tiče obdelovanja zemlje;
2. kar se jih tiče javnega zidanja in stavb, katerim se stroški zakladajo iz deželnih novcev (denarjev);
3. kar se jih tiče dobrotnih naprav, katere se zakladajo iz deželnih novcev;
4. kar se jih tiče deželnega proračuna

(prevdarka stroškov) ter računa (rajtenge), in sicer

- a) kar se tiče deželnih prihodkov iz gospodarjenja deželne imovine (premoženja), iz davka za deželne namene in iz novcev (denarjev), ki se za deželo na posodo vzemo, pa tudi
- b) kar se tiče rednih (navadnih) in preizrednih (nenavadnih) deželnih stroškov.

II. Tanjše naredbe v mejah splošnih zakonov (postav), kar se tiče :

- 1. občinskih reči ;
- 2. cerkvenih in učilniških (šolskih) reči ;
- 3. Priprege, in kako se mora vojska (armada) preskrbljevati in na stan (kvartir) jemati ; naposled

III. naredbe o drugih rečeh, katere se tičejo deželne koristi ali potrebe, in katere posebni sklepi deželnega zastopa odločajo.

§ 19. Deželni zbor je sklican :

- 1. da presoja in nasvetuje
- a) kako razglašeni splošni zakoni (postave) in naredbe ustrezajo deželnej koristi, ter
- b) da presoja in nasvetuje, kako naj se razglasijo splošni zakoni (postave) in naredbe, katerih zahtevajo deželne potrebe in koristi ;
- 2. da se oglašča za vse stvari, za katere ga vlada sveta povpraša.

§ 20. Deželni zbor skrbi, da se ohrani deželni stanov (domestikarno premoženje) in druga deželna imovina, katera je po svojem začetku ali po svoji odmembi lastnina

kranjske vojvodine, ter da se ohranijo zaloge in naprave, katere so se osnovala ali se zakladajo iz stanovnih ali deželnih novcev (denarjev).

Sklepe deželnega zbora, po katerih bi so prodala, za vselej zadolžila ali zastavila glavinska imovina (premoženje) treba da cesar potrdi.

§ 21. Deželni zbor gospodari z domestikalno imovino (premoženjem), ima v rokah na posodo jemanje in deželne dolge, ter skrbi, da se spolnijo dolžnosti, kolikor jih dežela ima v teh rečeh.

On gospodari in plačuje z deželno zalogo in z zalogo za oprostitev zemljišč kranjske vojvodine, ter mora na tanko pred očmi imeti, za kateri namen so po zakonu (postavi) te zaloge odločene.

§ 22. Deželni zbor se posvetuje in sklepa, kako se dobe pripomočki, katerih je treba njegovi delavnosti za deželne namene, za deželno imovino, za deželne zaloge in naprave, kolikor je glavinska imovina premajhna.

On sme v ta namen narejati in pobirati priklade na prave cesarske davke do deset od sto. Višji prikladi na kak pravi davek ali drugi deželni nametje potrebujejo cesarske potrditve.

§ 23. Občinski zakon (postava) ali druge posebne naredbe (statuti) določajo delavnost deželnega zbora v občinskih rečeh.

§ 24. Posebni ukazi zapovedujejo, kako deželni zbor pomaga in čuje, kar se tiče

·davkov, ter posebno, kar se tiče nametov, pobiranja in odpravljanja pravih cesarskih davkov.

§ 25. Deželni zbor sklepa, koliko se deželnemu odboru za trdno doda ali pa samo za kaka posebna gospodarska opravila pridraži uradnikov in služabnikov, ter po koliko jim gre plačila; od odloča, kako jih je v službo postavljati in kaznovati, po koliko jim gre pokojnine (penzija); on tudi naredi glavni črtež (plan) tiste uredbe, po kateri morajo službo opravljati.

II. Področje deželnega odbora.

§ 26. Deželni odbor ima v rokah navadna gospodarska opravila deželne imovine, deželnih zalog in naprav, ter vodi uradnike in služabnike, kateri so pod njim, in pazi nanje, da opravljajo vsak svojo službo.

On se ima deželnemu zboru odgovarjati za vse te reči, pa tudi za to, kako je izvršil tiste sklepe deželnega zbora, kateri so se smeli izvršiti; on se mora ali po naročilu deželnega zbora ali sam ob sebi že vnaprej za deželni zbor posvetovati o predlogih, kateri se dežele tičejo.

§ 27. Deželi ali poprejšnjim deželnim stanovom lastno patronstvo in priporočanje za kako službo (prezentacija) pripada deželnemu odboru, kateri tudi nasvetuje in odloča tiste ljudi, katerim se dajo ustanove ali zavodi (stipendije), ter ima pravico ljudi je-

mati v stanovne naprave in ustanove (štif-tunge).

§ 28. Deželni odbor je namestnik de-želnega zastopa v vseh pravnih rečeh.

Pisma, katera gredo v imenu deželnega zastopa, podpisuje deželni poglavar in dva prisednika deželnega odbora ž njim, in pod-pečatijo se z deželnim pečatom.

§ 29. Deželni odbor ima vrhu tega tudi vsa druga opravila poprejšnjih deželnih sta-nov ali stanovnega odbora, kolikor jih ni dalo v druge roke, ali kolikor jih po zadnjih prenapredbah ni odpadlo.

§ 30. Deželni odbor ima pripraviti vse, česar je treba za seje deželnega zbora, ter ima dobiti, v red postaviti in v redu hraniti vse prostore, kar jih je odločenih za deželni zastop in za tiste uradove in uradnike, kateri so pod prvo roko deželnega zastopa.

§ 31. Deželni odbor ima preiskavati, ali so novi deželni poslanci prav izvoljeni ali ne, ter potlej o tem poročati deželnemu zboru, kateri ima pravico te poslanca potrditi ali zavreči.

§ 32. Drobnejše razlaganje, katera opra-vila spadajo v deželni odbor in kako jih je treba opravljati, ostaja prihranjeno poseb-nemu nauku (instrukciji), katerega ima de-želni zbor sestaviti. Koliko se sme deželni odbor vtikati v občinske reči in v cesarske davke, to ostaja prihranjeno posebnim zako-nom (postavam) za občine in za davke.

Tretje poglavje.

Kako imajo opravila teči.

§ 33. Vsled pravilnega sklicanja zbrani deželni zbor ima v svoj delokrog spadajoče zadeve razpravljati in reševati v sejah.

Razpravna jezika deželnega zbora in njegovih odsekov sta oba deželna jezika.

Deželni glavar odreja, odvarja in zaključuje seje.

Prvosednik je dolžan skrbeti za vzdrževanje miru in reda med posvetovanji deželnega zbora in za to, da se varuje parlamentarna dostojnost. Motenje razprav deželnega zbora in pregreške njegovih članov proti parlamentarni dostojnosti kaznuje prvosednik s klicem »k redu«.

Ako eden ali več članov deželnega zbora hudo moti mir, se težko pregreši zoper parlamentarni red ali kruto žali deželni zbor ali prvosednika, smejo se dotični člani na dobo največ treh sej izključiti iz deželnega zbora.

Ako misli prvosednik, da je dan povod za izključenje kakega člana, ima sklicati disciplinarni odsek ter, če treba, prekiniti deželnozbornsko sejo.

Disciplinarni odsek, ki se ustanovi za deželnozbornsko volitveno dobo, obstoji iz petero članov in petero namestnikov. Člani,

kakor tudi njihovi namestniki se volijo po predpisu § 15. a) tega zakona.

Ako je kak odsekov član začasno zadržan, stopi na njegovo mesto namestnik, ki je bil izvoljen za dotičnega člana.

Če je mesto odsekovega člana trajno izpraznjeno, se ima izvršiti nova volitev (§ 15. a drugi odstavek).

Za sklepanje v disciplinarnem odseku je dotrebna navzočnost vsaj treh članov; predseduje odseku po letih najstarejši izmed navzočih članov. O izključenju in o dobi izključenja sklepa odsek v tajni seji z večino glasov. Svoji razsodbi mora pridejati disciplinarni odsek razloge.

Sklep disciplinarnega odseka ima predsednik deželnega zbora takoj v deželnem zboru razglasiti.

Ako se glasi sklep disciplinarnega odseka na izključenje, pozove prvosednik dotičnega poslanca, da zapusti dvorano.

Priziv zoper ta sklep na deželni zbor je nedopusten.

Izključeni člani ne dobivajo za dobo izključenja nobenih dnevščin.

Ako se deželni zbor odloži ali sklene, se konča veljavnost izključenja.

§ 34. Deželnozborske seje so javne.

Ako poslušalci motijo razprave deželnega zbora, je po naročilu prvosednika odstraniti nepokojnike, eventuelno izprazniti galerije.

Izjemoma se more napraviti tajna seja, če to želi prvosednik ali vsaj petero članov,

in če se po odstranjenju poslušalcev za to odloči deželni zbor.

§ 35. Posamezne reči hodijo na posvetovanje deželnega zbora:

- a) ali kakor vladni predlogi po deželnem poglavarji;
- b) ali kakor nasveti deželnega odbora ali družega posebnega odbora, kateri je med zborovanjem izvoljen iz deželnega zbora;
- c) ali kakor nasveti posameznih zbornikov.

Posameznih zbornikov posebni nasvetje, kateri se ne opirajo na kak vladen ali na kak odborov predlog, naj se poprej pismeno oznanijo deželnemu poglavarju ter najprvo izroče posebnemu odboru na posvetovanje.

Nasvetom o tacihi rečeh, katere ne spadajo pod roko deželnega zbora, naj deželni poglavar ne da na razgovor priti.

§ 36. Deželni poglavar odloča vrsto, po katerej pridejo na razgovor tiste reči, o katerih se je posvetovati.

Predlogi, katere vlada deželnemu zboru pošlje, naj se pred vsemi drugimi vzemo na razgovor in rešijo.

§ 37. Cesarski namestnik kranjske vojvodine ali tudi komisarji, katere on pošlje, imajo pravico v deželni zbor hoditi in vselej govoriti; glasujejo pa samo, če so tudi za poslance izvoljeni v deželni zbor.

Če je treba ali če je želeli, da bi se v deželni zbor poslali vladni uradniki, kateri bi v posameznih razpravah kako reč razložil in razbistrili, naj se deželni poglavar obrne k načelništvom dotičnih uradov.

§ 38. Za sklepanje v deželnem zboru je treba, da je nad polovico vseh članov navzočih, in za veljavnost sklepa je treba nadpolovične večine navzočih poslancev. Če je število glasov enako, je v razpravi stoječi predlog padel.

Za sklepe o nasvetovanih spremembah deželnega reda je potrebna navzočnost vsaj treh četrtin vseh članov in pritrditev vsaj dveh tretjin navzočih poslancev. Spremembe §§ 3., 12., 15. a, 33. in 38 se pa morejo skleniti le ob navzočnosti vsaj dvainštiridesetih poslancev in ob pritrditvi vsej treh četrtin navzočih zborničnih članov.

§ 39. Po navadi se ustno glasuje; sme se tudi vstavši in obsedevši glasovati, če se zdi prvosedniku.

Kader se voli ali službe daje, takrat se voli z listki.

§ 40. Razprave deželnega zbora z oddanimi zapisniki zborovih sej se imajo po cesarskem namestniku pošiljati na najvišje mesto.

Deželni zbor sklepa, kako se imajo razglašati njegove razprave.

§ 41. Deželni zbor se ne sme v dogovor spuščati z nobenim zastopom kake druge dežele (kronovine), tudi ne sme nobenih oznanil razglašati.

Od nikoder se ne smejo kaki poslanci puščati v deželni zbor, in prošnje sme deželni zbor samo takrat sprejemati, kader se mu podade po kacem zborniku.

Kako posebno poslanstvo izmed deželnega zbora na cesarski dvor sme samo takrat iti, če poprej sam cesar dovoli.

§ 42. Deželni odbor sebi izročena opravila pretresa in rešuje v svojih posebnih sejah.

Da je sklep veljaven, morajo biti vsaj trije odborovi prisledniki pričujoči.

Če se deželnemu poglavarju zdi, da bi kak sklep deželnega odbora občnej koristi ali veljavnim zakonom (postavam) bil nasproten, takrat ima pravico in dolžnost, izvrševanje ustaviti, in to reč po cesarskem namestniku mahoma izročiti najvišjemu sklepu.

§ 43. Deželni odbor se sme v dogovor spuščati samo z deželnim zborom, iz katerega se je rodil, in sme samo o tistih rečeh, katere so njegovemu gospodarstvu izročene, razglašati oznanila.

Deželni odbor ne sme sprejemati nikakoršnih poslancev.

Član II. Določbe glede pravičnega reda deželnega zbora in deželnega odbora, katere so v protislovju z določbami tega zakona, se razveljavijo.

Član III. Ta zakon stopi v veljavo obenem z zakonom z dne 26. avgusta 1908, št. 15 dež. zak., s katerim se spreminja volilni red za deželni zbor vojvodine Kranjske. Po izvršitvi dopolnilnih volitev, ki jih ukazuje čl. III. (prehodna določba) zadnje imenovanega zakona, ima deželni zbor v smislu §§ 11., 12. in 13. tega deželnega reda brez

odloga spopolniti deželni odbor z izvolitvijo prisednika in namestnika iz splošnega volilskega razreda.

Član IV. Mojemu ministru za notranje zadeve je naročeno, izvršiti ta zakon.

Kopel Išl, dne 26. avgusta 1908.

XXXIV.

A)

Zakon z dne 5. novembra 1898, št. 40 dež. zak.,

s katerim se prenovlja volilni red za deželni
zbor vojvodine Kranjske.

B)

Zakon z dne 26. avgusta 1908, šte. 15 dež. zak.

veljaven za vojvodino Kranjsko, s katerim se
spreminja volilni red za deželni zbor vojvodine
Kranjske.

Volitveni red deželnega zbora za Kranjsko vojvodino.

Član I.* Spreminjaje in dopolnjeva je
volilni red za deželni zbor vojvodine Kranj-
ske, izdan z zakonom z dne 5. novembra
1898. l., šte. 40. dež. zak., stopijo na mesto
spodaj oznamenjenih paragrafov volilnega

reda za deželni zbor, oziroma kot ustavki k posameznim paragrafom nastopna določila:

I. Voleči okraji, in kje se voli.

§ 1. Pri volitvi poslancev iz velicega posestva velja vsa kranjska vojvodina za en voleč okraj.

Voli se v ljubljanskem stolnem mestu.

§ 2. Volilci poslancev izmed velicega posestva imajo sami svojo volilno skupino, ki voli deset poslancev.

§ 3. Za volitev poslancev mest in trgov tvori:

1. deželno stolno mesto Ljubljana dva volilna okraja in sicer

a) volilni okraj mesto Ljubljana 1,

b) volilni okraj mesto Ljubljana 2

Volilni okraj mesto Ljubljana 1 tvorijo mestni okraji II., III. in V. (Jakobski okraj, Dvorski okraj. Predkraji: Hauptmanca, Hradeckyeva vas, Ilovica, Karolinska zemlja, Orlove ulice, Črnavas, Dolenjska cesta).

Volilni okraj mesto Ljubljana 2 tvorijo mestni okraji I., IV. in VI. (Šolski okraj, Kolodvorski okraj, Vodmat).

2. mesto Idrija eden volilni okraj,

3. Kranj, Škofjaloka skupaj eden volilni okraj,

* ad član 1.

Besedilo je povzeto iz zakonske novele z dne 26. avg. 1908, št. 15 dež. zak., druge še sedaj veljavne določbe volilnega reda pa iz zakona z dne 5. novembra 1898, št. 40 dež. zak.

4. Tržič, Radovljica, Kamnik skupaj eden volilni okraj,

5. Postojna, Vrhnika, Lož skupaj eden volilni okraj,

6. Novo mesto, Višnjagora, Črnomelj, Metlika, Kostanjevica, Krško, Ribnica skupaj eden volilni okraj,

7. Kočevje eden volilni okraj.

§ 4. Vsak v volilski razred mest in trgov uvrščeni kraj je ob jednem volilni kraj.

V volilnih okrajih, ki so sestavljeni iz dveh ali več mest ali trgov, je glavni volilni kraj tisti kraj, ki je v § 3. pri določevanju vsakega volilnega okraja prvi imenovan.

Po večjih mestih in trgih lahko politično oblastvo določi več volišč, ter odkaže tja volilce po abecednem redu ali pa po ozemeljski pripadnosti. Takšne odredbe je v občini pravočasno razglasiti, kakor je v tistem kraju navadno.

§ 5. Izmed osmih v § 3. naštetih volilnih okrajev imata volilna okraja mesto Ljubljana 1 in 2 po dva poslanca voliti, vsak drug volilni okraj voli samo po enega poslanca.

Vsi volilci vsakega volilnega okraja tvorijo eno volilno skupino.

§ 6. Trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani izvoli dva poslanca.

Za te volitve so pravi zbornični udje volilna skupina.

§ 7. Za volitev poslancev iz kmečkih občin so sodni okraji po svojem vsakokrat ob volitvi obstoječem ozemlju in sicer :

1. Ljubljana, Vrhnika skupaj eden volilni okraj.
2. Kamnik, Brdo skupaj eden volilni okraj.
3. Kranj, Tržič, Škofja Loka skupaj eden volilni okraj.
4. Radovljica, Kranjska gora skupaj eden volilni okraj.
5. Postojna, Logatec, Senožeče, Lož, Bistrica, Cerknica skupaj eden volilni okraj.
6. Vipava, Idrija skupaj eden volilni okraj.
7. Novo Mesto, Kostanjevica, Krško skupaj eden volilni okraj.
8. Trebnje, Višnja gora, Žuženperk, Mokronog, Litija, Radeče skupaj eden volilni okraj.
9. Kočevje, Ribnica, Velike Lašče skupaj eden volilni okraj.
10. Črnomelj, Metlika skupaj eden volilni okraj.

§ 7. a) Volilni okraji za volitev poslanecv splošnega volilskega okraja so :

1. Deželno stolno mesto Ljubljana (krajevna občina),
2. sodni okraj Ljubljana brez krajevne občine Ljubljana,
3. sodni okraji Radovljica, Kranjska gora, Tržič.
4. sodna okraja Kranj, Škofjaloka,
5. sodna okraja Kamnik, Brdo,
6. sodni okraji Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerknica.

7. sodni okraji Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož,

8. sodni okraji Litija, Višnjagora, Radeče,

9. sodni okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje,

10. sodni okraji Kočevje, Velike Lašče, Ribnica, Žužemperk,

11. sodni okraji Novomesto, Černomelj, Metlika.

§ 8. V volilnih okrajih, sestavljenih iz kmetских občin, je volilni okraj vsaka selska občina, ki ima po zadnji ljudski štetvi nad petsto stanovnikov.

Po večjih selskih občinah lahko politično oblastvo določi več volišč ter odkáže tja volilce po ozemljski pripadnosti. Takšne odredbe je v občini pravočasno razglasiti, kakor je v tistem kraju navadno.

Selske občine, ki imajo petsto ali manj stanovnikov volijo praviloma zložene z najbližjimi kmetскими občinami istega sodnega okraja v skladnih volilnih krajih, ki se narede v ta namen.

Skladne volilne kraje določi deželni načelnik po zaslišanju deželnega odbora ukaznim potem.

V vsakem volilnem okraju, sestavljenem iz kmetских občin, določi deželni načelnik katera selska občina v njem je glavoi volilni kraj.

§ 8. a) Določila § 4., zadnji odstavek, ter § 8., se analogno uporabljajo za volitev v splošnem volilskem razredu.

§ 9. Izmed volilnih okrajev, naštetih v § 7. voli pod 8 naštetih volilni okraj tri, vsak pod 1., 3., 5. in 9. naštetih volilnih okrajev po dva in vsak ostalih pet volilnih okrajev po enega poslanca.

V dotičnih sodnjih okrajih niso obsežene občine, ki so uvrščene v volilski razred mest in trgov.

Vsi volilci vsakega volilnega okraja so ena volilna skupina.

§ 9. a) Izmed volilnih okrajev naštetih v § 7. a) voli vsak po enega poslanca. Ravnotam imenovane sodne okraje oziroma krajevno občino Ljubljana je razumevati po obsegu okoliša, kakoršen je ob času volitve.

Vsi volilci vsakega volilnega okraja splošnega volilskega razreda tvorijo eno volilno skupino.

II. Kdo sme voliti in izvoljen biti.

§ 10. Volilno pravico v obče ima vsak samopravni avstrijski državlján moškega spola, ki je dopolnil 24. leto svojega življenja ter ni izključen od volilne pravice (§ 16.).

Samo v volilnem razredu velikega posestva se med volilce štejejo tudi svojepravne ženske, ki so dopolnile 24 let, ter niso izključene od volilne pravice.

§ 11. Poslance iz volilnega razreda velikega posestva volijo direktno posetniki tistih v deželni deski vknjiženih posestev, ka-

tera plačujejo najmanj po sto goldinarjev cesarskih realnih davkov na leto, od katerega zneska zemljarina (zemljiški davek) znaša najmenj štiri petine.

Med več sopoestniki v deželni deski vknjiženega posestva, ki daje pravico voliti, sme voliti samo tisti izmed njih, kogar zato pooblaste, ako tako zastopani posestni deleži znašajo najmanj polovico posestva, — cesarski realni davki pa, katere je od njih na leto plačevati, dosežejo visokost, določeno v prejšnjem odstavku.

Kdor poseduje dve ali več v deželni deski vknjiženih posestev, katerih letna dolžnost na cesarskih realnih davkih skupaj znaša najmenj sto goldinarjev in od tega zneska zemljarina najmenj štiri petine, tisti ima tudi pravo voliti.

§ 12. Za taka, v deželni deski vknjižena posestva, ki so v posesti kake korporacije ali kakega društva, voli tista oseba, ki ima po zakonitih ali društvenih pravilih pravico, korporacijo ali društvo na zunaj zastopati.

Občine, katere imajo v posesti tako, v deželni deski vknjiženo posestvo, katero daje pravico voliti, ne morejo v občinskem imenu za to posestvo voliti.

§ 13. Poslance v § 3. naštetih mest in trgov in v § 7. naštetih kmetijskih občin volijo neposredno vsi tisti občani, ki imajo po posebnem občinskem statutu mesta Ljubljane ali po občinskem zakonu pravico voliti občinski zastop in ki niso po § 16. in 16. a) volilnega reda za deželni zbor izključeni od-

nosno izvzeti od volilne pravice in kateri

(a v občinah s tremi volilnimi razredi spadajo v prvi in drugi razred in kateri v tretjem razredu plačujejo najmanj po osem kron cesarskega neposrednega davka na leto;

b) v občinah, ki imajo manj ko tri volilne razrede, pa tisti po velikosti letnega cesarskega neposrednega davka razvrščeni občinski volilci, ki plačujejo prve dve tretjini vsega tega davka, in razen teh tisti, ki plačujejo najmanj po osem kron cesarskega neposrednega davka na leto.

Tem je prišteti častne občane in vse tiste občane, kateri imajo po § 1. točka 2. občinskega volilnega reda te dežele volilno pravico brez ozira na to, plačujejo li davek ali ne.

§ 13. a) V splošnem volilskem razredu ima volilno pravico vsaka oseba moškega spola, katera je spolnila 24. leto svoje dobe, katera ima avstrijsko državljanstvo ter po določilih tega zakona od volilne pravice ni izključena ali izvzeta in katera ima v tisti občini vojvodine Kranjske, v kateri naj se izvršuje volilna pravica, na dan, ko se razpiše volitev, vsaj eno leto svoje stanovališče (§ 66., odstavek 1., zakona z dne 1. avgusta 1895. drž. zak. štev. 111).

§ 14. Volilci smejo svojo volilno pravico izvrševati praviloma samo osebno. Izjemoma se sme volilna pravica v volilskem razredu velikega posestva izvrševati po pooblaščenih.

Ženske, potem vojaške osebe v aktivni službi, razun vojaških uradnikov, izvršujejo svojo volilno pravico, katera jim pristoja v volilskem razredu velikega posestva, samo po pooblaščenjih. Pooblaščenec mora imeti volilno pravico v tem volilskem razredu ter sme samo enega volilca zastopati.

Pooblastilo za izvrševanje volilne pravice v volilskem razredu velikega posestva se mora glasiti na izvrševanje volilne pravice v tem volilskem razredu ter mora imenovati volitev, za katero se daje.

Izven vojvodine Kranjske izdana pooblastila in preklici pooblastil morajo biti pravilno poverjeni. — Kdor ima pravico voliti v velikem posestvu, ne sme voliti niti v volilskem razredu mest in trgov, niti volilskem razredu kmetskih občin.

Kdor ima pravico voliti v volilskem razredu mest in trgov, ne sme voliti v nobeni kmetski občini.

Ako je volilec volilskih razredov mest in trgov ter kmetskih občin občan več občin, tedaj izvršuje svojo volilno pravico samo v občini svojega rednega stanovišča, in če v nobeni dotičnih občin nima rednega stanovišča, pa tam, kjer plačuje največ neposrednega davka.

Člani trgovinske in obrtne zbornice, potem člani takih korporacij in družeb, katere imajo volilno pravico, niso zadržani izvrševati svojo osebno volilno pravico v svojem volilskem razredu.

Volilna pravica v volilskih razredih, na-

vedenih v predstojećih odstavkih, ne izključuje izvrševanja volilne pravice v splošnem volilskem razredu.

§ 15. V deželni zbor se sme voliti vsak, kdor ni izključen niti izvzet od volilne pravice v smislu tega zakona, če je

- a) avstrijski državlján,
- b) trideset let star,
- c) samopraven in če
- d) ima volilno pravico za deželni zbor v kateremkoli volilskem razredu dežele.

Isto velja tudi glede poslancev trgovske in obrtne zbornice.

§ 16. Izključene, da v deželni zbor ne smejo niti izvoljene biti, so tiste osebe, ki so bile obsojene na kazen zaradi kakega hudodelstva ali zaradi prestopka po tatvini, nezvestobi ali po deležnosti teh prestopkov ali po goljufiji (§ 460., 461., 463., 664. kaz. zak.).

Ta nasledek obsodbe neha pri hudodelstvih, naštetih v § 6. pod številko 1. do 10., zakona z dne 5. novembra 1967. l. drž. zak. št. 131., tedaj, ko je kazen končana, pri drugih hudodelstvih deset let po dostani kazni, če je bil krivec obsojen najmanj na 5 let, razen tega 5 let po dostani kazni, pri prestopkih gori naštetih, pa tri leta potem, ko je kazni konec.

Osebe, o katerih premoženju je razglašen konkurz, ne smejo biti izvoljene za deželne poslance, dokler traja konkurzna obravnava (§ 15. lit. c) deželnozborskega volilnega reda).

§ 16. a) Trajno ali časno aktivno službujoči častniki, vojaški duhovni, gažisti brez činovnega reda in osebe iz moštvenega stanja oborožene sile oziroma orožništva — vštevši časno na dopustu bivajoče osebe — ne morejo, izvzemši v § 14. navedeni slučaj, niti voliti, niti biti voljeni.

Od zmožnosti voljeni biti so razun zgoraj navedenih oseb izvzeti tudi vsi trajno ali časno aktivno službujoči uradniki oborožene sile.

Določila tega paragrafa pa ne veljajo glede tistih oboroženi sili pripadajočih oseb, katere službujejo ob dotičnem času aktivno samo vsled zakonite dolžnosti do opravljanja orožnih (službenih) vaj.

Kako se volitve razpisujejo in pripravljajo.

§ 17. Poziv, kdaj je izvršiti volitev, razglasi deželni načelnik z razpisi, v katerih se mora povedati dan, kdaj je voliti poslance v tistih krajih, ki so po tem volilnem redu določeni za to.

Dan volitve se mora postaviti tako, da se lahko poprej dodelajo vse potrebne priprave.

§ 18. Splošne volitve je razpisati tako, da se najprvo volijo poslanci splošnega volilskega razreda, nato poslanci za kmetijske občine, potem poslanci za mesta in trge ter trgovsko in obrtno zbornico, naposled pa poslanci za veliko posestvo, ter da vsaki izmed prvonavedenih treh volilskih razredov voli po vsej deželi na eden dan.

§ 19. Razpis splošnih volitev je dati na znanje po uradnem deželnem časniku in z lepaki po vseh občinah vojvodine Kranjske.

Posamezne volitve se za veliko posestvo razpišejo po uradnem deželnem časniku, za mesta in trge, za kmetijske občine in za splošni volilski razred pa tudi z lepaki po tistih občinah, katere tvorijo volilni okraj.

§ 20. Volilce vseh volilskih razredov, kateri tvorijo po določitih tega volilnega reda eno volilno skupino, izvzemši volilce trgovske in obrtne zbornice, je vpisati v posebne imenike (volilske imenike) po abecednem redu.

V volilskem razredu mest in trgov je volilce vsakega po § 3., v ta volilski razred uvrščenega kraja vpisati v eden volilski imenik.

V volilskem razredu kmetijskih občin in v splošnem volilskem razredu je volilske imenike sestaviti po krajevnih občinah.

Ako naj volilci več krajevnih občin volijo v skladnem volilnem kraju, tedaj imajo biti podlaga volitvi volilski imeniki posameznih krajevnih občin, razvrščeni kot delni imeniki drug poleg drugega, ne da bi bilo treba iz njih sestaviti skupni, vse za volitev v tem volilnem kraju poklicane volilce po abecednem redu obsegajoči imenik.

Organi, ki so poklicani za sestavo volilskih imennikov, morajo iste imeti v evidenci.

§ 21. Volilski imenik za veliko posestvo sestavi deželni načelnik in razglasi po dežel-

nem časopisu, ugovorom odprt pustivši rok štirinajstih dni, ki se šteje od dneva razglašenja.

Ugovore, vložene po preteklem roku je kot prepozno dospele zavrnuti.

§ 22. O ugovorih zoper to, je-li prav, če se je vpisal kdo, ki nima pravice voliti, ali zakaj se je izpustil kdo, ki ima pravico voliti, odloča deželni načelnik, kateremu pristaja tudi pravica do 24 ur pred volitvijo v volilskem imeniku velikega posestva uradoma izvršiti vse popravke, ki so morebiti potrebni.

Odločba deželnega načelnika je v vsakem slučaju končnoveljavna.

§ 23. Kadar se o pravočasno vloženih ugovorih odloči in tako volilski imenik veljavno popravi, tedaj se posameznim volilcem izdado izkaznice, katere morajo obsezati zaporedno številko volilskega imenika, volilčevo ime in prebivališče, potem kraj, dan in uro volitve.

Volilcem, kateri prebivajo v vojvodini Kranjski, je izkaznice poslati na dom, volilce, ki prebivajo zunaj domače dežele, je po deželnem časopisu pozvati, naj si jih vzemo.

§ 24. Volilske imenike za druge volilske razrede sestavi občinski predstojnik (župan), kateremu se je pri tem natančno ravnati po določenih §§ 10., 13., 13. a), 16. in 16. a)

Imenike mora občinski predstojnik v

občinskem uradu razgrniti vsakomur na vpogled. Istočasno je objaviti to razgrnitev z dostavkom, da se smejo zoper imenike vlagati ugovori tekom osem dnevnne reklamacijske dobe, pričenjajoče se z dnevom izvršene objave.

Istopis volilskega imenika mora občinski prestojnik predložiti neposredno predpostavljenemu državnemu političnemu oblastvu.

Pri sestavljanju volilskih imenikov za volilski razred mest in trgov, kakor tudi za volilski razred kmetskih občin, morajo za podlago služiti imeniki občinskih volitev, ki so bili pri poslednji volitvi občinskega zastopa veljavno popravljeni.

§ 25. Zoper volilski imenik smejo tisti, ki imajo pravico voliti v dotični volilni skupini, pri županu ustno ali pismeno vlagati ugovore o tem, da so se v volilski imenik vpisale osebe, ki nimajo pravice, ali da so se iz njega izpuštile take osebe, ki imajo pravico voliti. Župan mora v treh dneh ugovore položiti pred neposredno višjo cesarsko politično oblastvo.

O pravomočno vloženi ugovorih odloča predstojnik cesarskega političnega oblastva, kateremu je občina neposredno podložna.

Zoper to odločbo, o kateri je obvestiti udeležence, se sme v treh dneh vložiti pritožba na deželnega načelnika.

Odločba deželnega načelnika je v vsakem slučaju končnoveljavna.

Ugovore in pritožbe, ki se vlagajo po-

tem, ko je rok že potekel je zavračati kot prepozno dospele.

Cesarski uradnik, postavljen za to, da odloča o ugovorih, mora do 24 ur pred volitvijo v volilskem imeniku uradoma izvršiti vse popravke, ki so morebiti potrebni.

§ 26. Vsako politično oblastvo, po predstojećem paragrafu postavljeno za to, da odloča o ugovorih, mora vpisanim volilcem izdati in poslati izkaznice, katere morajo obsezati zaporedno številko volilskega imenika, volilčevo ime in bivališče, potem kraj, dan in uro kdaj se prične volitev in kdaj se sklene oddajanje glasov.

Kadar je več mest in trgov in kmečkih občin, ki ne spadajo k istemu okrajnemu glavarstvu, združenih v eden volilni okraj, tedaj mora načelnik onega okrajnega glavarstva, v katerem je glavni volilni kraj, izdati za popolnitev izkaznic potrebna ukazila glede kraja, dneva in ure volitve.

V mestih s svojim štatutom se sme izdajanje izkaznic naložiti županu.

Volilcem je izkaznice najkasneje tri dni pred volilnim dnevom uročiti v stanovanje. Vročitev se sme naložiti županu.

Tudi je na način, v tistem kraju naveden pozvati volilce, naj v onih primerih, v katerih bi se jim iz kakršnegakoli vzroka izkaznice najkasneje tri dni pred volilnim dnevom ne bile vzročile osebno pridejo ponje.

§ 27. Za izvršitev volitve poslancev je volilcem z izkaznicami vred dostaviti glasovnice, katere morajo biti prirejene za toliko

poslancev, kolikor jih je voliti, ter imeti za volitve velikega posestva in trgovske in obrtne zbornice uradni pečat deželnega obastva, za druge volitve pa uradni pečat neposredno predstojnega državnega političnega ali izkaznice izdavajočega občinskega oblastva (§ 26.), in pa nadalje vsekakor opazko, da se bode vsaka druga ne uradno izdana glasovnica smatrala za neveljavno.

Namesto glasovnic, ki so se izgubile ali postale nerabne, mora na zahtevo volilcev izročiti jim druge glasovnice tisto oblastvo, kateremu pristaje njih prvo izdajanje, ali pa na dan volitve volilni komisar.

Volilni komisar daje tudi za izvršitev ožje volitve (§ 43.) potrebne glasovnice.

§ 28. Veljavno popravljjanje volilske imenike vsakega volilnega kraja je v dvojnem izdanju pripraviti za volitev. Eden istopis pripravljenih volilskih imenikov morajo občinski predstojniki onih občin, ki spadajo h kakšnemu skladnemu volilnemu kraju, pred volitvijo pravomočno izročiti občinskemu predstojniku skladnega volilnega kraja. Drugi istopis volilskih imenikov s potrdilom njih pravilnosti, ki ga je smatrati za polnoverno podlago, mora volilni komisar prinesiti k volitvi. Ako nastopi slučaj § 4. odst. 3 oziroma § 8. odst. 2. tedaj je volilske imenike ločene po voliščih, pripraviti za volitev.

IV. Kako se volijo deželni poslanci.

§ 29. V vsaki volilni skupini se vodstvo volitve, ki jo je izvršiti ob navzočnosti

volilnega komisarja, poveri volilni komisiji, katera ima sestavljena biti tako-le:

1. Za volilski razred velikega posestva iz štirih od volilcev in iz treh od deželnega predsednika imenovanih članov;

2. za vsaki kraj, ki je uvrščen v volilski razred mest in trgov, odnosno za vsako volišče, iz župana ali od njega postavljenega namestnika in iz treh članov občinskega zastopa volilnega kraja in iz treh od volilnega komisarja izmed volilcev imenovanih članov;

3. za trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani po predpisih obstoječih za druge volitve v trgovski in obrtni zbornici;

4. za vsak volilni kraj, odnosno za vsako volišče kmetских občin in splošnega volilskega razreda iz dveh od občinskega zastopa volilnega kraja in iz dveh od volilnega komisarja izmed volilcev imenovanih članov. Na ta način določeni štirje člani izvolijo z nadpolovično večino petega člana volilne komisije. Če se taka večina glasov tudi pri ponovljeni volitvi ne doseže, imenuje tega člana volilni komisar.

Volitev članov, ki jih imajo voliti volilci velikega posestva ter volilci mest in trgov, je izvršiti z glasovnicami, katere oddado na poziv volilnega komisarja ob pričetku te volitve navzoči in izkazani volilci, izvršujoči pri tem svojo kakor tudi v volilskem razredu velikega posestva od njih zastopano volilno pravico.

Presojati volilno legitimacijo pri tej vo-

litvi pristaje volilnemu komisarju. Ugovorov ali protestov nima dopuščati.

Tiste, ki so pri tem glasovanju dobili največ glasov, smatrati je izvoljene.

Če je več oseb, nego jih je potrebnih za polno število, dobilo enako število glasov, odloči med njimi žreb, ki ga vzdigne volilni komisar.

Ako se ni sešlo za ustanovitev volilne komisije potrebno število volilcev, opravi posle volilne komisije volilni komisar.

Volilnega komisarja za veliko posestvo, za v § 3. pod 1, in v 7. a) pod 1, omenjene volilne okraje in za trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani imenuje deželni predsednik, za ostale volilne okraje politično oblastvo prve stopinje.

Posel volilnega komisarja je, brezkvarno določilom veljavnim za javne uradnike, častna služba, katero prevzeti je vsak dolžan, kdor ima v volilnem kraju volilno pravico.

§ 30. Volilci, ki imajo izkaznice, so upravičeni vstopiti v določeni volilni prostor in njih izkaznice veljajo za poziv, da brez kakega drugega povabila pridejo volit na določeni dan in na določeno uro.

§ 31. Na dan volitve, ob določeni uri in na napovedanem zbirališču se brez ozira na število došlih volilcev začne volitev s tem, da se ustanovi volilna komisija, ki izvoli z relativno večino izmed sebe predsednika ter povzame volilske imenike z pripravljenim glasovnikom vred. Kadar je edno-

liko glasov, razsodi žreb, ki ga vzdigne volilni komisar.

V Ljubljani in v drugih v § 3. naštetih mestih in trgih je župan ali od njega postavljeni namestnik predsednik volilne komisije.

§ 32. Predsednik volilne komisije mora zbrane volilce opozoriti na vsebino § 15., 16. in 16. a) volilnega reda o svojstvih, ki so potrebna za zmožnost voljen biti, razložiti jim mora, kako se bodo oddajali in šteli glasovi, ter jih pozvati, naj oddajo svoje glasove po svobodnem prepričanju brez vseh samopridnih postranskih namenov tako kakor mislijo po svoji najboljši vednosti, da je najkoristneje za splošni blagor.

§ 33. Sklepi volilne komisije se delajo po večini glasov brez ozira na število glasujočih.

Predsednik volilne komisije glasuje samo tedaj, kadar se glasovi jednako razdele, ter v takem slučaju razsoja s svojim glasom.

Odločbe o tem, sme li kdo glasovati ali ne, in odločba o veljavnosti oddanega glasu pristoji volilni komisiji samo tedaj:

- a) kadar se o identiteti kakega volilca pri oddajanju glasov pokažejo pomisleki;
- b) kadar nastane dvojba, so li veljavni ali neveljavni posamezni oddani glasovi ali pooblastila ali preklici pooblastil, ali
- c) kadar se pri volitvi ugovarja zoper volilno pravico kakšne v volilne imenike vpisane osebe.

Tak ugovor je dopuščen samo doslej, dokler tista oseba, kateri se oporeka volilna pravica, še ni oddala svojega glasu, in samo v toliko, v kolikor se trdi, da je ta oseba, od tistega časa, ko je bil ustanovljen volilski imenik, izgubila katero k volilni pravici potrebno svojstvo.

Volilna komisija mora v vsakem posameznem slučaju prej izreči razsodbo, predno se nadaljuje volitev.

Rekurz zoper take razsodbe ni dopuščen.

§ 34. Glasuje se z glasovnicami in smejo se rabiti samo. oblastveno izdane glasovnice, drugače volilni glas ni veljaven.

Na vsako glasovnico je napisati toliko imen, kolikor poslancev je voliti tistemu volilnemu razredu.

Neposredno pred začetkom glasovanja se je volilni komisiji prepričati o tem, da je za vlaganje glasovnic določena volitvena posoda prazna.

Glasovanje se pričinja s tem, da udje volilne komisije oddado vsak svojo glasovnico. Na to oddajajo glasovnice drugi volilci in se morajo za to zglasiti pri volilni komisiji.

Predsednik volilne komisije prevzame od vsakega volilca glasovnico, ki mu jo ta zganeno poda, dene vsako posamič v volitveno posodo ter čuje nad tem, da nihče namesto jedne same ne odda po več glasovnic.

Vsak volilec mora oddajajo glasovnico pokazati svojo izkaznico.

§ 35. Da je volilec svojo glasovnico oddal, to je zaznamovati v volilskem imeniku poleg njegovega imena v razpredelku, ki je za to pripravljen.

Zapisnikar zapisuje to v volilskem imeniku, eden od volilne komisije pa v glasovniku, v katerem je po imenu zapisovati osebe, ki oddajo svoje glasovnice; pri volitvah po pooblaščenjih v volilskem razredu velikega posestva pa tiste osebe na mesto katerih zastopniki glasovnice oddajajo in te zastopnike. Glasovnik rabi za pregled, da so se oddane glasovnice v volilski imenik prav vpisale.

§ 36. Volitev se mora navadno dovršiti do konca tistega dne, ki je zanjo določen.

Oddajanje glasov je skleniti ob določeni uri, a taki volilci, kateri so vstopili v volilni prostor še predno je določena končna ura iztekla ter so ondi pričujoči, ko se končuje glasovanje se ne smejo od glasovanja izključiti.

Ako se pripeti kaj takega, kar brani volitev začeti, nadaljevati ali dokončati, sme volilna komisija s privolitvijo volilnega komisarja voljenje na prvi sledeči dan odložiti ali podaljšati.

To se volilcem da na znanje, kakor je v tistem kraju navadno.

Ako se je bilo glasovanje že začelo, morata volilna komisija in volilni komisar volitvene spise in volilno posodo z glasov-

nicami, kar jih je že v njej zapečatiti dotlej, dokler se volitev ne nadaljuje.

§ 37. Kadar je konec glasovanja, kar mora predsednik volilne komisije dati na znanje, tedaj mora glasovnice, še predno začne šteti, v volilni posodi pomešati, potem iz nje vzeti in sešteti.

Na to pride glasoštetje (skrutinij), pri katerem razgrne eden ud volilne komisije vsako glasovnico posamič in pregledavši jo izroči predsedniku, kateri jo na glas prebere in dalje poda drugim udom komisije, da jo vsak pregleda.

Imena mož, ki so v vsaki glasovnici zaznamenovani za poslance, mora eden ud volilne komisije v glasovne upisnike tako vpisati, da se pri prvem glasu, ki ga kdo prejme kot poslanec v primerno rubriko zapiše ime in poleg njega število 1, a pri drugem glasu, ki pade nanj pristavi številko 2 i. t. d.

Istočasno se imenovana imena zapisujejo na isti način tudi v protiglasovnik, ki ga piše drug ud volilne komisije.

§ 38. Ima-li glasovnica več imen, nego je voliti poslancev, tedaj ni ozir jemati na toliko izmed zadnjih imen, koliko jih je pri-stavljenih čez to število. Je-li na glasovnici zapisanih manj imen, zato še ne izgublja svoje veljavnosti.

Je-li ime jedne in iste osebe na edni glasovnici po večkrat zapisano, šteje se pri štetju glasov samo enkrat.

Glasovi, ki so pripadli osebi, katera je

po § 16. izključena, da ne more biti voljena, glasovi, ki se oddajajo pod kakimi pogoji ali katerim so pristavljena naročila za izvoljenja, naposled taki glasovi iz katerih ni razločno povzeti, kateri osebi veljajo, niso veljavni in se ne prištevajo oddanim glasovom.

§ 39. Ko je glasovnik podpisan in so glasovi prešteti ter posledek končnega štetja glasov po predsedniku volilne komisije dan na znanje, se v slučaju, kadar je skupni posledek v posameznih volilnih krajih odnosno voliščih (§ 4., odst. 3., § 8., odst. 2.) izvršenih volitev dozvedeti na glavnem volilnem kraju, sklene o volitvi pisani zapisnik, katerega podpišejo udje volilne komisije in volilni komisar; prideno se mu volilski imeniki, glasovnik, glasovnice, glasovni vpisniki in drugi dotični spisi, to se vse skupaj zapečati, zunaj napiše kaj je notri in izroči volilnemu komisarju, ki mora uradne spise poslati predstojniku tistega okrajnega glavarstva, kateremu pripada glavni volilni kraj.

§ 40. V slučajih, v mislih vzetih v prejšnjem paragrafu, se zbere glavna volilna komisija v navzočnosti volilnega komisarja v glavnem volilnem kraju, in mora biti sestavljena iz sedmih udov, namreč iz župana (občinskega predstojnika) ali njegovega namestnika in iz dveh udov občinskega zastopa glavnega volilnega kraja, potem iz treh od volilnega komisarja imenovanih, pri volitvi udeleženi volilcev.

Sedmi ud se voli ali pa imenuje po

zmislu določil § 29., točka 4. Predsednika glavne volilne komisije izvolijo udje volilne komisije izmed sebe z relativno večino glasov.

Vsak pri volitvi udeleženi volilec sme, ako se izkaže z izkaznico, stopiti v prostore glavne volilne komisije.

§ 41. Za izvoljenega poslanca se šteje tisti, kdor ima zase več nego polovico vseh oddanih veljavnih glasov. Ima-li nadpolovično večino glasov za se več oseb nego je voliti poslancev tedaj o tem, koga je šteti za izvoljenega odločuje pretežna večina glasov. In kadar bi jih imelo več poenoliko glasov, odloči žreb, katerega vzdigne volilne komisije predsednik.

§ 42. Kadar se pri glasovanju tega ali onega poslanca, ki ga je voliti, ne doseže nadpolovična večina glasov, je odrediti ožjo volitev.

Če se pokaže pomanjkanje potrebne večine glasov v slučajih § 40. pri po glavni volilni komisiji izvršenem skupem štetju glasov, provzroči okrajni glavar v vseh dotičnih volilnih krajih ožjo volitev, katere skupni izid mora tudi dognati glavna volilna komisija iz volilnih spisov posameznih volilnih komisij.

Za volilne okraje navedene v § 3. pod 1., in § 7. a) pod 1. odredi ožjo volitev deželni predsednik.

§ 43. Pri ožji volitvi smejo volilci svoje glasove dajati samo tistim, kateri so pri prvem glasoštetju dobili relativno največ gla-

sov za onim, ki so dosegli nadpolovično večino.

V ožjo volitev je devati vselej po dvakrat toliko mož, kolikor je še izvoliti poslancev.

Kadar je ednoliko glasov, odloči žreb, koga je dejati v ožjo volitev.

Vsak glas, kateri pri ožji volitvi pripade komu takemu, ki ni bil vzet v ožjo volitev, je neveljaven.

Kadar so pri ožji volitvi vsi oddani veljavni glasovi med vse v to volitev vzete osebe razdeljeni tako, da vsakemu izmed njih pripada polovica vseh glasov, tedaj o tem, koga izmed njih je šteti za izvoljenega poslanca, odloči žreb, katerega vzdigne predsednik volilne komisije.

Ako se razen tega slučaja ne doseže nadpolovična večina, tedaj je nadaljevati ožjo volitev, dokler se za vse poslance, katere je izvoliti, ne doseže nadpolovična večina glasov ali zgoraj omenjena enaka porazdelitev glasov med vse v ožjo volitev vzete osebe, v katerem zadnjem slučaju končno odloči žreb.

Tisti, ki imajo pravico voliti, pa pri prejšnjem voljenju niso oddali svojega glasu, se ne smejo zategadelj izključiti, da bi o sledeči volitvi ne izvrševali te svoje pravice.

§ 44. Kadar je potrebno število poslancev v predpisanem redu izvoljenih, se sklene o volitvi pisani zapisnik, podpišejo ga udje volilne komisije in volilni komisar, pridene se mu volilski imenik, glasovnik, podpisani

glasovni zapisniki, veljavne kakor tudi za neveljavno spoznane glasovnice, pri volitvah velikega posestva tudi pooblastila in preklicalne listine; to se vse skupno zapečati, zunaj napiše, kaj je notri, ter izroči volilnemu komisarju, da pošlje deželnemu načelniku.

§ 45. Deželni predsednik mora, pregledavši dospele volilne spise, vsakemu izvoljenemu poslancu, zoper katerega ne obstoji nobeden v § 16. in 16. a) določenih izključivnih, oziroma izjemnih razlogov, izgotoviti in dostaviti dati volilno poverilo.

To volilno poverilo daje novoizvoljenemu poslancu pravico vstopiti v deželni zbor in vstvarja domnevno veljavnost njegove volitve za toliko časa, dokler se ne določi nasprotno.

Vse volilne spise mora deželni predsednik poslati deželnemu odboru; le ta jih ima presoditi in o njih poročati deželnemu zboru, kateremu pristaje določba o dopustitvi izvoljenih (§ 31. deželnega reda).

Zapisnik, ki ga je spisala glavna volilna komisija v slučaju § 40. o dozvedbi skupnega posledka posameznih volitev, morajo podpisati vsi udje glavne volilne komisije, pridene se mu vsi v § 39. naštetih uradni spisi, to se zapečati ter izroči volilnemu komisarju, da pošlje deželnemu načelniku.

§ 46. Za sklep deželnega zbora o navetovanih spremembah deželnozborskega volilnega reda je potrebna navzočnost najmanj treh četrtin vseh članov in pritrditev

najmanj dveh tretjin navzočih poslancev. Spremembe §§ 1., 2., 3., 11., 12. in 46. se pa morejo skleniti le ob navzočnosti najmanj dvainštiridesetih poslancev in ob pritrditvi najmanj treh četrtin navzočih zborničnih članov.

Član II. Ta zakon stopi ob enem z zakonom z dne 26. avgusta 1908, šte. 14, dež. zak., s katerim se spreminja deželni red za vojvodino Kranjsko, v veljavo.

Član III. (Prehodna določba.) Takoj, ko stopi ta zakon v veljavo, se imajo razpisati dopolnilne volitve dveh novih poslancev mesta Ljubljane iz mestne kurije (§ 3., točka I.) in poslancev splošnega volilnega razreda (§ 7. a). Vsi ti mandati ugasnejo enodobno z mandati že izvoljenih poslancev drugih volilskih razredov. Za kompletorično volitev dveh novih poslancev ljubljanskih v cenzus-kuriji bo veljala še cela Ljubljana kot en sam volilni okraj.

Član IV. Mojemu ministru za notranje zadeve je naročeno, izvršiti ta zakon.

Kopel, 1. št., dne 26. avgusta 1908.

XXXV.

Deželni zakon z dne 3. januarja 1869,

veljaven za vojvodino Kranjsko, po katerem se razglašajo določbe za te primerljaje, če bi bil kak poslanec deželnega zbora obsojen v kako kazen, ali če bi bil v kazenski preiskavi.

(Dež. zak. št. 8., VI. del, izdan in razposlan 19. februarja 1869.)

S pritrdbo deželnega zbora Moje vojvodine Kranjsko ukazujem, kakor sledi:

§ 1. Ako se kak poslanec deželnega zbora zarad kacega kaznjivega dejanja obsoji v kako kazen, katera ima po zakonu ta nasledek, da on zgubi pravico, v deželni zbor voliti in izvoljen biti, tedaj on tudi ne sme biti ud deželnega zbora, kakor hitro zadobi kaznjiva razsodba pravno moč.

On ne sme, dokler traja kazenska preiskava, dopolnovati opravila, katera gredo udom deželnega zbora, razun če deželni zbor vsled zakona od 3. oktobra 1861, drž. zak. št. 98, tirja, da se odloži preiskava in poslanec izpusti iz zapor, v katerem utegne biti.

§ 2. Ta zakon dobi moč ob enim z zakonom vred, katera zadeva predrugačbo § 18. volitvenega reda za deželni zbor na Kranjskem.

Na Dunaju 13. januarja 1869.

XXXVI.

Deželni zakon z dne 20. decembra 1869, zastran razglasenja deželnih zakonov in ukazov deželnih gospok.

(Dež. zak. št. 3. l. 1870., II. del izdan in razposlan dne 3. februarja 1870.)

S privoljenjem deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske, zapovedujem kakor sledi;

§ 1. Zakonik za deželo Kranjsko, ki je namenjen vezalnim razglasom deželnih zakonov in ukazov deželnih gospok, ima izhajati pod naslovom »deželni zakonik za vojvodino Kranjsko« v samo eni izdavi v slovenskem in nemškem jeziku.

§ 2. Slovenski in nemški tekst je enak polnoveren. V dvomljivih primerljajih se imajo deželni zakoni in ukazi deželnih gospok s primerjanjem obeh jezikov po besedah in pomenu razlagati.

§ 3. Zakoni in ukazi, ki je zapopada deželni zakonik, se imajo od dneva, ko so se v zakonik sprejeli, za zakonito razglašene; njih vezalna moč se pa začne s petnajstim dnevom od onega dne, ko so v zakoniku natisnjene bile, ako se namreč kaka druga doba izrekoma za to ne določi.

Zarad tega se ima tudi na vsak posa-

mezni del deželnega zakonika postaviti dan, kedaj je izdan.

§ 4. Vsaki posamezni del deželnega zakonika se ima s kratkim načrtom svojega obsežka v deželnih uradnih časopisih naznaniti.

Svojemu ministru notranjih zadev naročam, da izvrši ta zakon.

Dano v Beču 20. decembra 1869.

XXXVII.

Deželni zakon z dne 15. oktobra 1871,

veljaven za vojvodino Kranjsko, po katerem se poslanstvo za izgubljeno spoznava.

(Dež. zak. št. 28, VIII. del, izdan in razposlan 16. okt. 1871.)

S pritrditvijo deželnega zbora Mojega vojvodstva kranjskega ukazujem kakor sledi;

Član I. Poslanci, kateri izrečno ojavijo, da nočejo v deželni zbor priti, ali kateri svojega izostanja vsled poziva predsednikovega v osmih dnevih tako ne opravičijo, da deželni zbor izreče, da to opravičenje zado-
stuje, zgube poslanstvo.

Član II. Ta zakon stopi koj v zakonito moč.

Član III. Ta zakon izvršiti se naroča Mojemu ministru notranjih zadev.

VEbensee, dne 5. oktobra 1871.

XXXVIII.

Cesarski sklep z dne 28. julija 1872,

glede deželnozborskih predlog do deželnega zbora v obeh deželnih jezikih.

Sklicuje se na član 19. temeljnega državnega zakona od 21. decembra 1867, zahtevalo je c. kr. deželno predsedstvo dopisom 13. novembra 1871, št. 1400/pr., od deželnega odbora, naj bi vse predloge deželnega zbora, posebno poročila, dotične priloge, dnevne rede itd. izdelaval v obeh deželnih jezikih, to je, v slovenskem in nemškem. Opiraje se na razloge in kazaje, kako v tej zadevi delajo drugi deželni zbori na Štajerskem, Koroškem, Goriškem, v Istri, v Trstu in na Šlezkem, odgovoril je deželni odbor, da ne more ustrezati tej zahtevi. Ne da bi spodbijalo ali ovrglo od deželnega odbora navedene razloge, ponovilo je c. kr. deželno predsedstvo dopisom 8. aprila 1872, št. 499/pr. svoje zahteve. Deželni odbor sklenil je v sejah 3. in 31. maja 1872, da se ne udajo ponovljenemu zahtevanju c. kr. deželnega predsedstva. Toda deželni glavar ustavil je ta sklep ter se obrnil do najvišjega prestola za rabsodbo. Vsled tega došel je deželnemu odboru sledeči dopis c. kr. deželnega predsed-

stva od 13. julija 1872, št. 855/pr.:

Povodom predloženega, po slavnem deželnem odboru v sejah 3. in 31. maja 1872 storjenega, po deželnem glavarju pa ustavljenega sklepa, da je vnovič zavrnuti tukajšno zahtevanje zavolj izdelovanja deželnoodborskih predlog do deželnega zbora v obeh deželnih jezikih, blagovolilo je Njegovo c. kr. apost. Veličanstvo na temelju § 42. deželnega reda z najvišjim sklepom 28. junija 1872 ukazati ekscelenci ministru notranjih zadev, prijaviti deželnemu odboru, da Njegovo Veličanstvo ne morejo odobriti tega po večini deželnega odbora storjenega sklepa zato, ker nasprotuje članu 19. državnega temeljnega zakona 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142., in, kolikor zadevne predloge samo v jednom jeziku obtežujejo stvari prlmerno obravnavanje, tudi interesu dežele; toraj ukazujejo deželnemu odboru, naj prlmerno skrbi za to, da bode pri pripravljanji omenjenih predlog ustrezal poprej navedeni določbi državnega temeljnega zakona tako, kakor je naznanil deželni predsednik in kakor v enakih zazmerah postopajo tudi drugi deželni zastopi.

Vrnivši priloge iz dopisa gospoda deželnega glavarja 4. junija 1872, št. 2968, mi je čast, vsled odloka ministra notranjih zadev 30. junija 1872, št. 3266/M. J., to prijavljati slavnemu deželnemu odboru, da izvoli se na to ozirati.

XXXIX.

A)

Zakon z dne 13. julija 1882, štef. 25 dež. zak. ex 1886,

veljaven za vojvodino Kranjsko, zadevajoč odvezo davščin v denarjih in v rečeh za cerkve, župnije in njih organe.

XL.

B)

Zakon z dne 25. januarja 1896, štef. 8 dež. zak.

s katerim se prenareja § 5. zakona z dne 13. junija 1882 št. 25. dež. zak. ex 1886 ob odkupu posestev držečih se novčnih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.

Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako-le:

§ 1. Nepremeljive davščine v rečeh in v denarjih, ki gredo cerkvam, župnijam, njih organom in služabnikom (§ 2.), katere obstoje še kot realna bremena, se imajo odkupiti, na kolikor se to ni zgodilo uže vsled Mojega patentu 4. marca 1849, drž. zak. št. 152.

§ 2. Med take davščine v denarjih in rečeh, ki se imajo odkupiti, se štejejo posebno tiste, katere imajo opravljati cele ob-

čine ali posamezni občinski seljani, kot na posestvih ležeče dolžnosti za dotacije cerkva, cerkvenih organov (župnikov, vikarjev, krajnih kaplanov, nastavljenecv, kaplanov, pomočnikov, orglarjev, cerkvenikov itd.).

Pod davščine v rečeh spada tudi to, kar se mora doprinyašati v delu.

§ 3. Odkupilo se izvrši tako, da se povrne vrednost dolžnosti po pravni izmeri.

§ 4. Vrednost nepremenljivih davščin v denarjih se ima po davščini jednega leta v avstr. veljavi preračuniti.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Član I. § 5. zakona z dne 13. junija 1862. l. št. 25 ex 1886 je v svoji dosedanji besedi razveljavljen, ter se odslej glasi:

§ 5. Vrednost pridobninskih davkov se zračunja po cenah kraja dušnega pastirstva, k čegar okolišu spada zavezano posestvo in to:

- a) pri prirodninah, ki so podvržene tržni ceni, po povprečni tržni ceni let 1885 do 1894 na trgu kraja dušnega pastirstva, oziroma na trgu, ki je kraju dušnega pastirstva najbližji;
- b) pri prirodninah, ki nimaja tržne cene, ali pri katerih se o teh cenah ne more dobiti verjetno potrdilo, potem pri opravilih v delu, po izvedencih, katerim se je pri tom ozirati na zgoraj navedeno povprečno delo.

Član II. Ta zakon je uporabljati tudi v onih že oglašanih odkupnih slučajih, glede katerih cene še niso bile pravomočno ustanovljene.

§ 6. Med vrednosti letne davščine se imajo odbiti stroški za pobiranje, če jih kaj je, in drugi potroški, kakor tudi vrednost nasprotnih odrajtovil.

Letna vrednost teh odbitkov se pozve po določbah § 5. tega zakona.

Ostala čista vrednost je odkupna glavnica v dvadeseterem znesku, in nje pet odstotne obresti so letni dohodek upravičenih prejemnikov (§ 9.).

§ 7. Odkupni dan je prvi dan januarja, ko je odkupna obravnava zadobila pravno moč; do tega dneva se ima dosedanja dolžnost spolnovati.

§ 8. Goldinarski znesek odkupne glavnice se ima uplačevati v 20 enakih zaporednih letnih delih vedno prvega novembra v davkarsko denarnico tistega okraja, v katerem leži odkupljeno posestvo; ravno tam se ima plačati znesek v krajcarjih te glavnice h krati s prvim letnim delom.

Zavezancu je na voljo dano, plačati vsak čas celo odkupno glavnico ali več delov na jedenkrat.

§ 9. Petodstotne letne obresti se računijo od glavnice, ki je ostala konec prej-

ad član I., II. in § 5.

Besedilo je iz zakona z dne 25. januarja 1896 št. 8. dež. zak.

šnjega leta za čas od 1. januarja do zadnjega decembra, ter se kakor deli plačujejo dne prvega novembra vsakega leta.

Ako se glavnica med letom naprej plača, imajo se obresti za to leto še popolnoma zaračunati in ob enem plačati.

§ 10. Davkarska blagajnica izroči po zavezancu vplačane zneske glavnice ali obresti tistemu, kateri je imenovan v dotični razsodbi kot za prejem upravičen.

§ 11. Krajne komisije in razsodne oblastnije prve stopinje so c. kr. okrajna glavarstva, v katerih okraju leži posestvo, ki se ima odvezati.

Oblastnije, na katere gre pritožba, so c. kr. deželna vlada in c. kr. ministerstvo notranjih zadev.

§ 12. Odkupno ravnanje se začne na napovedbe, katere imajo upravičenci in za nje njih zakoniti zastopniki podati pri krajni komisiji v enem letu po veljavnosti tega zakona.

V teh napovedbah se imajo upravičenci in zavezanci, potem zavezana posestva, kakovost in velikost prejema natanko navesti. Natančneje določbe sledijo po zaukazih.

§ 13. Ako upravičenci v obroku jednega leta ne podajo napovedbe, se imajo opomniti, na zahtevanje tudi le jednega zavezanca, da uložijo v mesečnem obroku svojo napovedbo o vseh v isti davčni občini bivajočih zavezancih.

Po brezvspešnem preteku tega zadnjega obroka postavi se opravičencu na njegove

stroške iz službene dolžnosti skrbnik za napovedbo in dovršitev zemljo-odveznega ravnanja.

§ 14. Krajna komisija ima napovedbo razpisati na dan za odkupno obravnavo ob primernem času, in privabiti k tej ne samo upravičence, ampak tudi vse v napovedbi imenovane zavezance s tem pristavkom, da se bode, ako ne pridejo k obravnavi, napovedbi popolnem verjelo, na kolikor po § 16. iz službene dolžnosti napravljene pozvedbe nasprotnega ne izkažejo in da se bode tem primerno in po spisih sodilo.

§ 15. Pri odveznih obravnavah smejo zavezance zastopati pooblaščenci. Za take, ki niso svojepravni, se pokličejo njih zakoniti ali po sodnji postavljeni zastopniki.

§ 16. K obravnavi povabljeni udeleženci ali njih zastopniki imajo dolžnost, zahtevana pojasnila ustmeno dati, sicer bi krajna komisija imela pravico in dolžnost, službeno pozvedeti, česar je potrebno, in po spisih izreči obsodbo.

§ 17. Zvedenci, kateri določujejo o davščinah v pridelkih in delu (§ 5., lit. b) volijo se za davčni okraj, in povabiti se morajo v to svrho po različnosti cenilnih reči za vsako skupino dva cenilca in jeden načelnik. Krajna komisija določuje posamezne skupine davščine v pridelkih in v delu, ki se imnjo ceniti, in vsako občinsko predstojništvo iz tega okraja nasvetuje za vsako teh skupin jednega zvedenca. Izmed teh imenujeta okrajni glavar in deželni odbor za vsako skupino vsak

enega cenilca, in ti zopet volijo načelnika izmed izvedencev, katere so občinska predstojništva nasvetovala. Ako se ti ne morejo zediniti, določi se po žrebanju, kateri izmed teh dveh nasvetovanih postane načelnik.

Politična okrajna oblastnija ima zvedence in načelnika pod prisego vzeti, da bodo svoje dolžnosti vestno izpolnovali.

§ 18. Pozvedbe vrednosti po zvedencih (§ 5., b) nimajo se opraviti za vsako posamezno napovedbo posebej, ampak ima okrajna komisija zastran vseh davščin v rečeh ali v delu, ki se nahajajo v davkarskem okraji, sestaviti po zvedencih, izvoljenih po prepisu § 17. cenilno tarifo, veljavno praviloma za celi davkarski okraj.

Tarifa se ima razglasiti v vseh tistih občinah po navadnem potu, za katero ima veljavnost, ter je upravičencem in zavezancem teh občin dano na voljo, da vložijo v 14 dneh od dneva razglašanja posamežno ali skupno pri krajni komisiji svoje ugovore zoper določbe cen.

O teh ugovorih razsoja končno veljavna komisija, katera je sestavljena pod predsedstvom deželnega predsednika ali njegovega namestnika, iz dveh svetovalcev c. kr. deželne vlade in dveh udov deželnega odbora, katera sme v ta namen tudi naročiti zaslišanje novih zvedencev.

Ko so vse pritožbe rešene, se ima po teh popravljena tarifa znova razglasiti.

§ 19. Pri odvezni obravnavi se ima pravica do prejema glede na pravno podlago,

na predmet in obseg davščin, potem njih vrednost po zgornji tarifi jasno razložiti.

Ako ne pride do poravnave, katera se ima vslej poskusti naj v slučajih, v katerih se pravica do prejemanja (naslov) spodbija, komisija na podlagi dejanskega stana posesti izmeri odškodnino, izreče razsodbo in jo izroči zavezancu, ki spodbija prejemni naslov, s to opombo, da ima v zapadlem obroku 3 mesecev proti temu pravno pot nastopiti, ter v tem času krajni komisiji vloženo tožbo izkazati, sicer bi pravo do tožbe nehalo in bi razsodba zastran odškodovanja pravomočna postala.

Ako bi pa v takem slučaju ne bilo mogoče pozvedeti dejanske posesti, mora zavrniti komisija upravičenca z enakim zapadlim obrokom na pravno pot, da dokaže, da je v pravem času tožbo vložil, ker bi se sicer misliti moralo, če bi tožbe ne vložil, da se pravici do prejema, ki ga je zahteval, odpove.

§ 20. Na tožbe, vložene v pravem času, imajo sodnije postopati po predpisu za skrajšano ravnanje in kolikor mogoče hitro razsojati.

Zmagajoča stranka ima izročiti razsodbo v poverjenem prepisu krajni komisiji v 8 dneh potem, ko zadobi svojo pravno moč.

Po tej razsodbi se ima razvezana obravnava dokončati, oziroma uže morebiti izrečena razsodba zastran odškodovanja (§ 19.) premeniti.

Pri odkupnem ravnanju gre od računo-

vodstva adjustiranim fasijam za plačo dušnih pastirjev, organistov in cerkovnikov, potem zapisnikom zadevajočim ustanovitev njihovih dotacij, dovolitvam, da se te dotacije eksekutivno izterjajo, in dotičnim potrjilom o ravnanju pri razkosanju zemljišč popolna vera in so ti spisi ob enem dokazi za pravne naslove njihovih plač.

§ 21. Izreki in pogodbe, katere oddajo ali sklenejo stranke ali njih zastopniki pri odkupnih obravnavah, ne potrebujejo za pravno veljavnost niti privolitve zastavnih upnikov ali pričakovalcev ali oskrbnikov posestva obloženega se zavezo substitucije, fidejkomisa ali fevda, niti pritrdbe upravne ali varstvene oblastnije, in isto velja tudi zastran omenjenih lastnikov, uživalcev ali zastopnikov nesamosvojnih osob.

§ 22. Odkupna razsodba se ima izdati v tabelarični obliki in vročiti obema strankama.

Natančnejša določila o tem se bodo po ukazih iddala.

V tej, kakor tudi v obravnavi, ki bi se sklenila, se imajo navesti:

1. po za prejem odkupljene dajatve upravičeni, kakor tudi tisti, kateri imajo pravico, kapital in obresti vzdigniti;
2. obloženo posestvo in dotični posestnik;
3. predmet in obsega odkupljene davščine;
4. odkupni znesek;
5. dnevi, kadar zapadejo posamezni deli

odkupnega zneska in svota teh delov kakor tudi dolžnih obresti.

Ako stoji enemu upravičencu več zavezancev, glede katerih se imajo enake prepirne stvari razsoditi, mora se izreči proti tem zavezancem skupna razsodba, vendar se ima izdati za vsacega zavezanca izpisek dotičnega njega samega zadevajoča dela razsodbe.

§ 23. Zoper razsodbe krajne komisije je pripuščena pritožba na deželno vlado, in ako ta razsodbe ne potrdi, na ministerstvo notranjih zadev v obroku tridesetih dni, ter se ima pri krajni komisiji vložiti. Proti potrjeni razsodbi ni pripuščena daljša pritožba.

§ 24. Ko zadobi odkupna razodba pravno moč, mora krajna komisija zavezancu razmeram primerni obrok dovoliti, v katerem mu je dano na voljo plačati pri davkariji celo dolžnost z obrestmi vred in se opravičiti o tem pri krajni komisiji.

Le-ta se ima potem, ko se jej to dokaže, obrniti do sodnije, da odkupno dolžnost izbriše. Ako se pa to ne dožaje, pa mora krajna komisija odkupno razsodbo naznaniti sodniji, da vknjiži zastavno pravico za odvežni kapital s obrestmi vred pri zavezanem zemljišču pred vsemi drugimi že vknjiženimi zastavnimi bremenii, ako bi pa utegnila biti dolžnost že hipotekarno zavarovana, da se odkupna razsodba v ravno isto vrsto knjige vpiše, v kateri je bila odkupljena dolžnost zavarovana, in da se potem odkupljena dolžnost izbriše.

§ 25. Pravomočna odkupna razsodba naj se naznani davkariji, katera ima zavezano posestvo v razvidnosti.

Davkarija ima pobirati in zaračuniti glavnico in obresti po predpisih, ki veljajo za neposrednje davke.

§ 26. Vsi v tem zakonu določeni obroki so neprestopni.

§ 27. Ako se začne odkupno ravnanje v prvih dveh letih potem, ko ta zakon zadobi veljavnost, imajo se vsi pri odkupnih obravnavah nastali stroški za plačevanje zvedencev, za povračilo njihovih potnih stroškov, za plačila prič, za tiskovine in za potnine poslov iz deželnega zaklada, ako se pa odkupno ravnanje ne prične v prvih dveh letih, so stranke same dolžne obravnavne stroške plačati.

V vsakem slučaju ima stranka nositi tiste stroške, katere je pouzročila, če bi kaj popolnoma neutemeljenega zahtevala.

§ 28. Mojim ministrom notranjih zadev pravosodja in denarstva je naročeno, da ta zakon zvršijo.

V Schönbrunnu, dne 13. rožnika 1882.

XLI.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 28. novembra 1886. l., št. 90 pr.,

s katerim se izdajajo določila, kako je izvršiti deželni zakon z dne 13. julija 1882. l., drž. zak. št. 25, ob odkupu posestev se držačih novčnih in prihodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe.

I. Določila o napovedi.

§ 1. Odkupilno postopanje glede posestev se držačih novčnih in prihodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe se začne na napovedi, katere morajo prejemalni upravičenci, ali za nje njih zakoniti zastopniki vložiti pri odkupilni krajni komisiji (§ 11. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.) v roku jednega leta, potem ko stopi v veljavnost omenjeni deželni zakon (§ 12. istega zakona).

§ 2. Napoved je izvršiti po obrazci napovedne tabele (obrazec A)*, ki je pridejan temu ukazu, in dotične napovedne golice

* Ta obrazec A in drugi obrazci se temu zakonu niso pridjali, ker se v slučaju rabe dobe v tiskarnah.

napovedniki lahko dobivajo pri krajni komisiji.

§ 3. V tej napovedni tabeli mora napovednik razpredele I., II. in III. popolnoma popolniti, v V. razpredelu pa povedati, v čem obstajajo povratno opravilo in drugi izdatki.

Vendar napovedniku ni zabranjeno, tudi vse druge razpredele popolniti tako, kakor misli, da bode mogel posledek pri obravnavi v mejah deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. zahtevati ali utemeljevati.

§ 4. Posamezne razpredele napovedne tabele je kar najnatančneje popolniti, in v nji ali pa v predloženi prošnji je naštetih vse listine in pripomočke, na katere se misli prejemalni upravičenec ali njega zakoniti zastopnik sklicevati, da ž njimi dokaže dotične zahteve.

Tudi je prejemalnemu upravičencu ali njegovemu zakonitemu zastopu dano na voljo, te pripomočke priložiti napovedni tabeli sami.

§ 5. Da se morejo v rubriki II. napovedne tabele zahtevani podatki vpisati z vso zanesljivostjo, obrniti se je prejemalnemu upravičencu ali njegovemu zastopu, da jih dobi, ustno ali pismeno do dotičnih oblastev.

§ 6. Napoved mora prejemalni upravičenec ali njegov zakoniti zastop glede vseh v jednom ter istem političnem okraji bivajočih zavezancev vložiti v jedni tabeli.

V tej tabeli je zavezance po davčnih

okrajih, županijah, davčnih občinah in vaseh urejene vpisati in zavezance jedne ter iste vasi, kolikor je moči, naštetih po vrsti hišnih števil in v ločenih poprečnih razpredelih.

Ako zavezanci bivajo v dveh ali več političnih okrajih, tedaj je za vsak okraj sestaviti posebno napovedno tabelo, ravna se po določilih, obseženih v zgornjem odstavku.

§ 7. Napovedi morajo podpisavati pri upravičenih cerkvah, organistih, mežnarjih itd. dotično cerkveno predstojništvo, pri upravičenih župnikih in lokalnih kaplanih nadarbinska (prebendna) predstojništva, pri upravičenih vikarjih, ekspozitih, lokalnih kuratih, kaplanih, duhovnih pomočnikih, beneficijatih-zgodnjakih (zorničarjih), pri kuratnih in drugih beneficijatih, če so dotična mesta popolnjena, oni sami, če so pa njih mesta prazna, tedaj pa višji ali za oskrbovanje beneficij postavljeni župniki ali župnijski upravitelji, oziroma lokalni kaplani ali lokalnijski upravitelji.

§ 8. Ako prejemalni upravičenci ali njih zakoniti zastopi v roku, v § 1. omenjenem, ne vložijo nobene napovedi, tedaj jih je na zahtevanje tudi samo jednega zavezanca pozvati, da v roku jednega meseca vložijo svojo napoved glede vseh v tisti davčni občini stanujočih zavezancev (§ 13. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.).

Zgoraj omenjeno zahtevo zavezancev je vložiti na krajno komisijo (§ 11. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.), katera

mora tudi v prvem odstavku omenjeni poziv izdati na prejemalne upravičence ali njih zakonite zastope.

V prvem odstavku tega paragrafa določeni mesečni rok se začanja z dnevom, ko se vroči poziv.

§ 9. Po brezvspešnem preteku tega mesečnega roku (§ 8.) postavi krajna komisija prejemalnemu upravičencu na njegove stroške skrbnika za napoved in izvršitev odkupilnega postopanja (§ 13. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.).

Za takega mora načelnik krajne komisije s posebnim dekretom postaviti razumnega, poštenega, branja in pisanja veščega, v predmetu obravnave, kolikor je možno, zvedenega moža iz obližja zavezancev, ter to na znanje dati prejemalnemu upravičencu, ali njegovemu zakonitemu zastopu, kakor tudi zavezancem.

Postavljeni skrbnik sme vložiti napoved samo glede tistih zavezancev, kateri s tistim jedinim, ali z več, odkup zahtevajočimi zavezanci bivajo v jedni ali isti davčni občini.

§ 10. Predpis § 6., da je vse odkupilne prejemke glede vseh v jednom ter istem političnem okraji bivajočih zavezancev napovedati skupno v jedni tabeli, ne uporablja se, kakor se samo ob sebi umeje, pri napovedih, katere so se vložile vsled poziva, izvršenega po § 13. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. z omejilom na jedno ali na več davčnih občin.

V ostalem pa veljajo tudi za takšne na-

povedi, najsi jih vloži do prejemanja upravičeni sam ali njemu postavljeni skrbnik, v §§ 2.—6. obsežena določila.

§ 11. Cerkveni patroni ali njih postavljeni zastopniki morajo v vseh tistih slučajih, ko se zahteva prejemnik za račun kakšne cerkve, ne samo napovedne tabele sopodpisati, ampak povabiti jih je v teh slučajih tudi praviloma k obravnavam, kakor stranke same.

§ 12. Kadar bi se pri zastopanju javnega patronata oseba postavljenega cesarskega patronatskega komisarja strinla z osebo načelnika krajni komisiji, tedaj mora zadnji to ob pravem času naznaniti višjemu oblastvu, da to postavi drugega patronatskega zastopnika.

II. O izvrševalnih organih.

§ 13. Krajne komisije in razsodna oblastva prve stopnje so c. kr. okrajna glavarstva, v katerih ozemlju leži posestvo, katero je razbremeniti (§ 11. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.).

A kadar je razbremeniti posestva, ki leže v oblasti mestne občine ljubljanske, ki ima svoj občinski statut, je c. kr. okrajno glavarstvo ljubljanske okolice krajna komisija in razsodno oblastvo.

§ 14. O pritožbah zoper razsodbe krajnih komisij razsoja v drugi stopnji c. kr. deželna vlada, in, v kolikor deželni zakon z dne 14. junija 1882. l. dopušča še daljšo pri-

tožbo, v tretji stopnji c. kr. ministerstvo no-
tranjih stvari (§ 11. dež. zakona z dne 13. ju-
nija 1882. l.).

III. O postopanju.

§ 15. Ob vsaki vloženi odkupilni napo-
vedi mora krajna komisija najprej presoditi
napovedno tabelo v tem oziru, ali je pristo-
nost krajne komisije zakonito utemeljena, ali
napovedane davščine spadajo v vrsto takih
novčnih in prirodninskih davščin, katere je
odkupiti po §§ 1. in 2. dež. zakona z dne
13. junija 1882. l., in ali so prikladne za za-
četek obravnave, potem ali so napovedne
tabele na predpisani način sestavljene in
podpisane.

§ 16. Ako se pokaže, da je tabela tako
nedostatno sestavljena, da na njeni podstavi
ni možno začeti in zvršiti obravnave, ali da
vse napovedane zahteve v obče ne spadajo
pod pristojnost krajne komisije, tedaj je to
tabelo vrniti napovedniku s primernim od-
lokom z opazko, da mu je odprta pritožba.

§ 17. Ako so pa nedostatki v tabeli
samo takšni, da se morejo ali pred obrav-
navo, ali pri nji dopolniti in popraviti, tedaj
je te nedostatke napovedniku, ne da bi se
mu vrnila tabela, pravočasno dati na znanje,
o tabeli pa je takoj pričeti z obravnavo.

§ 18. Kadar se v tabeli poleg takih na-
povedij, ki spadajo pod pristojnost dotične
krajne komisije, nahajajo tudi napovedi proti

takšnim zavezancem, katerih razbremenitvi namenjena posestva leže v oblasti kakšne druge krajne komisije, tedaj je napovednika pozvati, naj dotično napoved vloži pri pristojni krajni komisiji, in istočasno je tudi pristojni krajni komisiji naznaniti ta poziv.

A glede tistih napovedij, katere spadajo pod svojo pristojnost krajne komisije, mora ta, v kolikor se ne pripeti v § 16. najprej povedani slučaj, ravnaje se po določilih, v § 17. obseženih, pričeti obravnavo na podstavi predložene tabele.

§ 19. Odkupilne obravnave (§§ 14.—16. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.) je praviloma opravljati na sedeži krajne komisije.

Zatorej je tudi še morebiti potrebne nadaljne pozvedbe opravljati po uradnem dopisovanji.

Samo na zahtevo in stroške strank, ki tega prosijo, smejo se te obravnave vršiti tudi zunaj sedeža krajne komisije.

§ 20. V vabilih, ki se izdajajo po predpisu § 14. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l., je vsakemu zavezancu ob kratkem dati na znanje predmet proti njemu stavljene zahteve.

§ 21. V tistih slučajih, v katerih se morajo po § 11. povabiti cerkveni patroni, oziroma njih postavljeni zastopniki, veljajo glede vabil tudi določila § 14. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.

§ 22. Ako je obremenjeno posestvo večih oseb, tedaj je k obravnavi vabiti vse sosesestnike, oziroma njih zakonite ali po so-

dišči postavljene zastopnike (§ 15. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.).

Taistim je dano na voljo, postaviti si skupnega zastopnika.

Ako to opuste, in ako se ne zedinijo med seboj ob izrecilih, katera jim je oddati, tedaj mora krajna komisija sprejeti izrecilo vsakega posameznega soprosestnika, oziroma njegovega zakonitega ali po sodišči postavljenega zastopnika.

V vsakem slučaju je soprosestnike, ako že brez tega ne postavijo skupnega zastopnika, pozvati, naj imenujejo skupnega pooblaščenca za prejemanje vročil.

Ako tega poziva ne zvrše, mora krajna komisija določiti takega pooblaščenca.

§ 23. Ako je obremenjeno posestvo v soprosesti zakonskih, ali ako sta zakonska (mož in žena) udeležena na soprosesti takšnega posestva, tedaj je prišedšega moža vedno imeti za zastopnika neprišedše žene, razven, če bi bil po sodnem izreku od nje ločen, ali če bi se to molčeče pooblastilo izrecno preklicalo.

§ 24. Tudi v slučaju, kadar je obremenjeno posestvo v samoposesti ženske osebe, ali kadar je ta sama zase soprosestnica obremenjenega posestva, velja prišedši zakonski mož pod omejitvi, v § 23. navedenimi, za zastopnika neprišedše zakonske žene.

§ 25. V slučaju, kadar se zavezanci dado zastopati po pooblaščenjih (§ 15. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.) morajo se le-ti izkazati z dotičnim pooblastilom.

Pri zastopih po zastopnikih od sodišča postavljenih je dokazati, da so res tako postavljeni.

Za to, da ženske osebe zastopajo njih zakonski možje, kakor tudi da nesamovlastne zastopa njih oče, ni treba izkaza, razven kadar bi ob istovetnosti (identiteti) osebe nastala kakšna dvojba.

§ 26. Ob vsaki odkupilni obravnavi pred krajno komisijo je spisati poseben zapisnik.

V tem zapisniku je takoj s kraja poočiti predmet obravnave z ozirom na nje razpis, dalje je imenovati navzočne stranke in njih zastopnike, popisati tečaj in posledke obravnave ter naposled izrecno omeniti, da se je skušala narediti poravnava (§ 19. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.).

Zapisnik morajo stranke, kakor tudi obravnavajoči uradnik in morebitni zapisnikar praviloma podpisati.

§ 27. Za določevanje, koliko so vredne davščine v prirodninah in opravila v delu (§ 5., lit. b) dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.), poskrbeti mora krajna komisija, da se postavijo zvedenci v zmislu § 17. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. leta.

O zaprisežbi zvedencev, kakor je predpisana v 2. odstavku § 17. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l., napraviti je zapisnik, katerega je shraniti v spisih.

§ 28. Za zvedence se smejo postavljati samo možje neomadeževanega imena, ki imajo dovoljno znanje za to, da prav presodijo

stvari, katere jim je ceniti, in ki nimajo nobenega, kakoršnega koli interesa na posledku določene cene.

§ 29. Zvedenci morajo svoje izreke osebno oddajati pred krajno komisijo.

Krajna komisija mora zatorej zvedencem natanko zaznamenovati tiste davščino v prirodninak in opravilu v delu, katere jim je ceniti.

§ 30. O zaslišanji zvedencev je narediti poseben zapisnih, katerega podpišejo leti, potem zaslišujoči uradnik in morebitni zapisnikar.

§ 31. V razglasilu cenilne tarife, katera se izda po 2. odstavku § 18. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l., omeniti je vselej izrekoma, da je upravičencem in zavezancem danò na voljo, vsakemu samemu zase ali skupno proti določenim cenam v 14 dneh od dneva, ko so bile razglašene, vložiti svoj ugovor pri krajni komisiji.

§ 32. Ako se more v slučajih § 19. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. dejanski stan posesti določiti samo s ponujenim dokazom po pričah, tedaj mora krajna komisija zaznamenovane priče, ako stanujejo v njenem ozemlju, sama zaslišati, v nasprotnem slučaju pa prouzročiti, da jih zasliši taista krajna komisija, v katere ozemlju te priče stanujejo.

Priče je, predno se zaslišijo, opomniti, da morajo govoriti čisto in polno resnico; zaprisežejo se samo tedaj, kadar stranke to zahtevajo. Pri zapriseganji je postopati po

določilih državljanskega pravnega reda.

Stranke vabiti ali puščati k zaslišanju prič, ni dopuščeno.

§ 33. Ako se sicer ne oporeka prejemalna pravica sama nasebi, ampak mera davščine v tisti visokosti, v kateri jo zahteva upravičenec ali njegov zakoniti zastop, tedaj je glede neoporekane mere davščine izreči nepogojno razsodbo, glede oporekanega večjega zneska pa, v kolikor je bil določen dejanski stan posesti, v § 19. in 2. odstavku deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. ukazano pogojno razsodbo.

Ako bi se pa glede tega oporekanega večjega zneska ne mogel določiti dejanski stan posesti, tedaj mora krajna komisija upravičenca v smislu 3. odstavka § 19. dež. zakona z dne 13. junija 1882. leta pod ondudaj navedenim zapadnim rokom treh mesecev glede tega večjega zneska zavrni na pravdno pot in na izkazilo, da je ob pravem času vložil tožbo, ker bi nevložitev tožbe imela pravni nasledek, kakor da bi se bil odpovedal zahtevanemu in oporekanemu večjemu znesku.

§ 34. V § 19. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. določeni zapadni rok treh mesecev se začanja z dnevom, ko se je vročil poziv, za nastop pravnega pota.

Ako se proti temu pozivu vloži priziv, začanja se zapadni rok z dnevom, ko se je vročila pravomočna razsodba.

§ 35. Posledke, ki se pokažejo na podstavi odkupilnega postopanja, je po vseh

razpredelih, v kolikor posledki potrebujejo kakšnega popravka ali dopolnila, vpisati z rudečo tinto, in potem je na to tabelo zapisati likvidacijski pristavek.

Pri onih postavkih, katerih podatki so bili določeni po dogovoru, pristaviti je sklicevanje na dotični zapisnik.

§ 36. Rzsodbo, ki se izda, spisati je v smislu § 22. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. v tabelarični obliki in v dveh izvodih. Kadar se ne oporeka naslov prejetmanja, izda se rzsodba po priloženem obrazci B.

Ako se je naslov prejemanja oporekel, (§ 19., odstavek 2. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.), in sicer če je bil dejanski stan posesti določen, izda se rzsodba po priloženem obrazci C.

V slučaji § 35. je glede na oporekane mere davščine izdati rzsodbo po obrazci B., glede oporekane mere davščine pa, kadar je dejanska posest določena po obrazci C.

Te rzsodbe je glede vsakega posameznega upravičenca s posebnimi tabelami po vseh razpredelih popolniti ter na zadnji strani nanje zapisati sklep, (kateri je na tabeli natisnen in katerega je primerno popolniti).

Jeden istopis ali jednaki izvod je izročiti upravičencu ali njega zakonitemu zastopu, drugi istopis zavezancu (§ 22. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. leta.)

Ako stoji jednemu upravičencu nasproti več zavezancev, glede katerih je rzsoditi jednake sporne stvari, mora se proti tem

zavezancem izreči skupna razsodba, toda vsakemu zavezancu je izdati izpisek dotičnega, njega samega zadevajočega dela razsodbe (§ 22. dež. zakona z dne 13. junija 1882. leta).

Vsa zgoraj omenjena izdana pisma je pravilno podpisati ter nanja pritisniti uradni pečat krajne komisije.

§ 37. Dan, ko se je pismo vročilo stranki, oziroma prejemniku pisem, katerega je ona sama zaznamenovala ali krajna komisija stranki postavila, mora biti v vsakem posameznem slučaju ugotovljen s posebnim prejemnim listom, katerega je priložiti pismom.

§ 38. Krajna komisija mora paziti na dobo, kedaj odkupilne razsodbe zadobe pravno moč, ter pravomočne odkupilne razsodbe naznaniti višjemu cerkvenemu oblastvu in c. kr. deželni vladi v ta namen, da oskrbništvo cerkvenega in nadarbinskega (prebendnega) premoženja odredi, kar je treba, do se ohrani namemba odkupilne glavnice.

§ 39. Pravomočne odkupilne razsodbe je pa vrhu tega vselej poslati še dotičnemu c. kr. davčnemu uradu, kateri ima v razpregledu zavezana posestva (§ 25. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.) in naposled računskemu oddelku c. kr. deželne vlade, in sicer zadnjemu zaradi tega, da zvršuje njemu pristojni prigled, kako upravljajo davčni uradi odkupilne zneske, katere je zavezancem vplačevati in katere mora davčni urad upravičencu ali njegovemu zakonitemu zastopu izplačevati, potem zategadelj, da postavi ome-

njeni računski oddelek razbremenilne glavnice in dohodke v dotičnih fasijah v njemu pristojni razpregled.

§ 40. Krajna komisija mora imeti za vezancu po § 24. dež. zakona z dne 13. junija 1882. l.) dovoljeni rok v razpregledu in, kadar nastopijo ondukaj zaznamenovani pogoji, odkupilno razsodbo predložiti uradoma zemljiško-knjižnemu sodišču z zahtevo, primerno splošnemu zemljiško-knjižnemu zakonu.

§ 41. Posebno poučilo ureja postopanje, po katerem se je ravnati davčnim uradom glede njih sodelovanja v izvršitev deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l.

§ 42. Dopisi zaradi izvršitve deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. so poštarine prosti po členu II. odstavka 15. zakona z dne 2. oktobra 1865. l. (državnega zakonika št. 108.).

§ 43. Pristojbine zvedencem pristajajo v plačilu za njih strokovnjaški izrek in o povračilu njih potnih stroškov.

Račune o tem morajo zvedenci vlagati pri krajni komisiji ali 14 dnij po svojem izvršenem poslu, ali če poslujejo daljši čas, vsak mesec, in to v osmih dneh po končanem meseci.

Odobrilo teh računov pristaja krajni komisiji.

§ 44. Nakaz v izplačilo v § 27. deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. omenjenih stroškov mora v toliko, v kolikor jo po določilih tukaj navedenega zakonovega

paragrafa kranjski deželni zaklad dolžan plačati te stroške, krajna komisija izprositi neposredno pri kranjskem deželnem odboru.

V onih slučajih, v katerih morajo po določenih zgoraj navedenega § 27. stranke plačati v tem paragrafu omenjene stroške, mora krajna komisija te stroška iztirjati od strank samih po določenih cesarskega ukaza z dne 20. aprila 1854. l. (drž. zakonika št. 96.).

§ 45. Glede štempeljske in pristojbinske prostosti vlog, listin, zemljiško-knjižnih vpisov in uradno izdanih pisem, kakor tudi glede prostosti novčnih vložeb v stvareh izvršitve deželnega zakona z dne 13. junija 1882. l. zavrača se na zakon z dne 3. marca 1883. l. (drž. zak. št. 33.).

§ 46. Kadarkoli so v tem izvršitvenem predpisu navedeni paragrafi brez oznamenila kakšnega zakona, umeti je paragrafe tega izvršitvenega predpisa samega.

C. kr. deželni predsednik

Andrej baron Winkler s. r.

XLII.

Zakon z dne 19. februarja 1909., števil. 24 dežel. zak., (št.)

veljaven za vojvodino Štajersko, s katerim se izpreminja deželni volilni red, ter izdaja novi volilni red za deželni zbor.

S privoljenjem deželnega zbora Svoje vojvodine, Štajersko, zaukazujem tako-le:

Član I. §§ 3., 11., 12., 16. in 38., s cesarskim patentom s dne 26. februarja 1861, dežel. z. št. 20, izdanega in z zakonom z dne 11. aprila 1904, dežel. z. in uk. l. št. 54, izpremenjenega deželnega volilnega reda za vojvodino Štajersko razveljavijo se v svojem sedanjem besedilu in se naj glasijo v bodoče kakor sledi:

§ 3. Deželni zbor obstoji iz 87 udov, namreč:

- a) iz knezoškofov sekavskega in lavantinskega;
- b) iz rektora Karol-Francovega vseučilišča v Gradcu;
- c) iz 84 izvoljenih poslancev in sicer:

I. iz 12 poslancev veleposestva (volilni razred veleposestva);

II. in 34. poslancev v § 2. deželnozbornega volilnega reda naštetih mest in trgov

in deželnih občin (obrtniških krajev) [volilni razred mest in trgov] potem trgovinskih in obrtnih zbornic;

III. iz 28 poslancev drugih krajnih občin, oziroma deležev krajnih občin (volilni razred krajnih občin);

IV. iz 10 poslancev splošnega volilnega razreda.

§ 11. Deželni odbor kot upravni in izvršujoči organ deželnega zastopn sestoji pod predsedništvom deželnega glavarja iz sedmih izmed deželnega zbora izvoljenih članov (prisednikov).

Deželni glavar imenuje za slučaje zadržkov enega namestnika za vodstvo deželnega odbora iz njegove sredine.

§ 12. Dva člana deželnega odbora se volita pojedino od celega deželnega zbora (§ 3. a, b, c,) iz njegove sredine.

Enega člana deželnega odbora volijo poslanci volilnega razreda veleposestva (§ 3., c, I.).

Dva člana deželnega odbora volijo pojedno poslanci volilnega razreda mest in trgov (§ 3., c, II.), trgovinskih in obrtnih zbornic (§ 3, c, II.) in poslanci v § 9. volilnega razreda za deželni zbor pod točko 1. do 4. navedenih volilnih okrajev splošnega volilnega razreda (§ 3., c, IV.).

V vseh istih slučajih se vrši volitev po nadpolovični večini glasov. Ako se pri prvem in drugem volilnem opravi ne doseže nadpolovična večina, mora se vršiti ožja volitev med tema dvema osebama, katera sta do-

bili pri drugem opraviu največ glasov.

Pri enakosti glasov razsoja žreb, katerega naj potegne predsednik.

Dva člana deželnega odbora volijo poslanci volilnega razreda deželnih občin (§ 3., c, III.) in poslanci v § 9. volilnega reda za deželni zbor pod točko 5. do 10. navedenih volilnih okrajev splošnega volilnega razreda (§ 3., c, VI.) v enem volilnem opraviu na ta način, da vsaki k volitvi poklicani poslanec odda svoj glas za enega poslanca.

Kot izvoljene je smatrati ona dva poslanca, katera sta dobila največ glasov.

Ako so dobili pri isti volitvi več nego dva poslanca najvišje število glasov, razsoja žreb, katerega naj potegne predsednik.

§ 16. Deželni odbor je poklican, da sodeluje pri izvršitvi zakonodavstva v smislu cesarskega diploma z dne 20. oktobra 1860, drž. z. 226.

§ 38. Deželni zbor je sklepčen, ako je navzočih najmanj 44 poslancev, in sklep obvelja pri nadpolovični večini glasov navzočih.

Pri enakosti glasov smatrati je predlog v obravnavi, kot zavrjen.

Vsaki predlog namenjeni za spremenitev deželnega reda mora se brezpogojno podvreči prejšnji presoji kakega odbora, in je k sklepu potrebna navzočnost najmanj 66 poslancev in privolitev najmanj 44 poslancev.

Član II. S cesarskim patentom z dne 26. februarja 1861, drž. z. št. 20, izdani in z zakoni z dne 18. januarja 1867, dež. z. in

uk. l. št. 4. in 5., z dne 13. januarja 1869, dež. z. in uk. l. št. 7., z dne 6. majnika 1884., dež. in uk. l. št. 7. in z dne 11. aprila 1904, dež. z. in uk. l. št. 55. izpremenjeni volilni red za deželni zbor vojvodine Štajerske se s tem razveljavi in nastopi na njegovo mesto sledeči

Volilni red za deželni zbor vojvodine Štajersko.

I. Volilni okraji, volilni razredi in volilni kraji.

§ 1. Za volitev poslancev iz razreda veleposestva tvori cela vojvodina Štajersko jeden volilni okraj. Volilci morajo voliti v eni volilni skupini dvanajst poslancev.

Volilni kraj je deželno glavno mesto Gradec.

§ 2. Za volitev poslancev volilnega razreda mest in trgov (§ 3. c, II. deželnega reda) tvorijo jeden volilni okraj:

1. Prvi mestni okraj deželnega glavnega mesta Gradec;

2. Drugi mestni okraj deželnega glavnega mesta Gradec;

3. mesto Maribor (iz istoimenega sodnijskega okraja);

4. trg Eggenberg in krajne občine Andritz, Gösting, Gratkorn, Waltendorf (sodnijski okraj Gradec okolica);

5. trgi Frohnleiten, Deutschfeistritz, Übelbach (sodnijski okraj Frohnleiten), Gratwein (sodnijski okraj Gradec okolica);

6. mesta Hartberg, Friedberg (iz istoimenih sodnijskih okrajev), in trgi Birkfeld, Pöllau, Voralpe (iz istoimenih sodnijskih okrajev);

7. trgi Weitz, St. Ruprecht a. d. Raab, Passail (sodnijski okraj Weitz), Gleisdorf, Pischelsdorf (sodnijski okraj Gleisdorf);

8. mesta Feldbach, Fürstenfeld (iz istoimenih sodnijskih okrajev), trgi Fehring (iz istoimenega sodnijskega okraja), Burgau, Ilz (sodnijski okraj Fürstenfeld) in krajne občine Kurort Gleichenberg (sodnijski okraj Feldbach);

9. mesto Radgona (iz istoimenega sodnijskega okraja) in trgi Murek, Radgona Gornja (iz istoimenega sodnijskega okraja), Glas (sodnijski okraj Feldbach) in Strass (sodnijski okraj Leibnitz);

10. trgi Leibnitz, Ehrenhausen (sodnijski okraj Leibnitz), Eibiswald (iz istoimenega sodnijskega okraja), Wildon, St. Georgen a. d. Stiefing (sodnijski okraj Wildon), Arnfels, Leutschach (sodnijski okraj Arnfels);

11. mesto Voitsberg (iz istoimenega sodnijskega okraja), trgi Deutschlandsberg Gross-St. Florian, Schwanberg (sodnijski okraj Deutschlandsberg), Stainz (iz istoimenega sodnijskega okraja), Köflach, Lanko-

witz (sodnijski okraj Voitsberg) in krajne občine Tregist (sodnijski okraj Voitsberg);

12. mesto Bruck (iz istoimenega sodnijskega okraja) trgi Aflenz, Kindberg, Mariazell, Mürzzuschlag (iz istoimenega sodnijskega okraja in krajne občine Kapfenberg (sodnijski okraj Bruck) in Kindberg Land (sodnijski okraj Kindberg);

13. mesto Leoben (iz istoimenega sodnijskega okraja), trgi Trofaiach, Vordernberg (sodnijski okraj Leoben), Mautern (iz istoimenega sodnijskega okraja) in krajni občini Eisenerz (iz istoimenega sodnijskega okraja) in Donawitz (sodnijski okraj Leoben);

14. mesta Judenburg, Knittelfeld (iz istoimenih sodnijskih okrajev), trga Obdach (iz istoimenega sodnijskega okraja), Weisskirchen (sodnijski okraj Judenburg) in krajna občina Zeltweg (sodnijski okraj Judenburg);

15. krajna občina Liezen (iz istoimenega sodnijskega okraja), trgi Admont (sodnijski okraj Liezen), Aussee, Gröbming, Schladming, St. Gallen, Irdning (v istoimenih sodnijskih okrajih), mesto Rottenmann (iz istoimenega sodnijskega okraja) in krajna občina Selzthal (sodnijski okraj Rottenmann);

16. mesta Murau, Oberwölz (iz istoimenih sodnijskih okrajev) in trgi Neumarkt, St. Peter am Kammersberg (sodnijski okraj Oberwölz), Unzmarkt (sodnijski okraj Judenburg), Oberzeiring (iz istoimenega sodnijskega okraja);

mesta Celje (iz istoimenega sodnijskega okraja), Brežice (iz istoimenega sodnijskega

okraja) in trgi Sevnica in Laško (iz istoimenih sodnijskih okrajev), Vojnik (sodnijski okraj Celje), Vitanje (sodnijski okraj Konjice), Šoštanj in Velenje (sodnijski okraj Šoštanj);

18. mesta Slovenji Gradec, Slovenska Bistrica (iz istoimenih sodnijskih okrajev), trgi Marberg, Muta, Vuzenice (sodnijski okraj Marberg), Konjice (iz istoimenega sodnijskega okraja), Št. Lovrenc nad Mariborom (sodnijski okraj Maribor);

19. mesta Ptuj, Ormož (iz istoimenih sodnijskih okrajev), trgi Ljutomer, Rogatec, Sv. Lenart v Sl. G. (iz istoimenih sodnijskih okrajev) in krajni občini Breg (sodnijski okraj Ptuj) in zdravilišče Slatina (sodnijski okraj Rogatec);

20. trgi Mozirje, Gornji Grad, Ljubno (sodnijski okraj Gornji Grad), Žalec, Sv. Jurij n. j. ž. (sodnijski okraj Celje), Središče (sodnijski okraj Ormož), Vransko, Braslovče (sodnijski okraj Vransko), Kozje, Šmarje pr. J. (iz istoimenih sodnijskih okrajev), Veržje (sodnijski okraj Ljutomer), Rajhenburg (sodnijski okraj Sevnica) in krajna občina Studence (sodnijski okraj Maribor).

V vsakih onih slučajih, v katerih se obseg v predstoječi razdelitvi volilnih okrajev navedenih mest in trgov ne strinja z dotičnimi krajnimi občinami, marveč krajna občina izvan mesta, oziroma trga, obsega še druge kraje ali dele krajev, pripade k navedenim volilnim okrajem le ozemlje mesta, oziroma trga, med tem, ko ostali okoliš krajne občine je zapopaden v volilnih okra-

jih navedenih v § 6. tega volilnega reda.

Ozemlje mesta ali trga mora se pri tem razumeti v onem obsegu, katere ima ob času razpisa volitve, z omejitvijo, da se meje katastralnih občin, h katerim je spadalo mesto ali trg ob času nastopa veljavnosti tega volilnega reda, ne smejo prekoračiti.

Ako so se po nastopu veljavnosti tega zakona med krajnimi občinami, katere so celoma ali deloma uvrstene v volilni razred mest in trgov, ali med občino prav označene vrste in med krajno občino spadajočo izključno v volilni razred krajnih občin izpremenile meje katastralne ali krajne občine (tudi vsled ločitve ali vsled združenja občin), mora vsaki volilni upravičenec teh občin voliti v onem volilnem razredu in v onem volilnem kraju, v katerem bi v smislu predstojećih določeb moral voliti, ako bi meje krajne občine ali katastralne občine, katere so obstavale ob dnevu nastopa veljavnosti tega volilnega reda, še veljale.

Kaj je potrebno za izvršitev tega načela mora ukreniti namestništvo v zgoraj omenjenih slučajih v svrhu spremembe mej po zaslišanju deželnega odbora.

Od zgornjega načela različna ustanovitve ali uvrstitve volilnih razredov, oziroma volilnih okrajev je dopustna le po od cesarja odobrenem sklepu deželnega zbora, za kateri veljajo pogoji označeni v § 74. tega zakona.

Vse spremembe mej občin ali katastralnih občin krajnih občin, uvrstjenih celoma

ali deloma v volilnem razredu mest in trgov, katere se pripetijo po nastopu veljavnosti tega zakona mora imeti v razvidu namestništvo.

Upravnim potom narejene spremembe omejitve med mestnimi okraji glavnega mesta Gradec nimajo vpliva na obseg volilnih okrajev Gradca, kateri obstoji ob času nastopa veljavnosti tega volilnega reda.

§ 3. Vsaki v § 2. navedeni kraj je ob enem volilni kraj.

V krajnih občinah z več nego 4000 prebivalcev se lahko določita dva ali več volilnih krajev, da bi se k volitvi upravičenemu prebivalstvu olajšala udeležba pri volitvi.

Volilni upravičenci morajo se posameznim vollnim krajem skupaj nakazati po abecednem redu ali po teritorialni pristojnosti, ali po obeh istih znakih. Te določbe ukreni namestništvo po zaslišanju deželnega odbore in občinskega predstojnika (župana) ukaznim potom.

Volilnice morajo ležati v dotični krajni občini ali pri nakazu volilcev po teritorialni pristojnosti v dotičnem okolišu.

V volilnih okrajih obstoječih iz več obje pri določitvi volilnega okraja najprej navedeni kraj glavni volilni kraj.

§ 4. Med v § 2. navedenimi volilnimi okraji morajo voliti pod točko 1., 3., 12., 13. in 17. označeni volilni okraji po dveh poslancih, pod 2. navedeni volilni okraj 4 poslance, in pod 4. do 11., 14. do 16. in pod 18. do 20. po enega poslanca.

Vsi volilni upravičenci volilnega razreda mest in trgov v vsakem v § 2. označenem volilnem okraju tvorijo po jedno volilno skupino.

§ 5. Trgovinske in obrtne zbornice v Gradcu in Leoben volijo po trije deželno-zborne poslance.

Za te volitve morajo pravi udi vsake zbornice tvoriti po jeden volilni razred.

§ 6. Za volitev poslancev v volilnem razredu deželnih občin (§ 3. c, III. deželnega reda) tvorijo v vsaki volilni skupini po jeden volilni okraj:

1. Sodnijska okraja Gradec okolica in Frohnleiten;

2. sodnijski okraji Weiz, Birkfeld, Gleisdorf;

3. sodnijski okraji Hartberg, Friedberg, Pöllau, Vorau;

4. sodnijski okraji Feldbach, Fehring, Fürstentfeld, Kirchbach;

5. sodnijska okraja Radgona in Murek;

6. sodnijski okraji Leibnitz, Eibiswald, Wildon;

7. sodnijski okraji Deutschlandsberg, Stainz, Voitsberg;

8. sodnijski okraji Bruck, Mürzzuschlag, Mariazell, Aflenz, Kindberg;

9. sodnijski okraji Leoben, Eisenerz, Mautern;

10. sodnijski okraji Judenburg, Obdach, Knittelfeld, Oberzeiring;

11. sodnijski okraji Liezen, Rottenmann, St. Gallen;

12. sodnijski okraji Murau, Oberwölz, Neumarkt;

13. sodnijski okraji Aussee, Gröbming, Irdning, Schladming;

14. sodnijski okraji Celje, Vransko, Gornji Grad, Laško;

15. sodnijski okraji Slovenski Gradec, Marberg, Šoštanj;

16. sodnijski okraj Maribor, Sv. Lenart, Ljutomer, Radgona Gornja;

17. sodnijska okraja Ptuj, Ormož;

18. sodnijska okraja Šmarje, Rogatec;

19. sodnijski okraji Brežice, Kozje, Sevnica;

20. sodnijska okraja Konjice, Slovenska Bistrica.

§ 7. Med v § 6. naštetimi sodnijskimi okraji niso v § 2. navedna mesta, trgi in krajne občine zapopadene.

Za pristojnost k enemu v § 6. navedenemu sodnijskemu okraju je merodajen obseg sodnijskega okraja ob času izdaja tega volilnega reda, in nima poznejša sprememba obsega sodnijskega okraja za dobo veljavnosti tega volilnega okraja upliva na obseg volilnega okraja.

Obseg krajne občine mora se razumeti po stanju ob dnevu razpisa volitve, ako ni izjema utemeljena v § 2. odstavek 4. tega zakona.

V volilnih okrajih označenih v § 6. je vsaka celoma ali deloma pripadajoča krajna občina volilni kraj.

Namestnik določi glede vsakega v § 6.

označenega okraja, katera krajna občina je za istega glavni volilni kraj.

V krajnih občinah, katere štejejo več nego 4000 prebivalcev ali so posebno razprostrene ali tako neugodno ležeče, da do kraja volitve samo z osobito težavo je mogoče dospeti more se določiti, da bi se prebivalcem olajšala udeležba pri volitvi, več volilnih krajev.

Volilci se morajo nakaziti posameznim volilnim krajem po obecednem redu, ali pa po teritorialni pripadnosti ali po obeh znakih.

Tako določbo naredi namestnik po zaslišanju deželnega odbora in po zaslišanju občinskega predstojnika (župana) ukaznim potom.

Volilnice morejo ležati v dotični krajni občini in pri nakazanju volilcev po teritorialni pristojnosti v dotičnem okolišu.

§ 8. V § 6. pod točko 1., 4., 6., 7., 8., 14., 16. in 17. navedeni volilni okraji volijo po dva, pod točko 2., 3., 5., 9. do 13., 15., 18. do 20. navedeni volilni okraji po enega poslanca.

Vsi volilni upravičenci volilnega razreda deželnih občin v vsakem v § 6. naštetem volilnem okraju tvorijo eno volilno skupino.

§ 9. Za volitev poslancev splošnega volilnega razreda (§ 3., c, IV. deželnega reda) tvorijo v vsaki skupini skupaj jeden volilni okraj:

1. Glavno mesto Gradec (vsi mestni volilni okraji skupaj);
2. v § 2. pod točko 4., 5., 6., 7., 8., 9.,

10. in 11. navedena mesta, trgi in krajne občine;

3. v § 2. pod točko 12., 13., 14., 15. in 16. navedena mesta, trgi in krajne občine;

4. v § 2. pod točko 3., 17., 18., 19. in 20. navedena mesta, trgi in krajne občine;

5. sodnijski okraji Aussee, Gröbming, Irdning, Schladming, Obdach, Oberzeiring, Eisenerz, Mautern, St. Gallen, Mariazell, Liezen, Rottenmann, Murau, Neumarkt, Oberwölz;

6. sodnijski okraji Aflenz, Bruck, Kindberg, Mürzzuschlag, Judenburg, Knittelfeld, Leoben;

7. sodnijski okraji Frohnleiten, Gradec okolica, Eibiswald, Stainz, Deutschlandsberg, Voitsberg, Arnfels, Leibnitz, Wildon;

8. sodnijski okraji Birkfeld, Friedberg, Pöllau, Hartberg, Vorau, Fehring, Feldbach, Fürstenfeld, Gleisdorf, Radgona, Kirchbach, Murek, Weiz;

9. sodnijski okraji Ljutomer, Radgona Gornja, Slovenska Bistrica, Sv. Lenart, Maribor, Konjice, Ormož, Ptuj, Rogatec;

10. sodnijski okraji Celje, Marberg, Slovenji Gradec, Šmarje, Šoštanj, Vransko, Gornji Grad, Laško, Kozje, Sevnica Brežice.

§ 10. Kjer se obseg v § 9. pod 1. do 4. navedenih mest in trgov ne strinja z obsegom dotičnih občin, pripada k dotičnim volilnim okrajem le okoliš mesta, oziroma trga, med tem ko ostalo ozemlje krajne občine se združi z volilnim okrajem krajnih

občin navedenih v § 9. pod točko 5. do 10.

Določbe § 2. glede obsega mest in trgov zapopadenih v volilnih okrajih mest in trgov morajo uporabiti tudi za v § 9. pod točko 1. in 4. označene volilne okraje.

Med sodnijskimi okraji navedenimi v § 9. pod točko 5. do 10. niso zapopadena v § 9. pod točko 1. do 4. naštetá mesta, trgi in krajne občine.

Določbe drugega in tretjega odstavka § 7., zadevajoč obseg sodnijskih okrajev in krajnih občin, veljajo tudi za volilne kraje navedene v § 9. pod točko 5. do 10.

V volilnih okrajih označenih v § 9. je vsaka k njim celoma ali le deloma pripadajoča krajna občina, volilni kraj.

Pri volilnih okrajih navedenih v § 9. pod točko 2., 3., in 4. je pri določitvi volilnega okraja prvič navedeni volilni kraj glavni volilni kraj.

Glede vseh v § 9. pod točko 5. do 10. naštetih volilnih okrajev določi namestnik, katera krajna občina je za istega glavni volilni kraj.

Določba § 7., zadevajoč določitev več volilnih krajev v isti krajni občini, velja tudi za volilne okraje navedene v § 9.

§ 11. Vsaki v § 9. navedeni volilni okraj mora voliti enega poslanca.

Vsi volilni upravičenci splošnega volilnega razreda v vsakem v § 9. označenem volilnem okraju tvorijo po jedno volilno skupino.

(Paragrafi 12.—73. so skoraj slični

deželnemu volilnemu redu za Kranjsko in onemu drugih dežel.)

VI. Sklepne določbe.

§ 74. Vsaki predlog, ki se nanaša na spremembo deželnega volilnega reda mora se brezpogojno podvreči prejšnjemu posvetovanju kakega odbora, in je k sklepčnosti potrebno, da je navzoč najmanj 66 poslancev in da najmanj 44 poslancev privoli.

Član III. Ta zakon stopi v moč pri razpisu najbližnje občne volitve za deželni zbor.

Član IV. Izvršitev tega zakona je ukazano mojemu ministru za notranje zadeve.

Na Dunaju, dne 19. februarja 1909.

XLIH.

Zakon z dne 12. septembra 1902, števil. 14 dež. zak. (K),

veljaven za vojvodino Koroško, s katerim se spreminjajo nekatere določbe deželnega reda in se izdaja nov volilni red za deželni zbor.

Član I. § 3. deželnega reda z dne 26. februarja 1861, št. 20 dež. zak., se razveljavi v svojem dosedanjem besedilu in nadomesti s tem-le:

§ 3. Deželni zbor obstoji iz 43 članov

a) iz knezoškofa krškega (celovškega);

b) iz 42 izvoljenih poslancev:

I. deset poslancev velikega posestva (prvi voleči razred),

II. trinajst poslancev v volilnem redu zaznamovanih mest in trgov, ter trgovske in obrtne zbornice (drugi voleči razred)

III. petnajst poslancev drugih občin kronovine Koroške (tretji voleči razred);

IV. štiri poslanci splošnega volilnega razreda (IV. voleči razred);

Druge določbe deželnega reda za Koroško ostanejo v veljavi.

Član II. S patentom z dne 20. februarja 1861, št. 20 drž. zak. izdan in z zakonom z dne 20. februarja 1867, št. 11. dež. zak. (K) 25. maja 1884, št. 12 dež. zak. (K), 26. dec. 1884, št. 3. dež. zak. ex 1885 (K) premenjen sedanji deželni volilni red se razveljavi in na njegovo mesto stopi ta-le volilni red:

I. Volilni kraji in volišča.

§ 1. Za volitev poslancev iz razreda velikega posestva tvori vojvodina Koroška en volilni okraj.

Volilci volijo v enem volilnem razredu deset poslancev.

Volišče je deželno stolno mesto Celovec.

§ 2. Za volitev poslancev mest, trgov in industrijskih krajev tvorijo:

1. deželno stolno mesto Celovec en volilni okraj;

2. mesto Beljak en volilni okraj;

3. Št. Vid, Trg (Feldkirchen) en volilni okraj;

4. Breže, Stroßburg, Stari dvor, Hüttenberg en volilni okraj;

5. Velikovec, Pliberk, Železna Kaplja en volilni okraj;

6. Volsperk, St. Lenart, St. Andrej, St. Pavl, Spodnji Dravburg, skupaj en volilni okraj;

7. Spittal, Sovodenj, Greifenburg, Gornji Belani, Gornji Dravburg en volilni okraj;

8. Šmohor, Trbiž, Naborjet, Bleiberg, Kreutz, skupaj en volilni okraj.

§ 3. Vsak v prejšnjem paragrafu navedeni kraj je ob enem volišče; v volilnih okrajih obstoječih iz več krajev je prvoimenovani kraj glavno volišče.

§ 4. Deželno stolno mesto voli tri, vsi drugi v § 2. navedeni kraji po enega poslanca. Vsi volilci enega volilnega kraja tvorijo eno volilno telo.

§ 5. Trgovska in obrtna zbornica voli tri poslance. Za te volitve tvorijo pravi člani zbornice eno volilno telo.

§ 6. Za volitev poslancev kmečkih občin tvorijo sodni okraji v obsegu, kakor je ob času volitve po en volilni okraj in sicer:

1. Celovec okolica in Borovlje.
2. Trg (Feldkirchen).
3. Št. Vid in Svinec.
4. Breže, Staridvor in Krka.
5. Velikovec in Doberla Ves.
6. Pliberk in Železna Kaplja.
7. Volšperk, St. Lenart in St. Pavl.
8. Beljak, Paternion in Rožek.
9. Trbiž in Podklošter.
10. Šmohor, Kotoče.
11. Špittal, Greifenburg, Vogliče.
12. Sovodnje, Millstatt, Zgornje Belani.

Ti volilni okraji pa ne obsegajo mesta, trge in industrijske kraje, ki so v mestnem volilnem razredu.

V slučaju ustanovitve novega sodnega okraja, zvršujejo volilci novega sodnega okraja svojo volilno pravico do spremembe

v onem okraji, kjer so bili opravičeni pred ustanovitvijo tega okraja.

§ 7. Za volilne okraje navedene v § 6. je vsaka občina volišče, prvoimenovani kraj pa glavno volišče.

§ 8. Vsako v § 6. pod št. 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, navedenih volilnih okrajev voli po enega, pod štev. 1, 7 in 8 navedeni volilni okraji pa po dva poslanca.

Volilci vseh v enem volilnem okraju ležečih občin tvorijo eno volilno telo.

§ 9. Za splošni volilni razred tvorijo:

1. deželno stolno mesto Celovec, sodni okraji Celovec, Velikovec, Doberla Ves, Pliberk in Železna Kaplja.

2. Sodnijski okraji St. Vid, Svinec, Stari dvor, Krka, Breže, Volšperk, St. Pavl in St. Lenart.

3. Sodnijski okraji: Beljak, Paternion, Trbiž, Podklošter, Breže in Borovlje.

4. Sodnijski okraji: Spittal, Sovodnje, Millstatt, Gornji Belani, Greifenburg, Vogliče, Šmohor, Kotoče in Trg (Feldkirchen) po en volilni okraj.

Vsak teh volilnih okrajev voli po enega poslanca. Vsaka krajevna občina je volišče.

Glavna volišča za te volilne okraje so: Celovec, St. Vid, Beljak in Spittal. Vsi volilci enega volilnega okraja tvorijo eno volilno telo.

§ 10. V večjih krajih ali občinah sme politična oblast določiti več volilnih prostorov in volilce primerno razdeliti. Take od-

redbe pa je v občini pravočasno na običajen način objaviti.

(Paragrafi 11. do 51. so slični dežel-nemu volilnemu redu za Kranjsko in dru-gih kronovin.)

V. Prememba deželnega volilnega reda.

§ 52. Za veljavnost sklepanja deželnega zbora o predlogih za premembo deželnega volilnega reda je potrebna navzočnost naj-manj treh četrtin vseh poslancev in pritrditev dveh tretjin prisotnih.

Član III. Ta zakon stopi v veljavo pri prvih po sankciji tega zakona odredjenih vo-litvah za deželni zbor.

Član IV. Mojemu ministru za notranje stvari je naročena izvršitev tega zakona.

Na Dunaju, 5. sept. 1902.

XLIV.

Zakon z dne 12. septembra 1907, števil. 32 dež. zak. (G.)

veljaven za pokneženo grofijo Gorica in Gradiško, s katerim se spreminjajo nekatera določila deželnega reda in se izdaja nov volilni red za deželni zbor.

Član I. §§ 4., 6., 13. dež. reda z dne 26. febr. 1861, št. 20 dež. zak. se razveljavijo v sedanjem svojem besedilu in nadomestujejo s tem le:

§ 4. V pokneženi grofiji Gorica in Gradiška obstoji deželni zbor iz trideset članov, to je:

- a) iz knezoškofa goriškega,
- b) iz 29. voljenih poslancev in sicer:

- I. 6 poslancev velikega posestva.
- II. 7 poslancev v volilnem redu znamenovanih mest, trgov, industrijskih krajev ter trgovske in obrtne sbornice.
- III. 10 poslancev drugih občin poknežene grofije Gorica in Gradiška.
- IV. 6 poslancev splošnega volilnega razreda.

§ 6. Volilni red obsega posebna določila glede volilne pravice in volivnosti poslancev

glede razdelitve mandatov na volilne okraje ki jih je ustanoviti kakor tudi glede načina volilnega postopanja.

§ 13. Jednega deželnega odbornika volijo poslanci iz velikega posestva (§ 4., I.), jednega poslanci iz mest, trgov, industrijskih krajev, ter trgovska in obrtna zbornica (§ 4. II.); jednega poslanca iz kmečkih občin in splošnega volilnega razreda (§ 4. III. in IV.) in jednega iz cele zbornice.

Vsaka teh volitev se vrši z nadpolovično večino glasov.

Ako se ob prvem in drugem glasovanji ne doseže nadpolovična večina glasov, treba je ožje volitve med onima dvema osebama, ki ste ob drugem glasovanji dobile največ glasov.

Ob enakem številu glasov odloči žreb, ki ga potegne deželni glavar.

Član II. S patentom z dne 20. februarja 1861, št. 20. drž. zak. izdan in z zakoni z dne 12. januarja 1866, št. 9. dež. zak. (G) 26. jan. 1867, št. 6 dež. zak. (G) ter z dne 13. jan. 1869, št. 5 dež. zak. (G) premenjen sedanji volilni red za deželni zbor poknežene grofije Gorica in Gradiška se razveljavi in na njegovo mesto stopa ta-le

volilni red:

I. Volilni okraji in voliŝča.

§ 1. Za volitev poslancev iz skupine velikega posestva tvori poknežena grofija Go-

rica in Gradiška dva volilna okraja, prvi obstoji iz mesta Gorica, političnih okrajev Goriška okolica, političnih okrajev Tolmin in Sežana, poleg teh še iz občin ležečih v političnem okraju Gradiška, namreč: Devin, Doberdob, Biljana, Medana, in Kožbana; drugi pa iz političnega okraja Gradiška, izvzemši zgoraj navedene občine, Devin, Doberdob, Bilijana, Medana in Kožbana.

Volišče za prvi volilni okraj je mesto Gorica, za drugi volilni okraj pa občina Gradiška.

§ 2. Volilci poslancev iz skupine velikega posestva tvorijo v vsakem volilnem okraju jeden volilni razred in voli vsak volilni razred tri poslance.

§ 3. Za volitev poslancev mest, trgov in industrijskih krajev tvorijo:

- a) mesto Gorica in občine Kormin, Gradiška, Červinjan, Tržič in Grado skupaj jeden volilni okraj;
- b) občine Tolmin, Bovec, Kobarid, Kanal Ajdovščina, Sežana, Komen in Nabrežina skupaj jeden volilni okraj.

§ 4. Vsaka v prejšnjem paragrafu navedena občina je volišče; pri določenih volilnih okrajih prvonavedena občina je glavno volišče.

§ 5. V volilnih okrajih pod § 3. lit. a) navedenih je voliti štiri poslance, v § 3. lit. b) navedenih pa jeden poslanec.

Vsi volilci jednega volilnega okraja tvorijo jedno volilno telo.

§ 6. Trgovska in obrtna zbornica v

Gorici voli dva poslanca v deželni zbor.

Volišče je sedež zbornice; volilni okraj je dežela Gorica in Gradiška. Člani trgovske in obrtne zbornice, ki imajo v isti pravico sklepalnega glasu tvorijo volilno telo za to volitev.

§ 7. Za volitev poslancev kmečkih občin tvorijo politični okraji:

- a) Goriška okolica;
- b) Gradiška;
- c) Tolmin;
- d) Sežana po jeden volilni okraj.

§ 8. V volilnih okrajih navedenih v § 7. je vsaka krajevna občina volišče; glavno volišče je za okraj goriška okolica St. Peter pri Gorici, za okraje Gradiška, Tolmin in Sežana sedež okrajnega glavarstva.

§ 9. Vsak v § 7. lit. b) navedenih volilnih okrajih voli tri poslance, vsak v § 7. lit. c) in d) navedenih volilnih okrajih voli dva poslance.

Volilci vseh v volilnem okraju ležečih občin, izvzemši v § 3. navedenih mest, trgov in industrijskih krajev tvorijo jedno volilno telo.

§ 10. Za splošni volilni razred se ustanove sledeči volilni okraji:

1. Prvi volilni okraj obstoji iz mesta Gorica, v volilnem okraju Goriška okolica ležeča občina Ločenik in političen okraj Gradiška, izvzemši občine Medana, Biljana, Kožbana, Devin in Doberdob.

2. Drugi volilni okraj obstoji iz političnih okrajev goriška okolica izvzemši občine

Ločenik, potem iz občin Medana, Biljana, Kožbana, Devin in Doberdob v političnem okraju Gradiška in iz političnih okrajev Tolmin in Sežana.

§ 11. Vsaka občina v § 10. navedenih volilnih okrajev je volišče.

Glavna volišča sta za volilni okraj pod št. 1. Gorica, za volilni okraj pod št. 2. pa St. Peter pri Gorici.

§ 12. Vsak v § 10. navedenih volilnih okrajev voli po tri poslance.

Volilci vseh v navedenih volilnih okrajih ležečih občin tvorijo eno volilno telo.

§ 13. V velikih občinah, osobito v mestu Gorica, se sme določiti več volišč; dotične odredbe ukrene neposredno predpostavljena politična okrajna oblast; za mesto Gorica pa politična deželna oblast.

V tem slučaju se volilci primerno porazdele in posameznim voliščem pridele, ter se dotični ukrepi v svrhu določbe skupnega izida volitve izdajo v smislu § 51.

Dotične odredbe pa je pravočasno v občinah z javnim lepakom naznaniti.

(Paragrafi 14. do 53. so slični deželnemu volilnemu redu za Kranjsko in drugih kronovin.)

V. Premembe deželnega volilnega reda.

§ 54. Za veljavnost sklepanja deželnega zbora o predlogih za premembe določil deželnega volilnega reda je potrebna navzoč-

nost najmanj treh četrtin vseh poslancev in
pritrditve najmanj dveh tretjin prisotnih.

Član III. Ta zakon stopi v veljavo z
dnem razglasitve in je vporabljeni že pri
prvih po sankciji tega zakona odredjenih vo-
litvah za deželni zbor.

Član IV. Mojemu ministru za notranje-
stvari je naročena zvršitev tega zakona.

XLV.

Zakon z dne 26. avgusta 1908, šte. 44 dež. zak. (T)

**s katerim se spreminja ustava državno-
neposrednega mesta tržaškega in izdaja volilni
red za tržaški občinski svet.**

S pritrdilom deželnega zbora Mojega
državnoneposrednega mesta tržaškega uka-
zujem tako-le:

I. O volilnih razredih in volilnih okrajih.

§ 1. Državnoneposredno mesto tržaško
zastopa občinski svet (mestni svet). Število
članov občinskega sveta je določeno z 80.

Isti se volijo z neposredno volitvijo za
dobo štirih let, in sicer v mestu v štirih vo-
lilnih razredih in šestih volilnih okrajih, v
okolici v dveh volilnih razredih in treh vo-
lilnih okrajih, in trgovinska in obrtna zbor-
nica jih voli v enem volilnem razredu.

§ 2. Mestni volilni okraji se sestavljajo
iz nastopnih občinskih okrajev in davčnih
občin:

- I. Sv. Vid,
- II. Staro mesto,

III. Novo mesto,

IV. Barriera nouva s Skorkljo,

V. Barrira vecchia s Kjadinom,

VI. Sv. Jakob s Kjarbolo zgornjo,

Volilni okraji okolice obsegajo davčne občine:

I. Skedenj, Sv. Marija Magdalena zgornja in Sv. Marija Magdalena spodnja;

II. Rocol, Lonjer, Vrdela in Kolonja;

III. Barkovlje, Rojan, Greta, Bazovica, Bane, Gropada, Trebče, Padrič, Opčine, Prosek, Kontovelj in Sv. Križ.

Mestni okraji so po zakonu z dne 1. aprila 1882, dež. zakonik šte. 8 ex 85. omejeni tako-le:

I. Sv. Vid ima za meje: morje poleg Rive Pescatori in Grumula, Via Ottaviano Augusto, pomol Sv. Terezije, morje do ceste, ki vodi poleg Lloydovega arzenala k železničnemu mostu, železnični most, Vicolo S. Vito, Via S. Vito, Via dei Navali, Via S. Michele in del Fontanone.

II. Staro mesto ima za meje: Via del Fontanone, Via S. Michele, Via S. Giusto, Via Tommaso Grossi, Scala dei Giganti, Via Silvio Pelico, Corso, Piazza della Borsa, Via del Canale piccolo, Piazza Nicolo Tommaseo, Piazza S. Carlo, Rive del Mandracchio in dei Pescatori do Via del Fontanone.

III. Novo mesto ima za meje: morje poleg Riva Carciotti, svobodno luko do mejne črte obmestja, potem mejno črto obmestja do Piazza di Scorcola, Via Commerciale, Piazza della Caserma, Via Giosué Carducci,

Ponte della Fabbra, Piazza Carlo Goldoni, Corso, Piazza della Borsa, Via del Canale piccolo in Piazza Nicolo Tommaseo.

IV. Barriera nuova ima za meje: Largo Santorio Santorio, Vie del Farneto, Domenico Rossetti, dell' Acquedotto, E. S. Piccolomini, Chiozza, I. Pindemonte, potem mejno črto obmestja od Rotonda del Bochetto k gornjemu delu Via di Cologna za vojaško bolnišnico, Piazza di Scorcola, Via Commerciale, Piazza Caserma, Via Giosue Carducci do Largo Santorio Santorio.

V. Barriera vecchia ima za meje: Piazza Carlo Goldoni, Ponte della Fabbra, Largo Santorio Santorio, Vie del Farneto, Domenico Rossetti, dell' Acquedotto, E. S. Piccolomini, Chiozza, I. Pidemonte do obmestne meje, potem mejno črto obmestja do Via delle Sette Fontane, Via del Bosco, Piazza G. Batt. Vico, Vie Donato Bramante, S. Giusto, Tommaso Grossi, Scala dei Giganti, Via Silvio Pellico in Piazza Carlo Goldoni.

VI. Sv. Jakob ima za meje: Vie S. Giusto, dei Navali, S. Vito, Vicolo S. Vito, železnični most, poleg Lloydovega arsenala k morju vodečo cesto, morje do konca, Cantiere S. Marco, Via del Broletto, Via dell' Industria do prekižja Via dell' Istria, obmestno mejo, Via del Veltro, obmestno mejo do Via delle Sette Fontane, Via delle Sette Fontane, Via del Bosco, Piazza Giov. Batt. Vico, Via Donato Bramante in Via S. Giusto.

§ 3. Štirje volilni razredi mesta »Trst« volijo po 16, prvi razred okolice voli 8,

drugi 4 in volilni razred trgovske in obrtne zbornice 4 člane občinskega sveta.

Število občinskih svetnikov, ki jih je voliti v vsakem volilnem okraju iz posameznih volilnih razredov določi se po razmerju števila volilcev vsakega teh volilnih razredov v posameznih volilnih okrajih k skupnemu številu volilcev istega volilnega razreda. Vsakemu volilnemu razredu je v vsakem volilnem okraju odkazati najmanj jeden mandat. Porazdelitev mandatov za prve splošne volitve, koje je izvršiti po obveljavi tega zakona, se mora vršiti temeljem za te volitve sestavljenih pravnokrepnih volilskih imenikov, v bodoče temeljem volilskih imenikov zadnjih splošnih volitev.

Izračun za porazdelitev naredi mestni magistrat in pregleda namestnik, koji končno veljavno določi porazdelitev.

II. O volilni pravici in volivnosti.

§ 4. Volilno pravico v *prvem mestnem volilnem razredu* imajo med avstrijskimi državljani moškega spola, ki so dovršili 24. leto starosti in imajo v občini svoje redno bivališče, častni meščani tržaški in oni, katerim je predpisano v občini vsaj od jednega leta sem, najmanj letnih 400 kron splošne pridobnine, osebne dohodarine, davka na više služabne prejemke ali rentnega davka, ali najmanj letnih 200 kron neposred-

nih realnih davkov, ne vštevši občinske doklade.

§ 5. Volilno pravico v *drugem mestnem volilnem razredu* imajo med avstrijskimi državljani moškega spola, ki so dovršili 24. leto starosti, imajo vsaj od jednega leta sem svoje redno bivališče v občini in nimajo volilne pravice že v prvem volilnem razredu:

1. dušni pastirji državno pripoznanih krščanskih veroizpovedavanj in rabini židovske bogočastne občine;

2. stalno nameščeni dvorni, državni in občinski uradniki, stalno nameščeni uradniki javnih ustanov ter državnih in občinskih podjetij v aktivni službi, in tudi v začasnem ali stalnem pokoju, izvzemši pa poduradnike občine in države in državne sluge, nadalje častnike oborožene sile v pokoju ali v razmerji izven službe, vojaški svečeniki v pokoju ali v razmerji izven službe, aktivni vojaški uradniki in oni v pokoju ali v razmerji izven službe, naposled ravnatelji, profesorji in učitelji javnih visokih in srednjih šol ali istim zajednačenih zavodov s pravico javnosti v aktivni službi in v začasnem ali stalnem pokoju;

3. odvetniki in notarji;

4. doktorji, ki so zadobili svojo akademično dostojanstvo na kaki tozemski visoki šoli ali so si izprosili priznanje v inozemstvu zadobljenega diploma doktorja;

5. magistri lekarstva, živinozdravniki, agronomi in gozdarski ekonomi, rudniški inženjerji, poblaščeni arhitekti, pooblaščeni me-

hantični inženjerji, melioracijski (izboljševalni) inženjerji in pooblašчени zemljemerji; vsi ti ako so napravili svoje diplome ali državne izpite na koji tozemski visoki šoli ali na kakem zjednačenem zavodu ali če so si izprosili priznanje v inozemstvu navejenih izpitov;

6. pooblašчени ladijski stavbeniki;

7. kapitani dolge vožnje;

8. ravnatelji, vodje in učitelji v občini nahajajočih se javnih ljudskih in meščanskih šol, kakor tudi pravico javnosti imajočih zasebnih šol (v aktivni službi, kakor tudi v začasnem in stalnem pokoju).

Volilno pravico v tem razredu imajo slednjič med avstrijskimi državljani moškega spola ki so dovršili 24. leto starosti, imajo svojo redno bivališče v občini in nimajo volilne pravice že v prvem volilnem razredu.

1. brodolastniki avstrijskih ladij dolge vožnje od več nego 300 ton registra in lastniki ladijskih deležev v enakem obsegu ton, katerim je v občini od najmanj jednega leta sem predpisana kaka pridobnina;

2. oni, katerim je predpisano v občini vsaj od jednega leta sem najmanj letnih 100 kron splošne pridobnine, osebne dohodarine, davka na više služabne prejemke ali rentnega davka, ali najmanj letnih 50 kron neposrednih realnih davkov, ne vštrevši občinske doklade.

§ 6. Volilno pravico v *tretjem mestnem volilnem razredu* imajo med avstrijskimi državljani moškega spola, ki so dovršili

24. leto starosti, imajo svoje redno bivališče v volilnem okraju in nimajo volilne pravice že v prvem ali drugem razredu :

1. oni, katerim je predpisano v občini vsaj od jednega leta sem najmanj letnih 20 kron splošne pridobnine, osebne dohodarine ali rentnega davka, ali najmanj letnih 10 kron neposrednih realnih davkov, ne vštévši občinske doklade ;

2. brodolastniki avstrijskih ladij dolge vožnje ali obrežnega brodarstva, ki imajo od 150 do 300 ton registra, in lastniki deležev takih ladij v jednaki izmeri, katerim je v občini vsaj od jednega leta sem predpisana kaka pridobnina ;

3. tržaški meščani, kojim je bilo podeljeno meščanstvo pred 1. januvarjem 1908.

§ 7. Volilno pravico v *četrtem mestnem volilnem razredu* imajo vsi dne razpisa volitve vsaj od treh let sem v Trstu nastanjeni avstrijski državljani moškega spola, ki so dovršili 24. leto starosti, ako jim volilna pravica ne pristoja v jednom prvih treh mestnih volilnih razredov.

§ 8. V okolici imajo volilno pravico izmed avstrijskih državljanov moškega spola, ki so dovršili 24. leto starosti in imajo ondi svoje redno bivališče :

a) v prvem volilnem razredu v §§ 4., 5. in 6.,

b) v drugem volilnem razredu v § 7. označene osebe, ki nimajo volilne pravice v prvem volilnem razredu.

§ 9. Pravico voliti one, ki naj jih izvoli

trgovska in obrtna zbornica, imajo vsi pravi člani iste, ako imajo avstrijsko državljanstvo in niso izključeni od aktivne volilne pravice temeljem tega zakona.

§ 10. Vsakemu volilnemu upravičencu se zaračuni v volilnem okraju, v katerem ima svoje redno bivališče, v vsem občinskem ozemlju predpisani mu celi dolg neposrednih davkov dotične davčne vrste.

Posamezni trgovski tvrdki predpisana pridobnina se v volilnih stvareh zaračuni lastniku, ako isti po tem zakonu ni izključen od volilne pravice; ona, ki je predpisana odprtim trgovskim družbam, porazdeli se po enakih deležih na družbenike, ona, ki je predpisana komanditski družbi, na osebno odgovorne družbenike; ako vsi imenovani niso po tem zakonu izključeni od volilne pravice.

Za nepremičnino, ki pripada več osebam predpisani davek se porazdeli med solastnike primerno deležu lastnine, koji gre vsakemu pojedincu.

V svrho uvrstitve volilca v volilni razred zaračunijo se vrh tega v prilog očeta njegovim nedoletnim otrokom, v prilog moža njegovi ženi v občini predpisani neposredni davčni zneski, dokler ne neha očetu oziroma možu zakonito pristajajoča pravica, da upravlja imovino.

(Paragrafi 11. do 15. so slični deželnemu volilnemu redu za Kranjsko in onemu drugih kronovin.)

III. O volilni dolžnosti.

§ 16. Kdor ima aktivno volilno pravico po določitih tega volilnega reda, je ob volitvi članov tržaškega občinskega sveta dolžan priti pred volilno komisijo ter oddati svojo glasovnico v določenih volilnih dneh tekom za oddajo glasov predpisanega časa (volilna dolžnost).

§ 17. Kdor se odtegne volilni pravici brez vpravičenega izgovora, kaznuje se z globo 1 do 50 K.

Ob odmeri globe vpoštevati je osebne razmere in gospodarstveni pojožaj volilnega upravičenca. V drugič je globo više odmeriti v mejah izmere določene v prvem odstavku.

Izgovorom, ki opravičuje nevdeležbo pri volitvi, je smatrati posebno slučaj:

1. da je volilec vsled bolezni ali slabotnosti zadržan priti v volilni lokal;

2. da je volilec zadržan vsled dolžnostij svojega urada ali drugače neodloživnih dolžnostij poklica;

3. da je volilec odsoten na potovanjih zunaj občinskega ozemlja tržaškega;

4. da je volilec zadržan vsled bolezni obiteljskih udov ali vsled drugih neodloživnih obiteljskih zadev;

5. ako je volilec zadržan vsled drugih silnih okolščin.

Izvrševanje kazenskega prava pristoja političnemu oblastvu prve stopinje.

§ 18. Za izvrševanje kazenskega prava poklicano oblastvo izda temeljem izdatka volilskega imenika, ki mu ga je izročiti po volitvi, za vsakega volilnega upravičenca, kojemu je bila vročena izkaznica, in koji se ni vdeležil volitve ali ožje volitve, kazenski nalog, ako volilni upravičenec ni opravičil pri istem oblastvu ustno ali pismeno neizvršitve svoje volilne pravice najkasneje tekom osmih dnij po dnevu volitve in če bi bilo treba, ni s predložbo dokazil ali na drugače verojeten način zadostno dokazal zakonite opravičbe.

Po kazenskem nalogu prizadetemu je na voljo dano, da priglasí proti temu ustno ali pismeno svoj ugovor pri oblastvu, ki je izdalo nalog, tekom roka osmih dnij začensí z dnem vročbe naloga, ako meni, da se mu godi krivica vsled kazenskega naloga.

Vsled pravočasno podanega vgovora odloži se kazenski nalog. Ako je prizadeti v svojem ugovoru z dokazili ali na drug verojeten način zadostno opravičil neizvršitev svoje volilne pravice, ustaviti je nadaljno postopanje proti njemu.

Sicer ie pa proti onemu, ki je pravočasno podal vgovor zoper kazenski nalog, radi prestopka tega zakona, kojega je obdolžen, izvršiti kazensko postopanje po splošnih predpisih za postopanje v slučajih prestopka spadajočih k uradnemu poslovanju političnih oblastev.

Ako po kazenskem nalogu prizadeti ne vloží pravočasno ugovora pri oblastvu zoper kazenski nalog, ni drugega pravnega leka

proti kazenskemu nalogu in isti postane pravokrepen.

Ne plačane globe iztirjajo se potom politične izvršbe. Globe se ne spreminjajo v zaporne kazni.

Globe se stekajo v očinsko blagajno mesta tržaškega.

(Paragrafi 19. do 55. so slični deželnemu volilnemu redu za Kranjsko in onemu drugih kronovin.)

VII. Splošna določila.

§ 56. §§ 30., 32. do 40., 42. do 48., 50. do 52., 59., 64. prvi odstavek, in 104. s cesarskim patentom z dne 12. aprila 1850, drž. zak. št. 139, izdane ustave mesta tržaškega, kakor tudi § 41. te ustave v besedilu določenem z zakonom z dne 1. aprila 1882, dež. zak. šte. 8, iz leta 1885, se razveljavljajo.

V ostalem se razveljavljajo vsa določila omenjene ustave, katere se ne vjemajo s tem zakonom.

§ 57. Ta zakon stopi v veljavnost z dnem, ko se razglasi.

§ 58. Za sklepanje o spremembah tega zakona je treba navzočnosti dveh tretjin članov deželnega zbora razun župana, kakor tudi nadpolovično večino glasov navzočih članov deželnega zbora.

§ 59. Izvršitev tega zakona je naročena Mojemu ministru za notranje stvari.

XLVI.

Zakon z dne 17. maja 1908, šte. 17 dež. zak. (3).

veljaven za mejno grofovino istrsko, s katerim se spreminjajo nekatera določila deželnega reda za Primorsko v kolikor se tiče mejne grofovine istrske, in se izdaje nov deželni volilni red za mejno grofovino istrsko.

Član I. §§ 4. B, 6., 12., 13., 23., 38. in 42. deželnega reda za Primorsko, izdanega s cesarskim patentom z dne 26. februarja 1861, št. 20 drž. zak. in deloma spremenjenega za mejno grofovino istrsko z deželnim zakonom z dne 20. maja 1870, št. 33 dež. zak. in ukaz., se razveljavljajo v sedanjem svojem besedilu in nadomeščajo s temi-le:

§ 4. B) V mejni grofovini istrski obstoji deželni zbor iz sedeminštiridesetero članov, to je:

- a) iz škofa tržaško-koperskega,
 - b) iz škofa poreško-puljskega,
 - c) iz škofa krškega, potem iz
 - d) štiriinštiridesetero izvoljenih poslancev,
- to je:

- I. iz petero poslancev realnega veleposestva;

- II. iz dvoje poslancev trgovske in obrtne zbornice;
- III. iz štirinajstero poslancev mest, trgov in industrijskih krajev navedenih v volilnem redu;
- IV. iz petnajstero poslancev drugih občin mejne grofovine istrske, v smislu vsebovanih v volilnem redu in
- V. iz osmero poslancev splošnega volilnega razreda.

§ 6. Volilni red obsega posebna določila glede volilne pravice in volivnosti poslancev, glede razdelitve mandatov na volilne okraje, ki jih je ustanoviti, kakor tudi glede načina volilnega postopanja.

§ 12. Deželni odbor kot upravni in izvršilni organ deželnega zastopstva, sestoji pod predsedstvom deželnega glavarja iz petero odbornikov izbranih izmed deželnega zbora.

Deželni glavar imenuje, za slučaje zadržka, namestnika, da vodi deželni odbor in sicer izmed istega.

§ 13. Deželni odborniki se imenujejo tako-le:

- a) *jednega* odbornika imenujejo poslanci izvoljeni volilnega razreda realnega veleposestva;
- b) *dva* poslanca izvoljena od volilnega razreda mest, trgov in industrijskih krajev in trgovske in obrtne zbornice in
- c) *dva* poslanca izvoljena od volilnega raz-

reda kmetских občin; s tem, da za imenovanje odbornikov ad *b*), skupaj s poslanci tam navedenih volilnih razredov volijo tudi poslanci izvoljeni v volilnih okrajih prvem, drugem in tretjem splošnega volilnega razreda, navedenih v § 10. deželnega volilnega reda; in za imenovanje odbornikov ad *c*), skupaj s tam navedenimi poslanci, volijo tudi tisti, ki so izvoljeni v volilnih okrajih četrtem, petem šestem in sedmem splošnega volilnega razreda, istotako navedenih v prej omenjenem § 10.

Vsaka teh volitev se vrši z nadpolovično večino glasov.

Ako se ob prvem in drugem glasovanju ne doseže nadpolovična večina glasov, treba bo ožje volitve med onima dvema osebama, ki ste ob drugem glasovanju dobili največ glasov.

Ob enakem številu glasov, odloči žreb.

(Daljne določbe deželnega reda za Istro so slične onim, ki veljajo za druge kronovine.)

Član II. Volilni red za deželne zbore Primorja, v kolikor se tiče mejne grofovine istrske, razveljavlja se ob enem z deželnimi zakoni z dne 17. januarja 1867, št. 5, 19. februarja 1867, št. 9, 13. januarja 1869, št. 6, 20. maja 1870, št. 32, 15. decembra 1872, št. 1 ex 1873 in 1. januarja 1889, št. 7 dež. zak. in ukaz. in na njegovo mesto stopa ta-le:

Volilni red za deželni zbor mejne grofovine istrske.

I. O volilnih okrajih in voliščih.

§ 1. Za volitev poslancev razreda realnega posestva tvori mejna grofovina istrska samo jeden volilni okraj.

Volišče je mesto Poreč.

§ 2. Volilci poslancev razreda realnega veleposestva tvorijo jeden volilni razred, ki voli pet poslancev.

§ 3. Za volitev poslancev mest, trgov in industrijskih krajev tvorijo :

- a) davčna občina Pula tri volilne okraje;
- b) davčna občina Koper;
- c) kraj Piran;
- d) davčna občina Rovinj, vsak jeden volilni okraj;
- e) davčni občini Izola in Milje, skupaj jeden volilni okraj;
- f) davčni občini Poreč in Motovun in kraj Vižinada in Oprtalj, skupaj jeden volilni okraj;
- g) davčne občine Buje, Umag, Cittanova, skupaj jeden volilni okraj;
- h) davčna občina Vodnjan s krajema Pazin in Buzet, skupaj jeden volilni okraj;
- i) davčne občine Pazin, Buzet in Plomin, izvzemši kraje z istimi imeni, skupaj jeden volilni okraj;

- l) davčna občina Mali Lošinj in kraj Veliki Lošinj, skupaj jeden volilni okraj;
- m) davčne občine Čres, Krk in Labin in kraj Plominj, skupaj jeden volilni okraj;
- n) davčne občine Volosko, Opatija, Kastav in Podgrad ter kraji Lovran, Moščenice in Klana skupaj jeden volilni okraj.

V davčni občini Pula sestoji 1. volilni okraj iz okoliša zvanega »mesto«, 2. iz predmestij Port' Aurea, Sv. Martin in Zaro in iz predmestja Sv. Mihael, in 3. iz ostalega dela davčne občine Pula.

§ 4. Vsak v prejšnjem paragrafu navedeni kraj je volišče.

V volilnih okrajih, koji sestojе iz več krajev, v navedbi vsakega volilnega okraja prvo imenovani je tudi glavno volišče.

§ 5. V vsakem volilnih okrajev navedenih v 3. se voli jeden poslanec.

Vsi volilni vpravičenci v vsakem volilnih okrajev tvorijo jedno volilno telo.

§ 6. Trgovska in obrtna zbornica v Rovinju voli dva poslanca v deželni zbor.

Člani trgovske in obrtne zbornice, ki imajo v isti pravico sklepalnega glasa, tvorijo volilno telo za to volitev.

Volišče je kraj, kjer je sedež zbornice.

§ 7. Za volitev poslancev kmetskih občin tvorijo:

prvi volilni okraj z glavnim voliščem Poreč:

sodni okraj Buje, izvzemši davčno občino Krašica;

sodni okraj Piran, izvzemši davčni

občini Sv. Peter na Krasu in Korte d'Isola;
sodnega okraja Koper, davčna občina
Valle d'Oltra in

davčna občina Lazaret, izvzemši kraja
Pobegi in Cezari;

sodnega okraja Motovun, davčni občini
Vižnjan, Sv. Nedelja in davčna občina Viži-
nada, izvzemši kraj (vas) Ferenci;

sodnega okraja Poreč, davčne občine
Tar, Vabriga in Frata, Vršar in Funtane;

sodnega okraja Rovinj, davčna ob-
čina Bal;

sodnega okraja Vodnjan, davčna občina
Sv. Vičenat;

sodnega okraja Pula, davčne občine
Fažan, Galežan in Sišanj;

sodnega okraja Lošinj, davčne občine
Čunski, Osor, Nerezine in Sv. Jakob (selska
občina Osor).

Drugi volilni okraj z glavnim voliščem
Koper:

sodni okraj Koper;

sodnega okraja Piran, davčni občini
Sv. Peter na Krasu in Korte d'Izola;

sodnega okraja Buje, davčna občina
Krašica.

Tretji volilni okraj z glavnim voliščem
Volosko:

sodna okraja Volosko in Podgrad.

Četrty volilni okraj z glavnim voliščem
Pazin:

sodna okraja Pazin in Labin.

Peti volilni okraj z glavnim voliščem
Buzet:

sodni okraji Buzet, Notovin in Poreč.

Šesti volilni okraj z glavnim voliščem
Pula:

sodni okraji Pula, Vodnjan in Rovinj.

Sedmi volilni okraj z glavnim voliščem
Krki:

sodni okraji Krk, Čres in Lošinj.

Iz vseh teh sedem volilnih okrajev, in oziroma iz sodnih okrajev, ki jih tvorijo, so izključene davčne občine in kraji prideljeni volilnim okrajem mest, trgov in industrijskih krajev, in iz volilnih volilnih okrajev drugega, petega, šestega in sedmega oziroma iz sodnih okrajev ondi navedenih, so vrh tega izključene davčne občine in kraji prideljeni prvemu volilnemu okraju.

§ 8. V volilnih okrajih navedenih v § 7. je vsaka krajevna občina volišče.

V krajevnih občinah, kojih ozemlje je prideljeno raznim volilnim okrajem, je vsak del krajeвне občine (jedna ali več davčnih občin ali odlomkom), prideljen kakemu drugemu volilnemu okraju, volišče. Volilne sedeže v dotičnem občinskem ozemlju določi okrajno politično oblastvo zaslišavši občinskega načelnika.

§ 9. Prvi volilni okraj navedeni v § 7. voli tri poslance, vsi drugi volilni okraji navedeni v istem paragrafu volijo po dva poslance.

Volilci vseh občin ali delov občin (davčnih občin, občinskih odlomkov) vključeni, v vsakem volilnih okrajih navedenih v § 7. tvorijo jedno volilno telo.

§ 10. Za splošni volilni razred tvorijo :

Prvi volilni okraj z glavnim voliščem Piran :

sodni okraj Piran, izvzemši davčne občine Sv. Peter na Krasu, Kaštel in Korte d'Izola ;

sodnega okraja Koper davčne občine Koper, Milje in Vale d'Oltra in davčna občina Lazaret izvzemši kraja Pobegi in Cezari ;

sodnega okraja Buje krajevni občini Umag in Citanova.

Drugi volilni okraj z glavnim voliščem Poreč :

sodni okraj Buje izvzemši krajevni občini Umag in Citanova ter davčno občino Krasico ;

sodnega okraj Motovun davčne občine Motovun, Sv. Nedelja iz Vižinjan in kraj Oprtalj ter davčna občina Vižinada, izvzemši kraj (vas) Ferenci ;

sodnega okraja Poreč davčne občine Poreč, Tar, Vabriga, Frata, Vrsar in Funtane ;

sodnega okraja Buzet, kraj Buzet ;

sodnega okraja Pazin kraj Pazin ;

sodnega okraja Labin davčna občina Labin in kraj Plomin ;

sodni okraj Rovinj izvzemši krajevno občino Kanfanar ;

sodnega okraja Vodnjan davčni občini Vodnjan in Sv. Vinčenat ;

sodnega okraja Pula davčne občine Galežan, Fažan in Šišan ;

sodnega okraja Lošinj davčni občini

Mali Lošinj in Čunski, kraj Veliki Lošinj in krajevna občina Osor izvzemši davčno občino Puntacroce;

sodnega okraja Krk davčna občina Krk.

Tretji volilni okraj z glavnim voliščem Pula:

prva dva volilna okraja določena v davčni občini Pula za volitev poslancev mest, trgov in industrijskih krajev (§ 3. zadnji odstavek) in predmestje Sv. Polikarp.

Četrty volilni okraj z glavnim voliščem Koper:

sodni okraj Koper izvzemši davčne občine Koper, Milje, Valè d' Oltra, in Lazaret, izključena pa (sta) iz tega zadnjega kraja Pobegi in Cezari;

sodni okraj Podgrad;

sodna okraja Piran davčne občine Kaštel, Sv. Petar na Krasu in Korte d' Izola;

sodnega okraja Buje davčna občina Krasica;

Peti volilni okraj z glavnim voliščem Motovun:

sodni okraj Buzet izvzemši kraj Buzet;

sodni okraj Motovun izvzemši davčne občine Motovun, Sv. Nedelja in Vižinjan, kraj Oprtelj, in državno občino Vižinada, izključena pa (je) iz te zadnje kraj (vas) Ferenci;

sodni okraj Poreč izvzemši davčne občine Poreč, Tar, Vabriga, Frata, Vrsar in Funtane;

Šesti volilni okraj z glavnim voliščem Pazin:

sodni okraj Pazin, izvzemši kraj istega imena;

sodni okraj Labin izvzemši davčno občino Labin in kraj Plomin;

sodni okraj Vodnjan izvzemši davčni občini Vodnjan in Sv. Vinčenat;

sodnega okraja Rovinj krajevna občina Kanfanar;

sodni okraj Pula izvzemši del davčne občine Pula tvoreči tretji volilni okraj navedeni v tem paragrafu in izvzemši davčne občine Galežan, Fažan in Šišan.

Sedmi volilni okraj z glavnim voliščem Volosko :

sodni okraj Volosko;

sodni okraj Krk izvzemši davčno občino Krk;

sodni okraj Čres;

sodni okraj Lošinj, izvzemši davčne občine Mali Lošinj, Čunski, Osor, Nerezine in Sv. Jakob ter kraj Veliki Lošinj.

§ 11. Drugi volilni okraj navedeni v § 10. voli dva poslanca, vsi drugi volilni okraji navedeni v istem paragrafu volijo po jednega poslanca.

Vsaka krajevna občina je volišče.

V krajevnih občinah, kojih ozemlje je prideljeno raznim volilnim okrajem velja kar je predpisano v § 8.

Vsi volilci jednega volilnega okraja tvorijo jedno volilno telo.

§ 12. Vsi sodni okraji, krajevne občine ali davčne občine navedene v prejšnjih paragrafih se razumevajo v onem ozemskem

obsegu, koji postoji za vsakega (vsako) istih v času, ko je volitev napovedana.

V slučaju, da bi se ustanovil kak nov sodni okraj ali kaka nova občina bodisi krajevna bodisi davčna, bodo volilci na novo ustanovljenega sodnega okraja ali občine (krajevne ali davčne), dokler se slično ne spremeni deželni volilni red, izvrševali svojo volilno pravico v volilnem okraju, kojemu so pripadali pred ustanovitvijo novega sodnega okraja ali nove občine (krajevne ali davčne).

Pomerij krajev navedenih v prejšnjih paragrafih določi ukazoma namestništvo po zaslšbi deželnega odbora.

(Paragrafi 13. do 55. so slični deželnemu volilnemu redu za Kranjsko in drugih kronovin.)

V. Prememba deželnega volilnega reda.

§ 56. Za veljavnost sklepanja deželnega zbora o predlogih za premembe določil deželnega volilnega reda je potrebna navzočnost najmanj treh četrtin vseh poslancev in pritrditev najmanj dveh tretjin prisotnih.

Član III. Ta zakon stopi v veljavo iztekom mandata ali z razpustom sedanjega deželnega zbora.

Nova določila vsebovana v § 42. člana I. pa stopijo v veljavo še-le potem, ko novi deželni zbor izvoli deželni odbor.

Član IV. Mojemu ministru za notranje stvari je naročena izvršitev tega zakona.